

Kwartalnik policyjny

Nr 1(60)/2022
Rok XVI
ISSN 1898-1453

CZASOPISMO
CENTRUM SZKOLENIA POLICJI
W LEGIONOWIE
www.kwartalnik.csp.edu.pl

W numerze:

- Wyższe mandaty karne za wykroczenia drogowe
- Niedopełnienie obowiązków i przekroczenie uprawnień przez policjanta
- Stalking a złośliwe niepokojenie
- Postępowanie przygotowawcze a czynności wyjaśniające – porównanie
- Wyszukanie strzeleckie
- Trening kalisteniczny
- Wypadek przy pracy a wypadek w związku z pełnieniem służby

Szanowni Państwo

Niniejszy numer „Kwartalnika Policyjnego” w dużej części dotyczy kwestii prawnych – w tym m.in. nowelizacji Kodeksu wykroczeń i Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, wyższych mandatów karnych za wykroczenia drogowe, odpowiedzialności policjantów za niedopełnienie obowiązków lub przekroczenie uprawnień. Artykuły skupiają się zatem na istotnych dla funkcjonariuszy zagadnieniach prawa, które jest rozumiane jako system norm prawnych, powstałych w związku z istnieniem i funkcjonowaniem państwa, ustanowionych lub uznanych przez właściwe organy władzy i przez nie stosowanych, w tym z użyciem przymusu.

Trzeba jednak zaznaczyć, że przygotowanie tego wydania odbyło się w epoce pokoju w Europie, a jego zamknięcie przypada na bardzo ciężki czas. Świat jeszcze nie wy dostał się z pandemii, a został porażony informacją o wybuchu wojny w Ukrainie, o bohaterstwie narodu ukraińskiego i o ogromie nieszczęść, które na niego spadły. To kieruje uwagę wszystkich na kwestię międzynarodowego prawa humanitarnego, czyli zbioru norm dotyczących sposobów prowadzenia konfliktów zbrojnych, ochrony ich ofiar oraz uczestników, a także na międzynarodowe prawo uchodźcze.

Pomoc dla zaatakowanego państwa oraz dla uchodźców stanowi ogromne wyzwanie dla całej koalicji międzynarodowej, jednak przez bliskie sąsiedztwo to przede wszystkim wielka próba dla Polski i polskich służb. Ze wsparciem dla niezmiernie rzadkiej fali uchodźców ruszyło całe polskie społeczeństwo. Polska Policja nie tylko współdziała z innymi służbami na wschodniej granicy, dba o bezpieczeństwo i kieruje ruchem drogowym na terenie przygranicznym, przeprowadza konwoje z pomocą, organizuje transport uchodźców do poszczególnych województw, zabezpiecza przejazd pociągów, którymi się przemieszczają, ale także udziela im wszelkiego możliwego wsparcia na terenie całego kraju – organizuje zbiórki finansowe i rzeczowe oraz wszelką inną praktyczną pomoc zarówno dla tych, którzy są w Polsce, jak i dla tych, którzy zostali na terenie zaatakowanej Ukrainy.

Kadra, słuchacze i pracownicy Centrum Szkolenia Policji w Legionowie również nie pozostali obojętni na tragedię Ukrainy. W odpowiedzi na prośbę o pomoc humanitarną skierowaną przez Rektora Lwowskiego Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych zorganizowali zbiórkę pieniędzy na zakup środków opatrunkowych dla osób, które znajdują się w Ukrainie. Dla uchodźców, którzy są lokowani na terenie Polski, trwa zbiórka rzeczowa, a pracownicy i policjanci Centrum pomagają także w transporcie uchodźców z granicy do różnych miast w całej Polsce.

Ukraina jest w bardzo trudnej sytuacji i z pewnością będzie niezbędne zapewnienie jej długofalowego wsparcia. Dajmy świadectwo, że pomagamy i chronimy tak długo, jak to potrzebne.

mł. insp. Agnieszka Gorzałczyńska-Mróż
zastępca redaktora naczelnego

Fot. Pomoc CSP w transporcie uchodźców.
Autor: podkom. Adam Karolak.

RADA NAUKOWA „KWARTALNIKA POLICYJNEGO”

- prof. dr hab. Jacek Bleszyński
- prof. dr hab. Marek Konopczyński
- prof. dr hab. Jerzy Niemiec
- prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz
- prof. dr hab. Lesław Pytka
- prof. dr hab. Jadwiga Stawnicka
- prof. dr hab. Tadeusz Tomaszewski
- dr hab. prof. WSBiP Mariusz Z. Jędrzejko
- insp. dr hab. Iwona Klonowska
- płk dr hab. Dariusz Majchrzak
- płk dr hab. Piotr Płonka
- dr hab. prof. WSEwS Oksana Telak
- gen. dyw. rez. dr hab. Krzysztof Załęski
- płk SG dr Piotr Boćko
- nadinsp. dr Rafał Kochańczyk
- mł. insp. dr inż. Robert Maciejczyk
- dr Andrzej Skwarski
- insp. Piotr Cekała
- insp. Beata Różniak-Krzeszewska
- Ivo Juurvee
- płk. Ing. Pavel Kolář
- komisarz Antoni Permanyer i Fita

RADA WYDAWNICZA pełni funkcję doradczo-programową zespołu redakcyjnego „Kwartalnika Policyjnego”

- insp. Anna Gołąbek
- mł. insp. Wioletta Białkowska
- mł. insp. Marek Hańczuk
- mł. insp. Beata Martyniak-Mróż
- mł. insp. dr Grzegorz Winnicki
- podinsp. Maciej Antas
- podinsp. Sławomir Hołoweńko
- podinsp. Jarosław Piotrowski
- nadkom. Adam Czekaj
- nadkom. Artur Duszak
- kom. Magdalena Sulich
- Teresa Siennicka

Solidarni z Ukrainą

Kwartalnik policyjny

Do pobrania na stronie:
www.kwartalnik.csp.edu.pl

CZASOPISMO CENTRUM SZKOLENIA POLICJI W LEGIONOWIE

Wydawca: Centrum Szkolenia Policji w Legionowie

Adres redakcji: ul. Zegrzyńska 121, 05-119 Legionowo
sekretariat tel. 47 72 558 81, faks 47 72 535 80,
e-mail: kwartalnik@csp.edu.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Redaktor naczelny:

insp. Marcin Szyndler
tel. 47 72 532 35
e-mail: marcin.szyndler@csp.edu.pl

Zastępca redaktora naczelnego:

mł. insp. Agnieszka Gorzałczyńska-Mróż

Sekretarz redakcji: Kamila Kitajewska

Tłumaczenie na język angielski:

Katarzyna Olbryś, mł. insp. Grzegorz Winnicki

Projekt okładki: Ewa Szczubeł

Zdjęcia na okładce: <https://pixabay.com/pl/illustrations/prawo-ustep-sedzia-danie-werdykt-4292803/>
<https://pixabay.com/pl/illustrations/logo-koncepcja-ustep-prawo-adwokat-1356082/>

Opracowanie graficzne i skład DTP:

Kamila Kitajewska, Dorota Majewska-Pilch,
Ewa Szczubeł, Ewa Zduńczyk

Opracowanie redakcyjne i korekta:

Agnieszka Gorzałczyńska-Mróż, Monika Irzycka,
Ewa Kowalska

Druk: Wydział Wydawnictw i Poligrafii CSP w Legionowie

Nakład: 1000 egz.

Numer zamknięto 9.03.2022 r.

W NUMERZE

PRAWO

- 2** MAŁGORZATA LIS-WALEWSKA
Kara grzywny za wykroczenia drogowe w świetle nowelizacji Kodeksu wykroczeń i Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia
- 6** MARCIN OGONEK
Wyższe mandaty karne w „taryfikatorze” od 1 stycznia 2022 r.
- 14** ANDRZEJ SPRINGER
Przestępstwa niedopełnienia obowiązków i przekroczenia uprawnień w praktyce służby policjanta. Przegląd orzecznictwa
- 21** MARIA WYSOCKA
Stalking a złośliwe niepokojenie w obszarze polskiego prawa karnego i prawa wykroczeń
- 26** EWA JAKIMIUK
Postępowanie przygotowawcze a czynności wyjaśniające w sprawach o wykroczenia. Porównanie wybranych instytucji

WYSZKOLENIE STRZELECKIE

- 74** JAKUB KONIECZNY, HUBERT KULESZA
Trening bezstrzałowy. Strzelanie dynamiczne

SPRAWNOŚĆ FIZYCZNA POLICJANTA

- 90** TOMASZ DĄBROWSKI
Trening kalisteniczny jako forma aktywności ruchowej w czasie ograniczonego dostępu do obiektów sportowych

BHP W SŁUŻBIE I PRACY

- 99** BARBARA JAMROZIK, MARZENA KOZIÓŁ
Wypadek przy pracy a wypadek w związku z pełnieniem służby

KARA GRZYWNY ZA WYKROCZENIA DROGOWE

w świetle nowelizacji Kodeksu wykroczeń i Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia

podinsp. Małgorzata Lis-Walewska

Zakład Służby Kryminalnej CSP

Postępowanie mandatowe jest jednym z postępowań szczególnych uregulowanych w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia. Polega ono na nakładaniu grzywien w drodze mandatu karnego za niektóre wykroczenia. Możliwość nałożenia grzywny w drodze mandatu jest wyjątkiem od zasady sądowego wymiaru sprawiedliwości obejmującej czyny zabronione pod groźbą kary¹. W postępowaniu tym dominującą rolę odgrywa zasada szybkości i ekonomiki postępowania. Dzięki temu właściwe organy orzekające nie muszą rozpatrywać wielkiej ilości spraw o wykroczenia, co pozwala im koncentrować się na sprawach karnych.

Postępowanie mandatowe ma charakter wychowawczy; pełni funkcję prewencyjną w stosunku do sprawcy wykroczenia i społeczeństwa, zaś nałożenie mandatu stanowi dolegliwość bezpośrednio dotyczącą sprawcę. Jest to postępowanie zastępcze w stosunku do postępowania przed sądem, gdyż jest uwarunkowane wyrażeniem przez sprawcę czynu zgody na poddanie się karze (odmowa przyjęcia mandatu powoduje skierowanie sprawy do sądu).

Postępowanie to podejmują organy pozasądowe, tzw. organy mandatowe. Z mocy samego Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia (art. 95 § 1) prowadzi je Policja².

Postępowanie mandatowe regulują:

- 1) ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2021 r. poz. 457, z późn. zm.), art. 2, art. 95–102a;
- 2) rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń (Dz. U. z 2013 r. poz. 1624, z późn. zm.); istotna zmiana tego aktu prawnego to rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń (Dz. U. poz. 2484);
- 3) rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2002 r. w sprawie nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 613, z późn. zm.);

- 4) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 stycznia 2016 r. w sprawie postępowania w zakresie formularzy mandatu karnego, mandatów karnych generowanych przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego, grzywien nakładanych w drodze mandatu karnego oraz podmiotów nabywających odpłatnie formularze mandatu karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1349);
 - 5) rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie właściwości miejscowej naczelnika urzędu skarbowego uprawnionego do poboru należności wynikających z grzywien nałożonych w drodze mandatu karnego (Dz. U. poz. 1977);
 - 6) wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców (Dz. Urz. KGP poz. 37).
- Na przełomie 2021 r. i 2022 r. w mediach pojawiło się sporo informacji o podwyższeniu kary grzywny za wykroczenia drogowe oraz zaostrzeniu kar w nowym „taryfikatorze” mandatów karnych. Od dnia 1 stycznia 2022 r. osoby, które godzą w porządek i bezpieczeństwo w komunikacji, muszą się liczyć z surowszymi niż do tej pory konsekwencjami prawnymi. Obecnie maksymalny mandat karny za wykroczenie drogowe wynosi 5000 zł, a w przypadku jednoczynowego zbiegu przepisów ustawy – nawet 6000 zł. W przypadku popełnienia wykroczenia z art. 96 § 3 Kodeksu wykroczeń, polegającego na niewskazaniu, na żądanie uprawnionego organu, komu powierzono jazdę do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, można nałożyć grzywnę w postępowaniu mandatowym do kwoty 8000 zł.

KARA GRZYWNY ZA WYKROCZENIA DROGOWE

Sąd, rozpatrując sprawę o wykroczenie, może wymierzyć grzywnę za niektóre wykroczenia drogowe w wysokości 30 000 zł.

Z dniem 1 stycznia 2022 r. weszła w życie ustawa z dnia 2 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2328) z wyjątkiem wybranych przepisów, które wejdą w życie w późniejszych terminach określonych w ustawie. Ustawa ta wprowadziła istotne zmiany do ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń oraz ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia w zakresie kar i wysokości mandatów karnych za wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, tzw. wykroczenia drogowe.

W uzasadnieniu rządowego projektu tej ustawy wskazano dwa zasadnicze cele: wsparcie osób najbliższych ofiar przestępstw wypadków drogowych ze skutkiem śmiertelnym oraz poprawę bezpieczeństwa na drogach, w szczególności przez walkę z przestępstwami i wykroczeniami drogowymi³.

Projektodawca, oceniając potrzebę interwencji ustawodawczej (aby wzmocnić funkcję prewencyjną i sprawiedliwościową prawa wykroczeń), wziął pod uwagę dane statystyczne w zakresie wypadków drogowych przygotowane przez Biuro Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji, znaczne koszty zdarzeń drogowych dla gospodarki oraz badanie opinii społeczeństwa na temat wprowadzenia surowszych kar za naruszenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym; społeczeństwo w przeprowadzonych ankietach opowiedziało się za podniesieniem kar za wykroczenia drogowe. Poniżej przedstawiam jedynie fragment powyższego uzasadnienia do projektu ustawy odnoszącej się do danych statystycznych w zakresie wypadków drogowych.

«Zgodnie z danymi statystycznymi przygotowanymi przez Biuro Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji w 2020 r. zgłoszono 23 540 wypadków drogowych, mających miejsce na drogach publicznych, w strefach zamieszkania lub strefach ruchu. W ich wyniku 2491 osób poniosło śmierć, a ranne zostały 26 463 osoby (w tym ciężko 8805)⁴. Daje to wskaźnik ok. 11 osób zabitych i 112 osób rannych na 100 wypadków, tym samym wynika z tego, że w co dziesiątym wypadku zginął co najmniej jeden człowiek. Co istotne, zgodnie ze statystykami, niemalże 90% wypadków, czyli 20 099 wydarzyło się z winy kierujących. W wyniku tych zdarzeń śmierć poniosło 2020 osób (81,1%), a 24 123 zostały ranne (91,2%)⁵. Choć ogólny trend co do liczby wypadków i liczby zabitych oraz rannych na drogach maleje (statystyki za rok 2020 są wyraźnie zaniżone przez ograniczony ruch związany z pandemią COVID-19 i powodowane nią obostrzenia), najbardziej niepokojąca statystyka odnosi się do liczby pijanych kierowców. Zgodnie ze statystykami, w 2020 r. z winy pijanych kierowców doszło do 1656 wypadków, w których zginęło 216 osób, a rannych zostało 1847 osób. W odniesieniu do ogólnej liczby wypadków spowodowanych przez kierujących, kierujący pod wpływem albo po użyciu alkoholu stanowili 7,9%. W porównaniu do 2019 r. nastąpił wzrost: liczby wypadków spowodowanych przez tę grupę kierujących o 1 (+0,1%) i osób zabitych o 24 (+12,5%)⁶. W 2020 r. w porównaniu z 2019 r.

nastąpił spadek liczby ujawnionych kierujących pojazdami pod wpływem alkoholu (w stanie po użyciu oraz w stanie nietrzeźwości) o 12 030 osób, jednakże wynika to najprawdopodobniej ze znacznie mniejszej liczby kontroli trzeźwości, która zmniejszyła się aż o 10 144 788⁷ w wyniku pandemii i ograniczonego ruchu na drogach. Zgodnie z raportem Europejskiej Rady Bezpieczeństwa Transportu, zwanej dalej „ETSC”, w 2020 r. Polska miała najwyższy w Europie wskaźnik liczby zgonów na drogach na miliard przebytych kilometrów, tj. czterokrotnie więcej niż w Norwegii, Irlandii, Szwecji czy Wielkiej Brytanii⁸. Również pod względem liczby zgonów na 1 mln mieszkańców Polska plasuje się w czołówce – w raporcie ETSC wskazano Polskę jako 5. kraj z najwyższym współczynnikiem śmiertelności. Wyższe miejsca zajęły jedynie Litwa, Serbia, Bułgaria i Rumunia. Jest to trend, który potwierdzają także wcześniejsze raporty ETSC⁹.»¹⁰

Ustawa z dnia 2 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw w treści art. 3 znowelizowała art. 24, art. 38, art. 86, art. 86b, art. 87, art. 90, art. 92, art. 92a, art. 92b, art. 94 oraz art. 97a Kodeksu wykroczeń.

W art. 24 § 1a k.w. została podniesiona wysokość górnej granicy zagrożenia karą grzywny z kwoty 5000 zł do kwoty 30 000 zł za wykroczenia określone w art. 86 § 1, 1a i 2, art. 86b § 1, art. 87 § 1, art. 92 § 1 i 2, art. 92a § 2, art. 92b, art. 93 § 1, art. 94 § 1, art. 96 § 3 lub art. 97a k.w., co umożliwia efektywną realizację procesu karania osób za wykroczenia przez sąd w trybie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. Dotychczasowa górna granica zagrożenia karą grzywny była ustalona zbyt nisko i przez to nie spełniała swojej roli prewencyjnej, ochronnej, jak i sprawiedliwościowej. Należy zaznaczyć, iż nie była ona aktualizowana od przeszło dwudziestu lat, co radykalnie obniżyło dolegliwość grzywien w sprawach wykroczeniowych.

W art. 38 k.w. dodano § 2, który przewiduje zaostrenie kary. Zgodnie z tym przepisem, kierującemu pojazdem mechanicznym ukaranemu za wykroczenie określone w art. 86 § 1a i 2, art. 86b § 1, art. 87 § 1 art. 92 § 2, art. 92a § 2, art. 92b, art. 94 § 1 albo art. 97a, który w ciągu dwóch lat od ostatniego prawomocnego ukarania popełnia to samo wykroczenie, wymierza się karę grzywny w wysokości nie niższej niż dwukrotność dolnej granicy ustawowego zagrożenia¹¹.

Wprowadzono nowe typy wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji w art. 86 § 1a, art. 86b, art. 92a § 2, art. 92b, art. 94 § 1a oraz art. 97a k.w. Ponadto nowela z 2 grudnia 2021 r. określiła dolną granicę grzywny dla wykroczeń określonych w Kodeksie wykroczeń w:

- art. 86 § 1a (nie niższą niż 1500 zł) i § 2 (nie niższą niż 2500 zł),
- art. 86b § 1 (nie niższą niż 1500 zł),
- art. 87 § 1 i § 1a (nie niższą niż 2500 zł) i § 2 (nie niższą niż 1000 zł),
- art. 90 § 2 (nie niższą niż 500 zł),
- art. 92a § 2 (nie niższą niż 800 zł),
- art. 92b (nie niższą niż 1000 zł),
- art. 94 § 1 (nie niższą niż 1500 zł),
- art. 97a (nie niższą niż 2000 zł).

Zwiększenie minimalnego zagrożenia karą grzywny ma na celu uspołniczenie regulacji karnych pod kątem aksjologicznym, tj. zerwanie z uprzywilejowaną pozycją sprawców wykroczeń drogowych oraz odzwierciedlenie w sankcji karnej niezwykle wysokiej szkodliwości społecznej wykroczeń drogowych.

Powyzsze zmiany w Kodeksie wykroczeń łączą się ze zmianami w przepisach regulujących postępowanie w sprawach o wykroczenia. Przepis art. 7 ustawy z dnia 2 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw wprowadził nowelizację ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, mianowicie dodano w art. 96:

- § 1ad, zgodnie z którym w sprawach o wykroczenia określone w rozdziale XI Kodeksu wykroczeń można nałożyć grzywnę w wysokości do 5000 zł, a w przypadku, o którym mowa w art. 9 § 1 Kodeksu wykroczeń – do 6000 zł;
- § 1d stanowiący, że w sprawach, o których mowa w art. 96 § 3 Kodeksu wykroczeń, można nałożyć grzywnę w wysokości do 8000 zł.

Zwiększono więc kwotę grzywny, którą można nałożyć w postępowaniu mandatowym za wykroczenia drogowe. Wyżej wymienione nowelizacje kodeksowe spowodowały zastrzeżenie kar w nowym „taryfikatorze” mandatów, czyli w tabeli B – stanowiącej załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 2021 r. zmieniającego rozporządzenie z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń.

Regułą jest, że kwota grzywny przewidziana w „taryfikatorze” mandatów za konkretne wykroczenie nie może być niższa niż dolna granica grzywny dla tego wykroczenia wskazana w Kodeksie wykroczeń i wyższa niż przewidziana w treści art. 96 § 1ad k.p.w.; zasadę tę oczywiście zastosował prawodawca w tabeli B (stanowiącej załącznik do rozporządzenia), wskazując konkretne kwoty za poszczególne naruszenia; wyjątkowo grzywnę określił w tzw. widełkach „od – do”, pozostawiając ocenę stopnia społecznej szkodliwości czynu funkcjonariuszowi organu mandatowego.

Reasumując, wysokość grzywny nakładanej w drodze mandatu karnego uregulowana jest w treści art. 96 k.p.w. oraz w rozporządzeniu wykonawczym do tej ustawy, czyli rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń, które gruntownie zostało zmodyfikowane rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 2021 r. w zakresie załącznika – tabeli B. Ponadto nałożona w drodze mandatu grzywna nie może przekraczać górnej granicy kary grzywny przewidzianej w sankcji za dane wykroczenie, np. art. 55, art. 95 k.w.

Należy podkreślić, że zgodnie z art. 96 § 1 k.p.w. funkcjonariusz Policji w postępowaniu mandatowym może nałożyć grzywnę w wymiarze od 20 do 500 zł, a w wypadku, o którym mowa w art. 9 § 1 k.w. – do 1000 zł, zaś wypadkach wskazanych w art. 96 k.p.w. w:

- § 1a pkt 2 – w wysokości do 2000 zł;
- § 1aa – w wysokości 2000 zł;
- § 1ab – w wysokości od 5000 do 7500 zł;
- § 1ac – w wysokości 1500 zł;

- § 1ad – w sprawach o wykroczenia określone w rozdziale XI Kodeksu wykroczeń można nałożyć grzywnę w wysokości do 5000 zł, a w przypadku, o którym mowa w art. 9 § 1 Kodeksu wykroczeń – do 6000 zł (od 1 stycznia 2022 r.);
- § 1bd – w sprawach, o których mowa w art. 116 § 1 Kodeksu wykroczeń, można nałożyć grzywnę w wysokości do 1000 zł;
- § 1c – w wysokości do 2000 zł;
- § 1d – w sprawach, o których mowa w art. 96 § 3 Kodeksu wykroczeń, można nałożyć grzywnę w wysokości do 8000 zł (od 1 stycznia 2022 r.).

Nadmienić warto, że zbieg z art. 9 § 1 k.w. (jednoczynowy realny zbieg przepisów ustawy) zachodzi, jeżeli dany czyn wyczerpuje równocześnie znamiona wykroczeń określonych w dwóch lub więcej przepisach ustawy. W sytuacji określonej w art. 9 § 1 k.w. nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego jest możliwe jedynie, gdy w zakresie wszystkich naruszonych przepisów postępowanie mandatowe jest dopuszczalne (art. 96 § 2 zd. 2 k.p.w.).

Kwestia rozgraniczenia przypadków realnego zbiegu przepisów ustawy od zbiegu wykroczeń należy do najbardziej kłopotliwych w praktyce organów mandatowych. W kwestiach szczegółowych zarysowują się też rozbieżności w działaniu poszczególnych jednostek Policji i innych organów mandatowych. Zagadnienie to jest niestety zbyt obszerne, by można było je poddać dogłębnej analizie przy okazji omawiania przepisów procesowych. Trzeba jednak wskazać, że kryterium rozgraniczenia przypadków zbiegu przepisów i zbiegu wykroczeń jest to, czy mamy do czynienia w danym przypadku z jednym czy z wieloma czynami. Jeżeli można stwierdzić, że sprawca dopuścił się odrębnych czynów (dwóch lub więcej), mamy do czynienia ze zbiegiem wykroczeń (jeśli każdy jest czynem zabronionym jako wykroczenie), względnie wykroczenia z przestępstwem (jeśli jeden ze zbiegających się jest czynem zabronionym jako przestępstwo, drugi zaś – jako wykroczenie). Sytuacja zbiegu przepisów zachodzi wtedy, gdy mamy do czynienia z jednym czynem, który jednak wyczerpuje równocześnie znamiona więcej niż jednego wykroczenia¹².

Wymiar grzywny za konkretne wykroczenie zależy z reguły od oceny funkcjonariusza Policji, który powinien nałożyć grzywnę w drodze mandatu na zasadach ogólnych wskazanych w art. 96 k.p.w., z wyjątkiem wykroczeń wymienionych w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń (Dz. U. z 2013 r. poz. 1624, z późn. zm.), tzw. „taryfikatorze” mandatów. W przypadku tych wykroczeń funkcjonariusz ma obowiązek nałożyć grzywnę przewidzianą w „taryfikatorze” za poszczególne naruszenia; od 1 stycznia 2022 r. istotnie uległy zmianie kwoty wymienione w tabeli B „taryfikatora” mandatów. Jeśli wysokość grzywny zależy od oceny funkcjonariusza Policji, to powinien on uwzględnić:

- stopień społecznej szkodliwości czynu – art. 47 § 6 k.w.;
- okoliczności wymienione w treści art. 24 § 3 k.w.;
- okoliczności łagodzące i zaostrzające odpowiedzialność – art. 33 § 3 i 4 k.w.¹³.

Zgodnie z treścią § 84 ust. 2 wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r., jeżeli sprawca

KARA GRZYWNY ZA WYKROCZENIA DROGOWE

doпустиł się dwóch lub więcej wykroczeń stanowiących odrębne czyny, to za każdy z tych czynów policjant wdrażający postępowanie mandatowe powinien nałożyć grzywny w drodze odrębnych mandatów karnych¹⁴. Naruszeniem prawa jest nałożenie kilku mandatów za jeden czyn. Bez wątpienia, podejmując decyzję o wysokości mandatu karnego, w pierwszej kolejności należy sprawdzić, czy za dane wykroczenie kwota grzywny jest przewidziana w „taryfikatorze” mandatów, jeśli nie, to należy uwzględnić treść art. 96 k.p.w. oraz granice grzywny przewidziane w naruszonym przepisie i wówczas ukarać sprawcę adekwatnie do stopnia społecznej szkodliwości czynu i jego winy.

¹ A. Świątłowski, *Art. 95 KPW*, red. A. Sakowicz, 2020, wyd. 2, <https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3damrvhe2tenroobqxlrvqygdgnjqgaza> [dostęp: 2.02.2022 r.].

² M. Lis-Walewska, *Pouczenie oraz mandat karny jako środki prawne reakcji na wykroczenia*, Wydawnictwo CSP, „Materiały Dydaktyczne” nr 183, s. 13.

³ Druk nr 1504 – Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=1504> [dostęp: 7.02.2022 r.].

⁴ Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, *Wypadki drogowe w Polsce w 2020 roku*, Warszawa 2021, s. 6.

⁵ Tamże, s. 24.

⁶ Tamże, s. 64.

⁷ Tamże, s. 67.

⁸ Zob. RANKING EU PROGRESS ON ROAD SAFETY, 15th Road Safety Performance Index Report, <https://etsc.eu/wp-content/uploads/15-PIN-annual-report-FINAL.pdf> [dostęp: 9.07.2021 r.].

⁹ Zob. RANKING EU PROGRESS ON ROAD SAFETY, 14th Road Safety Performance Index Report, <https://etsc.eu/wp-content/uploads/14-PIN-annual-report-FINAL.pdf> [dostęp: 9.07.2021 r.].

¹⁰ Druk nr 1504 – Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=1504> [dostęp: 7.02.2022 r.].

¹¹ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 281, z późn. zm.).

¹² A. Świątłowski, *Art. 96 KPW*, red. A. Sakowicz, 2020, wyd. 2, <https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3damrvhe2tenroobqxlrvqygdgnjqga4q> [dostęp: 02.02.2022 r.].

¹³ M. Lis-Walewska, *Pouczenie oraz mandat karny jako środki prawne reakcji na wykroczenia*, s. 21.

¹⁴ Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców (Dz. Urz. KGP z 2020 r. poz. 37), § 84 ust. 3.

Bibliografia

Druk nr 1504 – *Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw*, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=1504>.

Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz, red. A. Sakowicz, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2020.

Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, *Wypadki drogowe w Polsce w 2020 roku*, Warszawa 2021, <https://etsc.eu/wp-content/uploads/15-PIN-annual-report-FINAL.pdf>.

Lis-Walewska M., *Pouczenie oraz mandat karny jako środki prawne reakcji na wykroczenia*, Wydawnictwo CSP, „Materiały Dydaktyczne” nr 183.

Akty prawne

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2021 r. poz. 457).

Ustawa z dnia 2 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2328).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń (Dz. U. z 2013 r. poz. 1624, z późn. zm.).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń (Dz. U. poz. 2484).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2002 r. w sprawie nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 613, z późn. zm.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 stycznia 2016 r. w sprawie postępowania w zakresie formularzy mandatu karnego, mandatów karnych generowanych przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego, grzywien nakładanych w drodze mandatu karnego oraz podmiotów nabywających odpłatnie formularze mandatu karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1349).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie właściwości miejscowej naczelnika urzędu skarbowego uprawnionego do poboru należności wynikających z grzywien nałożonych w drodze mandatu karnego (Dz. U. poz. 1977).

Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców (Dz. Urz. KGP poz. 37).

Summary

Fines for traffic violations in the light of the amendment to the Code of Petty Offences and the Code of Procedure in Petty Offence Cases

The subject of this article is an analysis of the legal regulations which determine the amount of fines in proceedings related to traffic tickets. The Act of December 2, 2021 amending the Act – Road Traffic Law and certain other acts, except for some regulations which will take effect at a later date defined by law provisions, came into force on 1 January 2022. This amendment implemented important modifications to the Petty Offences Code and the Code of Procedure in Petty Offence Cases – in the field of penalties and the amount of fines for petty offences against safety and order on the roads, so-called traffic violations. The above-mentioned amendment also caused increase in the fines in the new ‘scales of charges’ referring to the traffic tickets, i.e. in the chart B constituting an Annex to the Ordinance of the Prime Minister of December 30, 2021 amending the Ordinance of November 24, 2003 on the amount of fines imposed by means of penalty tickets for chosen kinds of petty offences. Knowledge of binding legal regulations is essential for relevant performing service tasks by police officers and other, authorized to act in cases of penalty tickets, public bodies. It will probably contribute to effective prevention of petty offences and protection of safety on the roads. An appropriate reaction to petty offences will enable to make the violator respect the law provisions and principles of social coexistence.

The aim of this article is to present new legal regulations binding in the area of fines as well as to indicate both sense and legal bases of proceedings related to traffic tickets.

Thumaczenie: Katarzyna Olbryś

WYŻSZE MANDATY KARNE w „taryfikatorze”

od 1 stycznia 2022 r.

asp. szt. Marcin Ogonek

Zakład Ruchu Drogowego CSP

Pod koniec grudnia 2021 r. zostało opublikowane rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości grzywnien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2484).

Rozporządzenie z dnia 30 grudnia 2021 r. wprowadziło nowe wysokości grzywnien nakładanych za niektóre wykroczenia. Niniejszy akt prawny uwzględnił zmiany wprowadzone m.in. w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450, z późn. zm.), a także w ustawie z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, z późn. zm.).

Największe poruszenie opinii publicznej wywołała wysokość grzywnien za przekroczenie dopuszczalnej prędkości. W poprzednim stanie prawnym najwyższą grzywną w drodze mandatu karnego za przekroczenie dopuszczalnej prędkości była kwota 500 zł. Zgodnie z obowiązującym roz-

porządzeniem kwota ta wzrosła do 2500 zł (przekroczenie dopuszczalnej prędkości powyżej 71 km/h).

Poniżej przedstawiono tabelę, w której zawarto wykroczenia, za które została znacznie podniesiona wysokość grzywnien, oraz nowe wykroczenia opisane w Kodeksie wykroczeń wraz z podstawą prawną, a także wysokością grzywnien przewidzianych za naruszenie przepisów.

Należy zauważyć, że ciągle nie zostało wydane nowe rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie postępowania z kierowcami naruszającymi przepisy ruchu drogowego. Ten akt prawny jest oczekiwany w drugiej połowie tego roku.

Tabela 1. Zestawienie dotyczące wybranych wykroczeń w ruchu drogowym. Tabela opracowana na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości grzywnien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń.

Naruszenie	Grzywna w zł*	Kwalifikacja prawna: ustawa – Kodeks wykroczeń	Naruszone przepisy ruchu drogowego wg opisu pod tabelą**
Przepisy o ruchu pieszych oraz osób poruszających się przy użyciu urządzenia wspomagającego ruch			
Wchodzenie na torowisko, gdy zapory lub półzapory są opuszczone lub rozpoczęto ich opuszczanie	2000	art. 97	art. 14 pkt 6
Naruszenie na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu zakazu wejścia na przejazd kolejowy za sygnalizator lub za inne urządzenie nadające sygnały, przy sygnale czerwonym, czerwonym migającym lub dwóch na przemian migających sygnałach czerwonych, przez kierującego kolumną pieszych lub poganiacza	2000	art. 97a pkt 1	§ 100 [1]

MANDATY KARNE

Korzystanie przez pieszego z telefonu lub innego urządzenia elektronicznego podczas wchodzenia lub przechodzenia przez jezdnię lub torowisko, w tym również podczas wchodzenia lub przechodzenia przez przejście dla pieszych – w sposób, który prowadzi do ograniczenia możliwości obserwacji sytuacji na jezdni, torowisku lub przejściu dla pieszych	300	art. 97	art. 14 pkt 8
Naruszenie przez osobę poruszającą się przy użyciu urządzenia wspomagającego ruch obowiązku:			
1) korzystania z chodnika, drogi dla pieszych lub drogi dla rowerów	100	art. 97	art. 15a ust. 1
2) przestrzegania zasady ruchu prawostronnego na drodze dla rowerów	50	art. 97	art. 15a ust. 1
3) na chodniku lub drodze dla pieszych: a) poruszania się z prędkością zbliżoną do prędkości pieszego	200	art. 86a	art. 15a ust. 3
b) ustąpienia pierwszeństwa pieszemu			
c) nieutrudnienia ruchu pieszemu		art. 90 § 1	
4) korzystania, przy przekraczaniu jezdni, z przejazdu dla rowerzystów albo przejścia dla pieszych	50	art. 97	art. 15a ust. 4
5) przekraczania torowiska wyodrębnionego z jezdni tylko w miejscu do tego wyznaczonym	50		art. 15a ust. 5
6) ustąpienia pierwszeństwa pieszemu znajdującemu się na przejściu	200	art. 90 § 1	art. 15a ust. 6 pkt 5
Niestosowanie się przez osobę poruszającą się przy użyciu urządzenia wspomagającego ruch do zakazu:			
1) poruszania się w stanie nietrzeźwości, w stanie po użyciu alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu	200	art. 97	art. 15a ust. 7 pkt 1
2) przewożenia innej osoby, zwierzęcia lub ładunku	50		art. 15a ust. 7 pkt 2
3) ciągnięcia pojazdu lub ładunku	50		art. 15a ust. 7 pkt 3
4) czepiania się pojazdów	100		art. 15a ust. 7 pkt 4
5) poruszania się tyłem	50		art. 15a ust. 7 pkt 5
Korzystanie z dróg lub ich części, w sposób niezgodny z przeznaczeniem, przez pieszego lub osobę poruszającą się przy użyciu urządzeń wspomagających ruch	50		art. 45 ust. 1 pkt 4
Przepisy o bezpieczeństwie pieszych na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu			
Naruszenie przepisów o bezpieczeństwie pieszych przez kierującego pojazdem mechanicznym			
Nieustąpienie pierwszeństwa pieszemu znajdującemu się na przejściu dla pieszych lub wchodzącemu na to przejście	1500 / 3000	art. 86b § 1 pkt 1 min. 1500 zł	art. 26 ust. 1 albo ust. 1a
Nieustąpienie przez kierującego pojazdem, który skręca w drogę poprzeczną, pierwszeństwa pieszemu przechodzącemu na skrzyżowaniu przez jezdnię drogi, na którą wjeżdża			art. 26 ust. 2
Nieustąpienie pierwszeństwa pieszemu przy przejeżdżaniu przez chodnik lub drogę dla pieszych albo podczas jazdy po placu, na którym ruch pieszych i pojazdów odbywa się po tej samej powierzchni			art. 26 ust. 4 albo ust. 5

Nieustąpienie pierwszeństwa pieszemu przez kierującego pojazdem podczas włączania się do ruchu	1500 / 3000	art. 86b § 1 pkt 1 min. 1500 zł	art. 17 ust. 2
Nieustąpienie pierwszeństwa pieszemu przy cofaniu pojazdem			art. 23 ust. 1 pkt 3
Nieustąpienie pierwszeństwa pieszemu przez kierującego pojazdem w strefie zamieszkania			art. 11 ust. 5
Niezatrzymanie pojazdu w celu umożliwienia przejścia przez jezdnię osobie niepełnosprawnej, używającej specjalnego znaku lub osobie o widocznej ograniczonej sprawności ruchowej	1500 / 3000	art. 86b § 1 pkt 2	art. 26 ust. 7
Wyprzedzanie pojazdu na przejściu dla pieszych, na którym ruch nie jest kierowany, lub bezpośrednio przed tym przejściem			art. 26 ust. 3 pkt 1
Omijanie pojazdu, który jechał w tym samym kierunku, lecz zatrzymał się w celu ustąpienia pierwszeństwa pieszemu			art. 26 ust. 3 pkt 2
Naruszenie zakazu jazdy wzdłuż po chodniku lub przejściu dla pieszych			art. 26 ust. 3 pkt 3
Naruszenie przepisów o bezpieczeństwie pieszych przez kierującego pojazdem innym niż mechaniczny			
Nieustąpienie, wbrew obowiązкови, pierwszeństwa pieszemu znajdującemu się na przejściu dla pieszych lub wchodzącemu na to przejście	50–500	art. 86b § 2 w zw. z § 1 pkt 1	art. 26 ust. 1
Nieustąpienie przez kierującego pojazdem, który skręca w drogę poprzeczną, pierwszeństwa pieszemu przechodzącemu na skrzyżowaniu przez jezdnię drogi, na którą wjeżdża	50–300		art. 26 ust. 2
Nieustąpienie pierwszeństwa pieszemu przy przejeżdżaniu przez chodnik lub drogę dla pieszych albo podczas jazdy po placu, na którym ruch pieszych i pojazdów odbywa się po tej samej powierzchni	50–300		art. 26 ust. 4 albo ust. 5
Nieustąpienie pierwszeństwa pieszemu przez kierującego pojazdem podczas włączania się do ruchu	50–200		art. 17 ust. 2
Nieustąpienie pierwszeństwa pieszemu przez kierującego pojazdem w strefie zamieszkania	50–100		art. 11 ust. 5
Niezatrzymanie pojazdu w celu umożliwienia przejścia przez jezdnię osobie niepełnosprawnej, używającej specjalnego znaku lub osobie o widocznej ograniczonej sprawności ruchowej	50–500	art. 86b § 2 w zw. z § 1 pkt 2	art. 26 ust. 7
Wyprzedzanie pojazdu na przejściu dla pieszych, na którym ruch nie jest kierowany, lub bezpośrednio przed tym przejściem	50–500	art. 86b § 2 w zw. z § 1 pkt 3	art. 26 ust. 3 pkt 1
Omijanie pojazdu, który jechał w tym samym kierunku, lecz zatrzymał się w celu ustąpienia pierwszeństwa pieszemu	50–500	art. 86b § 2 w zw. z § 1 pkt 4	art. 26 ust. 3 pkt 2
Naruszenie zakazu jazdy wzdłuż po chodniku lub przejściu dla pieszych	50–100	art. 86b § 2 w zw. z § 1 pkt 5	art. 26 ust. 3 pkt 3
Przepisy dotyczące ruchu pojazdów			
Zasady ogólne i przepisy porządkowe			
Naruszenie przez kierującego pojazdem zakazu korzystania z drogi przejazdu pojazdu uprzywilejowanego utworzonej przez kierujących innymi pojazdami w warunkach zwiększonego natężenia ruchu utrudniającego swobodny przejazd pojazdu uprzywilejowanego w celu umożliwienia swobodnego przejazdu tego pojazdu	500–2500	art. 97	art. 9 ust. 3

MANDATY KARNE

Zajmowanie więcej niż jednego, wyznaczonego na jezdni, pasa ruchu	150	art. 97	art. 16 ust. 4
Naruszenie obowiązku poruszania się po poboczu przez kierującego pojazdem zaprzęgowym, rowerem, wózkiem rowerowym, motorowerem, wózkiem ręcznym albo osobę prowadzącą pojazd napędzany silnikiem	100		art. 16 ust. 5
Przewożenie w pojeździe kategorii M ₁ , N ₁ , N ₂ i N ₃ , o których mowa w załączniku nr 2 do ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, wyposażonym w pasy bezpieczeństwa lub urządzenia przytrzymujące dla dzieci, dziecka mającego mniej niż 150 cm wzrostu poza fotelikiem bezpieczeństwa dla dziecka lub innym urządzeniem przytrzymującym dla dzieci, zgodnym z masą i wzrostem dziecka, oraz właściwymi warunkami technicznymi określonymi w przepisach Unii Europejskiej lub w regulaminach EKG ONZ dotyczących urządzeń przytrzymujących dla dzieci w pojeździe, z wyjątkiem przewożenia: 1) na tylnym siedzeniu takiego pojazdu dziecka mającego co najmniej 135 cm wzrostu, przytrzymywanego za pomocą pasów bezpieczeństwa w przypadkach, kiedy ze względu na masę i wzrost dziecka nie jest możliwe zapewnienie fotelika bezpieczeństwa dla dziecka lub innego urządzenia przytrzymującego dla dzieci zgodnego z wymaganymi warunkami; 2) w pojeździe kategorii M ₁ i N ₁ na tylnym siedzeniu pojazdu trzeciego dziecka w wieku co najmniej 3 lat, przytrzymywanego za pomocą pasów bezpieczeństwa, w przypadku gdy dwoje dzieci jest przewożonych w fotelikach bezpieczeństwa dla dziecka lub innych urządzeniach przytrzymujących dla dzieci, zainstalowanych na tylnych siedzeniach pojazdu i nie ma możliwości zainstalowania trzeciego fotelika bezpieczeństwa dla dziecka lub innego urządzenia przytrzymującego dla dzieci	300		art. 45 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 39 ust. 3, 3a–3c
Przewożenie w foteliku bezpieczeństwa dla dziecka lub innym urządzeniu przytrzymującym dla dzieci dziecka siedzącego tyłem do kierunku jazdy na przednim siedzeniu pojazdu samochodowego wyposażonego w poduszkę powietrzną dla pasażera, która jest aktywna podczas przewożenia dziecka	300		art. 45 ust. 2 pkt 4
Przewożenie dziecka w wieku poniżej 3 lat w pojeździe kategorii M ₁ , N ₁ , N ₂ i N ₃ , o których mowa w załączniku nr 2 do ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, niewyposażonym w pasy bezpieczeństwa i fotelik bezpieczeństwa dla dziecka lub w pasy bezpieczeństwa i inne urządzenie przytrzymujące dla dzieci	300		art. 45 ust. 2 pkt 5
Przewożenie na przednim siedzeniu pojazdu samochodowego, poza fotelikiem bezpieczeństwa dla dziecka lub innym urządzeniem przytrzymującym dla dzieci, dziecka mającego mniej niż 150 cm wzrostu	300		art. 45 ust. 2 pkt 6
Przewożenie dziecka w foteliku bezpieczeństwa dla dziecka lub innym urządzeniu przytrzymującym dla dzieci zainstalowanym niezgodnie z zaleceniami producenta urządzenia, wskazującymi, w jaki sposób urządzenie może być bezpiecznie stosowane	300		art. 45 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 39 ust. 3a
Niekorzystanie z pasów bezpieczeństwa podczas jazdy	100		art. 39 ust. 1
Kierowanie pojazdem przewożącym pasażerów niekorzystających z pasów bezpieczeństwa	100		art. 45 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 39 ust. 1

Nie używanie kasku ochronnego odpowiadającego właściwym warunkom technicznym podczas jazdy motocyklem, czterokołowcem lub motorowerem	100	art. 97	art. 40 ust. 1
Kierowanie motocyklem, czterokołowcem lub motorowerem przewożącym pasażera nie używającego kasku ochronnego odpowiadającego właściwym warunkom technicznym	100		art. 45 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 40 ust. 1
Korzystanie podczas jazdy z telefonu wymagające trzymania słuchawki lub mikrofonu w ręku przez kierującego pojazdem	500		art. 45 ust. 2 pkt 1
Przewożenie osoby w stanie nietrzeźwości, stanie po użyciu alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu na rowerze lub motorowerze albo motocyklu poza bocznym wózkiem	500		art. 45 ust. 2 pkt 2
Wjeżdżanie na pas między jezdniami	100		art. 45 ust. 1 pkt 5
Niedopełnienie obowiązków przez uczestników wypadku poprzez nieusunięcie pojazdu z miejsca wypadku, w którym nie było zabitego lub rannego	150		art. 44 ust. 1 pkt 3 lub ust. 3
Nie używanie elementów odblaskowych w sposób widoczny dla innych uczestników ruchu przez osobę wykonującą roboty lub inne czynności na drodze	150		art. 41
Prędkość i hamowanie			
Przekroczenie dopuszczalnej prędkości:			
do 10 km/h	50	art. 92a § 1	art. 20 lub art. 31 ust. 1 pkt 1 albo § 27, § 31 lub § 81 ust. 1 i 2 [1]
o 11–15 km/h	100		
o 16–20 km/h	200		
o 21–25 km/h	300		
o 26–30 km/h	400		
o 31–40 km/h	800 / 1600	art. 92a § 2	
o 41–50 km/h	1000 / 2000		
o 51–60 km/h	1500 / 3000		
o 61–70 km/h	2000 / 4000		
o 71 km/h i więcej	2500 / 5000		
Wyprzedzanie			
Naruszenie przez kierującego pojazdem mechanicznym zakazu wyprzedzania pojazdu:			
1) silnikowego przy dojeżdżaniu do wierzchołka wzniesienia	1000 / 2000	art. 92b	art. 24 ust. 7 pkt 1
2) silnikowego na zakręcie oznaczonym znakami ostrzegawczymi	1000 / 2000		art. 24 ust. 7 pkt 2
3) silnikowego na skrzyżowaniu, z wyjątkiem skrzyżowania o ruchu okrężnym lub na którym ruch jest kierowany	1000 / 2000		art. 24 ust. 7 pkt 3
4) uprzywilejowanego na obszarze zabudowanym	1000 / 2000		art. 24 ust. 11
5) na przejeździe dla rowerzystów i bezpośrednio przed nim, z wyjątkiem przejazdu, na którym ruch jest kierowany	1000 / 2000		art. 27 ust. 4
6) na przejeździe kolejowym i bezpośrednio przed nim	1000 / 2000		art. 28 ust. 3 pkt 3

MANDATY KARNE

7) przy przejeżdżaniu przez tory tramwajowe lub bezpośrednio przed nimi, z wyjątkiem skrzyżowania lub przejazdu tramwajowego, na którym ruch jest kierowany	1000 / 2000	art. 92b	art. 28 ust. 6
8) określonego znakiem drogowym	1000 / 2000		§ 23 ust. 1–3 [1]
Wyprzedzanie pojazdu z niewłaściwej strony	1000 / 2000		art. 24 ust. 3–5
Przecinanie się kierunków ruchu			
Naruszenie przez kierującego pojazdem zakazu objeżdżania opuszczonych zapór lub półzapór oraz wjeżdżania na przejazd, jeśli opuszczanie ich zostało rozpoczęte lub podnoszenie ich nie zostało zakończone	2000 / 4000	art. 97a pkt 1	art. 28 ust. 3 pkt 1
Naruszenie przez kierującego pojazdem na przejeździe kolejowym zakazu wjazdu za sygnalizator przy sygnale czerwonym, czerwonym migającym lub dwóch na przemian migających sygnałach czerwonych, lub za inne urządzenie nadające te sygnały	2000 / 4000		§ 98 ust. 5 [1]
Naruszenie przez kierującego pojazdem zakazu wjeżdżania na przejazd kolejowy, jeśli po jego drugiej stronie nie ma miejsca do kontynuowania jazdy	2000 / 4000	art. 97a pkt 2	art. 28 ust. 3 pkt 2
Autostrady i drogi ekspresowe			
Niezachowanie przez kierującego pojazdem wymaganego minimalnego odstępu między pojazdem, którym kieruje, a pojazdem jadącym przed nim na tym samym pasie ruchu	300–500	art. 97	art. 19 ust. 3a
Jazda autostradą lub drogą ekspresową w kierunku przeciwnym niż wynikający z ustawy lub znaków drogowych	2000	art. 97 lub art. 92 § 1	art. 16 ust. 2, art. 22 ust. 6 pkt 2 lub 3 lub § 17 ust. 1 [1]
Używanie pojazdów w ruchu drogowym			
Brak oznaczenia lub niewłaściwe oznaczenie pojazdów do nauki jazdy lub przeprowadzania egzaminu państwowego	300	art. 97	art. 55 ust. 1
Ozdabianie tablic rejestracyjnych oraz umieszczanie z przodu lub z tyłu pojazdu znaków, napisów lub przedmiotów ograniczających czytelność tych tablic	500		art. 60 ust. 1 pkt 3
Umieszczanie na pojeździe tablic rejestracyjnych w innym miejscu niż konstrukcyjnie do tego przeznaczone	500		art. 60 ust. 1 pkt 3a
Umieszczanie na pojeździe jednorzędowych zmniejszonych tablic rejestracyjnych, jeżeli pojazd nie posiada zmniejszonych wymiarów miejsca konstrukcyjnie przeznaczonego do umieszczenia tablicy rejestracyjnej	300		art. 60 ust. 1 pkt 3b
Przewożenie osób			
Przewożenie osób pojazdem nieprzeznaczonym lub nieprzystosowanym do tego celu	300 za każdą osobę przewożoną w niewłaściwy sposób, nie wyższa niż 3000	art. 97	art. 63 ust. 1
Przewóz osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określonych w dowodzie rejestracyjnym pojazdu albo wynikających z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji	300 za każdą osobę ponad określoną liczbę, nie wyższa niż 3000		

Kierujący			
Kierowanie pojazdem innym niż mechaniczny na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu przez osobę niemającą do tego uprawnienia	200	art. 94 § 1a maks. 1500 zł	art. 3 w zw. z art. 7 ust. 1 pkt 2 lub 3 [2]
Kierowanie pojazdem przez osobę nieposiadającą przy sobie wymaganych dokumentów	50 za brak każdego z wymaganych dokumentów, nie wyższa niż 250	art. 95	art. 38 lub art. 71 ust. 5a
Kierowanie na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu pojazdem innym niż mechaniczny przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka działającego podobnie do alkoholu	2500	art. 87 § 1a min. 2500 zł	art. 45 ust. 1 pkt 1
Kierowanie na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu pojazdem innym niż mechaniczny przez osobę znajdującą się w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka	1000	art. 87 § 2 min. 1000 zł	art. 45 ust. 1 pkt 1
Inne wykroczenia			
Niewskazanie wbrew obowiązкови, na żądanie uprawnionego organu, komu pojazd został powierzony do kierowania lub używania w oznaczonym czasie:			
1) w postępowaniu w sprawach o przestępstwo	nie niższa niż 4000	art. 96 § 3	art. 78 ust. 4 albo ust. 5
2) w postępowaniu w sprawach o spowodowanie zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym	nie niższa niż 2000		
3) w sprawach dotyczących przekroczenia dopuszczalnej prędkości	dwukrotność wysokości grzywny przewidzianej za dane wykroczenie, nie niższa niż 800		
4) w postępowaniu w sprawach o pozostałe wykroczenia	nie niższa niż 500		
Zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Tamowanie lub utrudnianie ruchu			
Niezachowanie należytej ostrożności na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu i spowodowanie zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym przez:			
1) kierującego pojazdem mechanicznym	kwota mandatu karnego przypisanego za naruszenie stanowiące znamię zagrożenia powiększona o 1000	art. 86 § 1	

MANDATY KARNE

2) uczestnika ruchu lub inną osobę znajdującą się na drodze, z wyjątkiem kierującego pojazdem mechanicznym	kwota mandatu karnego przypisanego za naruszenie stanowiące znamię zagrożenia powiększona o 500		
Niezachowanie należytej ostrożności na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu i spowodowanie zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym, jeżeli następstwem było naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia przez:			
1) kierującego pojazdem mechanicznym	1500 / 3000		
2) uczestnika ruchu lub inną osobę znajdującą się na drodze, z wyjątkiem kierującego pojazdem mechanicznym	kwota mandatu karnego przypisanego za naruszenie stanowiące znamię zagrożenia powiększona o 1000, jednak nie niższa niż 1500	art. 86 § 1a	
Niezachowanie należytej ostrożności na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu i spowodowanie zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym przez osobę znajdującą się w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka	2500	art. 86 § 2	
Tamowanie lub utrudnianie ruchu przez kierującego pojazdem mechanicznym	nie niższa niż 500	art. 90 § 2	

* Wartość wskazana po znaku przełamania pogrubioną czcionką oznacza wysokość mandatu karnego określoną w trybie art. 38 § 2 Kodeksu wykroczeń. Przepis wchodzi w życie z dniem 17 września 2022 r.

** Powołane w kolumnie 4 bez bliższego określenia przepisy oznaczają przepisy ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450, 463, 694, 720, 1641, 1997, 2165, 2269 i 2328).

[1] Rozporządzenie Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2310 oraz z 2021 r. poz. 433 i 2065).

[2] Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1212, 1997, 2269 i 2328).

Podsumowując niniejsze zestawienie, należy stwierdzić, że wszelkie zmiany dotyczące przepisów ruchu drogowego oraz niektórych innych ustaw mają na celu poprawę bezpieczeństwa na polskich drogach. Zwiększenie wysokości kar za niestosowanie się do przepisów dotyczących prędkości pojazdów dało zauważalne efekty już w pierwszym dniu obowiązywania nowego „taryfikatora”.

Summary

Higher fines in the ‘scales of charges’ from 1 January 2022

The Ordinance of the Prime Minister of December 30, 2021 amending the Ordinance on the amount of fines imposed by means of penalty tickets for chosen kinds of petty offences, introduced new, usually considerably higher fines for certain petty offences. In this article there has been presented, in the form of chart and made on the grounds of the new legal act, the data set relating to some petty offences together with legal basis and the amount of fines foreseen for violations of the legal regulations.

Thumaczenie: Katarzyna Olbryś

PRZESTĘPSTWA

niedopełnienia obowiązków i przekroczenia uprawnień w praktyce służby policjanta

PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

dr n. pr. Andrzej Springer

Kancelaria Radców Prawnych
Dr Lewandowski, Majcherek i Wspólnicy sp. p.

Bezpieczeństwo funkcjonariusza Policji musi być priorytetem dla każdego przełożonego. Jednak powinno być rozumiane nie tylko jako zabezpieczenie jego życia i zdrowia, ale także musi obejmować ochronę przed negatywnymi skutkami prawnymi podejmowanych działań. Dla jej zapewnienia niezbędna jest wiedza o ryzykach związanych z możliwością przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków.

Zgodnie z ustawą z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji¹ formacja ta powołana została m.in. do utrzymywania porządku publicznego. Choć w polskim systemie prawnym brak jest legalnej definicji tego pojęcia, to niewątpliwie należy uznać, iż oznacza ono przestrzeganie nie tylko zasad współżycia społecznego, przyjętych powszechnie norm moralnych, ale także – a raczej przede wszystkim – przepisów prawa.

W ramach niniejszego artykułu zostanie poruszony problem przestrzegania przepisów przez samych funkcjonariuszy powołanych do ich egzekwowania, wykrywania naruszeń prawa i ustalania ich sprawców. Zgodnie bowiem z art. 7 Konstytucji² przedstawiciele organów władzy publicznej – w tym funkcjonariusze Policji, zobowiązani są działać na podstawie prawa i w jego granicach. Każde zatem działanie, niezajdujące oparcia w stosownych przepisach lub wykraczające poza płynące z nich

upoważnienie, musi podlegać ocenie w kategoriach czynu zabronionego. Policja, jako formacja powołana do stania na straży porządku prawnego, jest niejako szczególnie zobowiązana do przeciwdziałania naruszeniom prawa przez swoich przedstawicieli. Zgodnie bowiem z art. 32 ust. 1 zd. pierwsze Konstytucji wszyscy, w tym policjanci, są wobec prawa równi, zatem ich działania muszą podlegać ocenie w kategorii zgodności z prawem.

Jednym z przejawów bezprawnego działania funkcjonariuszy Policji, związanych z wykonywaniem przez nich czynności służbowych jest tzw. nadużycie władzy, czyli opisane w art. 231 Kodeksu karnego³ niedopełnienie obowiązków lub przekroczenie uprawnień. Przepiępstwo to musi być zawinione umyślnie, co oznacza, że funkcjonariusz musi działać z zamiarem bezpośrednim lub ewentualnym⁴, czyli mieć świadomość, iż swym zachowaniem narusza uprawnienia lub nie dopełnia obowiązków. Może

NIEDOPEŁNIENIE OBOWIĄZKÓW I PRZEKROCZENIE UPRAWNIENI

być powiązane z zamiarem osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, co wpływa na wymiar grożącej kary. W sytuacji „podstawowej” czyn jest zagrożony karą pozbawienia wolności do 3 lat (§ 1). W przypadku działania sprawcy z zamiarem osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej górna granica kary wynosi 10 lat (§ 2), a w przypadku działania nieumyślnego, skutkującego wyrządzeniem istotnej szkody sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do 2 lat (§ 3). Owo nadużycie władzy może być skutkiem nie tylko przekroczenia uprawnień, wynikających z przepisów, ale także wykorzystania tych uprawnień bez podstaw faktycznych. W pracy policjanta szczególnie należy zwrócić uwagę na ten właśnie aspekt. W przebiegu służby policjantom przysługują wiele praw, które mają zagwarantować realne środki zapewnienia bezpieczeństwa i ładu publicznego, jednak prawa te muszą być stosowane w sposób adekwatny, z możliwie najmniejszym uszczerbkiem dla dóbr osób, wobec których podejmowane są czynności. Przebieg procesu interwencji ma często dynamiczny charakter, a zastosowanie środków wykraczających poza dyspozycję art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej⁵ naraża funkcjonariusza na odpowiedzialność karną.

Z kolei niedopełnienie obowiązków, będące jedną z form popełnienia przestępstwa z art. 231 k.k., polega na zaniechaniu czynności, do których funkcjonariusz publiczny jest zobowiązany na mocy ustaw, rozporządzeń, przepisów i regulacji o charakterze wewnętrznym (np. regulaminów instrukcji, zarządzeń). Zaniechanie może polegać na całkowitym niewypełnieniu ciążących na funkcjonariuszu obowiązków, częściowym niewykonaniu lub wykonaniu nienależytym⁶. To właśnie w tym zakresie dochodzi często do zachowań funkcjonariuszy skutkujących postawieniem zarzutów. Spektrum penalizowanych czynów jest bardzo szerokie, co będą ilustrować przytoczone niżej przykłady z postępowań sądowych.

Celem artykułu jest analiza orzecznictwa pozwalająca skonfrontować powszechne opinie dotyczące swobody działań funkcjonariuszy z rzeczywistymi ograniczeniami prawnymi i skutkami osobistymi ich naruszeń. Lektura wyroków związanych z art. 231 k.k. prowadzi bowiem do wniosku, iż często działania funkcjonariuszy będące podstawą aktu oskarżenia nie mają na celu osiągnięcia przez nich jakichkolwiek korzyści, stanowią niekiedy przejaw tzw. dobrego serca lub wyrozumiałości i pobłażliwości, prowadzą jednak lub mogą prowadzić do uszczerbku interesu publicznego, przez co wyczerpują znamiona czynu zabronionego. Oddzielnie będą analizowane czyny związane z chęcią osiągnięcia korzyści i te, które nie są z nią związane.

Zgodnie z art. 231 § 1 k.k. karalne jest takie przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków, które prowadzi do szkody w interesie publicznym lub prywatnym. Przepis ten nie penalizuje zatem każdego działania funkcjonariusza Policji, które nie znajduje oparcia w przepisach lub wykracza poza upoważnienie z nich płynące⁷, ale jedynie takie, które noszą znamiona działania na szkodę interesu publicznego lub prywatnego. Ten związek pomiędzy działaniem funkcjonariusza a zagrożeniem interesu publicznego lub prywatnego musi być bezpośredni

i realny⁸. Rozstrzygnięcia wymaga, czy dla orzeczenia o winie jest konieczne wystąpienie skutku w postaci szkody, czy wystarcza samo realne nią zagrożenie. W literaturze przedmiotu⁹ i orzecznictwie trwa spór, czy jest to przestępstwo o charakterze formalnym¹⁰. Stanowisko A. Zolla¹¹, że występki stypizowane w art. 231 § 1 k.k. należy do przestępstw formalnych z abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo, przywołał m.in. Trybunał Konstytucyjny¹², ale jest także powielane przez komentatorów¹³. Trybunał Konstytucyjny przyjął jednak z Sądem Najwyższym¹⁴, iż czyn opisany w art. 231 k.k. jest przestępstwem formalnym, należącym do przestępstw abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo, zaś działanie na szkodę interesu publicznego nie jest charakterystyką skutku, lecz zachowania się sprawcy. Zatem dla przypisania odpowiedzialności karnej na podstawie tego przepisu, po stwierdzeniu przekroczenia przez funkcjonariusza publicznego jego uprawnień lub niedopełnienia ciążących na nim obowiązków, konieczne jest ustalenie, że w wyniku zachowania się funkcjonariusza mogła powstać szkoda w chronionym prawnie dobrze publicznym lub prywatnym¹⁵. Nieco odmienny pogląd przyjął Sąd Najwyższy w późniejszym orzeczeniu, wskazując, iż występki określony w art. 231 § 1 k.k. należy do kategorii przestępstw z konkretnego narażenia na niebezpieczeństwo, a więc materialnych, znamienych skutkiem, którym jest wystąpienie niebezpieczeństwa powstania szkody w interesie publicznym lub prywatnym¹⁶. Materialny charakter ma bez wątpienia czyn zabroniony, o którym mowa w art. 231 § 3 k.k., gdyż znamieniem tego czynu jest wyrządzenie istotnej szkody. Według niektórych autorów brak skutku w postaci takiej szkody uniemożliwia przypisanie danej osobie czynu zabronionego na podstawie tego przepisu, uzasadniać może natomiast pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej policjanta¹⁷. Dla praktyki pracy policjanta jednak rozważania te mają drugoplanowy charakter, istotne jest, iż do popełnienia czynu nie jest konieczne doprowadzenie do szkody, ale wystarcza samo realne na nią narażenie. W przypadku przestępstw z abstrakcyjnego narażenia dobra prawnego zachowanie niebezpieczne dla chronionego dobra prawnego nie jest znamieniem, jest tylko pewnym założeniem kierunkowym, naruszenie dobra nie wymaga zatem dowodzenia w procesie karnym¹⁸. Ten właśnie fakt jest kluczowy dla zrozumienia problemów wynikających z niektórych zachowań funkcjonariuszy, przytoczonych w dalszej części artykułu.

Nie wymaga szerszego uzasadnienia stwierdzenie, iż funkcjonariusze Policji są funkcjonariuszami publicznymi na podstawie art. 115 § 13 pkt 7 k.k. Zatem omawiany przepis obejmuje tę grupę obywateli, odnosi się jednak oczywiście do ich sfery życia zawodowego.

W związku z użyciem w przepisie pojęć: szkoda, interes publiczny i prywatny, wymagają one szerszego omówienia.

Szkoda

Zarówno w literaturze, jak i judykaturze karnistycznej szkoda rozumiana jest bardzo szeroko. Może mieć charakter materialny, ale również niemajątkowy. Można wymienić np. szkody moralne, wizerunkowe, zdrowotne, w środowisku, dotyczące warunków życia czy stosunków rodzinnych. Szkodliwość musi mieć charakter obiektywny dla danego prawnie chronionego interesu. Brak obecnie w Kodeksie

karnym legalnej definicji szkody i należy ją odnosić do dobra chronionego danym przepisem. W kontekście niniejszego opracowania należy ją rozważyć jako skutek działania sprawcy, musi zatem wystąpić później niż samo jego działanie. Prawo karne koncentruje się wyłącznie na szkodzie w dobrach, wartościach przez nie chronionych, będącej następstwem czynu zabronionego pod groźbą kary. Korzystając z dorobku nauki prawa cywilnego, można wskazać, iż szkoda to uszczerbek w dobrach poszkodowanego – powstały wbrew jego woli – polegający na różnicy między stanem tych dóbr powstałym wskutek zdarzenia szkodzącego a stanem, jaki by istniał, gdyby zdarzenie to nie zaszło. Szkodą jest interes poszkodowanego w nienastąpieniu tego zdarzenia¹⁹. W literaturze i orzecznictwie prawa karnego powszechnie przyjmuje się, że szkoda ta będzie obejmować zarówno rzeczywisty uszczerbek (*damnum emergens*), jak i utracone korzyści (*lucrum cessans*)²⁰.

Interes publiczny

W literaturze podkreśla się, iż klauzula interesu publicznego należy w prawodawstwie polskim do tzw. klauzul generalnych, znajduje swe oparcie w Konstytucji i w ustawodawstwie. Związana jest przede wszystkim z obszarem prawa publicznego, w tym z prawem karnym procesowym, ale także z prawem administracyjnym²¹. Nie ustalono jednak dotychczas jednej uniwersalnej, powszechnie akceptowanej definicji interesu publicznego, jest to pojęcie niedookreślone, co pociąga za sobą możliwość wielorakiej interpretacji.

Warto jednak przytoczyć pogląd, iż interes oznacza pożytek, korzyść. Według przedwojennego stanowiska Sądu Najwyższego²²: „pojęcie interesu rozumieć należy jako dobro materialne lub osobiste już istniejące, jako też dobro idealne, związane z organizacją życia zbiorowego i prawidłowością jej funkcjonowania, jak wreszcie dobro, które ma być dopiero osiągnięte w tym lub innym zakresie”. Interes publiczny to m.in. interes ogółu obywateli, pewnych grup społecznych, interes zrzeczeń prawa publicznego, władz i urzędów państwowych i samorządowych, musi to być interes oparty na prawie materialnym²³. Przez pojęcie „interesu”, użyte w art. 231 k.k., rozumie się wszelkie możliwe dobro, materialne i idealne, obecne i przyszłe, byleby dobro to było uznane przez państwo (wyraźnie lub domniemanie) lub za czynnik współżycia społecznego²⁴. Badacze prawa administracyjnego podkreślają, iż interes publiczny nie stanowi sumy interesów jednostkowych²⁵. Jan Boć przyjmował, iż: „interes publiczny widzieć można jako narzędzie kształtowania sytuacji jednostki, jako interes, dający się potencjalnie odnieść do wielu niezindywidualizowanych adresatów traktowanych jako wspólny podmiot”²⁶. Interes publiczny definiowany jest także jako cel dążeń i działań, uwzględniający zobiektywizowane potrzeby ogółu społeczeństwa albo lokalnych grup społecznych, związanych z funkcjonowaniem w określonych warunkach społeczno-ekonomicznych. Interes publiczny to interes całego społeczeństwa lub wielu niedookreślonych podmiotów, traktowanych jako jednorodna społeczność. Ustalenia, czym jest interes publiczny, powinno dokonywać się w okolicznościach konkretnej sprawy w odniesieniu do wartości i norm obowiązujących w danym społeczeństwie, bez względu na indywidualne przekonania poszczególnych jednostek²⁷. W orzecznictwie z kolei stwierdzono m.in., że pojęcie „in-

teresu publicznego” należy rozumieć jako dyrektywę postępowania nakazującą respektowanie wartości wspólnych dla całego społeczeństwa, takich jak sprawiedliwość, bezpieczeństwo, zaufanie do organów władzy, równość traktowania osób w podobnej sytuacji²⁸. Według Naczelnego Sądu Administracyjnego²⁹ natomiast pojęcie „interesu publicznego” to klauzula generalna, która w kontekście indywidualnej sprawy powinna być poddana stosownej wykładni. Wymagania interesu publicznego muszą być ustalone w konkretnej sprawie i muszą uzyskać zindywidualizowaną treść wynikającą ze stanu faktycznego i prawnego sprawy. Przy wykładni interesu publicznego należy uwzględniać respektowanie wartości wspólnych dla całego społeczeństwa, np. bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

Definicje legalne interesu publicznego wprowadzone zostały do nielicznych ustaw. W przepisie art. 2 ust. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym³⁰ zawarta jest definicja, która nakazuje przez interes publiczny rozumieć uogólniony cel dążeń i działań uwzględniających zobiektywizowane potrzeby ogółu społeczeństwa lub lokalnych społeczności, związanych z zagospodarowaniem przestrzennym. Nieobowiązująca już ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o świadczeniu usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 47, poz. 278) zawierała definicję nadrzędnego interesu publicznego, przyjmując, iż jest to wartość podlegająca ochronie, w szczególności porządek publiczny, bezpieczeństwo publiczne, zdrowie publiczne, utrzymanie równowagi finansowej systemu zabezpieczenia społecznego, ochrona konsumentów, usługobiorców i pracowników, uczciwość w transakcjach handlowych, zwalczanie nadużyć, ochrona środowiska naturalnego i miejskiego, zdrowie zwierząt, własność intelektualna, cele polityki społecznej i kulturalnej oraz ochrona narodowego dziedzictwa historycznego i artystycznego. Do tej definicji odwoływały się później inne ustawy, m.in. ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807), obecnie zastąpiona przez ustawę z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców³¹, w której ustawodawca nie wskazał definicji interesu publicznego, w kilku przepisach określił jednak, iż obejmuje on m.in. istotne interesy państwa, a w szczególności jego bezpieczeństwa, obronności lub porządku publicznego. Podsumowując, należy stwierdzić, iż kategoria „interesu publicznego” jest niedookreślona, szeroka, treść tego pojęcia musi być ustalana w kontekście danej sprawy, w oparciu o przepisy prawa materialnego regulujące daną sferę życia. Interes publiczny nie jest przeciwstawny, konkurencyjny wobec interesu prywatnego, odnosi się jednak zawsze do szerszego grona bądź jednostek reprezentujących część lub całą społeczność (podmiotów zbiorowych), działających na jej rzecz. Nie jest nadrzędny wobec interesu prywatnego.

Interes prywatny

W świetle powyższych rozważań można by ograniczyć się do stwierdzenia, iż interesem prywatnym jest każdy interes, który nie jest interesem publicznym. Oznacza to, iż przestępstwo z art. 231 k.k. dotyczy naruszenia jakiegokolwiek interesu, bez znaczenia, czy jest on interesem publicznym, czy prywatnym. W opinii autora jest jednak konieczne dla określenia pełnego zbioru – zakresu przedmiotowego, ustalenie, czym ów interes prywatny jest. Nie należy uznawać

NIEDOPEŁNIENIE OBOWIĄZKÓW I PRZEKROCZENIE UPRAWNIENI

za słuszny poglądu, iż jest to wyłącznie interes jednostki³². Może to być także interes grupy jednostek, pewnej niesformalizowanej zbiorowości, np. rodziny, grona znajomych, zespołu, ale także np. pracowników przedsiębiorstwa czy członków klubu towarzyskiego. W literaturze – wobec, wydaje się, oczywistego rozumienia tego pojęcia – odnależć można jedynie nieliczne publikacje, w których autorzy próbują ustalić jego znaczenie i zakres. Bez wątplenia interes prywatny obejmuje wartości ekonomiczne, majątek, sferę intymną, cześć, bezpieczeństwo, równowagę psychiczną³³. Ale także uprawnienia wynikające z poszczególnych regulacji prawa materialnego.

Konkludując, należy przyjąć, iż przedmiotem ochrony z art. 231 k.k. jest jakiegokolwiek dobro prawne, bez względu na to, czy należy ono do sfery prywatnej, czy sfery publicznej³⁴, a rozstrzygnięcie, do której z tych kategorii naruszane dobro należało, ma charakter mniejszej wagi, może mieć znaczenie np. przy ocenie tożsamości czynów.

Przestępstwa z art. 231 k.k. popełniane przez policjantów

Według statystyk policyjnych każdego roku dochodzi do wszczęcia kilku tysięcy postępowań w sprawie przestępstw z art. 231 k.k. Dane za poszczególne lata przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Postępowania wszczęte i przestępstwa stwierdzone z art. 231 k.k.

ROK	LICZBA POSTĘPOWAŃ WSZCZĘTYCH	LICZBA PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH
2020	1891	1476
2019	2377	1734
2018	2708	1019
2017	2784	2762
2016	2632	2124
2015	2377	3206
2014	2370	4861
2013	2248	7310
2012	3741	2598
2011	3682	2971
2010	3978	3252

Źródło: Statystyka – Portal polskiej Policji, *Nadużycie władzy (art. 231)*, <https://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestępstwa-przeciwko-10/63570,Nadużycie-władzy-art-231.html> [dostęp: 10.09.2021 r.].

Nie są rejestrowane jako oddzielne te postępowania, które dotyczą funkcjonariuszy Policji, jednakże wobec statystyk dotyczących ogólnej liczby przestępstw przez nich popełnianych należy uznać, iż jedynie kilka procent postępowań z art. 231 k.k. dotyczy policjantów. Z praktyki orzeczniczej widać jednak, iż częstokroć postępowania dotyczą czynów

wyczerpujących znamiona także przestępstw korupcyjnych czy związanych z wiarygodnością dokumentów, a samo przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków umożliwia popełnienie innego czynu przestępnego. Według danych BSWP w roku 2019 zarzuty popełnienia przestępstwa przedstawiono 271 funkcjonariuszom, zarzucając im łącznie popełnienie 625 przestępstw³⁵. Największą grupę stanowili funkcjonariusze prewencji (179 osób), następnie służby kryminalnej (75 osób) i śledczej (6 osób). W 2019 r. w 98 przypadkach przedstawiono policjantom zarzuty nadużycia funkcji w celu osiągnięcia korzyści, co stanowiło 62% zarzuconych im czynów o charakterze korupcyjnym. Według danych BSWP do najważniejszych przejawów zachowań przestępnych należy zaliczyć³⁶:

- przyjmowanie korzyści majątkowych lub osobistych (lub ich obietnicy) od kierujących, w zamian za odstąpienie od czynności służbowych lub za obniżenie rangi czynu (np. z przestępstwa na wykroczenie czy z wykroczenia na inne wykroczenie, za którego popełnienie przewidziano niższą karę i mniejszą liczbę punktów karnych albo ich brak);
- fałszowanie, poświadczanie nieprawdy w dokumentacji służbowej, dotyczącej zdarzeń drogowych;
- współdziałanie z osobami i podmiotami w celu wyłudzenia odszkodowań komunikacyjnych;
- uchybienie obowiązkowi w zakresie ochrony informacji, polegające na ujawnieniu osobie nieuprawnionej informacji, którą funkcjonariusz uzyskał w związku z wykonywaniem czynności służbowych.

Wybrane orzecznictwo dotyczące nadużycia władzy i niedopełnienia obowiązków przez funkcjonariuszy Policji

Orzecznictwo dotyczące przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków przez funkcjonariuszy Policji jest bardzo bogate. Poniżej przedstawiono wybrane wyroki z wyszczególnieniem sytuacji związanych z ruchem drogowym, obrazujących skutki dość częstych praktyk funkcjonariuszy w relacjach z kontrolowanymi kierowcami lub sprawcami wykroczeń.

Nadużycia niezwiązane z kontrolą ruchu drogowego

Sąd Rejonowy w Giżycku w wyroku z dnia 28 października 2019 r. (sygn. akt II K 332/18) uznał funkcjonariusza za winnego przekroczenia uprawnień i działania na szkodę interesu prywatnego w ten sposób, iż w trakcie czynności służbowych podejmowanych wobec zatrzymanego uderzył go pięścią w okolice lewego oka, wskutek czego zatrzymany doznał rozległego stłuczenia okolicy oczodołowej lewej z powstaniem krwiaka okularowego oczodołu lewego oraz stłuczenia gałki ocznej lewej z powstaniem rozległego wylewu oczodołu krwawego pod spojówką gałki ocznej lewej, co skutkowało naruszeniem prawidłowych czynności narządu wzroku i aparatu ochronnego oka lewego na czas przekraczający 7 dni. Oskarżonemu wymierzono karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, warunkowo zawieszając ją na okres 2 lat, dodatkowo zasądono nawiazkę na rzecz poszkodowanego w wysokości 2000 zł. Ponadto

skazany zobowiązany był do pokrycia innych kosztów w łącznej wysokości blisko 3000 zł.

Sąd Rejonowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2019 r. (sygn. akt II K 074/18) uznał, iż Zastępca Naczelnika Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego Komendy Miejskiej Policji w S. przekroczył swoje uprawnienia w ten sposób, że po zatrzymaniu podejrzanych, pomimo braku podstaw faktycznych i prawnych do kontynuowania ich zatrzymania, polecił umieszczenie ich w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych, bezprawnie pozbawiając je tym samym wolności przez ponad 16 godzin, a także nie dopełnił obowiązku polecenia niezwłocznego przesłuchania w charakterze świadka zatrzymanych kobiet oraz niezwłocznie nie powiadomił prokuratora o ich zatrzymaniu, czym działał na szkodę interesu publicznego oraz prywatnego. Sąd jednak warunkowo umorzył postępowanie karne na okres próbny 1 roku, zasądając nawiązki na rzecz poszkodowanych w łącznej wysokości 3000 zł.

Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku wyrokiem z dnia 19 grudnia 2017 r. (sygn. akt II K 1526/14) uznał, iż oskarżony przekroczył swoje uprawnienia, w ten sposób, że zamknął się w pomieszczeniu służbowym z zatrzymanym małoletnim, po czym kilkakrotnie uderzył go otwartą dłońią w twarz i dusił za szyję oraz polecił mu ściągnięcie bielizny w trakcie kontroli osobistej, a także nie dopełnił obowiązku sporządzenia dokumentacji związanej z wykonywanymi czynnościami zatrzymania i przeszkolenia nieletniego oraz uprzedniego powiadomienia rodziców nieletniego o przyczynach zatrzymania, wykonywanych czynnościach, prawie do wzięcia w nich udziału i innych przysługujących uprawnieniach, działając na szkodę interesu prywatnego małoletniego i interesu publicznego. Sąd uznał winę oskarżonego, jednocześnie stwierdzając, iż zarówno wina, jak i społeczna szkodliwość zarzuconego czynu nie były znaczne, a okoliczności popełnienia przestępstwa nie budziły wątpliwości. Przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k., na podstawie art. 66 § 1 k.k. warunkowo umorzył postępowanie wobec oskarżonego na okres 2 lat próby.

Sąd Rejonowy w Piszku wyrokiem z dnia 24 września 2018 r. (sygn. akt II K 123/17) skazał dwoje funkcjonariuszy. Oskarżonego skazał na karę łączną roku i dwóch miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną 120 stawek dziennych grzywny, przy czym stawkę dzienną określił na 10 zł. Wykonanie kary warunkowo zawiesił na okres 4 lat. Oskarżoną sąd skazał na karę 1 roku pozbawienia wolności, zawieszając jej wykonanie na okres 2 lat, ponadto od obojga oskarżonych zasądono po ponad 885 zł kosztów na rzecz Skarbu Państwa. Oskarżonym zarzucono, iż w toku postępowań przygotowawczych, w celu osiągnięcia korzyści majątkowych przekroczyli uprawnienia wynikające z art. 22 ustawy o Policji, przedkładając nieprawdziwe meldunki o pozyskaniu informacji od informatora, następnie podrabiając pokwitowanie odbioru pieniędzy przez niego, czym doprowadzili Komendę Powiatową Policji w Piszku do niekorzystnego rozporządzenia mieniem. W jednym przypadku szkoda komendy wyniosła 300 zł, w drugim 200 zł.

Sąd Rejonowy w Goleniowie w wyroku z dnia 14 listopada 2018 r. (sygn. akt II K 626/18) warunkowo umorzył na okres 1 roku postępowanie wobec dwóch funkcjonariuszy oskarżonych o niedopełnienie obowiązków z art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1992 r. o wychowa-

niu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz poleceń Zastępcy Komendanta Wojewódzkiego Policji odnośnie do podejmowania wobec osób nietrzeźwych lub osób starszych i niedołążnych czynności zmierzających do doprowadzenia ich do miejsca zamieszkania lub w razie konieczności do izby wytrzeźwień. Funkcjonariusze podjęli interwencję wobec znanego im bezdomnego znajdującego się w stanie nietrzeźwości. Ponieważ nie było uzasadnienia dla umieszczenia go w izbie wytrzeźwień, funkcjonariusze zaproponowali odwiezienie do noclegowni. Bezdomny jednak stanowczo sprzeciwiał się temu, prosząc, aby odwieźli go w okolice szaletu miejskiego, gdzie posiadał swoje rzeczy. Funkcjonariusze postąpili zgodnie z wolą bezdomnego, pozostawiając go jednak przed toaletą na ławce. Bezdomny zmarł po kilku godzinach, jak stwierdzono jednak – z dużym prawdopodobieństwem na skutek m.in. zatrucia alkoholem etylowym. Sąd stanowczo stwierdził, iż wina funkcjonariuszy jest oczywista w zakresie naruszenia art. 231 k.k.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Krośnie z dnia 11 lutego 2021 r. (sygn. akt II K 453/20) warunkowo na okres 1 roku umorzono postępowanie wobec funkcjonariusza, który w bazie Krajowego Systemu Informacyjnego Policji dokonywał sprawdzeń dotyczących osób niezwiązanych z czynnościami służbowymi. Następnie informacje te wykorzystał do celów prywatnych, zaś wydruki z uzyskanymi informacjami pozostawił w miejscu do tego nieprzeznaczonym, umożliwiając zapoznanie się z nimi osobom postronnym, czym działał na szkodę interesu publicznego i interesu prywatnego. Dotkliwością dla funkcjonariusza były także zasądzone koszty sądowe w wysokości przeszło 1400 zł i dodatkowo zwrot kosztów zastępstwa procesowego oskarżyciela posiłkowego w wysokości blisko 3500 zł.

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie wyrokiem z dnia 21 listopada 2018 r. (sygn. akt II K 1060/17) orzekł, iż funkcjonariusz przekroczył swoje uprawnienia w celu osiągnięcia korzyści osobistej przez inną osobę, w ten sposób, iż bez podstaw faktycznych i prawnych, pod pretekstem prowadzenia czynności służbowych próbował uzyskać od przedstawiciela operatora sieci komórkowej treść wiadomości SMS, czym działał na szkodę interesu publicznego i prywatnego użytkownika numeru telefonu, z którego wiadomość pochodziła. Funkcjonariusz został skazany na karę 1 roku pozbawienia wolności, warunkowo zawieszoną na okres próby 2 lat. Dodatkowo orzeczono zakaz wykonywania zawodu policjanta na okres 3 lat.

Orzeczenia dotyczące przekroczenia uprawnień w ramach kontroli ruchu drogowego

Sąd Okręgowy w Poznaniu w wyroku z dnia 28 listopada 2014 r. (sygn. akt IIK 358/13) podtrzymał wyrok Sądu Rejonowego w Trzciance z dnia 15 maja 2014 r. Sąd pierwszej instancji wymierzył oskarżonemu funkcjonariuszowi karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, warunkowo zawieszając jej wykonanie na okres 2 lat próby, dodatkowo wymierzył karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych, po 30 zł każda. Funkcjonariuszowi zarzucono, iż w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez osoby kontrolowane przekraczał uprawnienia i nie dopełniał obowiąz-

NIEDOPEŁNIENIE OBOWIĄZKÓW I PRZEKROCZENIE UPRAWNIENI

ków poprzez nakładanie mandatów za wykroczenia inne niż popełnione przez sprawcę, skutkujące jednak niższym wymiarem kary finansowej. I tak m.in. w okresie objętym aktem oskarżenia:

- funkcjonariusz odstąpił od podjęcia czynności służbowych związanych z faktycznie popełnionym przez kierowcę wykroczeniem z art. 97 k.w.³⁷, polegającym na korzystaniu podczas jazdy z telefonu wymagającego trzymania słuchawki bądź mikrofonu w ręce, za co przypisano mandat karny w wysokości 200 zł, i przekraczając swoje uprawnienia, nałożył na kierującego mandat w wysokości 50 zł za wykroczenie z art. 141 k.w. (używanie w miejscu publicznym słów nieprzyzwoitych), którego nie popełnił;
- funkcjonariusz odstąpił od podjęcia czynności służbowych związanych z faktycznie popełnionymi przez kierowcę wykroczeniami z art. 92 § 1 k.w. polegającymi na wyprzedzaniu przed przejściem dla pieszych i niezastosowaniu się do znaku P-4 „linia podwójna ciągła”, za co przypisano mandaty karne w wysokości 200 zł i 14 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego, podlegających wpisaniu do ewidencji kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego, i przekraczając uprawnienia, nałożył na kierującego mandat w wysokości 50 zł za wykroczenie z art. 96 k.w. (brak wyposażenia pojazdu), którego nie popełnił;
- funkcjonariusz odstąpił od podjęcia czynności służbowych związanych z faktycznie popełnionymi przez kierowcę wykroczeniami z art. 97 k.w. polegającymi na niekorzystaniu z pasów bezpieczeństwa podczas jazdy samochodem oraz na korzystaniu podczas jazdy z telefonu wymagającego trzymania słuchawki bądź mikrofonu w ręce, za co przypisano mandaty karne w wysokości odpowiednio 100 i 200 zł oraz 2 punkty za naruszenie przepisów ruchu drogowego, podlegających wpisaniu do ewidencji kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego, i przekraczając swoje uprawnienia, nałożył na kierującego mandat w wysokości 50 zł za wykroczenie z art. 95 k.w. (brak wymaganych dokumentów podczas kontroli pojazdu), którego nie popełnił.

Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w wyroku z dnia 28 listopada 2016 r. (sygn. akt III K 801/16) uznał dwóch funkcjonariuszy Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Stołecznej Policji za winnych zarzucanych im czynów, jednocześnie warunkowo umarzając postępowanie karne wobec oskarżonych na okres 3 lat próby. Dodatkowo zasądzone zostało świadczenie pieniężne na rzecz Funduszu Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w kwotach po 5000 złotych. Zarzuty obejmowały m.in. niedopełnienie obowiązków i przekroczenie uprawnień, co pociągało za sobą działanie na szkodę interesu publicznego, w ten sposób, iż pierwszy z oskarżonych:

- zaniechał ukarania sprawcy za wykroczenie polegające na przekroczeniu dozwolonej prędkości i ukarał kontrolowanego niższym mandatem karnym w wysokości 100 zł za niepopelnione wykroczenie polegające na jeździe rowerem po przejściu dla pieszych;
- zaniechał ukarania sprawcy za wykroczenie polegające na przekroczeniu dozwolonej prędkości (mandat i punkty karne) i ukarał kontrolowanego niższym mandatem karnym w wysokości 100 zł za niepopelnione wykroczenie polegające na niestosowaniu się do sygnalizacji świetlnej;

- zaniechał ukarania sprawcy za wykroczenie polegające na przekroczeniu dozwolonej prędkości (mandat i punkty karne) i ukarał kontrolowaną niższym mandatem karnym w wysokości 50 zł za niepopelnione wykroczenie polegające na przejściu przez jezdnię w miejscu niedozwolonym.

Drugi z oskarżonych także stosował tożsame „zamienniki”, dodatkowo w celu obniżenia wymiaru kary nałożył mandat za brak wymaganych dokumentów.

W opisanych powyżej przypadkach funkcjonariuszom zarzucono również poświadczanie nieprawdy w wystawianych mandatach karnych oraz w notatnikach służbowych, co stanowi odrębną grupę przestępstw.

Powyższe przykłady związane z wykroczeniami w ruchu drogowym jednoznacznie wskazują, iż dla zapewnienia sobie wyższego poziomu bezpieczeństwa prawnego funkcjonariusze powinni korzystać raczej z dyspozycji art. 41 k.w., na podstawie którego w stosunku do sprawcy czynu można poprześcić na zastosowaniu pouczenia, zwróceniu uwagi, ostrzeżeniu lub na zastosowaniu innych środków oddziaływania wychowawczego. Choć oczywiście dla sprawcy oznacza to w zasadzie uniknięcie jakiegokolwiek uciążliwości będącej następstwem ujawnionego wykroczenia, to jednak dla policjanta stanowić może zasadniczą linię obrony, albowiem w tym przypadku istnieje podstawa prawna takiego właśnie zachowania funkcjonariusza. W tym zakresie policjantom przyznano dyskrecyjne uprawnienia, choć oczywiście zawsze należy się liczyć z możliwością kwestionowania zasadności wykorzystania instytucji z art. 41 k.w.

Z literalnego punktu widzenia instytucja ta może być zastosowana w przypadku każdego wykroczenia. Jednak, choć ustawodawca nie określił kryteriów i przesłanek odstąpienia od karania sprawcy wykroczenia, to podmioty stosujące tego rodzaju środki powinny kierować się racjonalizmem w ocenie czynu i sprawcy wykroczenia, uwzględniać dyrektywy z art. 33 k.w., a zasadniczym kryterium rezygnacji z kary powinien być niewielki stopień społecznej szkodliwości czynu³⁸. Jeżeli będą istnieć jakiegokolwiek pozaprawne przesłanki odstąpienia od ukarania sprawcy wykroczenia, funkcjonariusz w dalszym ciągu może się liczyć z konsekwencjami w postaci postawienia zarzutu niedopełnienia obowiązku lub przekroczenia uprawnień. Przykładem jest sprawa zatrzymania na polecenie Prokuratury Okręgowej w Sosnowcu w dniu 30 marca 2021 r. 4 funkcjonariuszy Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Bielsku-Białej. Przedmiotem śledztwa są m.in. zachowania funkcjonariuszy Policji polegające na przekroczeniu uprawnień poprzez odstąpienie od ukarania mandatem karnym oraz nałożenia punktów karnych na sprawcę wykroczenia drogowego³⁹.

Podsumowanie

Świadomość prawna funkcjonariuszy Policji jest kluczowa nie tylko dla sprawności funkcjonowania tej formacji, ale także dla osobistego bezpieczeństwa każdego z policjantów. Omówione w niniejszym artykule przykłady pokazują, iż oprócz oczywistych przypadków przekroczenia uprawnień, policjantom stawiane są także zarzuty w sytuacjach, w których nie działali z jakichkolwiek pobudek osobistych, bez wyraźnej korzyści osobistej. Działanie w dobrej wierze często rodzi konsekwencje, które trudno w trakcie służby

przewidzieć. Przytoczone przykłady ze służby patrolowej pokazują, że ujawnienie tych czynów musiało być wynikiem prowadzonej wobec funkcjonariuszy pracy operacyjnej. Wskazuje na to zakres czasowy objęty zarzutami, a także charakter ujawnionych nieprawidłowości. Przyjąć można, iż celem działań nie było ujawnienie właśnie przestępstw z art. 231 k.k., ale raczej weryfikacja postępowania funkcjonariuszy pod kątem przyjmowania korzyści materialnych. Skoro jednak doszło do ujawnienia przestępstwa z innej podstawy prawnej, nie było możliwości pozostawienia tych informacji bez nadawania im dalszego biegu. Zasądzone kary wskazują, iż sądy nie zaliczają tych przestępstw do czynów o wysokiej społecznej szkodliwości, nie mają jednak wątpliwości, że w takich przypadkach dochodzi do bezprawnego działania funkcjonariusza, naruszenia nie tylko przepisów szczegółowych, ale także wspomnianej na początku konstytucyjnej zasady, iż organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Konieczne zatem przed podjęciem działań przez policjanta jest zweryfikowanie, czy dla konkretnego zachowania istnieje podstawa prawna i czy działanie będzie mieściło się w granicach umocowania. W przeciwieństwie bowiem do zwykłego obywatela, który może się kierować zasadą, iż „co nie jest zabronione, jest dozwolone”, policjanci muszą raczej pamiętać „oczywistą oczywistość”, iż „co nie jest dozwolone, jest zabronione”.

¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, z późn. zm.

² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, z późn. zm.).

⁴ Postanowienie SN z dnia 25 lutego 2003 r., sygn. akt WK 3/03.

⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 2418, z późn. zm.

⁶ L. Gardocki, *Prawo karne*, C.H. Beck, Warszawa 2017, s. 305.

⁷ Wyrok SN z dnia 28 listopada 2006 r., sygn. akt III KK 152/06.

⁸ P. Falenta, *Rozważania o pojęciu przekroczenia uprawnień z art. 231 § 1 k.k. na tle wybranych orzeczeń sądowych*, „Studia Prawnicze i Administracyjne” 2019, nr 3, s. 11–16.

⁹ E. Hryniewicz, *Skutek w prawie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 7–8, s. 122; P. Nowak, *Skutkowe czy formalne przestępstwo nadużycia władzy*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2015, nr 1, s. 43–60; A. Lach, w: *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. III, red. V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2020, art. 231.

¹⁰ C. Kłak, *Odpowiedzialność karna za nadużycie władzy (art. 231 k.k.) a ochrona prawa do dobrej administracji*, „Prawo i Wiąż” 2020, nr 3, s. 132.

¹¹ A. Zoll, *Prawo karne – bezpośrednie narażenie na niebezpieczeństwo wystąpienia szkody jako skutek przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. Glosa do uchwały SN z dnia 24 stycznia 2013 r., I KZP 24/12, OSP nr 7–8/2013*, s. 82.

¹² Wyrok TK z dnia 9 czerwca 2010 r., sygn. akt SK 52/08.

¹³ M. Kulik, w: *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, LEX/el. 2021, art. 231.

¹⁴ Wyrok SN z dnia 2 grudnia 2002 r., sygn. akt IV KKN 273/01.

¹⁵ Wyrok SN z dnia 19 listopada 2004 r., sygn. akt III KK 81/04.

¹⁶ Uchwała SN z dnia 24 stycznia 2013 r., sygn. akt I KZP 24/12.

¹⁷ C. Kłak, *Odpowiedzialność karna za nadużycie władzy (art. 231 k.k.) a ochrona prawa do dobrej administracji*, s. 135.

¹⁸ L. Gardocki, *Prawo karne*, s. 92.

¹⁹ Uchwała SN z dnia 11 września 2020 r., sygn. akt III CZP 90/19.

²⁰ M. Skawińska, *Szkoda majątkowa w sprawach o przestępstwo*

nadużycia zaufania z art. 296 k.k. – rola opinii biegłego, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego, Seria prawnicza” 2019, nr 106, s. 118.

²¹ A. Żurawik, „*Interes publiczny*”, „*Interes społeczny*” i „*Interes społecznie uzasadniony*”. *Próba dookreślenia pojęć*, „*Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*” 2013, nr 2, s. 57–69.

²² Wyrok SN z dnia 31 maja 1933 r., sygn. II K 285/33.

²³ A. Barczak-Oplustil, M. Iwański, w: *Kodeks karny. Część szczególna, t. II, cz. II. Komentarz do art. 212–277d*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2017, art. 231.

²⁴ C. Kłak, *Odpowiedzialność karna za nadużycie władzy (art. 231 k.k.) a ochrona prawa do dobrej administracji*, s. 128.

²⁵ M. Wyrzykowski, *Pojęcie interesu społecznego w prawie administracyjnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1986, s. 47; M. Woźniak, *Interes publiczny i dobro publiczne w prawie administracyjnym na tle konstytucyjnej zasady dobra wspólnego*, „*Przegląd Prawa Konstytucyjnego*” 2017, nr 4, s. 156.

²⁶ J. Boć, w: *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Kolonia Limited, Wrocław 2010, s. 22.

²⁷ D. Stawasz, w: *Słownik pojęć w administracji publicznej*, red. I. Wiczeorek, J. Szymanek, Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego, Łódź 2018, s. 86.

²⁸ Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 11 kwietnia 2018 r., sygn. akt I SA/Po 1205/17.

²⁹ Wyrok NSA z dnia 2 grudnia 2014 r., sygn. akt: II FSK 71/13.

³⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 741, z późn. zm.

³¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 162, z późn. zm.

³² P. Poniatowski, *Odpowiedzialność karna za niepodjęcie działań zmierzających do ochrony przed ponadnormatywnym hałasem drogowym*, „*Prokuratura i Prawo*” 2020, nr 10–11, s. 127.

³³ M. Zimna, *Wyłączenie jawności rozprawy jako gwarancja ochronny interesów uczestników postępowania karnego*, „*Prokuratura i Prawo*” 2016, nr 9, s. 87–108.

³⁴ Wyrok SN z dnia 27 października 2014 r., sygn. akt WA 23/14.

³⁵ Biuro Spraw Wewnętrznych Policji, *Informacja na temat stanu zagrożenia przestępczością dotyczącą Policji w 2019 r.*, Warszawa 2020, s. 4.

³⁶ Tamże, s. 12.

³⁷ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, z późn. zm.).

³⁸ I. Kosierb, w: *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. J. Lachowski, Warszawa 2021, art. 41.

³⁹ Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, *Zatrzymanie funkcjonariuszy Policji oraz osoby podlegającej ich do popełniania przestępstw*, <https://www.gov.pl/web/po-sosnowiec/zatrzymania-funkcjonariuszy-policji-oraz-osoby-podlegajacej-ich-do-popolniania-przestepstw> [dostęp: 19.10.2021 r.].

Summary

Negligence of duties and exceeding powers in practice of the police officer's service

In time of duty police officer may consciously, or unintentionally, exceed his powers or neglect his duties. Usually the results of this are consequences both professional and legal. Thus its useful to get familiar with court rulings concerning crimes committed by officers under article 231 of the Criminal code. This publication provides help in understanding the core of such a crime, presenting both theoretical grounds and practical examples from dockets of criminal courts.

Tłumaczenie: Autor

STALKING

a złośliwe niepokojenie w obszarze polskiego prawa karnego i prawa wykroczeń

asp. szt. Maria Wysocka

Zakład Służby Kryminalnej CSP

Podstawowymi prawami każdego człowieka są: prawo do życia w spokoju, wolności psychicznej od strachu, godności oraz do ochrony życia prywatnego i rodzinnego. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że coraz częściej dochodzi do naruszenia tych praw. Zmiany zachodzące we współczesnym świecie i swobodny dostęp do Internetu powodują znaczny wzrost godzącej w te dobra przemocy.

Wstęp

Informacje o przestępstwie stalkingu albo wykroczeniu złośliwego niepokojenia Policja najczęściej uzyskuje, przyjmując zawiadomienia od pokrzywdzonych. Wówczas, na podstawie rzetelnie zebranych informacji, w prowadzonych postępowaniach ustala zespół charakterystycznych cech tworzących zarys danego czynu i przyjmuje prawidłową kwalifikację prawną. Właściwe zakwalifikowanie karalności zachowań ma niewątpliwie istotne znaczenie dla toku postępowań oraz zapadłych w nich orzeczeń. Policjant, wykonując zadania służbowe, powinien cechować się rzetelnością w swoich działaniach, co zapewni jednolitość kwalifikacji prawnej czynu, która jest gwarancją praworządności.

Artykuł ma na celu przybliżenie zagadnienia dotyczącego problematyki rozróżnienia przestępstwa uporczywego nękania stypizowanego w art. 190a § 1 k.k.¹ oraz wykroczenia z art. 107 k.w.² W tym celu analizie poddane zostaną zawarte we wskazanych przepisach karnych pojęcia, a także ustawowe znamiona charakterystyczne dla tych czynów.

Wolność psychiczna, prywatność to fundamentalne dobra każdego człowieka. Ich ochrona jest zagwarantowana w wielu przepisach prawa międzynarodowego, europejskiego i polskiego. Regulacje dotyczące tego zagadnienia znajdują się też w wielu aktach prawnych dotyczących ochrony praw człowieka.

Na gruncie polskiego systemu prawa, wolność psychiczna i prywatność stanowi przedmiot ochrony różnych przepisów prawa. Poza Kodeksem karnym i Kodeksem wykroczeń są nimi na przykład:

- 1) Konstytucja RP³:
 - art. 47 – zapewnia prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz decydowania o swoim życiu osobistym;
 - art. 49 – gwarantuje wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się;
 - art. 50 – gwarantuje nienaruszalność mieszkania, pomieszczeń, pojazdu;
 - art. 51 ust. 1 – gwarantuje ochronę informacji dotyczących danej osoby;
- 2) ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny⁴, której art. 23 i 24 chronią również dobra osobiste człowieka.

Prawo do prywatności jest także gwarantowane przez konwencje, których Polska jest stroną. Na gruncie międzynarodowym są to m.in.:

- 1) Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r.⁵, którego art. 17 stanowi, że nikt nie może być narażony na samowolną lub bezprawną ingerencję w jego życie prywatne, rodzinne, dom czy korespondencję, ani też na bezprawne zamachy na jego cześć i dobre

imię; ponadto przepis przyznaje prawo do ochrony przed ingerencjami godzącymi w te dobra;

- 2) Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r.⁶, która w art. 8 określa, że każdy ma prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji; niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób.

Stalking i złośliwe niepokojenie jako zachowanie godzące w prawo do prywatności

Jak można uprzykrzyć życie innej osobie? Pomysłów na takie zachowania jest wiele, m.in. śledzenie, uporczywe wydzwanianie, pukanie do drzwi i uciekanie, wykonywanie głuchych telefonów czy wręczanie niechcianych prezentów lub kwiatów. W zależności od powtarzalności tych zachowań bądź intencji sprawcy czyny takie są karalne i mają odzwierciedlenie w dwóch przepisach karnych, które określają je jako przestępstwo stalkingu albo wykroczenie złośliwego niepokojenia. Ustawodawca nie bez powodu zawarł je w dwóch odmiennych ustawach karnych. Stalking od 2011 r. jest przestępstwem określonym w art. 190a § 1 k.k. Celem jego wprowadzenia było ujednoczenie zakresu kryminalizacji zjawiska prześladowania. Przepis stanowi, że odpowiedzialności karnej podlega ten, kto uporczywie nęka inną osobę lub osobę jej najbliższą, wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udrczenia lub istotnie narusza jej prywatność. Natomiast treść § 2 penalizuje odrębny typ przestępstwa polegający na podszywaniu się pod inną osobę, wykorzystaniu jej wizerunku, innych jej danych osobowych lub innych danych, za pomocą których jest ona publicznie identyfikowana. Zachowanie sprawcy w tym przypadku ukierunkowane jest na wyrządzenie ofierze szkody majątkowej lub osobistej.

Zasadność wprowadzenia w art. 190a k.k. odrębnego typu przestępstwa uzasadniano faktem, iż jednym z częstych przejawów zjawiska stalkingu jest zamieszczanie zdjęć ofiar i komentarzy ujawniających informacje o nich w Internecie, zamawianie na koszt ofiar różnych niechcianych towarów i usług, a przede wszystkim rozpowszechnianie informacji o pokrzywdzonym, np. w ramach tworzonych bez wiedzy i zgody ofiary kont osobistych na popularnych portalach społecznościowych. Tego rodzaju zachowania z reguły nie będą się mieścić w ramach wieloczynowego zachowania określanego jako uporczywe nękanie, gdyż wykorzystanie danych osobowych może mieć charakter działania jednorazowego⁷. Pokrewny do przestępstwa stalkingu zakres czynności sprawczych zawiera art. 107 k.w., z którego treści wynika,

że odpowie karnie ten, kto w celu dokuczenia innej osobie złośliwie wprowadza ją w błąd lub w inny sposób złośliwie niepokoi.

Pozornie wydaje się, że w obydwóch czynach zabronionych ustawowe znamiona są bardzo do siebie podobne. Podobieństwa dotyczą przede wszystkim zachowania sprawcy – „złośliwego niepokojenia” i „uporczywego nękania”, ponieważ wyrażenia te są bliskoznaczne. Z tego powodu powstają wątpliwości, czy dane zachowanie wyczerpuje znamiona przestępstwa, czy wykroczenia. Mając powyższe na względzie, warto dokonać głębszej analizy przepisów penalizujących opisane zachowania i wziąć pod uwagę różnice pomiędzy nimi.

Przestępstwo stalkingu

Art. 190a k.k.

§ 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udrczenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

[...]

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Przestępstwo omawiane w § 1 jest typem podstawowym uporczywego nękania, tj. stalkingu, a w § 3 – typem kwalifikowanym ze względu na targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, jako skutek następczy opisanych czynności sprawczych. Dobrem prawnym podlegającym ochronie jest wolność psychiczna człowieka, prawo do ochrony życia prywatnego i rodzinnego. W typie kwalifikowanym przedmiotem ochrony jest życie człowieka.

Należy stwierdzić, że stalking to nic innego jak stosowanie przemocy emocjonalnej. Sprawca, uporczywie nękając inną osobę lub osobę jej najbliższą, wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udrczenia albo istotnie narusza jej prywatność, czynności te wykonuje umyślnie w zamiarze bezpośrednim lub ewentualnym.

Aby rozróżnić pojęcia „uporczywego nękania” i „złośliwego niepokojenia”, należy dokonać bliższej analizy tych wyrażen. Podstawowym zachowaniem wyrażającym czynność sprawczą przestępstwa jest uporczywe nękanie. Z uwagi na fakt, że ustawa nie zawiera definicji nękania, może występować trudność interpretacji tego terminu. Słownikowe znaczenie wyrazu nękać to: „ustawicznie dręczyć, trapić, niepokoić (czymś) kogoś, dokuczać komuś, nie dawać chwili spokoju”⁸. W doktrynie wskazuje się, że nękanie to wielokrotne, powtarzające się prześladowanie wyrażające się w podejmowaniu różnych czynności, których celem jest udrczenie, utrapienie, dokuczenie lub niepokojenie pokrzywdzonego lub jego osoby najbliższej. Niewątpliwie w pojęciu nękania mieści się powtarzalność zachowań sprawcy (a więc nie wystarczy tu zachowanie jednorazowe). Jest to więc przestępstwo wieloczynowe⁹.

STALKING A ZŁOŚLIWE NIEPOKOJENIE

Zasadniczy problem, jaki pojawia się w walce z nękaniami, jest taki, że zachowania sprawcy (niezwykle dolegliwe dla ofiary) często nie są w ogóle przestępstwami czy nawet wykroczeniami (wystawanie pod domem czy miejscem pracy, pisanie listów, zasypywanie wiadomościami itp.), a mogą stanowić dla ofiary znaczącą dolegliwość¹⁰.

Pojęcie czynności sprawczej nękania wielokrotnie zostało stypizowane w orzecznictwie sądów. Trafnie zdefiniował je Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, uznając w wyroku o sygn. akt II AKa 18/14, że użyty w art. 190a § 1 k.k. zwrot „nękać” oznacza podejmowanie w sposób powtarzalny zachowań, które odbijają się w psychice adresata w negatywny sposób. Negatywny ładunek aktywności sprawcy jest nieodłącznym elementem opisu czynności sprawczej. Odbiór zachowania jako takiego nie odnosi się wyłącznie do oceny subiektywnej pokrzywdzonego, ale musi obiektywnie posiadać taki charakter. Nękaniami będzie więc zbiór zachowań, które obiektywnie będą nosiły cechy postępowania prowadzącego do udręczenia, trapienia, zastraszenia, zdominowania, oddziaływania na wolę, upokorzenia lub wywoływania innych skutków czy też doznań negatywnych. Nękanie – ze względu na okoliczności, sposób postępowania sprawcy – powinno w sposób obiektywny wywoływać przekonanie, że może się wiązać z realnym niebezpieczeństwem dla ofiary. Konieczne jest sprawdzenie, czy każdy inny człowiek w takich warunkach pojmowałby sytuację podobnie¹¹.

Elementem definicji przestępstwa jest także uporczywość działania stalkera. Choć w znaczeniu słowa „nękać” można wyrazić bezustannność jego działania, interpretację wyrażenia należy rozszerzyć.

Słowo „uporczywie” nie zostało objaśnione w Kodeksie karnym. Jego wyjaśnienie można znaleźć m.in. w internetowym słowniku języka polskiego PWN, według którego „uporczywy” oznacza: „trudny do usunięcia, utrzymujący się długo lub ciągle powtarzający się”¹².

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego znamię uporczywości łączy w sobie dwa elementy. Jeden z nich charakteryzuje postępowanie sprawcy od strony podmiotowej, polega na szczególnym nastawieniu psychicznym wyrażającym się w nieustępliwości, chęci postawienia na swoim (obojętne, z jakich pobudek), podtrzymywaniu własnego stanowiska na przekór ewentualnym próbom jego zmiany. Drugi element, obiektywny, polega na trwaniu takiego stanu rzeczy przez pewien dłuższy czas¹³. Wyżej zacytowana wykładnia znamienia uporczywości dotyczy przestępstwa uporczywej niealimentacji, jednak można ją także uznać za słuszną przy wykładni uporczywego nękania.

Podobne stanowisko w kwestii znamienia uporczywości zajął Sąd Apelacyjny we Wrocławiu. O uporczywym zachowaniu się sprawcy świadczyć będzie z jednej strony jego szczególne nastawienie psychiczne, wyrażające się w nieustępliwości nękania, tj. trwaniu w swego rodzaju uporze, mimo próśb i upomnień pochodzących od pokrzywdzonego lub innych osób o zaprzestanie przedmiotowych zachowań, z drugiej natomiast strony – dłuższy upływ czasu, przez który sprawca je podejmuje (wyr. SA we Wrocławiu z 19.2.2014 r., II AKa 18/14, KZS 2014, Nr 7–8, poz. 98)¹⁴.

W nowelizacji przepisu rozszerzono zakres kryminalizacji czynności sprawczej o dwa kolejne wyrażenia normatywne, tj. udręczenie i poniżenie.

Zgodnie z wykładnią językową „poniżenie” oznacza zachowanie polegające na obrażeniu godności innej osoby, umniejszanie jej wartości, przedstawienie w złym świetle wobec innych, upokorzenie jej lub w inny sposób okazanie jej lekceważenia albo braku szacunku. „Udręczenie” natomiast obejmuje zachowania polegające na dokuczaniu, przysparzaniu cierpień, w szczególności psychicznych, takim umęczaniu, że ofiara żyje w poczuciu dyskomfortu psychicznego lub fizycznego, który determinuje jej funkcjonowanie. Wytworzone poczucie poniżenia lub udręczenia musi także w tym przypadku być uzasadnione, a zatem poparte obiektywnym przekonaniem, że każdy przeciętny człowiek o porównywalnych do ofiary cechach osobowości, psychiki, intelektu i umysłowości w porównywalnych warunkach także odczuwałby takie poniżenie lub udręczenie¹⁵.

Stalking coraz częściej przybiera formę przemocy psychicznej przy użyciu środków komunikacji elektronicznej. To tzw. cyberstalking, który może stanowić różne formy nękania, np. rozsyłanie w komunikatorach różnej treści informacji w imieniu osoby nękanej lub informacji o niej, nawiązywanie z ofiarą kontaktu poprzez pisanie niechcianych wiadomości, umieszczanie wizerunku lub komentarzy o treściach upokarzających, wyśmiewających, pozyskiwanie oraz publikowanie treści dotyczących prywatnego życia ofiary itp.

Skutkiem działania sprawcy obecnie jest zatem nie tylko wzbudzenie u pokrzywdzonego zagrożenia, ale także innych stanów, a mianowicie poniżenia lub udręczenia, przy czym z redakcji przepisu wynika, że wystarczające jest zaistnienie któregośkolwiek z nich. W każdym przypadku wzbudzenie stanu udręczenia lub poniżenia musi być uzasadnione okolicznościami towarzyszącymi zachowaniu sprawcy¹⁶.

W przestępstwie stalkingu sprawca nęka inną osobę lub osobę jej najbliższą. Pojęcie osoby najbliższej definiuje art. 115 § 11 k.k., według którego jest to małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu.

Wydaje się, że nękanie co do zasady przybierze postać działania, jednakże nie można wykluczyć – choć raczej wyjątkowo – również nękania przez zaniechanie (analogicznie jak ma to miejsce w przypadku przestępstwa znęcania się). Przestępstwo ma charakter materialny; konieczne jest wystąpienie skutku w postaci wzbudzenia u pokrzywdzonego lub osoby jej najbliższej uzasadnionego obawami poczucia zagrożenia lub istotnego naruszenia ich prywatności. Trzeba podkreślić użycie przez ustawodawcę słowa „lub”, które powoduje, że dla bytu analizowanego przestępstwa wystarczy wystąpienie choć jednego ze wskazanych skutków¹⁷. Naruszenie prywatności może obejmować różne aspekty życia, np. ochronę miejsca zamieszkania, pracy, informacji, korespondencji, a także relacji osobistych oraz wizerunku.

Do przestępstwa stalkingu podobne jest wykroczenie złośliwego niepokoienia, które polega na zachowaniu sprawcy ukierunkowanym na dokuczenie innej osobie i charakteryzuje się złośliwością.

Wykroczenie złośliwego niepokoienia

Art. 107 k.w.

Kto w celu dokuczenia innej osobie złośliwie wprowadza ją w błąd lub w inny sposób złośliwie niepokoi, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 1500 złotych albo karze nagany.

Dobrem prawnym podlegającym ochronie w tym przepisie jest spokój psychiczny człowieka, natomiast czynność sprawcza ma postać dwuelementową. Zachowanie sprawcy musi być podjęte „w celu dokuczenia innej osobie” oraz „wprowadzać ją w błąd lub niepokoić w inny sposób” lub musi być poddyktowane złośliwością.

Bez wątplenia złośliwym niepokoieniem jest świadome działanie sprawcy. Stanowisko takie przyjął m.in. Sąd Rejonowy w Legionowie wyrokiem sygn. akt. II W 95/16 z dnia 12 kwietnia 2017 r., uznając obwinioną winną tego, że: „w celu dokuczenia złośliwie niepokoiła poprzez bezpodstawne wzywanie na pokrzywdzoną Policji na interwencję, robienie zdjęć, szarpanie za klamkę drzwi wejściowych, zaglądnienie przez okno, prowokowanie do spotkań”¹⁸. Zatem szczególnym znamieniem tego wykroczenia są intencje towarzyszące zachowaniu sprawcy. Może być to wykroczenie wieloczynowe, jednak zawsze musi towarzyszyć mu złośliwość w zachowaniu. Jest to wykroczenie kierunkowe.

Niepokoienie innej osoby obejmuje swoim zakresem różnego rodzaju zachowania sprawcy, które służą zakłóceniu spokoju psychicznego (równowagi psychicznej) człowieka przez wywołanie u niego uczucia przykrości, zdenerwowania, rozdrażnienia itp. Najczęściej w grę będzie tu wchodziło działanie polegające np. na wykonywaniu tzw. głuchych telefonów, pukaniu do drzwi i uciekaniu, ustnym lub pisemnym przekazywaniu irytujących informacji. Niepokoienie innej osoby może również przybrać postać zaniechania. Będzie to np. sytuacja, gdy osoba obowiązana do sprzątnięcia całego bloku mieszkalnego powstrzymuje się przed sprzątnięciem piętra, na którym mieszka pokrzywdzony, aby w ten sposób wywołać u niego uczucie zdenerwowania i zakłócić jego spokój psychiczny. Innym przykładem może być zaniechanie ściszenia muzyki po nastaniu obowiązującej w bloku mieszkalnym ciszy nocnej¹⁹. Wprowadzenie innej osoby w błąd może być jedną z form niepokoienia i ma na celu wywołać rozbieżność między rzeczywistością a odbiciem w świadomości pokrzywdzonego.

Dopuszczając się pewnego uproszczenia, można stwierdzić, że złośliwe niepokoienie stanowi wyraz określonego stosunku sprawcy do pokrzywdzonego, który to stosunek można określić mianem nieżyczliwości lub niechęci. Należy jednak zaznaczyć, że dla wypełnienia znamion art. 107 k.w. nie jest konieczne, aby złośliwość występowała długotrwale, w sposób ciągły lub powtarzający się. Wystarczające jest już incydentalne zachowanie się

sprawcy, polegające na złośliwym niepokoieniu, w tym przez wprowadzanie w błąd, innej osoby²⁰.

Różnice między przestępstwem stalkingu a wykroczeniem złośliwego niepokoienia

1. **Stalking jest przestępstwem, a złośliwe niepokoienie wykroczeniem.** Wiąże się to z różną sankcją karną oraz stopniem społecznej szkodliwości czynu.
2. Skutek, jaki sprawca chciał wywołać. Nastawienie psychiczne sprawcy nacechowane jest nieustępliwością działania; może, ale nie musi cechować się złośliwością czy chęcią dokuczenia (art. 190a k.k.). Motywy działania stalkera mogą być różne, tj. **może działać nie tylko z chęci dokuczenia, ale też z chęci okazania adoracji czy miłości**, natomiast w wykroczeniu z art. 107 k.w. nastawienie psychiczne sprawcy charakteryzuje się złośliwością, a **zachowanie ukierunkowane jest na dokuczenie innej osobie**.
3. W art. 190a k.k. upoczywość jest warunkiem odpowiedzialności karnej, a w art. 107 k.w. brak jest upoczywości w działaniu sprawcy.
4. Przestępstwo wymienione w art. 190a k.k. jest **przestępstwem materialnym**. Jego skutkiem jest:
 - wzbudzenie w pokrzywdzonym uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia;
 - wzbudzenie u pokrzywdzonego uzasadnionego okolicznościami stanu udręczenia;
 - wzbudzenie u pokrzywdzonego uzasadnionego okolicznościami stanu poniżenia;
 - poczucie u pokrzywdzonego istotnego naruszenia jego prywatności.

Z treści art. 190a § 1 k.k. wynika, że ww. skutki mogą wystąpić alternatywnie, a więc do karalności sprawcy za ten czyn wystarczające jest, aby swoim zachowaniem wzbudził on u pokrzywdzonego uzasadnione poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia albo istotnie naruszył jego prywatność. Nic nie stoi także na przeszkodzie, aby sprawca swoim zachowaniem spowodował jednocześnie wszystkie te stany lub tylko niektóre z nich²¹. Wykroczenie określone w art. 107 k.w. jest wykroczeniem formalnym. Przepis ten nie wymaga, żeby sprawca poprzez swoje zachowanie wzbudził u pokrzywdzonego uczucie przykrości, zdenerwowania, rozdrażnienia i w ten sposób zakłócił jego spokój psychiczny (równowagę psychiczną). Nie jest również konieczne, aby sprawca wywołał rozbieżność między rzeczywistością a jej odbiciem w świadomości pokrzywdzonego²².

5. Czynności sprawcze określone w **art. 190a § 1 k.k. ściągane są na wniosek pokrzywdzonego**, natomiast czynności sprawcze wykroczenia z **art. 107 k.w. ściągane są z urzędu**.

Wykroczenie złośliwego niepokoienia i przestępstwo stalkingu są czynami zabronionymi wielorodzajowymi. Zatem zachowanie sprawcy stalkingu polegające na uporczywym nękanii może jednocześnie wyczerpywać znamiona innych przestępstw lub wykroczeń. W zależności od okoliczności może dojść do zbiegu stalkingu m.in. z groźbą karalną (art. 190 k.k.), zmuszaniem (art. 191 k.k.),

STALKING A ZŁOŚLIWE NIEPOKOJENIE

naruszeniem miru domowego (art. 193 k.k.), naruszeniem nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.), naruszeniem tajemnicy korespondencji (art. 267 k.k.), kradzieżą (art. 278 k.k., art. 119 k.w.) czy też zniszczeniem rzeczy (art. 288 k.k., art. 124 k.w.)²³.

Należy wspomnieć, iż mimo wykazanych istotnych różnic, które zachodzą pomiędzy omawianymi ustawowymi znamionami przestępstwa stalkingu z art. 190 § 1a k.k. i wykroczenia złośliwego niepokojenia z art. 107 k.w., w pewnych sytuacjach ten sam czyn wypełni znamiona obu tych przepisów. Wówczas dojdzie do pozornego (pomijalnego) zbiegu przestępstwa z wykroczeniem, gdzie sprawca poniesie odpowiedzialność karną z jednego przepisu.

Generalnie rzecz ujmując, można powiedzieć, że pomiędzy wykroczeniem z art. 107 k.w. a przestępstwem z art. 190a § 1 k.k. zachodzi stosunek krzyżowania, ponieważ znamiona obu tych czynów w pewnym zakresie mogą zostać wypełnione w ten sam sposób. W tym wspólnym obszarze stalking stanowi kwalifikowaną formę dokuczenia i konsumuje on realizację wykroczenia na zasadzie zbiegu pomijalnego, bez potrzeby odwoływania się do konstrukcji art. 10 § 1 k.w.: *Jeżeli czyn będący wykroczeniem wyczerpuje zarazem znamiona przestępstwa, orzeka się za przestępstwo i za wykroczenie, z tym że jeżeli orzeczono za przestępstwo i za wykroczenie karę lub środek karny tego samego rodzaju, wykonuje się surową karę lub środek karny. W razie uprzedniego wykonania łagodniejszej kary lub środka karnego zalicza się je na poczet surowszych.*

Nie można pomijać tego, że art. 107 k.w. posługuje się także znamieniem wprowadzenia w błąd, które nie może być postrzegane w kategoriach stalkingu, natomiast nie wszystkie formy uporczywego nękania będą stanowiły złośliwe niepokojenie, jak chociażby rozpowszechnianie oszczerstwa na temat pokrzywdzonego²⁴.

Podsumowanie

To samo zachowanie może wyczerpywać zarówno znamiona przestępstwa stalkingu z art. 190a § 1 k.k., jak i wykroczenia złośliwego niepokojenia z art. 107 k.w., jednak skazanie za stalking wyłącza zastosowanie art. 107 k.w. na zasadzie konsumpcji, wobec czego ten ostatni przepis znajduje zastosowanie, gdy złośliwe niepokojenie nie wyczerpuje kompletu znamion przestępstwa stalkingu, a więc gdy w zachowaniu sprawcy zabraknie uporczywości albo gdy nie doprowadzi ono do skutku w postaci istotnego naruszenia prywatności ani wzbudzenia poczucia zagrożenia²⁵. Należy także uwzględnić brak wzbudzenia w pokrzywdzonym uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia lub udręczenia. Reasumując, można bez wątplenia przyjąć, że przestępstwo stalkingu może stanowić kwalifikowaną formę wykroczenia złośliwego niepokojenia. Penalizacja zarówno wykroczenia, jak i przestępstwa ma na celu ochronę psychicznej wolności człowieka, która w przypadku wskazanych w przepisach zachowań sprawczych będzie zagrożona. Jednak po dokładnej analizie omówionego przestępstwa i wykroczenia należy stwierdzić, że występują pomiędzy nimi zasadnicze różnice, dzięki którym można właściwie zakwalifikować dane zachowanie sprawcy.

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, z późn. zm.).

² Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, z późn. zm.).

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, z późn. zm.

⁵ Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167.

⁶ Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284.

⁷ R. Stefański, *Kodeks karny. Komentarz*, <https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3damrygaytmnjoobqalrvugztsnjsgi3q> [dostęp: 25.01.2022 r.].

⁸ S. Dubisz, *Uniwersalny słownik języka polskiego*, tom II, wyd. PWN 2003, s. 891.

⁹ M. Budyn-Kulik, M. Mozgawa, *Prawnokarne i kryminologiczne aspekty zjawiska nękania*, wyd. Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2012, s. 8.

¹⁰ Tamże, s. 2.

¹¹ Wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim – sygn. akt IV KA 497/15, https://sip.legalis.pl/document-full.seam?documentId=mjxw62zogi3damzgxiztmma&refSource=guide#link_id=mjxw62zogi3damzgxiztmma_mrsvglrtgy3tanbzgm2di [dostęp: 2.02.2022 r.].

¹² Słownik języka polskiego PWN, *Uporczywy*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/uporczywy;2533102.html> [dostęp: 31.01.2022 r.].

¹³ *Orzeczenia sądów*, <https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/orzeczenia-sadow/vi-kzp-13-75-uchwala-sadu-najwyzszego-520112837> [dostęp: 31.01.2022 r.].

¹⁴ A. Grześkowiak, *Kodeks karny. Komentarz*, <https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3damrxg42tknroobqalrvugztsnjsgi3q> [dostęp: 25.01.2022 r.].

¹⁵ Tamże.

¹⁶ R. Stefański, *Kodeks karny. Komentarz*.

¹⁷ Tamże, s. 10.

¹⁸ Wyrok Sądu Rejonowego w Legionowie z dnia 12 kwietnia 2017 r., sygn. akt II W 95/16, <https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/orzeczenia-sadow/ii-w-95-16-wyrok-sadu-rejonowego-w-legionowie-522376194> [dostęp: 27.01.2022 r.].

¹⁹ P. Daniluk, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, <https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3damrsgmztqmroobqalruha3tombwga4a> [dostęp: 25.01.2022 r.].

²⁰ Tamże.

²¹ A. Grześkowiak, *Kodeks karny. Komentarz*.

²² P. Daniluk, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*.

²³ R. Stefański, *Kodeks karny. Komentarz*.

²⁴ J. Kluza, *Granica pomiędzy dokuczaniem i przestępstwem stalkingu*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2019, nr 1, s. 137.

²⁵ K. Janczukowicz, *Rozgraniczenie między przestępstwem stalkingu a wykroczeniem złośliwego niepokojenia*, <https://sip.legalis.pl/document-full.seam?documentId=mfxgc3bogi3damrwy4denq&refSource=guide> [dostęp: 3.02.2022 r.].

Summary

Stalking and malicious harassment in the area of the Polish criminal law and petty offence law

The purpose of this article is to bring closer the issue related to the differences between stalking determined in Art. 190a § 1 of the Criminal Code and a petty offence indicated in Art. 107 of the Code of Petty Offences. Consequently, terms from the mentioned regulations as well as their typical statutory features were analysed. Furthermore, there has been emphasised the proper legal classification of prohibited acts, which is undoubtedly important for conducted judicial procedures and passed sentences. Police officers, while performing service tasks, should be reliable in their action. Their professionalism can ensure the uniformity of prohibited acts' legal classification, which guarantees law-abidingness of the whole legal system.

Thumaczenie: Katarzyna Olbryś

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE A CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE W SPRAWACH O WYKROCZENIA

Porównanie wybranych instytucji

podinsp. Ewa Jakimiuk

Zakład Służby Kryminalnej CSP

Prawidłowe stosowanie przepisów procesowego prawa karnego i procesowego prawa wykroczeń (inaczej – prawa formalnego) zawartych w Kodeksie postępowania karnego¹ i Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia² może sprawiać trudności policjantom realizującym zadania służbowe. Związane jest to przede wszystkim ze specyfiką tych obszernych gałęzi prawa, jak też częstymi nowelizacjami przepisów prawa³. Ponadto w procedurze wykroczeniowej występuje ponad 300 odesłań do odpowiedniego stosowania przepisów karnoprosesowych, przy jedynie około 100 własnych przepisach o charakterze merytorycznym. Sytuacja taka w pełni uzasadnia twierdzenie, że skala odesłań oraz przejęcia zasad i konstrukcji procesu karnego powoduje, że postępowanie w sprawach o wykroczenia w istocie stanowi szczególny rodzaj postępowania karnego⁴. Dlatego w przypadku np. policjantów pełniących funkcję oskarżycieli publicznych w sprawach o wykroczenia wymagana jest dobra znajomość nie tylko przepisów kpw, ale także stosowanych odpowiednio przepisów kpk, jak też umiejętność łącznego ich stosowania. Pożądana jest także wiedza z zakresu odrębności procesowych oraz poprawne zrozumienie istoty różnic pomiędzy postępowaniami w sprawach o przestępstwa a czynnościami wyjaśniającymi w sprawach o wykroczenia. Prawidłowe stosowanie tej wiedzy w praktyce stanowi gwarancję profesjonalnego wykonywania obowiązków służbowych.

Niniejsze opracowanie przeznaczone jest dla funkcjonariuszy Policji i innych osób, które chcą nabyć wiedzy z zakresu procesowego prawa karnego i prawa wykroczeń lub ją powtórzyć i usystematyzować⁵. Stanowi podręczne zestawienie dotyczące etapu postępowania przygotowaw-

czego oraz czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia. W celu uporządkowania wiedzy w tabelach przytoczono przepisy prawa, wskazując zasadnicze różnice w zakresie rozwiązań instytucjonalnych, w tym m.in. terminologię i terminy procesowe.

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
1. Podstawowe akty prawne regulujące postępowanie karne / czynności wyjaśniające i postępowanie w sprawach o wykroczenia	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego. 2. Ustawy szczególne. 3. Akty wykonawcze do ustaw – rozporządzenia. 4. Przepisy tzw. pragmatyki służbowej, w tym policyjnej⁶. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. 2. Ustawy szczególne. 3. Akty wykonawcze do ustaw – rozporządzenia. 4. Przepisy tzw. pragmatyki służbowej, w tym policyjnej.
2. Struktura redakcyjna ustawy – Kodeks postępowania karnego / Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia – spis treści	
<p>Ustawa – Kodeks postępowania karnego składa się z 15 działów:</p> <p>DZIAŁ I. Przepisy wstępne (art. 1–23)</p> <p>DZIAŁ II. Sąd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 1. Właściwość i skład sądu (art. 24–39) • Rozdział 2. Wyłączenie sędziego (art. 40–44) <p>DZIAŁ III. Strony, obrońcy, pełnomocnicy, przedstawiciel społeczny, podmiot zobowiązany, właściciel przedsiębiorstwa zagrożonego przypadkiem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 3. Oskarżyciel publiczny (art. 45–48) • Rozdział 4. Pokrzywdzony (art. 49–52) • Rozdział 5. Oskarżyciel posiłkowy (art. 53–58) • Rozdział 6. Oskarżyciel prywatny (art. 59–61) • <i>Rozdział 7. (Powód cywilny) – uchylony (art. 62–70)</i> • Rozdział 8. Oskarżony (art. 71–81) • Rozdział 9. Obrońcy i pełnomocnicy (art. 82–89) • Rozdział 10. Przedstawiciel społeczny (art. 90–91) • Rozdział 10a. Podmiot zobowiązany (art. 91a) • Rozdział 10b. Właściciel przedsiębiorstwa zagrożonego przypadkiem (art. 91b) <p>DZIAŁ IV. Czynności procesowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 11. Orzeczenia, zarządzenia i polecenia (art. 92–107) • Rozdział 12. Narada i głosowanie (art. 108–115) • Rozdział 13. Porządek czynności procesowych (art. 116–121) • Rozdział 14. Terminy (art. 122–127) • Rozdział 15. Doręczenia (art. 128–142) • Rozdział 16. Protokoły (art. 143–155) • Rozdział 17. Przeglądanie akt i sporządzanie odpisów (art. 156–159) • Rozdział 18. Odtworzenie zaginionych lub zniszczonych akt (art. 160–166) <p>DZIAŁ V. Dowody</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 19. Przepisy ogólne (art. 167–174) • Rozdział 20. Wyjaśnienia oskarżonego (art. 175–176) • Rozdział 21. Świadczenie (art. 177–192) • Rozdział 22. Biegli, tłumacze, specjaliści (art. 193–206) • Rozdział 23. Oględziny. Otwarcie zwłok. Eksperyment procesowy (art. 207–212) • Rozdział 24. Wywiad środowiskowy i badanie osoby oskarżonego (art. 213–216) • Rozdział 25. Zatrzymanie rzeczy. Przeszukanie (art. 217–236a) • Rozdział 26. Kontrola i utrwalanie rozmów (art. 237–242) 	<p>Ustawa – Kodeks postępowania karnego w sprawach o wykroczenia składa się z 14 działów:</p> <p>Dział I. Zasady ogólne (art. 1–8)</p> <p>Dział II. Sąd (art. 9–16)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 1. Właściwość i skład sądu (art. 9–15) • Rozdział 2. Wyłączenie sędziego (art. 16) <p>Dział III. Strony, obrońcy i pełnomocnicy (art. 17–31)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 3. Oskarżyciel publiczny (art. 17–19) • Rozdział 4. Obwiniony i jego obrońca (art. 20–24) • Rozdział 5. Pokrzywdzony, oskarżyciel posiłkowy i pełnomocnicy (art. 25–31) <p>Dział IV. Czynności procesowe (art. 32–38)</p> <p>Dział V. Dowody (art. 39–44)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 6. Przepisy ogólne (art. 39–40) • Rozdział 7. Przeprowadzanie poszczególnych dowodów. Przeszukanie (art. 41–44) <p>Dział VI. Środki przymusu (art. 45–53)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 8. Zatrzymanie (art. 45–47) • Rozdział 9. Zabezpieczenie i zajęcie przedmiotów (art. 48) • Rozdział 10. Kary porządkowe i pozostałe środki przymusu (art. 49–53) <p>Dział VII. Czynności wyjaśniające (art. 54–56a)</p> <p>Dział VIII. Postępowanie zwyczajne (art. 57–88)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 11. Wszczęcie postępowania. Orzekanie przed rozprawą (art. 57–64) • Rozdział 12. Przygotowanie do rozprawy (art. 65–69) • Rozdział 13. Rozprawa (art. 70–84) • Rozdział 14. Postępowanie w sprawach osób podlegających orzecznictwu sądów wojskowych (art. 85–88) <p>Dział IX. Postępowania szczególne (art. 89–102a)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 15. Postępowanie przyspieszone (art. 89–92a) • Rozdział 16. Postępowanie nakazowe (art. 93–94) • Rozdział 17. Postępowanie mandatowe (art. 95–102a) <p>Dział X. Środki odwoławcze (art. 103–109)</p> <p>Dział XI. Nadzwyczajne środki zaskarżenia (art. 110–113)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 18. Kasacja (art. 110–112) • Rozdział 19. Wznowienie postępowania (art. 113) <p>Dział XII. Postępowanie po uprawomocnieniu się orzeczenia (art. 114–116)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 20. Odszkodowanie za niesłuszne ukaranie lub zatrzymanie (art. 114–116)

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>DZIAŁ VI. Środki przymusu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 27. Zatrzymanie (art. 243–248) • Rozdział 28. Środki zapobiegawcze (art. 249–277) • Rozdział 29. Poszukiwanie oskarżonego i list gończy (art. 278–280) • Rozdział 30. List żelazny (art. 281–284) • Rozdział 31. Kary porządkowe (art. 285–290) • Rozdział 32. Zabezpieczenie majątkowe (art. 291–296) <p>DZIAŁ VII. Postępowanie przygotowawcze</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 33. Przepisy ogólne (art. 297–302) • Rozdział 34. Wszczęcie śledztwa (art. 303–308) • Rozdział 35. Przebieg śledztwa (art. 309–320) • Rozdział 36. Zamknięcie śledztwa (art. 321–325) • Rozdział 36a. Dochodzenie (art. 325a–325i) • Rozdział 37. Nadzór prokuratora nad postępowaniem przygotowawczym (art. 326–328) • Rozdział 38. Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym (art. 329–330) • Rozdział 39. Akt oskarżenia (art. 331–336) <p>DZIAŁ VIII. Postępowanie przed sądem pierwszej instancji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 40. Wstępna kontrola oskarżenia (art. 337–347) • Rozdział 41. Przygotowanie do rozprawy głównej (art. 348–354) • Rozdział 42. Jawność rozprawy głównej (art. 355–364) • Rozdział 43. Przepisy ogólne o rozprawie głównej (art. 365–380) • Rozdział 44. Rozpoczęcie rozprawy głównej (art. 381–384) • Rozdział 45. Przewód sądowy (art. 385–405) • Rozdział 46. Głosy stron (art. 406–407) • Rozdział 47. Wyrokowanie (art. 408–424) <p>DZIAŁ IX. Postępowanie odwoławcze</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 48. Przepisy ogólne (art. 425–443) • Rozdział 49. Apelacja (art. 444–458) • Rozdział 50. Zażalenie i sprzeciw (art. 459–467) <p>DZIAŁ X. Postępowania szczególne</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Rozdział 51. (Postępowanie uproszczone) – uchylony (art. 468–484)</i> • Rozdział 52. Postępowanie w sprawach z oskarżenia prywatnego (art. 485–499) • Rozdział 53. Postępowanie nakazowe (art. 500–507) • <i>Rozdział 54 (art. 508–517) – uchylony</i> • Rozdział 54a. Postępowanie przyspieszone (art. 517a–517j) <p>DZIAŁ XI. Nadzwyczajne środki zaskarżenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 55. Kasacja (art. 518–539) • Rozdział 55a. Skarga na wyrok sądu odwoławczego (art. 539a–539f) • Rozdział 56. Wznowienie postępowania (art. 540–548) <p>DZIAŁ XII. Postępowanie po uprawomocnieniu się orzeczenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 57. Podjęcie postępowania warunkowo umorzonego (art. 549–551) 	<p>Dział XIIIa. Postępowanie w sprawach ze stosunków międzynarodowych (art. 116a–116b)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 20a. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie postanowienia o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia oraz wykonanie orzeczenia sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia (art. 116a) • Rozdział 20b. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie grzywny, środków karnych w postaci nawiązki lub obowiązku naprawienia szkody lub też orzeczenia zasądzającego koszty postępowania oraz wykonanie orzeczenia sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej o karach o charakterze pieniężnym (art. 116b) • Rozdział 20c. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przeprowadzenie dowodu na podstawie europejskiego nakazu dochodzeniowego oraz wykonanie europejskiego nakazu dochodzeniowego wydane go w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej (art. 116c) <p>Dział XIII: Koszty postępowania (art. 117–121)</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 58. Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie (art. 552–559) • Rozdział 59. Ułaskawienie (art. 560–568) • Rozdział 60. Orzekanie kary łącznej (art. 569–577) <p>DZIAŁ XIII. Postępowanie w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 61. Immunitety osób należących do przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych (art. 578–584) • Rozdział 62. Pomoc prawna i doręczenia w sprawach karnych (art. 585–589f) • Rozdział 63. Przejęcie i przekazanie ścigania karnego (art. 590–592) • Rozdział 64. Wystąpienie o wydanie lub przewóz osób ściganych lub skazanych przebywających za granicą oraz o wydanie przedmiotów (art. 593–601) • Rozdział 65. Ekstradycja oraz przewóz osób ściganych albo skazanych lub wydanie przedmiotów na wniosek państw obcych (art. 602–607) • Rozdział 65a. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania (art. 607a–607j) • Rozdział 65b. Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania (art. 607k–607zc) • Rozdział 66. Przejęcie i przekazanie orzeczeń do wykonania (art. 608–611f) • Rozdział 67. Przepisy końcowe (art. 612–615) <p>DZIAŁ XIV. Koszty procesu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 68. Przepisy ogólne (art. 616–622) • Rozdział 69. Zwolnienie od kosztów sądowych (art. 623–625) • Rozdział 70. Zasądzenie kosztów procesu (art. 626–641) • Rozdział 71. (Koszty procesu związane z powództwem cywilnym i zasądzeniem odszkodowania z urzędu) – uchylony (art. 642–645) <p>DZIAŁ XV. Postępowanie karne w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozdział 72. Przepisy ogólne (art. 646–662) • Rozdział 73. Środki przymusu i postępowanie przygotowawcze (art. 663–668) • Rozdział 74. Postępowanie przed sądem (art. 669–673) • Rozdział 75. Postępowanie w sprawach o wykroczenia – uchylony (art. 674–682) 	
3. Zasady stosowania przepisów ustawy – Kodeks postępowania karnego	
Przepisy ustawy – Kodeks postępowania karnego, czyli art. 1–673 kpk, stosuje się wprost . Ustawa kpk nie zawiera odesłania do przepisów ustawy kpw.	Z treści art. 1 § 1 i 2 kpw wynika, że postępowanie w sprawach o wykroczenia toczy się według przepisów ustawy kpw, zaś przepisy Kodeksu postępowania karnego stosuje się jedynie, gdy niniejszy kodeks tak stanowi .

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
	<p>Przepisy ustawy kpk stosuje się zatem:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wprost albo 2) odpowiednio, co dotyczy przypadku recypowania, czyli nakazu odpowiedniego stosowania przepisów ustawy kpk; oznacza to, że w podstawie prawnej rozstrzygnięcia należy powołać recypowany przepis kpk oraz wskazać podstawę jego stosowania (np. w przypadku oddalenia wniosku dowodowego podstawą procesową będzie art. 170 § 1 pkt 1–5 kpk w zw. z art. 39 § 2 kpw⁷⁾). <p>Przepisy ustawy kpk, które ustawodawca nakazał stosować lub stosować odpowiednio na gruncie procesowego prawa wykroczeń, zostały wymienione w 55 przepisach ustawy kpw:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) art. 8 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 2, art. 4, art. 5, art. 7–9, art. 13, art. 14, art. 15 § 2 i 3, art. 16, art. 18 § 2, art. 20, art. 23 i art. 23a kpk, 2) art. 11 § 1 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania – przy ustalaniu właściwości sądu – przepisów: art. 31, art. 32, art. 33 § 1, art. 34–36, art. 39 i art. 43 kpk, a w odniesieniu do sądu, o którym mowa w art. 10 kpw, także art. 651 kpk, 3) art. 16 § 1 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania – do wyłączenia sędziego i referendarza sądowego – przepisów: art. 40, art. 41, art. 41a i art. 42 § 1–3 kpk, 4) art. 19 § 1 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów – do wyłączenia oskarżyciela publicznego: art. 40 § 1 pkt 1–4 i 6, § 2, art. 41, art. 42 i art. 48 § 2 kpk, 5) art. 19 § 2 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 48 § 2 kpk, 6) art. 20 § 3 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 72 § 1 i 2, art. 74 § 1 i 2, art. 75, art. 76 i art. 175 kpk, 7) art. 22 kpw – nakaz stosowania przepisu art. 78 § 2 kpk, 8) art. 23 § 2 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 81a kpk, 9) art. 24 § 2 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów art. 83–86 kpk, 10) art. 25 § 3 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów art. 49 § 3 i art. 51 kpk, 11) art. 25 § 5 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 304b kpk, 12) art. 26 § 5 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów art. 54 § 2 i art. 56 kpk, 13) art. 27 § 5 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 55 § 3 kpk, 14) art. 28 § 2 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 57 § 1 kpk, 15) art. 30 § 2 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 22, art. 23, art. 83, art. 84, art. 86 § 2 i art. 89 kpk, 16) art. 32 § 5 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 94, art. 95 i art. 97 kpk,

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
	<p>17) art. 37 § 11 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: do protokołu pisemnego – art. 144 § 2 i 3, art. 146, art. 149 § 1, art. 150, art. 151, art. 153 § 3 i 4, art. 154 oraz art. 155 kpk, a w przypadku protokołu pisemnego innego niż ten, o którym mowa w art. 37 § 2 pkt 2 kpw – zgodnie z art. 37 § 11 pkt 1 kpw – stosuje się odpowiednio także przepisy art. 145, art. 148 § 1–4 i art. 149 § 2 kpk, zaś w przypadku protokołu z posiedzenia lub z dokonanych poza rozprawą czynności dowodowych – zgodnie z art. 37 § 11 pkt 2 kpw – stosuje się odpowiednio także przepis art. 147 § 3 kpk i przepisy wydane na podstawie art. 147 § 5 kpk,</p> <p>18) art. 37 § 13 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 148a oraz art. 156a kpk – na wniosek pokrzywdzonego lub świadka,</p> <p>19) art. 37b § 1 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 156 § 4 kpk,</p> <p>20) art. 38 § 1 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 95, art. 100 § 1 i 8, art. 105, art. 107, art. 108, art. 116–134, art. 136–142, art. 143 § 1 pkt 10, art. 156 § 1–5 i 6, art. 157, art. 158, art. 160–166 kpk, a gdy sąd orzeka jednoosobowo, również przepisy art. 109–115 kpk,</p> <p>21) art. 39 § 1 kpw – nakaz stosowania przepisu art. 168 kpk (brak jest informacji o nakazie odpowiedniego stosowania tego przepisu),</p> <p>22) art. 39 § 2 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów art. 171–173 kpk,</p> <p>23) art. 41 § 1 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 177, art. 178, art. 178a, art. 182, art. 183, art. 185–190, art. 191 § 1–2 oraz art. 192 kpk,</p> <p>24) art. 41 § 5 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów wydanych na podstawie art. 181 § 2 kpk,</p> <p>25) art. 42 § 1 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów art. 193–201 kpk,</p> <p>26) art. 42 § 2 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 202 § 5 kpk,</p> <p>27) art. 42 § 3 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów art. 204–206 kpk do tłumacza i specjalistów,</p> <p>28) art. 43 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 207, art. 208, art. 211 i art. 212 kpk,</p> <p>29) art. 44 § 2 kpw – przeszukanie osoby odbywa się z uwzględnieniem zasad i granic określonych w art. 227 kpk,</p> <p>30) art. 44 § 5 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 217, art. 221–234 i art. 236 kpk,</p> <p>31) art. 45 § 2 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 243 kpk,</p> <p>32) art. 46 § 3 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 612 § 2 kpk,</p> <p>33) art. 47 § 3 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów art. 246 § 3 i 4 kpk,</p> <p>34) art. 54 § 2 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów wydanych na podstawie art. 156 § 6 kpk,</p> <p>35) art. 54 § 5 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 74 § 3 i 3a i art. 308 § 1 kpk,</p> <p>36) art. 54 § 8 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 213 § 1 kpk,</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
	<p>37) art. 54 § 9 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 23a kpk,</p> <p>38) art. 66 § 4 kpw – nakaz stosowania przepisu art. 613 § 2 kpk (brak jest informacji o nakazie odpowiedniego stosowania tego przepisu),</p> <p>39) art. 69 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 348, art. 349, art. 350, art. 352 i art. 353 kpk,</p> <p>40) art. 70 § 5 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 357, art. 358, art. 362, art. 363, art. 366 i art. 367 kpk,</p> <p>41) art. 78 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 378 kpk,</p> <p>42) art. 81 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 369, art. 371, art. 372, art. 374 § 2, art. 375–377, art. 379, art. 384, art. 386, art. 395, art. 396, art. 399, art. 405 i art. 406 kpk,</p> <p>43) art. 82 § 1 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 409–411, art. 413 § 1, art. 418 § 1 i 3, art. 418a, art. 419, art. 422–424; z kolei – zgodnie z treścią art. 82 § 6 kpw – przepisu art. 92 § 1 pkt 5, a także przepisów art. 418 § 3, art. 422 i art. 423 kpk nie stosuje się,</p> <p>44) art. 82 § 7 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 423 § 2 kpk,</p> <p>45) art. 86 § 3 kpw – w stosunku do osób, o których mowa w art. 10 § 1 pkt 2 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 649 kpk,</p> <p>46) art. 92a pkt 5 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisu art. 517ea kpk; świadków i biegłych można także przesłuchać przy zastosowaniu art. 177 § 1a kpk,</p> <p>47) art. 94 § 1 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania do wyroku nakazowego przepisu art. 504 i art. 505 z wyłączeniem zdania drugiego, a także art. 506 § 1–3, § 5 i 6 kpk,</p> <p>48) art. 109 § 2 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 425 § 3 i 4, art. 426, art. 427, art. 429–438, art. 440–443, art. 447, art. 449, art. 453, art. 454 § 1, art. 455, art. 456, art. 462, art. 463 § 1, art. 465 § 1 i 2, art. 466 i art. 467 kpk,</p> <p>49) art. 112 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 522, art. 526 § 1, art. 529, art. 530 § 2 i 3, art. 531 § 1, art. 532 § 1, art. 534 § 2, art. 535–537, art. 538 § 1 i 3 oraz art. 539 kpk,</p> <p>50) art. 113 § 1 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 540–542, art. 544 § 2 i 3 oraz art. 545–548 kpk,</p> <p>51) art. 116 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 553, art. 556 § 4, art. 557 i art. 558 kpk,</p> <p>52) art. 116a kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów rozdziałów 62a i 62b kpk,</p> <p>53) art. 116b § 1 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów rozdziałów 66a i 66b kpk,</p> <p>54) art. 116c § 1 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów rozdziałów 62c i 62d kpk,</p> <p>55) art. 121 § 1 kpw – nakaz odpowiedniego stosowania przepisów: art. 616, art. 618 § 1 i 3, art. 618a–618l, art. 623, art. 624 § 1, art. 625, art. 626, art. 630, art. 632a–635, art. 636 § 1 i 2, art. 637–639 i art. 641 kpk.</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
4. Zasady stosowania przepisów ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia	
Przepisy ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (art. 1–121) nie mają zastosowania w procesowym prawie karnym.	Przepisy ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia stosuje się wprost (art. 1–121).
5. Rodzaje czynów zabronionych będących podstawą prowadzenia postępowania przygotowawczego / czynności wyjaśniających	
Czyny zabronione będące podstawą prowadzenia postępowania przygotowawczego to przestępstwa spenalizowane w: 1) ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny ⁸ i 2) ustawach szczególnych. W ustawie kpk uregulowano zaś procedurę, czyli tryb postępowania, który stosuje się w sytuacji, gdy sprawca swoim zachowaniem wypełnił ustawowe znamiona czynu zabronionego określone w części szczególnej prawa karnego materialnego.	Czyny zabronione będące podstawą prowadzenia czynności wyjaśniających to wykroczenia spenalizowane w: 1) ustawie z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń ⁹ i 2) ustawach szczególnych. W ustawie kpw uregulowano procedurę, czyli tryb postępowania, który stosuje się w sytuacji, gdy sprawca swoim zachowaniem naruszył ustawowe znamiona czynu zabronionego określone w części szczególnej materialnego prawa wykroczeń.
6. Rodzaje trybów ścigania czynów zabronionych	
Tryby ścigania przestępstw zostały określone w części szczególnej prawa karnego materialnego. Natomiast w ustawie kpk uregulowano procedurę, czyli tryb postępowania, który należy zastosować w sytuacji, gdy sprawca swoim zachowaniem wypełnił ustawowe znamiona czynu zabronionego. Przestępstwa ścigane są w trzech trybach. I. Publicznoskargowym, w tym – w dwóch odmianach. 1. Z urzędu – w tym trybie ścigana jest większość przestępstw – np.: – art. 148 § 1–4 kk – wszystkie typy przestępstwa zabójstwa, – art. 280–282 kk – wszystkie typy przestępstw rozbójniczych, czyli: art. 280 kk – rozbój, art. 281 kk – kradzież rozbójnicza i art. 282 kk – wymuszenie rozbójnicze. 2. Na wniosek: • w trybie względnie wnioskowym – łącznie 8 przestępstw spenalizowanych w: 1) art. 278 § 1–3 i 5 kk – kradzież dokonana na szkodę osoby najbliższej, 2) art. 278a § 1 kk – kradzież szczególnie zuchwała, 3) art. 279 § 1 kk – kradzież z włamaniem dokonana na szkodę osoby najbliższej, 4) art. 284 § 1–3 kk – przywłaszczenie dokonane na szkodę osoby najbliższej, 5) art. 285 § 1 kk – kradzież impulsów telefonicznych – dokonana na szkodę osoby najbliższej, 6) art. 286 § 1–3 kk – oszustwo dokonane na szkodę osoby najbliższej, 7) art. 287 § 1–2 kk – oszustwo komputerowe dokonane na szkodę osoby najbliższej, 8) art. 289 § 1–3 kk – zabór w celu krótkotrwałego użycia cudzego pojazdu mechanicznego dokonany na szkodę osoby najbliższej,	Tryby ścigania wykroczeń zostały określone w części szczególnej materialnego prawa wykroczeń. Natomiast w ustawie kpw uregulowano procedurę, czyli tryb postępowania, który należy zastosować w sytuacji, gdy sprawca swoim zachowaniem wypełnił ustawowe znamiona czynu zabronionego. Wykroczenia ścigane są w dwóch trybach. I. Z urzędu – w tym trybie ścigana jest większość wykroczeń z ustawy kw, w tym: • zawsze tylko z urzędu , czyli niezależnie od tego, czy pokrzywdzony jest, czy nie jest osobą najbliższą dla sprawcy – np.: – art. 50 kw – nieopuszczenie zbiegowiska publicznego, – art. 51 kw – zakłócenie spokoju, porządku publicznego, spoczynku nocnego albo wywołanie zgorzenia w miejscu publicznym lub • z urzędu, ale gdy zostało popełnione na szkodę pokrzywdzonego, który nie jest osobą najbliższą ¹⁰ dla sprawcy – np. art. 119 kw – kradzież lub przywłaszczenie cudzej rzeczy ruchomej o wartości nieprzekraczającej 500 zł. II. Na żądanie: • w trybie względnie na żądanie, gdy w chwili dokonania lub karalnej formy usiłowania udolnego wykroczenia pokrzywdzony i sprawca byli osobami najbliższymi – łącznie 5 wykroczeń spenalizowanych w przepisach: 1) art. 119 § 1 kw – kradzież lub przywłaszczenie cudzej rzeczy ruchomej o wartości nieprzekraczającej 500 zł, gdy sprawca popełnił czyn na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego, 2) art. 148 § 1 kw – jeżeli czyn godzi w mienie osoby najbliższej, ściganie szkodnictwa leśnego następuje na żądanie pokrzywdzonego,

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<ul style="list-style-type: none"> • w trybie bezwzględnie wnioskowym – łącznie 13 przestępstw spenalizowanych w przepisach: <ol style="list-style-type: none"> 1) art. 160 § 1 kk – nieumyślne narażenie człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, 2) art. 160 § 2 kk – jeżeli na sprawcy ciąży obowiązek opieki nad osobą narażoną na niebezpieczeństwo, a sprawca działa nieumyślnie, 3) art. 190 § 1 kk – kierowanie gróźb karalnych, 4) art. 288 § 1 kk – umyślne niszczenie, uszkodzanie lub czynienie rzeczy niezdatną do użytku, 5) art. 296 § 1a kk – jeżeli sprawca, o którym mowa w art. 296 § 1 kk (przestępstwo nadużycia zaufania), przez nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciężącego na nim obowiązku, sprowadza bezpośrednie niebezpieczeństwo wyrządzenia znacznej szkody majątkowej, gdy zgodnie z treścią art. 296 § 4a kk pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa określonego w art. 296 § 1a kk następuje na wniosek pokrzywdzonego, 6) art. 300 kk – niezaspokojenie roszczeń wierzyciela, czyli gdy sprawca w razie grożącej mu niewypłacalności lub upadłości, udaremnia lub uszczupla zaspokojenie swojego wierzyciela przez to, że usuwa, ukrywa, zbywa, darowuje, niszczy, rzeczywiście lub pozornie obciąża albo uszkodza składniki swojego majątku, gdy zgodnie z treścią art. 300 § 4 kk pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa określonego w art. 300 § 1 kk następuje na wniosek pokrzywdzonego, 7) art. 303 § 1 kk – w przypadku gdy sprawca wyrządza szkodę majątkową osobie fizycznej, prawnej albo jednostce organizacyjnej niemającej osobowości prawnej przez nieprowadzenie dokumentacji działalności gospodarczej albo prowadzenie jej w sposób nierzetelny lub niezgodny z prawdą, w szczególności niszcząc, usuwając, ukrywając, przerabiając lub podrabiając dokumenty dotyczące tej działalności, gdy zgodnie z treścią art. 303 § 4 kk pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa określonego w art. 303 § 1 kk następuje na wniosek pokrzywdzonego, 8) art. 303 § 2 kk – typ kwalifikowany przestępstwa z art. 303 § 1 kk, czyli jeżeli sprawca przestępstwa określonego w art. 303 § 1 kk wyrządza znaczną szkodę majątkową, gdy zgodnie z treścią art. 303 § 4 kk pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa określonego w art. 303 § 2 kk następuje na wniosek pokrzywdzonego, 9) art. 303 § 3 kk – typ uprzywilejowany przestępstwa z art. 303 § 1 kk, czyli w wypadku mniejszej wagi, gdy zgodnie z treścią art. 303 § 4 kk pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa określonego w art. 303 § 3 kk następuje na wniosek pokrzywdzonego, 	<ol style="list-style-type: none"> 3) art. 153 § 1 kw – jeżeli czyn godzi w mienie osoby najbliższej, ściganie „drobnych” szkód leśnych następuje na żądanie pokrzywdzonego, czyli gdy sprawca w nienależącym do niego lesie: <ul style="list-style-type: none"> – pkt 1 – wydobywa żywicę lub sok brzoźowy, obrywa szyszki, zdziera korę, nacina drzewo lub w inny sposób je uszkadza, – pkt 2 – zbiera mech lub ściółkę, – pkt 3 – zbiera gałęzie, korę, wióry, trawę, wrzos, szyszki lub zioła albo zdziera darń, – pkt 4 – zbiera grzyby lub owoce leśne w miejscach, w których jest to zabronione, albo sposobem niedozwolonym, 4) art. 154 § 1 kw – jeżeli czyn godzi w mienie osoby najbliższej, ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego, gdy na nienależącym do sprawcy gruncie leśnym lub rolnym – sprawca: <ul style="list-style-type: none"> – pkt 1 – wydobywa piasek, margiel, żwir, glinę lub torf, – pkt 2 – niszczy lub uszkadza urządzenia służące do utrzymania zwierząt lub ptaków, – pkt 3 – (uchylony) – pkt 4 – kopie dół lub rów, 5) art. 156 § 1 kw – jeżeli czyn godzi w mienie osoby najbliższej, ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego, gdy sprawca na nienależącym do niego gruncie leśnym lub rolnym niszczy zasiewy, sadzonki lub trawę, <ul style="list-style-type: none"> • w trybie bezwzględnie na żądanie, czyli niezależnie od tego, czy pokrzywdzony i sprawca w chwili dokonania lub karalnej formy usiłowania udolnego wykroczenia byli osobami najbliższymi, czy nie – łącznie 9 wykroczeń spenalizowanych w przepisach: <ol style="list-style-type: none"> 1) art. 123 § 1 kw – bezprawny zabór w nieznaczej ilości owoców, warzyw lub kwiatów z nienależącego do sprawcy ogrodu (tzw. kradzież ogrodowa), 2) art. 124 § 1 kw – umyślne niszczenie, uszkodzanie lub czynienie niezdatną do użytku cudzej rzeczy, jeżeli wartość szkody nie przekracza 500 zł, 3) art. 126 § 1 kw – zabór w celu przywłaszczenia, przywłaszczenie albo umyślne niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy przedstawiającej wartość niemajątkową, 4) art. 127 § 1 kw – samowolne używanie cudzej rzeczy ruchomej, 5) art. 150 § 1 kw – uszkodzanie nienależącego do sprawcy ogrodu warzywnego, owocowego lub kwiatowego, drzewa owocowego lub krzewu owocowego, 6) art. 151 § 1 kw – niedozwolony wypas zwierząt gospodarskich na nienależących do sprawcy gruntach leśnych lub rolnych albo w miejscach, w których jest to zabronione, przechodzenie, przejeżdżanie lub przeganianie zwierząt gospodarskich przez takie grunty, 7) art. 151 § 2 kw – typ kwalifikowany wykroczenia z art. 151 § 1 kw, jeżeli grunt jest zaorany, zasiany lub obsadzony, znajduje się w stanie sztucznego zalesienia, naturalnego odnowienia lub stanowi młodnik leśny do lat 20,

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>10) art. 305 § 1 kk – jeśli sprawca w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, udaremnia lub utrudnia przetarg publiczny albo wchodzi w porozumienie z inną osobą, działając na szkodę właściciela mienia albo osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest dokonywany, wówczas zgodnie z treścią art. 305 § 3 kk – jeżeli pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa – ściganie przestępstwa określonego w art. 305 § 1 kk następuje na wniosek pokrzywdzonego,</p> <p>11) art. 305 § 2 kk – jeśli sprawca w związku z publicznym przetargiem rozpowszechnia informacje lub przemilcza istotne okoliczności mające znaczenie dla zawarcia umowy będącej przedmiotem przetargu albo wchodzi w porozumienie z inną osobą, działając na szkodę właściciela mienia albo osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest dokonywany, wówczas zgodnie z treścią art. 305 § 3 kk – jeżeli pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa – ściganie przestępstwa określonego w art. 305 § 2 kk następuje na wniosek pokrzywdzonego,</p> <p>12) art. 347 § 1 kk – ściganie żołnierza, który znieważa przełożonego, następuje na wniosek pokrzywdzonego lub dowódcy jednostki,</p> <p>13) art. 350 § 1 kk – ściganie żołnierza, który poniża lub znieważa podwładnego, następuje na wniosek pokrzywdzonego lub dowódcy jednostki.</p> <p>II. Prywatnoskargowym – 4 przestępstwa:</p> <p>1) art. 212 § 1 kk – zniesławienie,</p> <p>2) art. 216 § 1 kk – znieważenie innej osoby niż funkcjonariusz publiczny lub osoba do pomocy mu przybrana,</p> <p>3) art. 217 § 1 kk – naruszenie nietykalności cielesnej innej osoby niż funkcjonariusz publiczny lub osoba do pomocy mu przybrana,</p> <p>4) art. 157 § 2 kk – tzw. lekki uszczerbek na zdrowiu.</p>	<p>8) art. 151 § 3 kw – przejeżdżanie lub przeganianie zwierząt gospodarskich przez wodę zamkniętą i zarybioną,</p> <p>9) art. 157 § 1 kw – nieopuszczenie wbrew żądaniu osoby uprawnionej lasu, pola, ogrodu, pastwiska, łąki lub grobli.</p>
7. Cele postępowania karnego / czynności wyjaśniających	
<p>Przepisy ustawy kpk mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby:</p> <p>1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności;</p> <p>2) przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego;</p> <p>3) zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności;</p> <p>4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie¹¹.</p>	<p>Zgodnie z treścią art. 8 kw – art. 2 § 1 kpk został recypowany, co oznacza, że stosuje się go odpowiednio w zakresie celów czynności wyjaśniających /postępowania w sprawach o wykroczenia. Postępowanie w sprawach o wykroczenia w ścisłym znaczeniu tego pojęcia – to postępowanie, które ma doprowadzić do wykrycia i osądzenia sprawcy wykroczenia¹².</p> <p>Natomiast trzy cele czynności wyjaśniających ustawodawca sprecyzował w:</p> <p>1) art. 54 § 1 kpw – celem jest ustalenie, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie (czy istnieje podstawa faktyczna i prawna prowadzenia czynności wyjaśniających w sprawie o wykroczenie, a następnie postępowania sądowego, czyli czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on wykroczenie, kto jest jego sprawcą i czy osoba ta może ponieść odpowiedzialność za wykroczenie¹³, czyli ustalenie, czy postępowanie w danej sprawie jest prawnie dopuszczalne, faktycznie zasadne i celowe¹⁴),</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
	2) art. 54 § 1 kpw – celem jest zebranie danych niezbędnych do sporządzenia wniosku o ukaranie ¹⁵ , 3) art. 55 § 1 kpw – celem tzw. czynności uzupełniająco-sprawdzających przeprowadzanych na polecenie sądu jest uzupełnienie lub sprawdzenie faktów podanych we wniosku o ukaranie w wypadku wskazanym w art. 60 § 1 pkt 6 kpw.
8. Rodzaje postępowań	
<p>W procesowym prawie karnym występują cztery rodzaje postępowań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zwyczajne, 2) w sprawach z oskarżenia prywatnego – rozdział 6 kpk (art. 59–61 kpk) – Oskarżyciel prywatny; rozdział 52 kpk (art. 485–499 kpk) – Postępowanie w sprawach z oskarżenia prywatnego, 3) nakazowe – rozdział 53 kpk (art. 500–507 kpk), 4) przyspieszone – rozdział 54a kpk (art. 517a–517j kpk). <p>Powyższe tryby nie dotyczą etapu postępowania przygotowawczego. Z treści art. 488 § 1 i 2 kpk wynikają obowiązki Policji dotyczące trybu prywatnoskargowego. Policja na żądanie pokrzywdzonego przyjmuje bowiem ustną lub pisemną skargę i w razie potrzeby zabezpiecza dowody, po czym przesyła skargę do właściwego sądu. Na polecenie sądu Policja dokonuje określonych przez sąd czynności dowodowych, po czym ich wyniki przekazuje sądowi. Przepis art. 308 kpk stosuje się odpowiednio.</p>	<p>Z treści art. 2 § 1 kpw wynika, że w procesowym prawie wykroczeń występują trzy rodzaje postępowań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zwyczajne – Dział VIII. Postępowanie zwyczajne (art. 57–88 kpw); zgodnie z treścią art. 2 § 1a kpw – orzekanie w postępowaniu zwyczajnym następuje wówczas, gdy brak jest podstaw do rozpoznania sprawy w postępowaniu przyspieszonym albo nakazowym, 2) nakazowe – rozdział 16 kpw (art. 93–94 kpw), 3) przyspieszone – rozdział 15 kpw (art. 89–92a kpw). <p>Powyższe tryby nie dotyczą etapu czynności wyjaśniających. Z treści art. 45 § 1 pkt 1 kpw wynika, że Policja ma prawo zatrzymać osobę ujętą na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia lub bezpośrednio potem, jeżeli zachodzą podstawy do zastosowania wobec niej postępowania przyspieszonego.</p>
9. Przesłanki ujemne postępowania nakazowego	
<p>Postępowanie nakazowe w sprawach o przestępstwa zostało uregulowane w rozdziale 53 kpk (art. 500–507 kpk). Przesłanka ujemna postępowania nakazowego wskazana jest w art. 501 kpk, z którego wynika, że wydanie wyroku nakazowego jest niedopuszczalne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>uchylony</i>, 2) w sprawie z oskarżenia prywatnego, 3) jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 79 § 1 kpk. <p>Art. 79 § 1 kpk dotyczy przypadków obrony obligatoryjnej. Wynika z niego, że w postępowaniu karnym oskarżony musi mieć obrońcę, jeżeli:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nie ukończył 18 lat; 2) jest głuchy, niemy lub niewidomy; 3) zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy jego zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona; 4) zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny. 	<p>Postępowanie nakazowe w sprawach o wykroczenia zostało uregulowane w rozdziale 16 kpw (art. 93–94 kpk). Przesłanka ujemna postępowania nakazowego wskazana jest w art. 93 § 4 kpw, z którego wynika, że postępowanie nakazowe jest niedopuszczalne, jeżeli zachodzą okoliczności określone w art. 21 § 1 kpw.</p> <p>Art. 21 § 1 kpw dotyczy przypadków obrony obligatoryjnej. Wynika z niego, że w postępowaniu w sprawie o wykroczenia obwiniony musi mieć obrońcę przed sądem, jeżeli:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) jest głuchy, niemy lub niewidomy; 2) zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności.

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
10. Postępowanie przyspieszone	
<p>Postępowanie przyspieszone w sprawach o przestępstwa zostało uregulowane w rozdziale 54a kpk (art. 517a–517j kpk). Rodzaj spraw rozpoznawanych w toku postępowania przyspieszonego w sprawach o przestępstwa został określony w art. 517b kpk.</p>	<p>Postępowanie przyspieszone w sprawach o wykroczenia zostało uregulowane w rozdziale 18 kpw (art. 89–92a kpw). Rodzaj spraw rozpoznawanych w toku postępowania przyspieszonego w sprawach o wykroczenia został określony w art. 90 kpw. Z treści art. 45 § 1 pkt 1 kpw wynika, że Policja ma prawo zatrzymać osobę ujętą na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia lub bezpośrednio potem, jeżeli zachodzą podstawy do zastosowania wobec niej postępowania przyspieszonego.</p>
11. Pozostałe tryby szczególne	
<p>W procesowym prawie karnym występują tryby szczególne postępowania, w tym w przedmiocie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) warunkowego umorzenia postępowania – art. 336, art. 341, art. 342, art. 414, art. 415, art. 422, art. 444 i art. 454 kpk, 2) skazania bez przeprowadzania rozprawy – art. 335 kpk, 3) skazania bez przeprowadzenia postępowania dowodowego – art. 338a i art. 387 kpk. 	<p>W procesowym prawie wykroczeń występują tryby szczególne postępowania, w tym w przedmiocie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) skazania bez przeprowadzania rozprawy – art. 58 i art. 64 kpw, 2) skazania bez przeprowadzenia postępowania dowodowego – art. 72–73 kpw.
12. Środki oddziaływania pozakarnego	
<p>W procesowym prawie karnym nie występuje możliwość stosowania środków oddziaływania pozakarnego.</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń istnieje możliwość stosowania środków oddziaływania pozakarnego. Jej podstawa została jednak określona w przepisie prawa materialnego – w art. 41 kw, z którego wynika, że w stosunku do sprawcy czynu można poprzestać na zastosowaniu pouczenia, zwróceniu uwagi, ostrzeżeniu lub na zastosowaniu innych środków oddziaływania wychowawczego. Brak jest zatem pełnych informacji odnośnie do przesłanek podmiotowych oraz przedmiotowych stosowania tej instytucji¹⁶. Z kolei z treści art. 61 § 1 pkt 2 kpw wynika, że można odmówić wszczęcia postępowania, a wszczęte umorzyć, także wtedy, jeżeli wobec sprawcy zastosowano środek oddziaływania w postaci pouczenia, zwrócenia uwagi lub ostrzeżenia albo środek przewidziany w przepisach o odpowiedzialności dyscyplinarnej lub porządkowej, a środek ten jest wystarczającą reakcją na wykroczenie.</p>
13. Postępowanie mandatowe	
<p>W procesowym prawie karnym postępowanie mandatowe nie występuje.</p>	<p>Postępowanie mandatowe w procesowym prawie wykroczeń zostało uregulowane w rozdziale 17 kpw (art. 95–102a) pt. Postępowanie mandatowe. W wypadkach wskazanych w ustawie i na zasadach w niej określonych uprawniony organ może nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego¹⁷.</p>
14. Zasada oportunistu (in. celowości karania)	
<p>W procesowym prawie karnym nie obowiązuje zasada oportunistu (in. celowości karania), obowiązuje zaś zasada legalizmu.</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń obowiązuje wynikająca z treści art. 41 kw i art. 61 § 1 pkt 2 kpw zasada oportunistu (in. celowości karania). W ramach reakcji na dokonanie lub karalną formę usiłowania udolnego wykroczenia – co do zasady – można wobec sprawcy wykroczenia podjąć jedną z trzech decyzji:</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
	1) zastosować środek oddziaływania wychowawczego (w stosunku do sprawcy czynu można poprzestać na zastosowaniu pouczenia, zwróceniu uwagi, ostrzeżeniu lub na zastosowaniu innych środków oddziaływania wychowawczego ¹⁸), 2) nałożyć grzywnę w postępowaniu mandatowym, 3) skierować wniosek o ukaranie do wydziału karnego sądu rejonowego. Z treści art. 61 § 1 pkt 2 kpw wynika, że można odmówić wszczęcia postępowania, a wszczęte umorzyć , także wtedy, jeżeli wobec sprawcy zastosowano środek oddziaływania w postaci pouczenia, zwrócenia uwagi lub ostrzeżenia albo środek przewidziany w przepisach o odpowiedzialności dyscyplinarnej lub porządkowej, a środek ten jest wystarczającą reakcją na wykroczenie.
15. Zasada legalizmu	
W procesowym prawie karnym obowiązuje zasada legalizmu . Z treści art. 10 § 1 kpk wynika, że organ powołany do ścigania przestępstw jest obowiązany do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, a oskarżyciel publiczny także do wniesienia i popierania oskarżenia – o czyn ścigany z urzędu. Z wyjątkiem wypadków określonych w ustawie lub w prawie międzynarodowym nikt nie może być zwolniony od odpowiedzialności za popełnione przestępstwo ¹⁹ .	W procesowym prawie wykroczeń nie obowiązuje zasada legalizmu, obowiązuje zaś omówiona powyżej zasada oportunistu (in. celowości karania) .
16. Zasada informacji prawnej²⁰	
Zasada informacji prawnej została określona w treści art. 16 kpk . Zgodnie z treścią art. 16 § 1 kpk, jeżeli organ prowadzący postępowanie jest obowiązany pouczyć uczestników postępowania o ciężących obowiązkach i o przysługujących im uprawnieniach, brak takiego pouczenia lub mylne pouczenie nie może wywoływać ujemnych skutków procesowych dla uczestnika postępowania lub innej osoby, której to dotyczy. Organ prowadzący postępowanie powinien ponadto w miarę potrzeby udzielać uczestnikom postępowania informacji o ciężących obowiązkach i o przysługujących im uprawnieniach także w wypadkach, gdy ustawa wyraźnie takiego obowiązku nie stanowi ²¹ .	Art. 16 kpk został recypowany przez art. 8 kpw , czyli stosuje się go odpowiednio . Z uwagi na specyfikę regulacji prawnych w praktyce oznacza to, że uczestnikom czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia / postępowania sądowego w sprawach o wykroczenia przekazuje się inne informacje o ciężących obowiązkach i o przysługujących im uprawnieniach niż na gruncie ustawy kpk (np. na etapie czynności wyjaśniających wręcza się inne formularze procesowe o uprawnieniach i obowiązkach uczestników – np. druk procesowy pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach dla pokrzywdzonego czy osoby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie, ale nie ma osobnego druku pouczenia dla świadka, a część jego obowiązków została określona na druku wezwania do stawienia się).
17. Zasada sygnalizacji	
W razie stwierdzenia w postępowaniu karnym poważnego uchybienia w działaniu instytucji państwowej, samorządowej lub społecznej, zwłaszcza gdy sprzyja ono popełnieniu przestępstwa , sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator , zawiadamia o tym uchybieniu organ powołany do nadzoru nad daną jednostką organizacyjną , zaś w razie potrzeby także organ kontroli . Policja powiadamia prokuratora o ujawnionych przez siebie uchybieniach . Zawiadamiając o uchybieniu, sąd lub prokurator może	W razie stwierdzenia w toku postępowania istotnego uchybienia w czynnościach instytucji państwowej, samorządowej lub społecznej, sprzyjającego naruszeniom prawa , sąd, a w toku czynności wyjaśniających organ je prowadzący , zawiadamia o stwierdzonym uchybieniu tę instytucję bądź organ powołany do sprawowania nad nią nadzoru²² .

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>zażądać nadesłania w wyznaczonym terminie wyjaśnień i podania środków podjętych w celu zapobieżenia takim uchybieniom w przyszłości. W razie nieudzielenia wyjaśnień w wyznaczonym terminie można nałożyć na kierownika organu zobowiązanego do wyjaśnień karę pieniężną w wysokości do 10 000 złotych. Na postanowienie o nałożeniu kary pieniężnej przysługuje zażalenie. Zażalenie na postanowienie prokuratora rozpoznaje sąd rejonowy, w którego okręgu toczy się postępowanie²³.</p> <p>W art. 20 kpk ustawodawca określił procedurę dotyczącą rażącego naruszenia obowiązków procesowych przez obrońcę, pełnomocnika strony lub oskarżyciela publicznego lub prowadzącego postępowanie przygotowawcze.</p> <p>Zasady zawiadomienia o wszczęciu i ukończeniu postępowania toczącego się z urzędu przeciw m.in. funkcjonariuszom publicznym zostały określone w art. 21 kpk.</p>	
18. Postępowanie przygotowawcze / czynności wyjaśniające	
<p>W procesowym prawie karnym występuje etap postępowania przygotowawczego uregulowany w Dziale VII kpk pt. Postępowanie przygotowawcze (art. 297–336 kpk). Wyróżnia się jego dwie formy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) śledztwo, 2) dochodzenie. <p>Postępowanie sprawdzające, o którym mowa w art. 307 § 1 kpk, formalnie nie jest zaliczane do procesu karnego. W tym wypadku postanowienie o wszczęciu albo o odmowie wszczęcia dochodzenia/śledztwa należy wydać najpóźniej w terminie 30 dni od otrzymania zawiadomienia.</p> <p>Z kolei czynności w niezbędnym zakresie (in. czynności niecierpiące zwłoki) prowadzone w trybie art. 308 § 1 kpk mogą być dokonywane tylko w ciągu 5 dni od dnia pierwszej czynności. Zgodnie z przepisem art. 308 § 6 kpk – czas trwania śledztwa lub dochodzenia liczy się wówczas od dnia pierwszej czynności²⁴.</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń postępowanie przygotowawcze nie występuje. Jego funkcję pełnią czynności wyjaśniające uregulowane w Dziale VII kpw pt. Czynności wyjaśniające (art. 54–56a kpw). Są to zorganizowane i obowiązkowe działania organów ścigania wykroczeń, podejmowane przed wszczęciem postępowania sądowego. Czynności te mogą mieć dwójaki charakter: wykrywczy (operacyjny) i dowodowy (procesowy) w zakresie określonym przez kpw. Są to czynności niesformalizowane, co oznacza, że nie wymagają oficjalnego wydania żadnego postanowienia o ich wszczęciu czy zakończeniu. Nie wydaje się np. postanowienia o wszczęciu czynności wyjaśniających w sprawie o wykroczenie w związku z uzyskaniem informacji o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia wykroczenia. Kierownik jednostki lub kierownik komórki jest obowiązany spowodować zarejestrowanie sprawy w Rejestrze Spraw o Wykroczenia (RSoW) niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 5 dni od dnia otrzymania informacji o popełnieniu wykroczenia²⁵. Czas ich trwania biegnie od ujawnienia wykroczenia, celem zaś jest ustalenie istnienia podstaw do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie i zebranie danych niezbędnych do takiego wystąpienia albo uzupełnienia bądź sprawdzenia – na żądanie sądu – danych podanych we wniosku samoistnego oskarżyciela posiłkowego²⁶. Są to czynności przedprocesowe, bo prowadzone są przed wszczęciem procesu w sprawie o wykroczenie, a więc przed skierowaniem wniosku o ukaranie do sądu rejonowego. Zgodnie z zasadą skargowości (art. 57 § 1 kpw) podstawą wszczęcia postępowania w sprawie o wykroczenie jest wniosek o ukaranie złożony przez organ uprawniony do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w danej sprawie.</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
19. Wszczęcie postępowania przygotowawczego / postępowania sądowego w sprawie o przestępstwo / postępowania sądowego w sprawie o wykroczenie	
<p>W toku postępowania przygotowawczego uprawniony do tego podmiot może wydać postanowienie o wszczęciu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) dochodzenia (art. 325e kpk) albo 2) śledztwa (rozdział 34. Wszczęcie śledztwa). <p>Natomiast po skierowaniu aktu oskarżenia do sądu, jeśli spełnia on wymagania formalne, może być wszczęte postępowanie sądowe²⁷.</p>	<p>W ustawie kpw nie występuje instytucja wszczęcia czynności wyjaśniających²⁸. Natomiast po skierowaniu wniosku o ukaranie do sądu, jeśli spełnia on wymagania formalne, do wszczęcia postępowania sądowego jest uprawniony w drodze zarządzenia przez sąd²⁹.</p>
20. Przesłanki ujemne postępowania przygotowawczego / czynności wyjaśniających / postępowania sądowego w sprawach o przestępstwa / postępowania sądowego w sprawach o wykroczenia	
<p>Przesłanki procesowe ujemne w sprawach o przestępstwa zostały określone w art. 17 § 1 kpk³⁰. Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia; 2) czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa; 3) społeczna szkodliwość czynu jest znikoma; 4) ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze; 5) oskarżony zmarł; 6) nastąpiło przedawnienie karalności; 7) postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się; 8) sprawca nie podlega orzecznictwu polskich sądów karanych; 9) brak skargi uprawnionego oskarżyciela; 10) brak wymaganego zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej; 11) zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie. 	<p>Przesłanki procesowe ujemne w sprawach o wykroczenia zostały określone w art. 5 § 1 kpw³¹. Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia; 2) czyn nie zawiera znamion wykroczenia albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia wykroczenia; 3) ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze; 4) nastąpiło przedawnienie orzekania; 5) obwiniony zmarł; 6) obwiniony jest: <ol style="list-style-type: none"> a) uwierzytelnionym w Rzeczypospolitej Polskiej szefem przedstawicielstwa dyplomatycznego państwa obcego, b) osobą należącą do personelu dyplomatycznego tego przedstawicielstwa, c) osobą należącą do personelu administracyjnego lub technicznego tego przedstawicielstwa, d) członkiem rodziny osób wymienionych w lit. a–c i pozostaje z nimi we wspólnocie domowej, e) inną osobą korzystającą z immunitetu dyplomatycznego, na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych, f) kierownikiem urzędu konsularnego lub innym urzędnikiem konsularnym państwa obcego albo inną osobą zrównaną z nimi na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych; 7) obwiniony z mocy przepisów szczególnych nie podlega orzecznictwu na podstawie niniejszego kodeksu; 8) postępowanie co do tego samego czynu obwinionego zostało prawomocnie zakończone lub wcześniej wszczęte, toczy się; 9) brak jest skargi uprawnionego oskarżyciela albo żądania ścigania pochodzącego od osoby uprawnionej lub zezwolenia na ściganie, gdy ustawa tego wymaga; 10) zachodzi inna okoliczność wyłączająca z mocy ustawy orzekanie w postępowaniu na podstawie niniejszego kodeksu.

**POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE
– POSTĘPOWANIE KARNE**
**CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE
– POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA**
21. Instytucje uprawnione do prowadzenia postępowania przygotowawczego / czynności wyjaśniających

Instytucje uprawnione do prowadzenia postępowania przygotowawczego to:

- 1) **prokurator**, który jest uprawniony do prowadzenia śledztwa, **może on też powierzyć Policji** przeprowadzenie śledztwa w całości lub w określonym zakresie albo dokonanie poszczególnych czynności śledztwa; w wypadkach określonych w art. 309 pkt 2 i 3 kpk można powierzyć Policji jedynie dokonanie poszczególnych czynności śledztwa³²,
- 2) **Policja**; uprawnienia Policji przysługują także: organom Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Krajowej Administracji Skarbowej, Centralnego Biura Antykorupcyjnego oraz Żandarmerii Wojskowej, w zakresie ich właściwości, a także innym organom przewidzianym w przepisach szczególnych³³; zgodnie z treścią **art. 325a § 1 kpk** dochodzenie prowadzi **Policja lub organy, o których mowa w art. 312 kpk**³⁴, chyba że prowadzi je **prokurator**,
- 3) **sąd** – np. w zakresie zastosowania tymczasowego aresztowania na mocy postanowienia³⁵.

W procesowym prawie wykroczeń postępowanie przygotowawcze nie występuje. Jego odpowiednikiem są czynności wyjaśniające w sprawie o wykroczenie, które **mogą być prowadzone przez**:

- 1) **Policję** (art. 54 § 1 i art. 7 kpw) – we wszystkich sprawach o wykroczenia, chyba że ustawa stanowi inaczej,
- 2) **inspektora pracy** (art. 17 § 2 i art. 56 § 2 kpw) – w sprawach o wykroczenia:
 - a) przeciwko prawom pracownika – określone w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy³⁶,
 - b) określone w art. 27–27b ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych³⁷,
 - c) określone w art. 119–123 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy³⁸,
 - d) określone w art. 27 i art. 28 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług³⁹,
 - e) określone w art. 8e ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę⁴⁰,
 - f) określone w art. 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni⁴¹,
 - g) a także w sprawach o inne wykroczenia związane z wykonywaniem pracy zarobkowej, jeżeli ustawa tak stanowi,
- 3) **niżej wymienione organy i instytucje**, ale tylko wówczas, gdy w zakresie swego działania ujawniły wykroczenie (art. 56 § 2 kpw):
 - a) organy administracji rządowej i samorządowej,
 - b) organy kontroli państwowej,
 - c) organy kontroli samorządu terytorialnego,
 - d) strażę gminne/miejskie,
- 4) **inne organy, gdy ustawa tak stanowi, ale tylko w zakresie swoich właściwości** (art. 17 § 2 i 3 i art. 56 § 2 kpw) – np.: Państwowa Straż Rybacka, Państwowa Straż Łowiecka, Inspekcja Ochrony Środowiska, Dyrektor Parku Narodowego, funkcjonariusze Straży Parku Narodowego, Straż Leśna, Straż Ochrony Kolei,
- 5) **prokurator** – **we wszystkich sprawach o wykroczenia** (art. 56 § 1 kpw); w każdej sprawie o wykroczenie może on wnieść wniosek o ukaranie, stając się oskarżycielem publicznym; może także wstąpić do postępowania wszczętego na podstawie wniosku o ukaranie wniesionego przez innego oskarżyciela; w wypadkach wskazanych w art. 18 § 1 i 2 kpw – udział prokuratora wyłącza udział innego oskarżyciela publicznego⁴².

Z treści **art. 1 § 2 kpw** wynika, że w wypadkach wskazanych w ustawie i na zasadach w niej określonych uprawniony organ (np. Policja) może nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego (kredytowanego, gotówkowego lub zaocznego).

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
22. Czas trwania postępowania przygotowawczego / czynności wyjaśniających	
<p>Dochodzenie powinno być ukończone w ciągu 2 miesięcy. Prokurator może przedłużyć ten okres do 3 miesięcy, a w wypadkach szczególnie uzasadnionych – na dalszy czas oznaczony⁴³.</p> <p>Śledztwo powinno być ukończone w ciągu 3 miesięcy. W uzasadnionych wypadkach okres śledztwa może być przedłużony na dalszy czas oznaczony przez prokuratora nadzorującego śledztwo lub prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora, który prowadzi śledztwo, nie dłuższy jednak niż rok. W szczególnie uzasadnionych wypadkach właściwy prokurator nadrzędny nad prokuratorem nadzorującym lub prowadzącym śledztwo może przedłużyć jego okres na dalszy czas oznaczony⁴⁴.</p>	<p>W celu ustalenia, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie oraz zebrania danych niezbędnych do sporządzenia takiego wniosku, Policja z urzędu przeprowadza czynności wyjaśniające. Czynności te w miarę możliwości należy podjąć w miejscu popełnienia czynu bezpośrednio po jego ujawnieniu. Powinny one być zakończone w ciągu miesiąca od ich podjęcia⁴⁵.</p> <p>Z uwagi na dwa tryby czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia, ich czas trwania może być różny.</p> <p>I. W trybie zwyczajnym określonym w art. 54 § 1 kpw czynności wyjaśniające powinny zakończyć się w ciągu miesiąca (jest to termin porządkowy, in. instrukcyjny)⁴⁶, co oznacza, że jego przekroczenie co do zasady nie powoduje negatywnych następstw, jeśli było usprawiedliwione (np. koniecznością oczekiwania na kluczową w sprawie opinię biegłego sądowego).</p> <p>II. W trybach szczególnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) czynności niecierpiące zwłoki (art. 5 § 4 kpw) – do czasu otrzymania zezwolenia lub żądania, 2) na potrzeby postępowania mandatowego (art. 97 § 1 kpw) – do 60 dni od ustalenia sprawy czynu⁴⁷, 3) na prośbę oskarżycieli publicznych, o których mowa w art. 17 § 4 kpw – w miarę możliwości – w ciągu miesiąca, 4) na polecenie sądu, jako czynności uzupełniająco-sprawdzające (art. 55 kpw) – w terminie określonym przez sąd⁴⁸, 5) na polecenie prokuratora (art. 56 § 1 kpw) – w terminie określonym przez prokuratora.
23. Strony postępowania przygotowawczego	
<p>W procesowym prawie karnym występują dwie strony postępowania przygotowawczego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) strona czynna – pokrzywdzony (art. 49 kpk), 2) strona bierna – podejrzany (art. 71 kpk). 	<p>W procesowym prawie wykroczeń nie występuje postępowanie przygotowawcze. Na etapie czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia strony nie występują, a pojawiają się dopiero na etapie postępowania sądowego w sprawie o wykroczenie.</p>
24. Definicja pokrzywdzonego; podmioty uprawnione do wykonywania jego praw	
<p>Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone (w przypadku dokonania) lub zagrożone (w przypadku przygotowania lub usiłowania) przez przestępstwo. Pokrzywdzonym może być także niemająca osobowości prawnej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) instytucja państwowa lub samorządowa, 2) inna jednostka organizacyjna, której odrębne przepisy przyznają zdolność prawną. <p>Nie jest pokrzywdzonym, ale za pokrzywdzonego uważa się zakład ubezpieczeń w zakresie, w jakim pokrył szkodę wyrządzoną pokrzywdzonemu przez przestępstwo lub jest zobowiązany do jej pokrycia⁴⁹. Natomiast w sprawach o przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, o których mowa w art. 218–221 oraz w art. 225 § 2 kk, organy Państwowej Inspekcji Pracy</p>	<p>Pokrzywdzonym jest ten, czyje dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone (w przypadku dokonania) lub zagrożone (w przypadku formy stadialnej w postaci usiłowania udolnego) przez wykroczenie⁵⁰.</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>mogą wykonywać prawa pokrzywdzonego, jeżeli w zakresie swego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania. W sprawach o przestępstwa, którymi wyrządzono szkodę w mieniu instytucji lub jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 49 § 2 kpk, jeżeli nie działa organ pokrzywdzonej instytucji lub jednostki organizacyjnej, prawa pokrzywdzonego mogą wykonywać organy kontroli państwowej, które w zakresie swojego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania.</p>	
<p>25. Osoba, przeciwko której prowadzi się postępowanie przygotowawcze / czynności wyjaśniające</p>	
<p>W procesowym prawie karnym osobą, przeciwko której prowadzi się postępowanie przygotowawcze, jest podejrzany (faza przeciwko osobie – łac. <i>in personam</i>)⁵¹. Natomiast w fazie w sprawie (łac. <i>in rem</i>) określa się taką osobę jako osobę podejrzaną⁵².</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń osobą, przeciwko której prowadzi się czynności wyjaśniające, jest osoba, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie⁵³.</p>
<p>26. Definicja i status podejrzanego / osoby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie</p>	
<p>Zgodnie z treścią art. 71 § 1 kpk – za podejrzanego uważa się osobę, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego. Podejrzany jest stroną bierną postępowania przygotowawczego. Jego prawa i obowiązki są przekazywane mu na piśmie⁵⁴.</p>	<p>W ustawie kpw ani w żadnym innym akcie prawnym ustawodawca nie zamieścił definicji osoby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie. Osoba ta jest uczestnikiem, ale nie stroną czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia. Status strony biernej uzyskuje ona dopiero na etapie postępowania sądowego w sprawach o wykroczenia. Na każdym etapie osoba ta jest źródłem dowodowym, gdyż składa wyjaśnienia, które posiadają moc dowodową mającą wpływ na treść zapadłego rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności karnej wydanego przez sąd. Zgodnie z treścią art. 54 § 6 kpw – należy niezwłocznie przesłuchać osobę, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie. Osoba taka ma prawo odmówić złożenia wyjaśnień oraz zgłosić wnioski dowodowe, o czym należy ją pouczyć. Przesłuchanie tej osoby zaczyna się od powiadomienia jej o treści zarzutu wpisanego do protokołu przesłuchania; przepis art. 54 § 4 zdanie drugie kpw stosuje się. Natomiast zgodnie z treścią art. 54 § 6a kpw – osoba przesłuchana w trybie określonym w § 6 ma obowiązek informowania organu prowadzącego czynności wyjaśniające o każdej zmianie miejsca swego zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni oraz stawienia się na wezwanie tego organu pod rygorem zatrzymania i przymusowego doprowadzenia, o czym należy ją pouczyć przy przesłuchaniu, odnotowując to w protokole tej czynności. Od przesłuchania osoby, o której mowa w § 6, można odstąpić, jeżeli byłoby ono połączone ze znacznymi trudnościami; osoba ta może nadesłać wyjaśnienia do właściwego organu w terminie 7 dni od odstąpienia od przesłuchania, o czym należy ją pouczyć. Odstąpienie od przesłuchania oraz pouczenie dokumentuje się notatką urzędową⁵⁵.</p>

**POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE
– POSTĘPOWANIE KARNE**
**CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE
– POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA**
27. Definicja i status oskarżonego/obwinionego

Zgodnie z treścią **art. 71 § 2 kpk** za oskarżonego uważa się osobę, przeciwko której **wniesiono oskarżenie do sądu**, a także osobę, co do której **prokurator złożył wniosek wskazany w art. 335 § 1 lub wniosek o warunkowe umorzenie postępowania**.

Zgodnie z treścią **art. 20 § 1 kpw** obwinionym jest osoba, przeciwko której **wniesiono wniosek o ukaranie w sprawie o wykroczenie**.

Na mocy **art. 20 § 3 kpw** do obwinionego stosuje się **odpowiednio** przepisy art. 72 § 1 i 2, art. 74 § 1 i 2, art. 75, art. 76 i art. 175 kpk.

28. Obowiązek zawiadomienia o przestępstwie/wykroczeniu

W ustawie kpk przewidziano **dwa rodzaje obowiązku zawiadomienia o przestępstwie**:

- 1) **społeczny** – w **art. 304 § 1 kpk**, zgodnie z którym **każdy**, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa **ściganego z urzędu**, ma społeczny, a więc niesankcjonowany karnie obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję;
- 2) **prawny** – w **art. 304 § 2 kpk**³⁶, z którego wynika, że instytucje państwowe i samorządowe, które w **związku ze swą działalnością** dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa **ściganego z urzędu**, są obowiązane **niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności** do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa; prawny obowiązek zawiadomienia o przestępstwie został uregulowany także w **art. 240 kk**.

W przepisach kpw na żaden podmiot nie został nałożony prawny obowiązek zawiadomienia o wykroczeniu. Obowiązek taki wynikać może z przepisów materialnego prawa wykroczeń. W literaturze istnieje pogląd, że obowiązek zawiadomienia ma w pewnym zakresie charakter powszechny⁵⁷. Wyegzekwowaniu obowiązku zawiadomienia służą w kw dwa przepisy – art. 73 kw i art. 82a § 1 kw. Ten drugi typizuje niewykonanie obowiązku zawiadomienia o pożarze, określonego w art. 9 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej⁵⁸, i stanowi przepis szczególny wobec art. 73 kw. Jednak niewykonanie określonego w tym samym przepisie obowiązku zawiadomienia o klęsce żywiołowej lub innym miejscowym zagrożeniu jest stypizowane w art. 73 kw⁵⁹. Obowiązek ten obciąża każdego, kto dowie się o zdarzeniu. Obok tych przepisów, jako źródło obowiązku wskazuje się art. 14 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie⁶⁰, zgodnie z którym dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich oraz właściciele, posiadacze i zarządcy gruntów są obowiązani zawiadomić właściwy organ Państwowej Inspekcji Weterynaryjnej⁶¹ lub urząd gminy albo najbliższy zakład leczniczy dla zwierząt o dostrzeżonych objawach chorób zwierząt żyjących wolno.

29. Sposób dokumentowania czynności procesowych

Czynności wymagające sporządzenia protokołu w sprawach o przestępstwa zostały określone w jedenaście punktach w treści **art. 143 § 1 kpk**. Spisania protokołu wymagają:

- 1) przyjęcie ustnego zawiadomienia o przestępstwie, wniosku o ściganie i jego cofnięcie;
- 2) przesłuchanie oskarżonego, świadka, biegłego i kuratora;
- 3) dokonanie oględzin;
- 4) dokonanie otwarcia zwłok oraz wyjęcie zwłok z grobu;
- 5) przeprowadzenie eksperymentu, konfrontacji oraz okazania;
- 6) przeszukanie osoby, miejsca, rzeczy i systemu informatycznego oraz zatrzymanie rzeczy i danych informatycznych;
- 7) otwarcie korespondencji i przesyłki oraz odtworzenie utrwalonych zapisów;

W sprawach o wykroczenia **protokół sporządza się z każdej czynności mającej istotne znaczenie dla sprawy**, a w szczególności z rozprawy, a także z dokonanych poza rozprawą czynności dowodowych, chyba że ustawa stanowi inaczej⁶². Z treści **art. 37b § 1 kpw** wynika, że strony, obrońcy, pełnomocnicy i przedstawiciele ustawowi mają prawo do zapoznania się z zapisem dźwięku albo obrazu i dźwięku z rozprawy w siedzibie sądu, a obwiniony pozbawiony wolności – w administracji odpowiedniego zakładu, oraz do bezpłatnego otrzymania z akt sprawy, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, zapisu dźwięku z rozprawy, chyba że został sporządzony wyłącznie protokół pisemny, o którym mowa w art. 37 § 7 kpw. Zgodnie z treścią **art. 37 § 12 kpw** czynności, z których nie sporządza się protokołu, a także inne zdarzenia, które mają znaczenie dla postępowania, utrwała się w aktach w formie **notatki urzędowej** podpisanej przez osobę, która dokonała tych czynności.

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE A CZYNNOCI WYJAŚNIAJĄCE W SPRAWACH O WYKROCZENIA

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>8) zaznajomienie podejrzanego z materiałami zebranymi w postępowaniu przygotowawczym;</p> <p>9) przyjęcie poręczenia;</p> <p>10) przebieg posiedzenia sądu, jeżeli stawia się na nim uprawnione osoby albo ich obecność jest obowiązkowa;</p> <p>11) przebieg rozprawy.</p> <p>Natomiast z treści art. 143 § 2 kpk wynika, że z innych, niewymienionych w tym przepisie czynności spisuje się protokół, jeżeli przepis szczególny tego wymaga albo przeprowadzający czynność uzna to za potrzebne. W innych wypadkach można ograniczyć się do sporządzenia notatki urzędowej. Zgodnie z treścią art. 147 § 1 kpk przebieg czynności protokołowanych może być utrwalony ponadto za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk, o czym należy przed uruchomieniem urządzenia uprzedzić osoby uczestniczące w czynności. Zapis obrazu lub dźwięku staje się załącznikiem do protokołu. W wypadku ograniczenia protokołu do zapisu najbardziej istotnych oświadczeń osób biorących udział w czynności sporządza się przekład zapisu dźwięku, który również staje się załącznikiem do protokołu⁶³.</p>	<p>W polskim prawie karnym brak jest jednak legalnej (ustawowej) definicji podpisu. Według prof. Zbigniewa Radwańskiego podpis to językowy znak graficzny, złożony własnoręcznie, zawierający co najmniej nazwisko (niekiedy imię) składającego podpis, usytuowany pod tekstem oświadczenia woli⁶⁴.</p>
<h3>30. Możliwość sporządzenia tzw. wspólnego protokołu w trybie art. 304a kpk</h3>	
<p>W procesowym prawie karnym ustawodawca przewidział możliwość sporządzenia tzw. wspólnego protokołu przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchania w charakterze świadka osoby zawiadamiającej w trybie art. 304a kpk⁶⁵.</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń nie ma podstawy prawnej do sporządzenia tzw. wspólnego protokołu przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchania w charakterze świadka osoby zawiadamiającej. Art. 304a kpk nie został bowiem recypowany, co oznacza, że co do zasady wykonuje się dwie osobne czynności procesowe. W zależności od potrzeb, po przyjęciu zawiadomienia o wykroczeniu, można przesłuchać zawiadamiającego w charakterze świadka⁶⁶. Sporządzenie protokołu przyjęcia ustnego zawiadomienia o wykroczeniu nie jest wymagane, jeśli zawiadomienie zostało złożone na piśmie i wyczerpująco przedstawia okoliczności zdarzenia albo gdy policjant samodzielnie ujawnił wykroczenie, a okoliczności zdarzenia nie budzą wątpliwości. Czynności wyjaśniające ogranicza się wówczas do sporządzenia notatki urzędowej, stosownie do art. 54 § 3 kpw⁶⁷.</p> <p>Świadka należy przesłuchać zwłaszcza wtedy, gdy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nie będzie możliwe jego przesłuchanie przed sądem; 2) istnieje wątpliwość, czy wykroczenie zostało popełnione albo czy osoba podejrzewana dopuściła się zarzucanego jej czynu; 3) sprawca wykroczenia nie jest znany; 4) zachodzi potrzeba wyjaśnienia okoliczności istotnych dla danej sprawy⁶⁸. <p>W innych wypadkach przesłuchanie świadków nie jest konieczne, a czynności wyjaśniające można ograniczyć do sporządzenia notatki urzędowej z rozpytania świadków oraz ustalenia ich danych osobowych wraz z adresami, w celu dołączenia ich do wniosku o ukaranie⁶⁹.</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
31. Możliwość cofnięcia wniosku o ściganie karne / żądania ścigania	
<p>Zgodnie z treścią art. 12 § 3 kpk wniosek może być cofnięty w postępowaniu przygotowawczym za zgodą prokuratora, a w postępowaniu sądowym za zgodą sądu – aż do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. W sprawach, w których akt oskarżenia wniósł oskarżyciel publiczny, cofnięcie wniosku po rozpoczęciu przewodu sądowego jest skuteczne, jeżeli nie sprzeciwi się temu oskarżyciel publiczny obecny na rozprawie lub posiedzeniu. Ponowne złożenie wniosku jest niedopuszczalne.</p>	<p>Zgodnie z treścią art. 6 § 3 kpw żądanie może być cofnięte. Niedopuszczalne jest cofnięcie żądania wobec niektórych tylko współdziałających w popełnieniu czynu, chyba że są to osoby najbliższe dla pokrzywdzonego. Cofnięcie może nastąpić do momentu rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie. W razie cofnięcia żądania ponowne jego złożenie jest niedopuszczalne.</p>
32. Niezamieszczanie w protokole danych dotyczących miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu i adresu poczty elektronicznej pokrzywdzonych oraz świadków uczestniczących w czynności (tzw. anonimizacja)	
<p>Zgodnie z treścią art. 148a § 1 kpk w protokole nie zamieszcza się danych dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy, a także numeru telefonu, telefaksu ani adresu poczty elektronicznej pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności. Dane te, niezamieszczone w protokole, zamieszcza się w załączniku do protokołu, który przechowuje się w załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego postępowanie. Wyjątek od tej zasady został określony w art. 148a § 2 kpk, zgodnie z którym przepis art. 148a § 1 zdanie pierwsze kpk nie dotyczy miejsca pracy świadka będącego funkcjonariuszem publicznym, składającego zeznania w związku z pełnioną funkcją, chyba że przeprowadzający czynność w postępowaniu przygotowawczym albo przewodniczący składu orzekającego przeprowadzającego czynność uzna, iż dla dobra postępowania karnego nie powinno ono zostać zamieszczone w protokole.</p>	<p>Zgodnie z treścią art. 37 § 13 kpw na wniosek pokrzywdzonego lub świadka stosuje się odpowiednio przepisy art. 148a oraz art. 156a kpk, chyba że utrudni to postępowanie lub sprzeciwia się temu ważny interes jego uczestnika. O prawie tym należy pokrzywdzonego i świadka pouczyć.</p>
33. Zakazy dowodowe bezwzględne	
<p>Zgodnie z treścią art. 178 kpk nie wolno przesłuchiwać jako świadków:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) obrońcy albo adwokata lub radcy prawnego działającego na podstawie art. 245 § 1 – co do faktów, o których dowiedział się, udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę; 2) duchownego co do faktów, o których dowiedział się przy spowiedzi. <p>Z treści art. 178a kpk wynika, że nie wolno przesłuchiwać jako świadka mediatora – co do faktów, o których dowiedział się od oskarżonego lub pokrzywdzonego, prowadząc postępowanie mediacyjne, z wyłączeniem informacji o przestępstwach, o których mowa w art. 240 § 1 kk.</p> <p>Ponadto do zakazów bezwzględnych zalicza się zakaz przesłuchania w charakterze świadka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) podejrzanego w charakterze świadka w jego własnej sprawie (art. 74 kpk), 	<p>W procesowym prawie wykroczeń – poza różnicami z zakresu nazewnictwa uczestników czynności – przepisy z ustawy kpk dotyczące zakazów dowodowych bezwzględnych należy stosować odpowiednio. Zgodnie bowiem z treścią art. 41 § 1 kpw przy przeprowadzaniu dowodu z zeznań świadka stosuje się odpowiednio przepisy art. 177, art. 178, art. 178a, art. 182, art. 183, art. 185–190, art. 191 § 1–2 oraz art. 192 kpk.</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE A CZYNNOCI WYJAŚNIAJĄCE W SPRAWACH O WYKROCZENIA

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>2) osób zobowiązanych do zachowania tajemnicy w zakresie ochrony zdrowia psychicznego – na okoliczność wypowiedzi osoby, wobec której podjęto czynności wynikające z ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, co do popełnienia przez nią czynu zabronionego pod groźbą kary⁷⁰,</p> <p>3) biegłego albo lekarza udzielającego pomocy medycznej – na okoliczność oświadczenia oskarżonego/podejrzanego dotyczącego zarzucanego mu czynu złożonego wobec tych osób (art. 199 kpk),</p> <p>4) zakaz przeprowadzania dowodu z zeznań świadka (art. 186 § 1 kpk),</p> <p>5) zakaz zastępowania protokołu zeznań świadka notatkami, zapiskami czy innymi pismami (art. 174 kpk).</p>	
34. Zasady zwolnienia z obowiązku zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”	
<p>W procesowym prawie karnym zasady zwolnienia z obowiązku zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne” zostały określone w art. 179 kpk. Osoby obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne” mogą być przesłuchane co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, tylko po zwolnieniu tych osób od obowiązku zachowania tajemnicy przez uprawniony organ przełożony. Zwolnienia wolno odmówić tylko wtedy, gdyby złożenie zeznania wyrządzić mogło poważną szkodę państwu. Sąd lub prokurator może zwrócić się do właściwego naczelnego organu administracji rządowej o zwolnienie świadka od obowiązku zachowania tajemnicy, jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej.</p>	<p>Z treści art. 41 § 2 kpw wynika, że osoby obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne” mogą być przesłuchane co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, tylko po zwolnieniu tych osób od obowiązku zachowania tajemnicy przez uprawniony organ przełożony.</p>
35. Zasady zwolnienia z obowiązku zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” lub „poufne” lub tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji	
<p>W procesowym prawie karnym zakazy dowodowe względne dotyczące zeznań świadka odnośnie do informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” lub „poufne” lub tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji zostały określone w art. 180 kpk.</p> <p>§ 1. Osoby obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” lub „poufne” lub tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, chyba że sąd lub prokurator dla dobra wymiaru sprawiedliwości zwolni te osoby od obowiązku zachowania tajemnicy, jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej. Na postanowienie w tym przedmiocie przysługuje zażalenie.</p> <p>§ 2. Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej lub statystycznej oraz tajemnicy Prokuraturii Generalnej mogą być</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń kwestia ta została uregulowana w art. 41 § 3 kpw, z którego wynika, że osoby obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” lub „poufne” lub tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, chyba że sąd zwolni te osoby od obowiązku zachowania tajemnicy, jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej. Na postanowienie sądu służy zażalenie.</p> <p>Z treści art. 41 § 4 kpw wynika, że sąd nie może zwolnić jednak od obowiązku zachowania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu adwokata, radcy prawnego, lekarza lub dziennikarza; 2) tajemnicy statystycznej.

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.</p> <p>§ 3. Zwolnienie dziennikarza od obowiązku zachowania tajemnicy nie może dotyczyć danych umożliwiających identyfikację autora materiału prasowego, listu do redakcji lub innego materiału o tym charakterze, jak również identyfikację osób udzielających informacji opublikowanych lub przekazanych do opublikowania, jeżeli osoby te zastrzegły nieujawnianie powyższych danych.</p> <p>§ 4. Przepisu § 3 nie stosuje się, jeżeli informacja dotyczy przestępstwa, o którym mowa w art. 240 § 1 Kodeksu karnego.</p> <p>§ 5. Odmowa przez dziennikarza ujawnienia danych, o których mowa w § 3, nie uchyla jego odpowiedzialności za przestępstwo, którego dopuścił się, publikując informację.</p>	

36. Zasady stosowania kar porządkowych

<p>W procesowym prawie karnym wymienione są cztery kary porządkowe: kara porządkowa pieniężna; zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie świadka, zaś biegłego, tłumacza i specjalisty – tylko wyjątkowo; aresztowanie i obciążenie kosztami postępowania. Zasady ich stosowania zostały określone w:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) art. 285 kpk – kara porządkowa pieniężna w wysokości do 3000 zł; zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie świadka, zaś biegłego, tłumacza i specjalisty – tylko wyjątkowo, 2) art. 286 kpk – uchylenie kary pieniężnej, 3) art. 287 kpk – niewypełnienie innych obowiązków; aresztowanie na czas nieprzekraczający 30 dni, 4) art. 288 kpk – odpowiedzialność dyscyplinarna żołnierza, 5) art. 289 kpk – obciążenie kosztami postępowania, 6) art. 290 kpk – kompetencje do stosowania kar porządkowych, prawo do złożenia zażalenia na postanowienie. 	<p>W procesowym prawie karnym wymienione są trzy kary porządkowe: kara porządkowa pieniężna, zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie przez Policję świadka lub osoby przesłuchanej w trybie określonym w art. 54 § 6 kpw, odebranie przedmiotu oględzin lub dowodu rzeczowego. Zasady ich stosowania zostały określone w:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) art. 49 kpw – kara porządkowa pieniężna od 50 do 1000 zł, a w razie ponownego niezastosowania się do wezwania od 100 do 1500 zł; przepis stosuje się również do odmowy okazania albo wydania przedmiotu oględzin lub dowodu rzeczowego oraz odpowiedzialności dyscyplinarnej żołnierza w czynnej służbie wojskowej, 2) art. 50 kpw – zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie świadka lub osoby przesłuchanej w trybie określonym w art. 54 § 6 kpw przez Policję; można zarządzić odebranie przedmiotu oględzin lub dowodu rzeczowego przez Policję. <p>Zgodnie z treścią art. 50 § 1 kpw – w razie niestawienia się świadka na wezwanie bez usprawiedliwienia można, niezależnie od nałożenia kary porządkowej, zarządzić jego zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie przez Policję. Zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie może być zarządzone także wobec osoby przesłuchanej w trybie określonym w art. 54 § 6, jeżeli nie stawiała się ona na wezwanie organu prowadzącego czynności wyjaśniające bez usprawiedliwienia. Przepis art. 47 stosuje się wówczas odpowiednio, z tym że zażalenie na zatrzymanie rozpoznaje sąd rejonowy miejsca prowadzenia postępowania lub prowadzenia czynności wyjaśniających, w ramach których zarządzono zatrzymanie w celu przymusowego doprowadzenia. Zatrzymanie może nastąpić na czas konieczny do wykonania zarządzenia o doprowadzeniu.</p>
---	---

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
	<p>§ 2. Zgodnie z art. 50 w razie nieusprawiedliwionej odmowy okazania albo wydania przedmiotu oględzin lub dowodu rzeczowego można zarządzić jego odebranie przez Policję.</p> <p>Art. 51 kpw [organy uprawnione do stosowania środków przymusu]</p> <p>§ 1. Środki przymusu, o których mowa w art. 49 i 50, stosuje sąd właściwy do rozpoznania sprawy, a w toku czynności wyjaśniających także prokurator, jeżeli prowadzi te czynności. W toku czynności wyjaśniających, prowadzonych przez organ inny niż prokurator, środki przymusu, o których mowa w art. 50 § 1, stosuje sąd właściwy do rozpoznania sprawy na wniosek organu dokonującego tych czynności, a pozostałe środki przymusu – organ dokonujący czynności wyjaśniających.</p> <p>§ 2. Karę porządkową wskazaną w art. 49 § 1 i 2 uchyla odpowiednio sąd lub organ przełożony nad organem, który daną karę nałożył.</p> <p>§ 3. Na postanowienie odmawiające uchylenia kary porządkowej przysługuje ukaranemu zażalenie; jeżeli postanowienie wydano w toku czynności wyjaśniających, zażalenie rozpoznaje sąd właściwy do rozpoznania sprawy.</p> <p>§ 4. Kary porządkowe nałożone w toku czynności wyjaśniających ściągają się w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Kary te stanowią dochód budżetu państwa, z wyjątkiem kar porządkowych pobieranych przez organy Inspekcji Transportu Drogowego, które stanowią wpływy Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej, o którym mowa w ustawie z dnia 16 maja 2019 r. o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1123, z 2020 r. poz. 875, 1565, 1747 i 2338 oraz z 2021 r. poz. 223)⁷¹.</p>
37. Świadek anonimowy	
<p>W procesowym prawie karnym ustawodawca przewidział instytucję świadka anonimowego w art. 184 kpk. Minister Sprawiedliwości ponadto określił, w drodze rozporządzenia, procedurę dotyczącą jego powoływania⁷².</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń ustawodawca nie przewidział instytucji świadka anonimowego.</p>
38. Świadek koronny	
<p>W procesowym prawie karnym ustawodawca przewidział instytucję świadka koronnego w ustawie z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym⁷³.</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń ustawodawca nie przewidział instytucji świadka koronnego.</p>
39. Podstawy i cel przeszukania	
<p>Art. 219 § 1 kpk – celem przeszukania jest wykrycie lub zatrzymanie albo przymusowe doprowadzenie osoby podejrzanej, a także znalezienie rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie lub podlegających zajęciu w postępowaniu karnym, co dotyczy pomieszczeń i innych miejsc.</p> <p>Art. 219 § 2 kpk – celem jest znalezienie rzeczy wymienionych w art. 219 § 1 kpk, co dotyczy przeszukania osoby, jej odzieży i podręcznych przedmiotów.</p>	<p>Art. 44 § 1 kpw – celem przeszukania jest znalezienie i zatrzymanie przedmiotów podlegających oględzinom lub mogących stanowić dowód rzeczowy, co dotyczy pomieszczeń i innych miejsc.</p> <p>Przepis art. 44 § 1 kpw stosuje się odpowiednio do przeszukania osoby, jej odzieży i podręcznych przedmiotów.</p>

**POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE
– POSTĘPOWANIE KARNE**
**CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE
– POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA**
**40. Zasady doręczenia zatwierdzenia przeszukania w sprawie
o przestępstwo/wykroczenie**
Art. 220 § 3 kpk [siedmiodniowy termin doręczenia zatwierdzenia przeszukania]

W wypadkach niecierpiących zwłoki, jeżeli postanowienie sądu lub prokuratora nie mogło zostać wydane, organ dokonujący przeszukania okazuje nakaz kierownika swojej jednostki lub legitymację służbową, a następnie zwraca się niezwłocznie do sądu lub prokuratora o zatwierdzenie przeszukania. Postanowienie sądu lub prokuratora w przedmiocie zatwierdzenia należy doręczyć osobie, u której dokonano przeszukania, **w terminie 7 dni od daty czynności na zgłoszone do protokołu żądanie tej osoby**. O prawie zgłoszenia żądania należy ją pouczyć.

Art. 44 § 5 kpw [nakaz odpowiedniego stosowania przepisów kpk]

Przy przeprowadzaniu przeszukania i zatrzymania przedmiotów stosuje się odpowiednio przepisy art. 217, 221–234 i 236 kpk.

Art. 44 § 4 kpw [żądanie doręczenia postanowienia prokuratora o zatwierdzeniu przeszukania, 14-dniowy termin doręczenia zatwierdzenia przeszukania]

W wypadkach niecierpiących zwłoki, jeżeli postanowienie nie mogło być uprzednio wydane, można przeprowadzić przeszukanie bez takiego postanowienia, jednak organ dokonujący tej czynności zobowiązany jest następnie zwrócić się niezwłocznie **do prokuratora** o zatwierdzenie przeszukania. Na **żądanie** osoby, u której dokonano przeszukania, doręcza się jej **w terminie 14 dni** postanowienie w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania. O prawie wystąpienia z takim żądaniem należy ją pouczyć.

**41. Zasady doręczenia zatwierdzenia zatrzymania rzeczy w sprawie
o przestępstwo/wykroczenie**
Art. 217 § 3 kpk [nakaz odpowiedniego stosowania przepisu]

W razie zatrzymania rzeczy **stosuje się odpowiednio** przepis art. 228. Protokołu można nie sporządzać, jeżeli rzecz załącza się do akt sprawy.

Art. 217 § 4 kpk [wniosek o sporządzenie i doręczenie postanowienia sądu lub prokuratora o zatwierdzeniu zatrzymania, termin doręczenia zatwierdzenia]

Jeżeli wydania żąda Policja albo inny uprawniony organ działający we własnym zakresie, osoba, która rzecz wyda, ma prawo niezwłocznie złożyć **wniosek** o sporządzenie i doręczenie jej postanowienia sądu lub prokuratora o zatwierdzeniu zatrzymania, o czym należy ją pouczyć. Doręczenie powinno nastąpić **w terminie 14 dni od zatrzymania rzeczy**.

Art. 44 § 4 kpw [żądanie doręczenia postanowienia prokuratora o zatwierdzeniu zatrzymania, termin doręczenia zatwierdzenia]

W wypadkach niecierpiących zwłoki, jeżeli postanowienie nie mogło być uprzednio wydane, można przeprowadzić przeszukanie bez takiego postanowienia, jednak organ dokonujący tej czynności zobowiązany jest następnie zwrócić się niezwłocznie **do prokuratora** o zatwierdzenie przeszukania. Na **żądanie** osoby, u której dokonano przeszukania, doręcza się jej **w terminie 14 dni** postanowienie w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania. O prawie wystąpienia z takim żądaniem należy ją pouczyć.

42. Środki przymusu

W procesowym prawie karnym w dziale VI kpk ustawodawca przewidział **sześć środków przymusu**:

- 1) zatrzymanie (rozdział 27 kpk),
- 2) środki zapobiegawcze (rozdział 28 kpk),
- 3) poszukiwanie oskarżonego i list gończy (rozdział 29 kpk),
- 4) list żelazny (rozdział 30 kpk),
- 5) kary porządkowe (rozdział 31 kpk),
- 6) zabezpieczenie majątkowe (rozdział 32 kpk).

W procesowym prawie wykroczeń w dziale VI kpw ustawodawca przewidział **trzy środki przymusu**:

- 1) zatrzymanie (rozdział 8 kpw),
- 2) zabezpieczenie i zajęcie przedmiotów (rozdział 9 kpw),
- 3) kary porządkowe i pozostałe środki przymusu, w tym zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie świadka, odebranie przedmiotu oględzin lub dowodu rzeczowego (rozdział 10 kpw).

**POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE
– POSTĘPOWANIE KARNE**

**CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE
– POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA**

43. Środki zapobiegawcze

W procesowym prawie karnym zasady stosowania środków zapobiegawczych zostały uregulowane w **rozdziale 28 kpk.**

W procesowym prawie wykroczeń ustawodawca **nie przewidział możliwości stosowania środków zapobiegawczych.**

44. Zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie

Art. 247 kpk [zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie osoby podejrzanej albo podejrzanego na żądanie prokuratora]

§ 1. Prokurator może zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie osoby podejrzanej albo podejrzanego, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że:

- 1) nie stawią się na wezwanie w celu przeprowadzenia z ich udziałem czynności, o których mowa w art. 313 § 1 lub art. 314, albo badań lub czynności, o których mowa w art. 74 § 2 lub 3;
- 2) mogą w inny bezprawny sposób utrudniać postępowanie.

§ 2. Zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie, o którym mowa w § 1, może także nastąpić, gdy zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego.

§ 3. W związku z zatrzymaniem można też zarządzić przeszukanie. Przepisy art. 220–222 i art. 224 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Niezwłocznie po doprowadzeniu przeprowadza się z udziałem zatrzymanego czynności wskazane w § 1, a po ich dokonaniu należy zwolnić go, o ile nie zachodzi potrzeba stosowania środka zapobiegawczego.

§ 5. Rozstrzygając w przedmiocie środka zapobiegawczego, prokurator niezwłocznie zwalnia zatrzymanego albo występuje do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania.

§ 6. Do zatrzymania, o którym mowa w § 1, stosuje się odpowiednio art. 246.

§ 7. Zarządzenia, o których mowa w § 1, wykonuje Policja lub inne organy, o których mowa w art. 312, w zakresie swych właściwości, jeżeli ustawa uprawnia je do zatrzymywania osoby. Zarządzenia dotyczące zatrzymania i przymusowego doprowadzenia żołnierza w czynnej służbie wojskowej, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie, w sprawach niezwiązanych z wykonywaniem obowiązków służbowych, wykonują właściwe organy wojskowe.

Art. 285 kpk [§ 2 – zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie świadka, zaś biegłego, tłumacza i specjalisty – tylko wyjątkowo]

§ 1. Na świadka, biegłego, tłumacza lub specjalistę, który bez należytego usprawiedliwienia nie stawił się na wezwanie organu prowadzącego postępowanie albo bez zezwolenia tego organu wydalili się z miejsca czynności przed jej zakończeniem, można nałożyć karę pieniężną w wysokości **do 3000 złotych.**

Art. 50 § 1 kpw [zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie świadka przez Policję, a także osoby przesłuchanej w trybie określonym w art. 54 § 6, jeżeli nie stawiła się ona na wezwanie organu prowadzącego czynności wyjaśniające bez usprawiedliwienia]

W razie niestawienia się świadka na wezwanie bez usprawiedliwienia **można, niezależnie od nałożenia kary porządkowej, zarządzić jego zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie przez Policję.** Zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie może być zarządzone także wobec osoby przesłuchanej w trybie określonym w art. 54 § 6, jeżeli nie stawiła się ona na wezwanie organu prowadzącego czynności wyjaśniające bez usprawiedliwienia. Przepis art. 47 stosuje się wówczas odpowiednio, z tym że zażalenie na zatrzymanie rozpoznaje sąd rejonowy miejsca prowadzenia postępowania lub prowadzenia czynności wyjaśniających, w ramach których zarządzone zatrzymanie w celu przymusowego doprowadzenia. Zatrzymanie może nastąpić na czas konieczny do wykonania zarządzenia o doprowadzeniu.

Art. 71 § 4 kpw [zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie obwinionego na rozprawę przez Policję]

W razie nieusprawiedliwionej nieobecności obwinionego, któremu doręczono wezwanie na rozprawę, przeprowadza się rozprawę zaocznie, chociażby nie był on przesłuchany w toku czynności wyjaśniających, chyba że sąd uzna udział obwinionego za konieczny i rozprawę odroczy, po ewentualnym przeprowadzeniu postępowania dowodowego, w szczególności po przesłuchaniu świadków, którzy stawili się na rozprawę. Jeżeli jednak obecność obwinionego jest konieczna, a nie stawił się on bez usprawiedliwienia, **sąd może zarządzić jego zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie przez Policję.**

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>§ 1a. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do obrońcy lub pełnomocnika, w wypadkach szczególnych ze względu na ich wpływ na przebieg czynności; w postępowaniu przygotowawczym karę pieniężną, na wniosek prokuratora, nakłada sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie.</p> <p>§ 2. W wypadkach określonych w § 1 można ponadto zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie świadka. Zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie biegłego, tłumacza i specjalisty stosuje się tylko wyjątkowo. W stosunku do żołnierza stosuje się art. 247 § 7.</p>	
45. Podstawa prawna zatrzymania osoby / ujęcia osoby	
<p>Art. 244 kpk [zatrzymanie osoby podejrzanej] § 1. Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo, a zachodzi obawa ucieczki lub ukrycia się tej osoby albo zatarcia śladów przestępstwa bądź też nie można ustalić jej tożsamości albo istnieją przesłanki do przeprowadzenia przeciwko tej osobie postępowania w trybie przyspieszonym⁷⁴.</p> <p>§ 1a. Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, a zachodzi obawa, że ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi.</p> <p>§ 1b. Policja zatrzymuje osobę podejrzaną, jeśli przestępstwo, o którym mowa w § 1a, zostało popełnione przy użyciu broni palnej, noża lub innego niebezpiecznego przedmiotu, a zachodzi obawa, że ponownie popełni ona przestępstwo z użyciem przemocy wobec osoby wspólnie zamieszkującej, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi.</p> <p><i>W kolejnych paragrafach art. 244 kpk doprecyzowano zasady zatrzymania.</i></p> <p>§ 2. Zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy adwokata lub radcy prawnego, do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej oraz o prawach wskazanych w art. 245, art. 246 § 1 i art. 612 § 2, jak również o treści art. 248 § 1 i 2, a także wysłuchać go.</p> <p>§ 3. Z zatrzymania sporządza się protokół, w którym należy podać imię, nazwisko i funkcję dokonującego tej czynności, imię i nazwisko osoby zatrzymanej, a w razie niemożności ustalenia tożsamości – jej rysopis oraz dzień, godzinę, miejsce i przyczynę zatrzymania z podaniem, o jakie przestępstwo się ją podejrzewa. Należy także wciągnąć do protokołu złożone przez zatrzymanego oświadczenia oraz zaznaczyć udzielenie mu informacji o przysługujących prawach. Odpis protokołu doręcza się zatrzymanemu.</p>	<p>Art. 45 kpw [podstawa prawna zatrzymania osoby (§ 1) i ujęcia osoby (§ 2)] § 1. Policja ma prawo zatrzymać osobę ujętą na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia lub bezpośrednio potem, jeżeli:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zachodzą podstawy do zastosowania wobec niej postępowania przyspieszonego⁷⁵; 2) nie można ustalić jej tożsamości. <p>§ 2. Art. 243 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.</p> <p>Art. 91 kpw [przesłanki zatrzymania do trybu przyspieszonego] § 1. W wypadkach, o których mowa w art. 90, w postępowaniu przyspieszonym orzeka się tylko wówczas, gdy sprawca został ujęty na gorącym uczynku lub bezpośrednio po popełnieniu wykroczenia i niezwłocznie doprowadzono go do sądu.</p> <p>§ 2. Policja lub inny organ, któremu szczególne ustawy powierzają zadania w zakresie ochrony porządku lub bezpieczeństwa publicznego, w wypadku schwytania na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem sprawcy wykroczenia, o którym mowa w art. 90, może go zatrzymać i doprowadzić do sądu.</p> <p>§ 2a. Organ określony w § 2 może odstąpić od przymusowego doprowadzenia sprawcy do sądu, jeżeli zostanie zapewnione uczestniczenie przez sprawcę we wszystkich czynnościach sądowych, w których ma on prawo uczestniczyć, w szczególności możliwość złożenia przez niego wyjaśnień, przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tych czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.</p> <p>§ 3. Organ określony w § 2 może odstąpić od zatrzymania i przymusowego doprowadzenia sprawcy do sądu, zobowiązując go do stawienia się w sądzie w wyznaczonym czasie i miejscu ze skutkami wezwania, o których mowa w art. 71 § 4. Wydanego wówczas pod nieobecność obwinionego wyroku nie uważa się za zaoczny.</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE A CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE W SPRAWACH O WYKROCZENIA

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>§ 4. Niezwłocznie po zatrzymaniu osoby podejrzanej należy przystąpić do zebrania niezbędnych danych, a także o zatrzymaniu zawiadomić prokuratora. W razie istnienia podstaw, o których mowa w art. 258 § 1–3, należy wystąpić do prokuratora w sprawie skierowania do sądu wniosku o tymczasowe aresztowanie.</p> <p>§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia, o którym mowa w § 2, zawierającego w szczególności informacje o przysługujących zatrzymanemu uprawnieniach: do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej, jak również o prawach wskazanych w § 2, w art. 245, art. 246 § 1 oraz art. 612 § 2 oraz informację o treści art. 248 § 1 i 2, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy pełnomocnika⁷⁶.</p> <p>Art. 243 kpk [ujęcie osoby]</p> <p>§ 1. Każdy ma prawo ująć osobę na gorącym uczynku przestępstwa lub w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa, jeżeli zachodzi obawa ukrycia się tej osoby lub nie można ustalić jej tożsamości.</p> <p>§ 2. Osobę ujętą należy niezwłocznie oddać w ręce Policji.</p>	
46. Czas zatrzymania	
<p>Art. 248 kpk [czas zatrzymania]</p> <p>§ 1. Zatrzymanego należy natychmiast zwolnić, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przez uprawniony organ nie zostanie on przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania; należy go także zwolnić na polecenie sądu lub prokuratora.</p> <p>§ 2. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania go do dyspozycji sądu nie doręczono mu postanowienia o zastosowaniu wobec niego tymczasowego aresztowania albo nie ogłoszono mu tego postanowienia na posiedzeniu przeprowadzonym w sposób określony w art. 250 § 3b. Przepis art. 136 § 1 stosuje się odpowiednio, w tym również w przypadku, gdy odbiór tego postanowienia przez zatrzymanego nie jest możliwy⁷⁷.</p> <p>§ 3. Ponowne zatrzymanie osoby podejrzanej na podstawie tych samych faktów i dowodów jest niedopuszczalne.</p>	<p>Art. 46 § 6 kpw [czas zatrzymania]</p> <p>Czas zatrzymania osoby liczy się od chwili jej ujęcia i nie może przekroczyć 24 godzin, a w wypadkach wskazanych w art. 45 § 1 pkt 1 – 48 godzin.</p> <p>Art. 45 kpw [podstawa prawna zatrzymania osoby]</p> <p>§ 1. Policja ma prawo zatrzymać osobę ujętą na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia lub bezpośrednio potem, jeżeli:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zachodzą podstawy do zastosowania wobec niej postępowania przyspieszonego⁷⁸; 2) nie można ustalić jej tożsamości.
47. Kontrola i utrwalanie rozmów	
<p>Zgodnie z art. 237 kpk po wszczęciu postępowania sąd na wniosek prokuratora może zarządzić kontrolę i utrwalanie treści rozmów telefonicznych w celu wykrycia i uzyskania dowodów dla toczącego się postępowania lub zapobieżenia popełnieniu nowego przestępstwa. W wypadkach niecierpiących zwłoki czynności te może zarządzić prokurator, który jest obowiązany zwrócić się w terminie 3 dni do sądu z wnioskiem o zatwierdzenie postanowienia. Kontrola i utrwalanie treści rozmów telefonicznych są dopuszczalne tylko wtedy, gdy toczące się postępowanie lub uzasadniona obawa popełnienia nowego przestępstwa dotyczy przestępstw wskazanych w art. 237 § 3 i 3a kpk.</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń ustawodawca nie przewidział instytucji kontroli i utrwalania rozmów.</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
48. Oględziny i otwarcie zwłok	
<p>W procesowym prawie karnym ustawodawca przewidział instytucję oględzin i otwarcia zwłok w art. 209 kpk. Dokonuje ich biegły lekarz, w miarę możliwości z zakresu medycyny sądowej, w obecności prokuratora albo sądu. Do obecności przy oględzinach i otwarciu zwłok można, w razie potrzeby, oprócz biegłego, wezwać lekarza, który ostatnio udzielił pomocy zmarłemu. Z oględzin i otwarcia zwłok biegły sporządza opinię z zachowaniem wymagań art. 200 § 2 kpk.</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń ustawodawca nie przewidział instytucji oględzin i otwarcia zwłok.</p>
49. Wyjęcie zwłok z grobu (ekshumacja)	
<p>Zgodnie z treścią art. 210 kpk w celu dokonania oględzin lub otwarcia zwłok prokurator albo sąd może zarządzić wyjęcie zwłok z grobu.</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń ustawodawca nie przewidział instytucji wyjęcia zwłok z grobu.</p>
50. Liczba biegłych psychiatrów powoływanych celem wydania opinii o stanie poczytalności	
<p>Z treści art. 202 § 1 kpk wynika, że w celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, powołuje co najmniej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów.</p>	<p>Z treści art. 42 § 2 kpw wynika, że w razie uzasadnionych wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego obwinionego sąd lub prokurator działający na podstawie art. 56 § 1 kpw powołuje biegłego psychiatrę. Przepis art. 202 § 5 kpk stosuje się odpowiednio.</p>
51. Badanie psychologiczne	
<p>Z treści art. 215 kpk wynika, że w razie potrzeby sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może zarządzić badanie oskarżonego przez biegłych psychologów lub lekarzy z zachowaniem zasad określonych w art. 74 kpk.</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń ustawodawca nie przewidział możliwości przeprowadzenia badania psychologicznego.</p>
52. Obserwacja w zakładzie leczniczym	
<p>Z treści art. 203 § 1 kpk wynika, że w razie zgłoszenia przez biegłych takiej konieczności, badanie stanu zdrowia psychicznego oskarżonego może być połączone z obserwacją w zakładzie leczniczym tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo. Przepis art. 259 § 2 kpk stosuje się odpowiednio, chyba że oskarżony wnosi o poddanie go obserwacji. O potrzebie obserwacji w zakładzie leczniczym orzeka sąd, określając miejsce i czas trwania obserwacji. W postępowaniu przygotowawczym sąd orzeka na wniosek prokuratora. Przepisy art. 156 § 5a oraz art. 249 § 3 i 5 kpk stosuje się odpowiednio (art. 203 § 2 kpk). Obserwacja w zakładzie leczniczym nie powinna trwać dłużej niż 4 tygodnie; na wniosek zakładu sąd może przedłużyć ten termin na czas określony, niezbędny do zakończenia obserwacji; łączny czas trwania obserwacji w danej sprawie nie może przekroczyć 8 tygodni. O zakończeniu obserwacji biegli niezwłocznie zawiadamiają sąd (art. 203 § 3 kpk). Zgodnie z treścią art. 203 § 4 kpk na postanowienia, o których mowa w art. 203 § 2 i 3 kpk, przysługuje zażalenie. Sąd rozpoznaje zażalenie niezwłocznie. Zagadnienie to zostało ponadto uregulowane w drodze rozporządzenia⁷⁹.</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń ustawodawca nie przewidział możliwości przeprowadzenia obserwacji w zakładzie leczniczym.</p>

**POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE
– POSTĘPOWANIE KARNE**
**CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE
– POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA**
53. Wywiad środowiskowy / zakres badań osobopoznawczych

Z treści **art. 214 § 1 kpk** wynika, że w razie potrzeby, a w szczególności gdy niezbędne jest ustalenie danych co do właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowego sposobu życia oskarżonego, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zarządza w stosunku do oskarżonego przeprowadzenie wywiadu środowiskowego przez kuratora sądowego lub inny podmiot uprawniony na podstawie odrębnych przepisów, a w szczególności uzasadnionych wypadkach przez Policję.

Zgodnie z treścią **art. 214 § 2 kpk** – przeprowadzenie wywiadu środowiskowego jest obowiązkowe:

- 1) w sprawach o zbrodnie;
- 2) w stosunku do oskarżonego, który w chwili czynu nie ukończył 21 roku życia, jeżeli zarzucono mu popełnienie umyślnego występku przeciwko życiu.

Wywiadu środowiskowego można nie przeprowadzać w stosunku do oskarżonego, który nie ma w kraju stałego miejsca zamieszkania (**art. 214 § 3 kpk**).

Elementy, jakie powinien w szczególności zawierać wynik wywiadu środowiskowego, zostały określone w treści **art. 214 § 4 kpk**.

Na podstawie **art. 214 § 9 kpk** zasady przeprowadzania wywiadu środowiskowego, zostały określone ponadto w rozporządzeniu⁸⁰.

Art. 213 kpk [zakres badań osobopoznawczych]

§ 1. W postępowaniu należy ustalić tożsamość oskarżonego, jego numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL), a w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL – numer i nazwę dokumentu stwierdzającego tożsamość oraz nazwę organu, który wydał dokument, a także wiek oskarżonego, jego stosunki rodzinne i majątkowe, wykształcenie, zawód i źródła dochodu, dane o jego karalności oraz w miarę możliwości numer telefonu i telefaksu oraz adres poczty elektronicznej umożliwiające kontaktowanie się z oskarżonym oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP), o ile został nadany. Odnośnie do oskarżonego będącego funkcjonariuszem publicznym w chwili popełnienia czynu lub w czasie postępowania należy ponadto zebrać dane dotyczące przebiegu służby publicznej, wyróżnień oraz ukarań dyscyplinarnych.

§ 1a. W razie potrzeby prokurator, inny organ prowadzący postępowanie przygotowawcze lub sąd uzyskuje informację z systemu teleinformatycznego ministra właściwego do spraw finansów publicznych dotyczącą stosunków majątkowych i źródeł dochodu oskarżonego, w tym prowadzonych i zakończonych postępowań podatkowych, na podstawie aktualnych danych znajdujących się w tym systemie. Informację uzyskuje się drogą elektroniczną.

§ 1b. W postępowaniu w sprawach o przestępstwa w ruchu lądowym określone w rozdziale XXI Kodeksu karnego należy także uzyskać informacje z centralnej ewidencji kierowców oraz z ewidencji kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego prowadzonej przez Policję, dotyczące oskarżonego. Jeżeli od sporządzenia tych informacji upłynął okres 6 miesięcy, należy uzyskać je ponownie.

W procesowym prawie wykroczeń ustawodawca wprost nie przewidział instytucji wywiadu środowiskowego. Stosuje się zatem odpowiednio przepis art. 213 kpk dotyczący danych osobopoznawczych.

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>§ 2. Jeżeli podejrzany był już prawomocnie skazany, dla ustalenia, czy przestępstwo zostało popełnione w warunkach art. 64 Kodeksu karnego lub przestępstwo skarbowe – w warunkach art. 37 § 1 pkt 4 Kodeksu karnego skarbowego, dołącza się do akt postępowania odpis lub wyciąg wyroku oraz dane dotyczące odbycia kary; dokumenty te dołącza się także w sprawach o zbrodnie.</p> <p>§ 2a. Jeżeli organ prowadzący postępowanie powziął informację o prawomocnym skazaniu, przepis § 2 stosuje się odpowiednio do orzeczeń skazujących wydanych przez sąd innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.</p> <p>§ 3. (<i>uchylony</i>) Na podstawie art. 213 § 4 kpk zasady przeprowadzania wywiadu środowiskowego zostały określone ponadto w rozporządzeniu⁸¹.</p>	
54. Umorzenie rejestrowe	
<p>W procesowym prawie karnym występuje instytucja umorzenia rejestrowego.</p> <p>Art. 325f kpk [postępowanie rejestrowe]</p> <p>§ 1. Jeżeli dane uzyskane w toku czynności, o których mowa w art. 308 § 1, lub prowadzonego przez okres co najmniej 5 dni dochodzenia nie stwarzają dostatecznych podstaw do wykrycia sprawy w drodze dalszych czynności procesowych, można wydać postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw.</p> <p>§ 2. Po wydaniu postanowienia, o którym mowa w § 1, Policja, na podstawie odrębnych przepisów, prowadzi czynności w celu wykrycia sprawy i uzyskania dowodów.</p> <p>§ 3. Jeżeli zostaną ujawnione dane pozwalające na wykrycie sprawy, Policja wydaje postanowienie o podjęciu na nowo dochodzenia. Przepis art. 305 § 4 stosuje się odpowiednio; przepisów art. 305 § 3 zdanie pierwsze oraz art. 327 § 1 nie stosuje się.</p> <p>§ 4. (<i>uchylony</i>)</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń, które w porównaniu do procedury karnej nie jest sformalizowane, umorzenie rejestrowe nie występuje.</p>
55. Uprawnienie do otrzymania na piśmie uzasadnienia postanowienia o przedstawieniu zarzutów / zarzutu zawierającego konkluzję wniosku o ukaranie i kwalifikację prawną czynu	
<p>Uprawnienie do podania podejrzanemu ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenia na piśmie uzasadnienia postanowienia o przedstawieniu zarzutów przysługuje podejrzanemu jako stronie biernej postępowania przygotowawczego na podstawie art. 313 § 3 kpk. Uzasadnienie doręcza się podejrzanemu i ustanowionemu obrońcy w terminie 14 dni.</p>	<p>W kpw nie znajduje się przepis nadający osobie, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie, uprawnienia do otrzymania na piśmie uzasadnienia zarzutów.</p>
56. Końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania przygotowawczego / czynności wyjaśniających	
<p>Art. 321 kpk [końcowe zaznajomienie podejrzanego z materiałami postępowania]</p> <p>§ 1. Jeżeli istnieją podstawy do zamknięcia śledztwa, na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy o końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania, prowadzący postępowanie powiadamia podejrzanego i obrońcę o terminie</p>	<p>Na etapie czynności wyjaśniających prawo do udostępnienia akt – co do zasady – przysługuje osobie, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie. Natomiast na podstawie art. 38 § 1a kpw na odmowę udostępnienia akt osobie, o której mowa w art. 4 § 2 kpw, przysługuje zażalenie do sądu.</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>końcowego zaznajomienia, pouczając ich o prawie uprzedniego przejrzenia akt w terminie odpowiednim do wagi lub złożoności sprawy, określonym przez organ procesowy. W celu przejrzenia akt prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.</p> <p>§ 2. Termin zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania powinien być tak wyznaczony, aby od daty doręczenia zawiadomienia o nim podejrzanemu i jego obrońcy upłynęło co najmniej 7 dni.</p> <p>§ 3. W czynnościach zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania ma prawo uczestniczyć obrońca.</p> <p>§ 4. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo podejrzanego lub jego obrońcy nie tamuje dalszego postępowania.</p> <p>§ 5. W terminie 3 dni od daty zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania strony mogą składać wnioski o uzupełnienie śledztwa. Przepis art. 315 § 2 stosuje się odpowiednio.</p>	<p>Na etapie czynności wyjaśniających prawo do udostępnienia akt – co do zasady – nie przysługuje pokrzywdzonemu. Ustawodawca przewidział jednak sytuację, w której ma on, podobnie jak zawiadamiający niebędący pokrzywdzonym, o którym mowa w art. 56a kpw, możliwość zaznajomienia się z materiałem dowodowym uzyskanym w toku czynności wyjaśniających oraz sporządzania odpisów i kopii. Zgodnie z treścią art. 54 § 2 kpw, jeżeli czynności wyjaśniające nie dostarczyły podstaw do wniesienia wniosku o ukaranie, zawiadamia się o tym ujawnionych pokrzywdzonych oraz osobę, o której mowa w art. 56a, wskazując przyczynę niewniesienia wniosku o ukaranie. Zawiadamiając pokrzywdzonego, poucza się go także o prawie, o którym mowa w art. 27 § 2 kpw, oraz o możliwości zaznajomienia się z materiałem dowodowym uzyskanym w toku czynności wyjaśniających oraz sporządzania odpisów i kopii. Na wniosek pokrzywdzonego lub jego pełnomocnika wydaje się odpłatnie kopie i uwierzytelnione odpisy tych materiałów; do odpłatności za wydawanie kopii i uwierzytelnionych odpisów stosuje się odpowiednio przepisy wydane na podstawie art. 156 § 6 Kodeksu postępowania karnego.</p>
<p>57. Prawo do udostępnienia akt postępowania przygotowawczego / czynności wyjaśniających</p>	
<p>Art. 156 kpk [prawo do udostępnienia akt postępowania przygotowawczego]</p> <p>§ 5. Jeżeli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów lub kopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie. W przedmiocie udostępnienia akt, sporządzenia odpisów lub kopii lub wydania uwierzytelnionych odpisów lub kopii prowadzący postępowanie przygotowawcze wydaje zarządzenie. W wypadku odmowy udostępnienia akt pokrzywdzonemu na jego wniosek należy poinformować go o możliwości udostępnienia mu akt w późniejszym terminie. Z chwilą powiadomienia podejrzanego lub obrońcy o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego pokrzywdzonemu, jego pełnomocnikowi lub przedstawicielowi ustawowemu nie można odmówić udostępnienia akt, umożliwienia sporządzania odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.</p> <p>§ 5a. W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania podejrzanemu i jego obrońcy udostępnia się niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku, z wyłączeniem dowodów z zeznań świadków, o których mowa w art. 250 § 2b.</p> <p>§ 5b. Przepis § 5 stosuje się odpowiednio do udostępniania akt zakończonego postępowania przygotowawczego⁸².</p>	<p>Osobie, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie, przysługuje prawo do udostępnienia akt na etapie czynności wyjaśniających, jak też prawo do złożenia zażalenia na odmowę udostępnienia akt.</p> <p>Art. 38 § 1a kpw [prawo do złożenia zażalenia na odmowę udostępnienia akt]</p> <p>Na odmowę udostępnienia akt osobie, o której mowa w art. 4 § 2, przysługuje zażalenie do sądu.</p> <p>Art. 4 § 2 kpw [prawo do udostępnienia akt]</p> <p>Prawo, o którym mowa w § 1, przysługuje również osobie określonej w art. 54 § 6 z chwilą przystąpienia do przesłuchania po powiadomieniu jej o treści zarzutów albo z chwilą wezwania jej do złożenia pisemnych wyjaśnień. Osobę tę należy pouczyć o przysługującym jej prawie. Przepisy art. 21–24 stosuje się odpowiednio.</p> <p>§ 56 ust. 5 wytycznych nr 3 KGP z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców:</p> <p>Z czynności zaznajomienia się pokrzywdzonego z materiałem dowodowym, o którym mowa w ust. 4 pkt 1 lit. b, sporządza się notatkę urzędową.</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOSCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>Art. 321 kpk § 1. Jeżeli istnieją podstawy do zamknięcia śledztwa, na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy o końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania, prowadzący postępowanie powiadamia podejrzanego i obrońcę o terminie końcowego zaznajomienia, poucza ich o prawie uprzedniego przejrzenia akt w terminie odpowiednim do wagi lub złożoności sprawy, określonym przez organ procesowy. W celu przejrzenia akt prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej. § 2. Termin zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania powinien być tak wyznaczony, aby od daty doręczenia zawiadomienia o nim podejrzanemu i jego obrońcy upłynęło co najmniej 7 dni. § 3. W czynnościach zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania ma prawo uczestniczyć obrońca.</p>	
58. Forma udokumentowania udostępnienia akt postępowania przygotowawczego / czynności wyjaśniających	
<p>Art. 143 § 1 kpk Spisania protokołu wymagają: (...) 8) końcowe zaznajomienie podejrzanego z materiałami zebranymi w postępowaniu przygotowawczym, (...)</p>	<p>Art. 37 § 12 kpw Czynności, z których nie sporządza się protokołu, a także inne zdarzenia, które mają znaczenie dla postępowania, utrwała się w aktach w formie notatki urzędowej podpisanej przez osobę, która dokonała tych czynności⁸³.</p>
59. Skarga główna (zasadnicza)	
<p>Skargę główną (zasadniczą) stanowi jeden z dwóch dokumentów, który może zostać złożony jedynie w pisemnej formie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) akt oskarżenia, w tym: <ol style="list-style-type: none"> a) akt oskarżenia (rozdział 39. Akt oskarżenia – art. 331–336 kpk) lub b) subsidiarny akt oskarżenia – art. 55 kpk albo 2) wniosek o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym (rozdział 54a. Postępowanie przyspieszone – art. 517a–517j kpk). <p>Art. 331 kpk [terminy sporządzenia aktu oskarżenia] § 1. W ciągu 14 dni od daty zamknięcia śledztwa albo od otrzymania aktu oskarżenia sporządzonego przez Policję w dochodzeniu, prokurator sporządza akt oskarżenia lub zatwierdza akt oskarżenia sporządzony przez Policję w dochodzeniu i wnosi go do sądu albo sam wydaje postanowienie o umorzeniu, o zawieszeniu albo o uzupełnieniu śledztwa lub dochodzenia. § 2. Organ, o którym mowa w art. 325d, może wnieść akt oskarżenia bezpośrednio do sądu, chyba że prokurator postanowi inaczej. § 3. Jeżeli podejrzanym jest tymczasowo aresztowany, termin wymieniony w § 1 wynosi 7 dni. § 4. W sprawie, w której wobec podejrzanego stosowane jest tymczasowe aresztowanie, akt oskarżenia należy wnieść nie później niż 14 dni przed upływem dotychczas określonego terminu stosowania tego środka.</p>	<p>Skargę główną (zasadniczą) stanowi jedynie wniosek o ukaranie, który może mieć jedną z dwóch form:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pisemną, 2) ustną, gdyż w postępowaniu przyspieszonym wniosek o ukaranie może być zgłoszony ustnie do protokołu. <p>Art. 57 kpw [wniosek o ukaranie] § 1. Podstawę do wszczęcia postępowania stanowi wniosek o ukaranie złożony przez organ uprawniony do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w danej sprawie, a w wypadkach określonych w art. 27 § 1 i 2 także wniosek złożony przez pokrzywdzonego. Art. 92 kpw [odrębności postępowania przyspieszonego] § 1. W postępowaniu przyspieszonym, z zastrzeżeniem art. 92a: 1) wniosek o ukaranie może ograniczyć się do wymogów wskazanych w art. 57 § 2 i § 3 pkt 1 i 3; może też być złożony ustnie do protokołu; (...)</p>

**POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE
– POSTĘPOWANIE KARNE**
**CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE
– POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA**
60. Elementy skargi głównej (zasadniczej)
Art. 332 kpk [elementy aktu oskarżenia]
§ 1. Akt oskarżenia powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko oskarżonego, inne dane o jego osobie, w tym numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub informację o ich nieposiadaniu przez oskarżonego lub niemożności ich ustalenia, dane o zastosowaniu środka zapobiegawczego oraz zabezpieczenia majątkowego;
- 2) dokładne określenie zarzucanego oskarżonemu czynu ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz skutków, a zwłaszcza wysokości powstałej szkody;
- 3) wskazanie, że czyn został popełniony w warunkach wymienionych w art. 64 lub art. 65 Kodeksu karnego albo art. 37 § 1 Kodeksu karnego skarbowego;
- 4) wskazanie przepisów ustawy karnej, pod które zarzucany czyn podpada;
- 5) wskazanie sądu właściwego do rozpoznania sprawy.
- 6) *(uchylony)*

§ 2. Do aktu oskarżenia **dołącza się** jego uzasadnienie, przytaczające fakty i dowody, na których oskarżenie się opiera, a w miarę potrzeby wyjaśniające podstawę prawną oskarżenia i omawiające okoliczności, na które powołuje się oskarżony w swej obronie.

§ 3. Jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia, akt oskarżenia **może nie zawierać uzasadnienia**.

Art. 333 kpk [treść aktu oskarżenia; załączniki i wnioski prokuratora]
§ 1. Akt oskarżenia powinien także zawierać:

- 1) listę osób, których wezwania oskarżyciel żąda;
- 2) wykaz innych dowodów, których przeprowadzenia na rozprawie głównej domaga się oskarżyciel.

§ 2. Prokurator może wnieść o zaniechanie wezwania i odczytanie na rozprawie zeznań świadków, o których mowa w art. 350a.

§ 3. Do aktu oskarżenia **dołącza się, do wiadomości sądu**, listę ujawnionych osób pokrzywdzonych z podaniem ich adresów, a także adresy osób, o których mowa w § 1 pkt 1. Należy również podać numery telefonów, telefaksów i adresy poczty elektronicznej osób wskazanych w zdaniu pierwszym, chyba że informacji tych nie można ustalić.

§ 3a. Do aktu oskarżenia **dołącza się** listę pokrzywdzonych, którzy złożyli wnioski na podstawie art. 299a § 2.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Prokurator **może także dołączyć** do aktu oskarżenia wniosek o orzeczenie wobec podmiotu zobowiązanego określonego w art. 91a zwrotu korzyści majątkowej albo jej równowartości uprawnionemu podmiotowi lub orzeczenie przepadku świadczenia albo jego równowartości na rzecz Skarbu Państwa. Wniosek powinien zawierać uzasadnienie.

Art. 57 kpw [elementy wniosku o ukaranie]
§ 2. Wniosek o ukaranie powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko oraz adres obwinionego, a także inne dane niezbędne do ustalenia jego tożsamości;
- 2) określenie zarzucanego obwinionemu czynu ze wskazaniem miejsca, czasu, sposobu i okoliczności jego popełnienia;
- 3) wskazanie dowodów;
- 4) imię i nazwisko oraz podpis sporządzającego wniosek, a także adres gdy wniosek pochodzi od pokrzywdzonego.

§ 3. Wniosek o ukaranie **składany przez oskarżyciela publicznego powinien ponadto zawierać** wskazanie:

- 1) przepisów, pod które zarzucany czyn podpada;
- 2) miejsca zatrudnienia obwinionego oraz, w miarę możliwości, danych o jego warunkach materialnych, rodzinnych i osobistych;
- 3) pokrzywdzonych, o ile takich ujawniono;
- 4) wysokości wyrządzonej szkody;
- 5) stanowiska osoby sporządzającej wniosek;
- 6) sądu właściwego do rozpoznania sprawy;
- 7) danych dotyczących uprzedniego skazania obwinionego za podobne przestępstwo lub wykroczenie, jeżeli oskarżyciel powołuje się na tę okoliczność.

**POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE
– POSTĘPOWANIE KARNE**
**CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE
– POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA**
61. Wnoszący skargę główną (zasadniczą) / przyłączający się do skargi głównej
Art. 45 kpk [podmioty uprawnione]

§ 1. Oskarżycielem publicznym przed wszystkimi sądami jest prokurator.

§ 1a. W wypadkach określonych w ustawie czynności procesowe wykonuje prokurator bezpośrednio przełożony lub prokurator nadrzędny.

§ 1b i 1 c. (*uchylone*)

§ 2. **Inny organ państwowy** może być oskarżycielem publicznym z mocy szczególnych przepisów ustawy, określających zakres jego działania⁸⁴.

Rozdział 5 kpk. Oskarżyciel posiłkowy.

Art. 53 kpk [podmiot uprawniony] W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego pokrzywdzony może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego.

Art. 54 kpk [oświadczenie o działaniu]

§ 1. Jeżeli akt oskarżenia wniósł oskarżyciel publiczny, pokrzywdzony może aż **do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej** złożyć oświadczenie, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

§ 2. Cofnięcie aktu oskarżenia przez oskarżyciela publicznego nie pozbawia uprawnień oskarżyciela posiłkowego. Pokrzywdzony, który uprzednio nie korzystał z uprawnień oskarżyciela posiłkowego, może **w terminie 14 dni** od powiadomienia go o cofnięciu przez oskarżyciela publicznego aktu oskarżenia oświadczyć, że przystępuje do postępowania jako oskarżyciel posiłkowy.

Art. 55 kpk [subsidiarny akt oskarżenia]

§ 1. W razie powtórnego wydania postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania w wypadku, o którym mowa w art. 330 § 2, **pokrzywdzony może w terminie miesiąca** od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora nadrzędnego o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia wnieść akt oskarżenia do sądu, dołączając po jednym odpisie dla każdego oskarżonego oraz dla prokuratora. Przepis art. 488 § 2 stosuje się odpowiednio. Przepisów art. 339 § 3 pkt 3a i art. 396a nie stosuje się.

§ 2. Akt oskarżenia wniesiony przez pokrzywdzonego powinien być **sporządzony i podpisany przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej**, z zachowaniem warunków określonych w art. 332 i art. 333 § 1.

§ 2a. O wniesieniu aktu oskarżenia zawiadamia się innych pokrzywdzonych znanych sądowi.

§ 3. Inny pokrzywdzony tym samym czynem może aż do rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej przyłączyć się do postępowania.

§ 4. Do sprawy wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego może w każdym czasie wstąpić prokurator, stając się oskarżycielem

Art. 17 kpw [podmioty uprawnione]

§ 1. Oskarżycielem publicznym we wszystkich sprawach o wykroczenia jest **Policja, chyba że ustawa stanowi inaczej**.

§ 2. W sprawach o wykroczenia przeciwko prawom pracownika określonych w Kodeksie pracy, w sprawach o wykroczenia określonych w art. 27–27b ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1563), w sprawach o wykroczenia określonych w art. 119–123 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, 2023, 2369 i 2400), w sprawach o wykroczenia określonych w art. 27–28b ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług (Dz. U. z 2018 r. poz. 2206 oraz z 2020 r. poz. 1423), w sprawach o wykroczenie określone w art. 8e ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207), w sprawach o wykroczenia określonych w art. 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni (Dz. U. z 2019 r. poz. 466 oraz z 2020 r. poz. 2157), a także w sprawach o inne wykroczenia związane z wykonywaniem pracy zarobkowej, jeżeli ustawa tak stanowi, oskarżycielem publicznym jest **inspektor pracy**.

§ 3. **Organem administracji rządowej i samorządowej, organem kontroli państwowej i kontroli samorządu terytorialnego oraz strażom gminnym (miejskim)** uprawnienia oskarżyciela publicznego przysługują tylko wówczas, gdy w zakresie swego działania w tym w trakcie prowadzonych czynności wyjaśniających ujawniły wykroczenia i wystąpiły z wnioskiem o ukaranie.

§ 4. Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, nadać w sprawach o wykroczenia uprawnienia oskarżyciela publicznego także **innym instytucjom państwowym, samorządowym lub społecznym**, określając zakres spraw, w których w ramach swego działania mogą występować z wnioskiem o ukaranie za ujawnione przez siebie wykroczenia, mając na względzie zakres ustawowych uprawnień takich instytucji oraz potrzebę ochrony dóbr szczególnie narażonych na naruszenia ze strony sprawców wykroczeń⁸⁵.

§ 5. Udział w sprawie organu, który złożył wniosek o ukaranie, wyłącza Policję od udziału w sprawie.

Art. 18 kpw [uprawnienia prokuratora]

§ 1. **W każdej sprawie o wykroczenie** wniosek o ukaranie może wnieść prokurator, stając się oskarżycielem publicznym.

§ 2. Prokurator może także wstąpić do postępowania wszczętego na podstawie wniosku o ukaranie wniesionego przez innego oskarżyciela.

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>publicznym. Postępowanie toczy się wówczas z oskarżenia publicznego, a pokrzywdzony, który wniósł akt oskarżenia, korzysta z praw oskarżyciela posiłkowego, o którym mowa w art. 54. Cofnięcie aktu oskarżenia przez oskarżyciela publicznego jest dopuszczalne jedynie za zgodą pokrzywdzonego, który wniósł akt oskarżenia, a w razie przyłączenia się do postępowania pokrzywdzonego, o którym mowa w § 3 – również tego pokrzywdzonego.</p> <p>Rozdział 6 kpk. Oskarżyciel prywatny.</p> <p>Art. 59 kpk [podmiot uprawniony]</p> <p>§ 1. Pokrzywdzony może jako oskarżyciel prywatny wnosić i popierać oskarżenie o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego.</p> <p>§ 2. Inny pokrzywdzony tym samym czynem może aż do rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej przyłączyć się do toczącego się postępowania.</p> <p>Art. 60 kpk [ingerencja prokuratora]</p> <p>§ 1. W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego prokurator wszczyna postępowanie albo wstępuje do postępowania już wszczętego, jeżeli wymaga tego interes społeczny.</p> <p>§ 2. Postępowanie toczy się wówczas z urzędu, a pokrzywdzony, który przedtem wniósł oskarżenie prywatne, korzysta z praw oskarżyciela posiłkowego; do pokrzywdzonego, który przedtem nie wniósł oskarżenia prywatnego, stosuje się art. 54, 55 § 3 i art. 58.</p> <p>§ 3. Jeżeli prokurator, który wstąpił do postępowania, odstąpił potem od oskarżenia, pokrzywdzony powraca w dalszym postępowaniu do praw oskarżyciela prywatnego.</p> <p>§ 4. Pokrzywdzony, który nie wniósł oskarżenia, może w terminie zawitym 14 dni od daty powiadomienia go o odstąpieniu prokuratora od oskarżenia złożyć akt oskarżenia lub oświadczenie, że podtrzymuje oskarżenie jako prywatne, a jeżeli takiego oświadczenia nie złoży, sąd lub referendarz sądowy umarza postępowanie.</p>	<p>§ 3. W wypadkach wskazanych w § 1 i 2 udział prokuratora wyłącza udział innego oskarżyciela publicznego.</p> <p>Rozdział 5 kpw. Pokrzywdzony, oskarżyciel posiłkowy i pełnomocnicy.</p> <p>Art. 25 kpw [pokrzywdzony]</p> <p>§ 1. Pokrzywdzonym jest ten, czyje dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez wykroczenie.</p> <p>§ 2. W razie śmierci pokrzywdzonego prawa, które by mu przysługiwały, mogą wykonywać osoby najbliższe.</p> <p>§ 3. Do pokrzywdzonego stosuje się odpowiednio art. 49 § 3 oraz art. 51 Kodeksu postępowania karnego.</p> <p>§ 4. Pokrzywdzony może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego.</p> <p>§ 5. Do pokrzywdzonego, który złożył zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia, stosuje się odpowiednio art. 304b Kodeksu postępowania karnego.</p> <p>Art. 26 kpw [oskarżyciel posiłkowy]</p> <p>§ 1. O przesłaniu wniosku o ukaranie oskarżyciel publiczny zawiadamia ujawnionego pokrzywdzonego, wskazując sąd, do którego wniosek skierowano, i pouczając go o uprawnieniach, o których mowa w § 3.</p> <p>§ 2. (uchylony)</p> <p>§ 3. Pokrzywdzony może w terminie 7 dni od zawiadomienia, o którym mowa w § 1, oświadczyć, że będzie działać obok oskarżyciela publicznego jako oskarżyciel posiłkowy; po upływie tego terminu uprawnienie wygasa.</p> <p>§ 4. (uchylony)</p> <p>§ 5. Art. 54 § 2 i art. 56 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.</p> <p>Art. 27 kpw [wniosek o ukaranie]</p> <p>§ 1. W sprawach o wykroczenia ścigane na żądanie pokrzywdzonego, pokrzywdzony może samodzielnie wnieść wniosek o ukaranie jako oskarżyciel posiłkowy.</p> <p>§ 2. W sprawach o wykroczenia inne niż określone w § 1, pokrzywdzony może samodzielnie wnieść wniosek o ukaranie jako oskarżyciel posiłkowy, jeżeli w ciągu miesiąca od powiadomienia o wykroczeniu organu uprawnionego do występowania w tych sprawach w charakterze oskarżyciela publicznego nie zostanie powiadomiony o wniesieniu przez ten organ wniosku o ukaranie albo otrzyma zawiadomienie, o którym mowa w art. 54 § 2.</p> <p>§ 3. Jeżeli pokrzywdzony złożył wniosek o ukaranie, pomimo że oskarżyciel publiczny także złożył taki wniosek, wniosek pokrzywdzonego traktuje się jako oświadczenie wskazane w art. 26 § 3.</p> <p>§ 4. Prezes sądu lub referendarz sądowy zawiadamia o wniesieniu wniosku o ukaranie, o którym mowa w § 1 i 2, właściwego oskarżyciela publicznego. Jeżeli oskarżyciel ten w ciągu 14 dni od otrzymania zawiadomienia wniesie w sprawie o ten sam czyn tej samej osoby publiczny wniosek o ukaranie, wniosek pokrzywdzonego traktuje się jak oświadczenie wskazane w art. 26 § 3.</p>

62. Oskarżyciel publiczny

Art. 45 kpk [podmioty uprawnione do bycia oskarżycielem publicznym]

§ 1. Oskarżycielem publicznym **przed wszystkimi sądami jest prokurator.**

§ 1a. W wypadkach określonych w ustawie czynności procesowe wykonuje prokurator bezpośrednio przełożony lub prokurator nadrzędny.

§ 1b i 1c. (*uchylone*)

§ 2. **Inny organ państwowy** może być oskarżycielem publicznym z mocy szczególnych przepisów ustawy, określających zakres jego działania.

Art. 17 kpw [podmioty uprawnione do bycia oskarżycielem publicznym]

§ 1. Oskarżycielem publicznym **we wszystkich sprawach o wykroczenia jest Policja, chyba że ustawa stanowi inaczej.**

§ 2. W sprawach o wykroczenia przeciwko prawom pracownika określonych w Kodeksie pracy, w sprawach o wykroczenia określonych w art. 27–27b ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1563), w sprawach o wykroczenia określonych w art. 119–123 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, 2023, 2369 i 2400), w sprawach o wykroczenia określonych w art. 27–28b ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług (Dz. U. z 2018 r. poz. 2206 oraz z 2020 r. poz. 1423), w sprawach o wykroczenie określone w art. 8e ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207), w sprawach o wykroczenia określonych w art. 10 ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni (Dz. U. z 2019 r. poz. 466 oraz z 2020 r. poz. 2157), a także w sprawach o inne wykroczenia związane z wykonywaniem pracy zarobkowej, jeżeli ustawa tak stanowi, oskarżycielem publicznym jest **inspektor pracy.**

§ 3. **Organom administracji rządowej i samorządowej, organom kontroli państwowej i kontroli samorządu terytorialnego oraz strażom gminnym (miejskim)** uprawnienia oskarżyciela publicznego przysługują **tylko wówczas, gdy** w zakresie swego działania w tym w trakcie prowadzonych czynności wyjaśniających ujawniły wykroczenia i wystąpiły z wnioskiem o ukaranie.

§ 4. Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, nadać w sprawach o wykroczenia uprawnienia oskarżyciela publicznego także innym instytucjom państwowym, samorządowym lub społecznym, określając zakres spraw, w których w ramach swego działania mogą występować z wnioskiem o ukaranie za ujawnione przez siebie wykroczenia, mając na względzie zakres ustawowych uprawnień takich instytucji oraz potrzebę ochrony dóbr szczególnie narażonych na naruszenia ze strony sprawców wykroczeń.

§ 5. Udział w sprawie organu, który złożył wniosek o ukaranie, wyłącza Policję od udziału w sprawie.

Art. 18 kpw [prokurator]

§ 1. **W każdej sprawie o wykroczenia wniosek o ukaranie może wnieść prokurator,** stając się oskarżycielem publicznym.

§ 2. Prokurator **może także** wstąpić do postępowania wszczętego na podstawie wniosku o ukaranie wniesionego przez innego oskarżyciela.

§ 3. W wypadkach wskazanych w § 1 i 2 **udział prokuratora wyłącza udział innego oskarżyciela publicznego.**

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
63. Uprawnienie prokuratora do bycia oskarżycielem publicznym	
<p>Art. 45 kpk [podmioty uprawnione do bycia oskarżycielem publicznym] § 1. Oskarżycielem publicznym przed wszystkimi sądami jest prokurator.</p>	<p>Art. 18 kpw [prokurator] § 1. W każdej sprawie o wykroczenie wniosek o ukaranie może wnieść prokurator, stając się oskarżycielem publicznym. § 2. Prokurator może także wstąpić do postępowania wszczętego na podstawie wniosku o ukaranie wniesionego przez innego oskarżyciela. § 3. W wypadkach wskazanych w § 1 i 2 udział prokuratora wyłącza udział innego oskarżyciela publicznego.</p>
64. Materiały dołączane przez oskarżyciela publicznego do skargi głównej (zasadniczej)	
<p>Art. 333 kpk [materiały dołączane przez oskarżyciela publicznego do aktu oskarżenia] § 3. Do aktu oskarżenia dołącza się, do wiadomości sądu, listę ujawnionych osób pokrzywdzonych z podaniem ich adresów, a także adresy osób, o których mowa w § 1 pkt 1. Należy również podać numery telefonów, telefaksów i adresy poczty elektronicznej osób wskazanych w zdaniu pierwszym, chyba że informacji tych nie można ustalić. § 3a. Do aktu oskarżenia dołącza się listę pokrzywdzonych, którzy złożyli wnioski na podstawie art. 299a § 2. § 4. (uchylony) § 5. Prokurator może także dołączyć do aktu oskarżenia wniosek o orzeczenie wobec podmiotu zobowiązanego określonego w art. 91a zwrotu korzyści majątkowej albo jej równowartości uprawnionemu podmiotowi lub orzeczenie przepadku świadczenia albo jego równowartości na rzecz Skarbu Państwa. Wniosek powinien zawierać uzasadnienie. Art. 334 kpk [przesłanie akt; zawiadomienie o przesłaniu aktu oskarżenia do sądu] § 1. Z aktem oskarżenia przesyła się sądowi akta postępowania przygotowawczego wraz z załącznikami. § 2. Do aktu oskarżenia dołącza się także: 1) załącznik adresowy do akt sprawy; 2) po jednym odpisie tego aktu dla każdego oskarżonego, a w przypadku określonym w art. 335 § 2 także dla każdego pokrzywdzonego. § 2a. Odpisy aktu oskarżenia, o których mowa w § 2 pkt 2, mogą być przesłane sądowi w postaci elektronicznej, z wyłączeniem odpisów przeznaczonych dla adresatów, którzy w dniu przesłania sądowi aktu oskarżenia są pozbawieni wolności lub których adresu poczty elektronicznej nie ustalono⁸⁶.</p>	<p>Art. 57 § 4 kpw [materiały dołączane przez oskarżyciela publicznego do wniosku o ukaranie] Do wniosku o ukaranie oskarżyciel publiczny dołącza materiały czynności wyjaśniających lub postępowania przygotowawczego, a także, do wiadomości sądu, adresy świadków i pokrzywdzonych oraz po jednym odpisie wniosku dla każdego z obwinionych.</p>
65. Inne decyzje procesowe niż skarga główna (zasadnicza) kończąca postępowanie przygotowawcze / czynności wyjaśniające	
<p>W przypadku gdy do sądu nie jest kierowany akt oskarżenia, inną decyzją procesową kończącą postępowanie przygotowawcze może być: I. Wydanie postanowienia o umorzeniu dochodzenia/śledztwa.</p>	<p>W przypadku gdy do sądu nie jest kierowany wniosek o ukaranie, inną decyzją kończącą czynności wyjaśniające może być: I. Sporządzenie wniosku o odstąpienie od skierowania wniosku o ukaranie z dwóch przyczyn: • faktycznych, czyli z powodu niewykrycia sprawcy czynu,</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>Art. 322 kpk [umorzenie śledztwa] § 1. Jeżeli postępowanie nie dostarczyło podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, a nie zachodzą warunki określone w art. 324, umarza się śledztwo bez konieczności uprzedniego zaznajomienia z materiałami postępowania i jego zamknięcia. § 2. Postanowienie o umorzeniu śledztwa powinno zawierać, oprócz danych wymienionych w art. 94, dokładne określenie czynu i jego kwalifikacji prawnej oraz wskazanie przyczyn umorzenia. § 3. Jeżeli umorzenie następuje po wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów albo przesłuchaniu osoby w charakterze podejrzanego, postanowienie o umorzeniu powinno zawierać także imię i nazwisko podejrzanego oraz w razie potrzeby inne dane o jego osobie.</p> <p>Art. 308 kpk [postępowanie w niezbędnym zakresie, in. czynności niecierpiące zwłoki] § 2. W wypadkach niecierpiących zwłoki, w szczególności wtedy, gdy mogłoby to spowodować zatarcie śladów lub dowodów przestępstwa, można w toku czynności wymienionych w § 1 przesłuchać osobę podejrzaną o popełnienie przestępstwa w charakterze podejrzanego przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jeżeli zachodzą warunki do sporządzenia takiego postanowienia. Przesłuchanie rozpoczyna się od informacji o treści zarzutu. § 3. W wypadku przewidzianym w § 2, w sprawach, w których prowadzenie śledztwa jest obowiązkowe, najpóźniej w ciągu 5 dni od dnia przesłuchania wydaje się postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo, w razie braku warunków do jego sporządzenia, umarza się postępowanie w stosunku do osoby przesłuchanej.</p> <p>II. Skierowanie przez prokuratora do sądu wniosku o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających. Art. 324 kpk [wniosek o umorzenie śledztwa i zastosowanie środków zabezpieczających] § 1. Jeżeli zostanie ustalone, że podejrzany dopuścił się czynu w stanie niepoczytalności, a istnieją podstawy do zastosowania środków zabezpieczających, prokurator po zamknięciu śledztwa kieruje sprawę do sądu z wnioskiem o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających. Przepis art. 321 stosuje się odpowiednio. § 1a. Do wniosku, o którym mowa w § 1, stosuje się odpowiednio art. 331 § 1 i 4, art. 332, art. 333 § 1–3 i art. 334 § 1, a przekazując wniosek do sądu, prokurator informuje o tym ujawnionego pokrzywdzonego. § 2. Jeżeli sąd nie znajduje podstaw do uwzględnienia wniosku, o którym mowa w § 1, przekazuje sprawę prokuratorowi do dalszego prowadzenia. § 3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.</p> <p>III. skierowanie przez prokuratora do sądu wniosku o warunkowe umorzenie postępowania. Art. 336 kpk [wniosek prokuratora o warunkowe umorzenie postępowania]</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prawnych, czyli gdy zaistniały tzw. ujemne przesłanki procesowe określone w art. 5 kpw (art. 54 § 2 kpw). <p>Zgodnie z treścią § 4 ust. 6 wytycznych nr 3 KGP z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców: W przypadku zastosowania środka oddziaływania wychowawczego w trakcie prowadzonych czynności wyjaśniających, policjant sporządza wniosek o odstąpienie od skierowania wniosku o ukaranie do sądu oraz zawiadamia o zakończeniu czynności ujawnionych pokrzywdzonych i osobę zawiadamiającą o popełnieniu wykroczenia, pouczając ich odpowiednio o prawie do samodzielnego wniesienia wniosku o ukaranie jako oskarżyciel posiłkowy (art. 27 § 1 i 2 kpw) oraz do złożenia zażalenia na niewnie-sienie wniosku o ukaranie (art. 56a kpw).</p> <p>Zgodnie z treścią § 6 wytycznych nr 3 KGP z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Postępowanie o czyny karalne wyczerpujące znamiona wykroczeń wskazanych w art. 1 § 2 pkt 2 lit. b u.p.n.⁸⁷ prowadzi się w trybie i na zasadach określonych w tej ustawie. 2. Policja podejmuje czynności w celu zapobiegania i zwalczania demoralizacji wobec nieletnich, którzy nie ukończyli 13 lat i popełnili czyn wyczerpujący znamiona wykroczenia, bądź w wieku 13–17 lat i popełnili czyn wyczerpujący znamiona wykroczenia niebędącego czynem karalnym. <p>(...)</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2: <ol style="list-style-type: none"> 1) sporządza się wniosek o odstąpienie od skierowania wniosku o ukaranie do sądu, wskazując przyczynę odstąpienia; <p>(...)</p> <p>Zgodnie z treścią § 12 ust. 3 wytycznych nr 3 KGP z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców: Wniosek o odstąpienie od kierowania wniosku o ukaranie do sądu zatwierdza organ Policji lub osoba pisemnie upoważniona przez ten organ.</p> <p>Zgodnie z treścią § 56 wytycznych nr 3 KGP z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jeżeli czynności dowodowe nie dają podstaw do skierowania wniosku o ukaranie do sądu, należy je zakończyć. Na wniosek policjanta prowadzącego czynności wyjaśniające organ Policji lub osoba upoważniona przez ten organ zatwierdza wniosek o odstąpienie od skierowania wniosku o ukaranie do sądu w tej sprawie. Czynności wykrywcze można ponownie podjąć do czasu przedawnienia karalności czynu.

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE A CZYNNOCI WYJAŚNIAJĄCE W SPRAWACH O WYKROCZENIA

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>§ 1. Jeżeli spełnione są przesłanki uzasadniające warunkowe umorzenie postępowania, prokurator może zamiast aktu oskarżenia sporządzić i skierować do sądu wniosek o takie umorzenie.</p> <p>§ 2. Do wniosku stosuje się odpowiednio przepisy art. 332 § 1 pkt 1, 2, 4 i 5. Uzasadnienie wniosku można ograniczyć do wskazania dowodów świadczących o tym, że wina oskarżonego nie budzi wątpliwości, a ponadto okoliczności przemawiających za warunkowym umorzeniem.</p> <p>§ 3. Prokurator może wskazać proponowany okres próby, obowiązki, które należy nałożyć na oskarżonego i, stosownie do okoliczności, wnioski co do dozoru.</p> <p>§ 4. Do wniosku dołącza się, do wiadomości sądu, listę ujawnionych osób pokrzywdzonych z podaniem ich adresów. Przepis art. 334 stosuje się odpowiednio.</p> <p>§ 5. Do wniosku o warunkowe umorzenie postępowania stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące aktu oskarżenia zawarte w rozdziale 40.</p>	<p>2. Policjant prowadzący czynności wyjaśniające, wnioskując o zatwierdzenie wniosku o odstąpienie od skierowania wniosku o ukaranie do sądu, przedstawia krótkie uzasadnienie oraz opis wykonanych czynności wyjaśniających.</p> <p>3. Wniosku o odstąpienie od skierowania wniosku o ukaranie nie sporządza się w przypadku nałożenia w toku czynności wyjaśniających grzywny w drodze mandatu karnego.</p> <p>4. Organ Policji lub osoba upoważniona przez ten organ zawiadamia pisemnie o odstąpieniu od kierowania wniosku o ukaranie do sądu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ujawnionych pokrzywdzonych, wskazując przyczynę niewniesienia wniosku o ukaranie oraz: <ol style="list-style-type: none"> a) pouczając o prawie do samodzielnego wniesienia wniosku o ukaranie w charakterze oskarżyciela posiłkowego, b) możliwości zaznajomienia się z materiałem dowodowym uzyskanym w toku czynności wyjaśniających oraz sporządzania odpisów i kopii, na zasadach określonych w art. 54 § 2 kpw; 2) osobę, która złożyła zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia, a nie jest pokrzywdzonym, wskazując przyczynę niewniesienia wniosku o ukaranie oraz pouczając o prawie do złożenia, w terminie 7 dni od daty doręczenia zawiadomienia, zażalenia na niewniesienie wniosku do organu nadrzędnego nad organem, który podjął decyzję o odstąpieniu od skierowania wniosku o ukaranie, za pośrednictwem tego organu. <p>II. Zastosowanie wobec sprawcy środka oddziaływania wychowawczego w postaci pouczenia, zwrócenia uwagi lub ostrzeżenia albo środka przewidzianego w przepisach o odpowiedzialności dyscyplinarnej lub porządkowej, gdy środek ten jest wystarczającą reakcją na wykroczenie (zasada celowości karania, in. oportunitizmu – art. 61 § 1 pkt 2 kpw).</p> <p>III. Zastosowanie postępowania mandatowego, czyli nałożenie kary grzywny w drodze mandatu karnego (art. 95–102 kpw).</p> <p>IV. Skierowanie akt czynności wyjaśniających do sądu rodzinnego, gdy sprawcą czynu karalnego jest nieletni (art. 8 kw).</p>
<p>66. Termin do zgłoszenia przez pokrzywdzonego oświadczenia o tym, że będzie działał w charakterze strony czynnej postępowania sądowego jako oskarżyciel posiłkowy obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego</p>	
<p>Art. 53 kpk [uprawnienie pokrzywdzonego do bycia oskarżycielem posiłkowym jako stroną czynną postępowania sądowego] W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego pokrzywdzony może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego.</p>	<p>Art. 25 § 4 kpw [uprawnienie pokrzywdzonego do bycia oskarżycielem posiłkowym jako stroną czynną postępowania sądowego] Pokrzywdzony może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego.</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>Art. 54 § 1 kpk [termin do zgłoszenia chęci bycia oskarżycielem posiłkowym] Jeżeli akt oskarżenia wniósł oskarżyciel publiczny, pokrzywdzony może aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć oświadczenie, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego.</p>	<p>Art. 26 kpw [termin do zgłoszenia chęci bycia oskarżycielem posiłkowym] § 1. O przesłaniu wniosku o ukaranie oskarżyciel publiczny zawiadamia ujawnionego pokrzywdzonego, wskazując sąd, do którego wniosek skierowano, i pouczając go o uprawnieniach, o których mowa w § 3. § 2. (<i>uchylony</i>). § 3. Pokrzywdzony może w terminie 7 dni od zawiadomienia, o którym mowa w § 1, oświadczyć, że będzie działał obok oskarżyciela publicznego jako oskarżyciel posiłkowy; po upływie tego terminu uprawnienie wygasa. Termin siedmiodniowy wyznaczony pokrzywdzonemu do zgłoszenia chęci bycia oskarżycielem posiłkowym w sprawach o wykroczenia to termin prekluzyjny (łac. <i>praeclusio</i> – zamknięcie), czyli nieprzekraczalny i niepodlegający przywróceniu⁸⁸.</p>
67. Obrona obligatoryjna	
<p>Z treści art. 79 § 1 kpk wynika, że w postępowaniu karnym oskarżony musi mieć obrońcę, jeżeli:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nie ukończył 18 lat; 2) jest głuchy, niemy lub niewidomy; 3) zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy jego zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona; 4) zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny. <p>§ 2. Oskarżony musi mieć obrońcę również wtedy, gdy sąd uzna to za niezbędne ze względu na inne okoliczności utrudniające obronę.</p> <p>§ 3. W wypadkach, o których mowa w § 1 i 2, udział obrońcy jest obowiązkowy w rozprawie oraz w tych posiedzeniach, w których obowiązkowy jest udział oskarżonego.</p> <p>§ 4. Uznając za uzasadnioną opinię biegłych lekarzy psychiatrów, że czyn oskarżonego nie został popełniony w warunkach wyłączenia lub znacznego ograniczenia zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem i że stan zdrowia psychicznego oskarżonego pozwala na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny, sąd orzeka, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy. Prezes sądu albo sąd zwalnia wówczas obrońcę z jego obowiązków, chyba że zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu.</p> <p>Art. 80 kpk [obrona obligatoryjna w postępowaniu przed sądem okręgowym] Oskarżony musi mieć obrońcę w postępowaniu przed sądem okręgowym, jeżeli zarzucono mu zbrodnię. W takim wypadku udział obrońcy w rozprawie głównej jest obowiązkowy.</p>	<p>Z treści art. 21 § 1 kpw wynika, że w postępowaniu w sprawie o wykroczenia obwiniony musi mieć obrońcę przed sądem, jeżeli:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) jest głuchy, niemy lub niewidomy; 2) zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności. <p>§ 2. W wypadku, o którym mowa w § 1 pkt 2, obowiązek korzystania z pomocy obrońcy ustaje, jeżeli sąd uznaje za uzasadnioną opinię biegłego psychiatry, że czyn obwinionego nie został popełniony w warunkach wyłączenia lub znacznego ograniczenia zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem i że stan psychiczny obwinionego pozwala na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny. Sąd zwalnia wówczas obrońcę z jego obowiązków.</p> <p>§ 3. W wypadkach, o których mowa w § 1, udział obrońcy w rozprawie jest obowiązkowy, a w posiedzeniu, jeżeli ustawa tak stanowi.</p> <p>§ 4. Jeżeli w wypadkach, o których mowa w § 1, obwiniony nie ma obrońcy z wyboru, wyznacza mu się obrońcę z urzędu.</p>

**POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE
– POSTĘPOWANIE KARNE**
**CZYNNOCI WYJAŚNIAJĄCE
– POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA**
68. obrońca z urzędu
Art. 78 kpk [obrońca z urzędu]

§ 1. Oskarżony, który nie ma obrońcy z wyboru, może żądać, aby mu wyznaczono obrońcę z urzędu, jeżeli w sposób należyty wykaże, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony **bez uszczerbku** dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Podstawą odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu nie może być skorzystanie przez oskarżonego z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2232 oraz z 2021 r. poz. 159).

§ 1a. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli oskarżony żąda wyznaczenia obrońcy z urzędu w celu dokonania określonej czynności procesowej.

§ 2. Sąd może cofnąć wyznaczenie obrońcy, jeżeli okaże się, że nie istnieją okoliczności, na podstawie których go wyznaczono. Na postanowienie o cofnięciu wyznaczenia obrońcy przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu.

Art. 22 kpw [obrońca z urzędu]

Gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, obwinionemu, który nie ma obrońcy z wyboru, wyznacza się na jego wniosek obrońcę z urzędu, jeżeli w sposób należyty wykaże, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony **bez poważnego uszczerbku** dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Podstawą odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu nie może być skorzystanie przez obwinionego z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2232 oraz z 2021 r. poz. 159). Przepis art. 78 § 2 kpk stosuje się.

69. Liczba obrońców
Art. 77 kpk [liczba obrońców]

Oskarżony może mieć jednocześnie **nie więcej niż trzech obrońców**.

Art. 4 kpw [prawo do obrony; liczba obrońców]

§ 1. **Obwinionemu** przysługuje prawo do obrony, w tym do korzystania z **pomocy jednego obrońcy**, o czym należy go pouczyć.

§ 2. Prawo, o którym mowa w § 1, przysługuje **również osobie określonej w art. 54 § 6 z chwilą przystąpienia do przesłuchania po powiadomieniu jej o treści zarzutów albo z chwilą wezwania jej do złożenia pisemnych wyjaśnień**. Osobę tę należy pouczyć o przysługującym jej prawie. Przepisy art. 21–24 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Pouczenie, o którym mowa w § 2, następuje przed przesłuchaniem albo wraz z wezwaniem do złożenia pisemnych wyjaśnień. Jeżeli pouczenie następuje wraz z wezwaniem do złożenia pisemnych wyjaśnień, wzmiankę o pouczeniu zamieszcza się w notatce urzędowej, o której mowa w art. 54 § 7.

70. Podmioty mogące pełnić funkcję pełnomocnika

W postępowaniu karnym pełnomocnikiem może być **adwokat, radca prawny lub radca Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej**. Pełnomocnika z urzędu wyznacza prezes lub referendarz sądowy sądu właściwego do rozpoznania sprawy. Do pełnomocnika stosuje się odpowiednio przepisy art. 77, art. 78, art. 81 § 1a–2, art. 81a § 1–3, art. 83, art. 84 i art. 86 § 2 kpk oraz przepisy wydane na podstawie art. 81a § 4 kpk. Na zasadach określonych w odrębnej ustawie czynności zastępstwa wykonuje Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej⁸⁹.

Zgodnie z treścią art. 89 kpk – w kwestiach dotyczących pełnomocnika, a nieunormowanych przez przepisy kpk, stosuje się odpowiednio przepisy obowiązujące w postępowaniu cywilnym⁹⁰.

W procesowym prawie wykroczeń pełnomocnikiem może być **adwokat, radca prawny**, a w wypadku gdy pokrzywdzonym jest instytucja państwowa, samorządowa lub społeczna, także **pracownik tej instytucji lub jej organu nadrzędnego**. Do pełnomocnika stosuje się odpowiednio przepisy art. 22 i art. 23 kpw oraz art. 83, art. 84, art. 86 § 2 i art. 89 kpk⁹¹.

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
71. Podmioty uprawnione do korzystania z pomocy pełnomocnika	
<p>Strona inna niż oskarżony może ustanowić pełnomocnika. Osoba niebędąca stroną może ustanowić pełnomocnika, jeżeli wymagają tego jej interesy w toczącym się postępowaniu. Sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może odmówić dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika, o którym mowa w art. 87 § 2 kpk, jeżeli uzna, że nie wymaga tego obrona interesów osoby niebędącej stroną⁹².</p>	<p>Pokrzywdzony i oskarżyciel posiłkowy może korzystać z pomocy jednego pełnomocnika⁹³.</p>
72. Zawieszenie postępowania przygotowawczego / czynności wyjaśniających	
<p>Postanowienie o zawieszeniu śledztwa, jeżeli nie zostało wydane przez prokuratora, wymaga jego pisemnego zatwierdzenia⁹⁴. Z treści art. 325e § 1 kpk wynika, że postanowienia o wszczęciu dochodzenia, odmowie wszczęcia dochodzenia, umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw, umorzeniu dochodzenia oraz o jego zawieszeniu wydaje prowadzący postępowanie. Mogą one zostać zamieszczone w protokole, o którym mowa w art. 304a kpk, i nie wymagają uzasadnienia. Na wniosek strony organ prowadzący dochodzenie podaje ustnie najważniejsze powody rozstrzygnięcia. W ciągu 14 dni od daty zamknięcia śledztwa albo od otrzymania aktu oskarżenia sporządzonego przez Policję w dochodzeniu, prokurator sporządza akt oskarżenia lub zatwierdza akt oskarżenia sporządzony przez Policję w dochodzeniu i wnosi go do sądu albo sam wydaje postanowienie o umorzeniu, o zawieszeniu albo o uzupełnieniu śledztwa lub dochodzenia⁹⁵.</p>	<p>W ustawie kpw formalnie nie została przewidziana możliwość zawieszenia czynności wyjaśniających poprzez wydanie stosownego postanowienia. Czynności wyjaśniające w sprawach o wykroczenia są bowiem mniej sformalizowane niż postępowanie przygotowawcze.</p>
73. Umorzenie absorpcyjne	
<p>Umorzenie absorpcyjne w procesowym prawie karnym zostało uregulowane w art. 11 kpk i dotyczy możliwości umorzenia postępowania w sprawie o występki zagrożony karą pozbawienia wolności do lat 5, jeżeli orzeczenie wobec oskarżonego kary byłoby oczywiście niecelowe ze względu na rodzaj i wysokość kary prawomocnie orzeczonej za inne przestępstwo, a interes pokrzywdzonego temu się nie sprzeciwia.</p>	<p>Umorzenie absorpcyjne występuje w procesowym prawie wykroczeń. Zostało określone w art. 61 § 1 pkt 1 kpw, zgodnie z którym można odmówić wszczęcia postępowania, a wszczęte umorzyć, także wtedy, jeżeli w sprawie o ten sam czyn, jako mający jednocześnie znamiona przestępstwa i wykroczenia, postępowanie karne zostało już prawomocnie zakończone orzeczeniem skazującym lub toczy się postępowanie karne z oskarżenia publicznego.</p>
74. Warunkowe umorzenie postępowania	
<p>Możliwość zastosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania została przewidziana w procesowym prawie karnym. Z treści art. 336 § 1–4 kpk wynika, że jeżeli spełnione są przesłanki uzasadniające warunkowe umorzenie postępowania, prokurator może zamiast aktu oskarżenia sporządzić i skierować do sądu wniosek o takie umorzenie. Do wniosku stosuje się odpowiednio przepisy art. 332 § 1 pkt 1, 2, 4 i 5 kpk. Uzasadnienie wniosku można ograniczyć do wskazania dowodów świadczących o tym, że wina oskarżonego nie budzi wątpliwości, a ponadto okoliczności przemawiających za warunkowym</p>	<p>W procesowym prawie wykroczeń ustawodawca nie przewidział instytucji warunkowego umorzenia czynności wyjaśniających.</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>umorzeniem. Prokurator może wskazać proponowany okres próby, obowiązki, które należy nałożyć na oskarżonego, i stosownie do okoliczności, wnioski co do dozoru. Do wniosku dołącza się, do wiadomości sądu, listę ujawnionych osób pokrzywdzonych z podaniem ich adresów. Przepis art. 334 kpk stosuje się odpowiednio. Do wniosku o warunkowe umorzenie postępowania stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące aktu oskarżenia zawarte w rozdziale 40 kpk.</p>	
75. Zasady uzasadnienia postanowienia i zarządzenia	
<p>Zgodnie z treścią art. 94 § 1 pkt 5 kpk postanowienie powinno zawierać uzasadnienie, chyba że ustawa zwalnia od tego wymagania. Uzasadnienie postanowienia sporządza się na piśmie wraz z samym postanowieniem. W sprawie zawilej lub z innych ważnych przyczyn można odroczyć sporządzenie uzasadnienia postanowienia na czas do 7 dni. Nie wymaga uzasadnienia dopuszczenie dowodu, jak również uwzględnienie wniosku, któremu inna strona nie sprzeciwiła się, chyba że orzeczenie podlega zaskarżeniu⁹⁶.</p> <p>Zgodnie z treścią art. 99 § 2 kpk zarządzenie wymaga pisemnego uzasadnienia, jeżeli podlega zaskarżeniu. Wniosek o przywrócenie terminu nie wstrzymuje wykonania orzeczenia, jednakże organ, do którego wniosek złożono, lub organ powołany do rozpoznania środka zaskarżenia może wstrzymać wykonanie orzeczenia; odmowa wstrzymania nie wymaga uzasadnienia⁹⁷.</p> <p>Stronom oraz osobom, których orzeczenie bezpośrednio dotyczy, należy na ich żądanie nieodpłatnie wydać jeden uwierzytelniony odpis każdego orzeczenia. Odpis wydaje się z uzasadnieniem, jeżeli je sporządzono. W sprawach, w których wyłączono jawność ze względu na ważny interes państwa, osobom, o których mowa w § 1, wydaje się tylko odpis orzeczenia kończącego postępowanie w danej instancji, bez uzasadnienia⁹⁸.</p> <p>Uzasadnienie postanowienia o zastosowaniu środka zapobiegawczego powinno zawierać przedstawienie dowodów świadczących o popełnieniu przez oskarżonego przestępstwa, wykazanie okoliczności wskazujących na istnienie zagrożeń dla prawidłowego toku postępowania lub możliwości popełnienia przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa w razie niezastosowania środka zapobiegawczego oraz określonej podstawy jego zastosowania i potrzeby zastosowania danego środka. W wypadku tymczasowego aresztowania należy ponadto wyjaśnić, dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego⁹⁹.</p> <p>Na mocy art. 313 § 3 kpk podejrzany może do czasu zawiadomienia go o terminie zaznajomienia z materiałami śledztwa żądać podania mu ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenia uzasadnienia na piśmie, o czym należy go pouczyć. Uzasadnienie doręcza się podejrzanemu i ustanowionemu obrońcy w terminie 14 dni.</p>	<p>Zgodnie z treścią art. 36 § 1 kpw postanowienie i zarządzenie uzasadnia się jedynie, gdy podlega ono zaskarżeniu. Uzasadnienie sporządza się wówczas z urzędu i doręcza się je wraz z rozstrzygnięciem osobom, którym przysługuje środek odwoławczy, jeżeli nie brały udziału w rozprawie lub posiedzeniu albo nie były obecne przy ogłoszeniu rozstrzygnięcia, chyba że oddaliły się samowolnie. Orzeczenie wydane w wyniku rozpoznania środka zaskarżenia uzasadnia się z urzędu, chyba że ustawa stanowi inaczej¹⁰⁰.</p>

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE – POSTĘPOWANIE KARNE	CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE – POSTĘPOWANIE W SPRAWACH O WYKROCZENIA
<p>Z treści art. 325e kpk wynika, że postanowienia o wszczęciu dochodzenia, odmowie wszczęcia dochodzenia, umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw, umorzeniu dochodzenia oraz o jego zawieszeniu wydaje prowadzący postępowanie. Mogą one zostać zamieszczone w protokole, o którym mowa w art. 304a kpk, i nie wymagają uzasadnienia. Na wniosek strony organ prowadzący dochodzenie podaje ustnie najważniejsze powody rozstrzygnięcia. W przypadku gdy zawiadomienie o przestępstwie zostało złożone przez inspektora pracy lub Najwyższą Izbę Kontroli, uzasadnienie postanowienia o odmowie wszczęcia dochodzenia oraz umorzeniu dochodzenia sporządza się na ich wniosek. Przepisy art. 422 i art. 423 kpk stosuje się odpowiednio. Zażalenie wnosi się w terminie 7 dni od daty doręczenia postanowienia z uzasadnieniem.</p>	

Podsumowanie

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego i ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia to dwa odrębne, zasadnicze akty prawne regulujące procesowe prawo karne i prawo wykroczeń. Jednak z uwagi na intencję ustawodawcy ponad 300 przepisów ustawy kpk należy stosować odpowiednio w procesowym prawie wykroczeń.

Zasadnicze różnice pomiędzy tymi dwoma aktami prawnymi dotyczą m.in. nazewnictwa, celów i czasu trwania postępowania przygotowawczego i czynności wyjaśniających, jak też uznania postępowania przygotowawczego za część procesu karnego.

Z uwagi na liczne nowelizacje przepisów prawa karnego procesowego i orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego różnice pomiędzy obydwoimi rodzajami procedur stopniowo tracą na znaczeniu. Zmierzają to w dwóch kierunkach¹⁰¹:

- 1) uproszczenia zasad prowadzenia postępowania przygotowawczego, w tym sposobu dokumentowania czynności procesowych,
- 2) wzmocnienia procesowego charakteru czynności wyjaśniających, które cechują się tym, że:
 - stały się bardziej sformalizowane i podejmowane są obligatoryjnie,
 - możliwe jest prowadzenie typowych czynności dowodowych, tak jak w procesie karnym,
 - zaś osobie, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie, z dniem 1 sierpnia 2015 r. przyznano prawo do obrony, w tym prawo do korzystania z pomocy obrońcy (art. 4 § 2 i 3 kpw), które przysługiwało podejrzanemu w sprawie o przestępstwo jako stronie bierniej postępowania przygotowawczego od początku wejścia w życie ustawy kpk.

Mając na uwadze powyższe zmiany, w niniejszym artykule na nowo przeanalizowano obie procedury, wskazując zasadnicze różnice w nich występujące.

¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 534, z późn. zm. (dalej zw. kpk).

² Dz. U. z 2021 r. poz. 457, z późn. zm. (dalej zw. kpw).

³ Np. ustawa kpw od czasu wejścia w życie była nowelizowana ponad 60-krotnie.

⁴ K. Dąbkiewicz, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 15.

⁵ Opracowanie zostało opublikowane pierwszy raz w 2015 r. jako wydanie specjalne do „Kwartalnika Policyjnego”, źródło: <http://kwartalnik.csp.edu.pl/kp/archiwum-1/2015/nr-42015/2917,W-numerze.html> [dostęp: 27.01.2022 r.].

⁶ Policyjna pragmatyka służbowa to zbiór unormowań regulujących prawa i obowiązki policjantów. Definicja za: *Leksykon policyjny*, pod red. W. Pływaczewskiego i G. Kędzierskiej, Wydawnictwo WSPoL, Szczytno 2001, s. 247.

⁷ D. Świecki, *Metodyka pracy sędziego w sprawach o wykroczenia*, Wydawnictwo Oficyna Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 14.

⁸ Zob. art. 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, z późn. zm.), dalej zwany kk.

⁹ Zob. art. 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, z późn. zm.), dalej zwany kw.

¹⁰ Zgodnie z treścią art. 47 § 3 kw – osobą najbliższą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu.

¹¹ Zob. art. 2 kpk.

¹² P. Drembkowski, *Pisma procesowe i orzeczenia w sprawach o wykroczenia z objaśnieniami i płytą CD*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018, s. 5.

¹³ Zob. art.: 1 § 2, 7 § 2, 15, 16 § 1 i 17 § 1 kw.

¹⁴ R. Kupiński., M. Gałązka, I. Nowicka, *Tablice do procesowego prawa wykroczeń*, Wydawnictwo WSPoL, Szczytno 2014, s. 93.

¹⁵ Zob. elementy wniosku o ukaranie wskazane w treści art. 57 § 2 i 3 kpw.

¹⁶ Okolicznościami uzasadniającymi zastosowanie środków oddziaływania wychowawczego, o których mowa w art. 41 kw, są okoliczności określone w art. 33 § 1–4 kw. Zob. § 4 ust. 1 wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców (Dz. Urz. KGP poz. 37).

¹⁷ Zob. art. 2 § 2 kpw i § 80–89 wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców.

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE A CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE W SPRAWACH O WYKROCZENIA

- ¹⁸ Zob. art. 41 kw.
- ¹⁹ Zob. art. 10 § 2 kpk.
- ²⁰ Zob. R. Wojtuszek, *Pouczenie o prawach i obowiązkach uczestników postępowania*, „Policja 997” 2016, nr 137, <https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2016/numer-137-082016/130711,Pouczenie-o-prawach-i-obowiazkach-uczestnikow-postepowania.html?search=839297> [dostęp: 27.01.2022 r.].
- ²¹ Zob. art. 16 § 1 kpk.
- ²² Zob. art. 3 kpw.
- ²³ Zob. art. 19 § 1–4 kpk.
- ²⁴ Zob. R. Wojtuszek, *Postępowanie i czynności sprawdzające*, „Policja 997” 2018, nr 155, <https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2018/numer-154-012018-1/155519,Postepowanie-i-czynnosci-sprawdzajace.html?search=839297> [dostęp: 27.01.2022].
- ²⁵ § 7 zarządzenia nr 21 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie niektórych form organizacji i ewidencji czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia (Dz. Urz. KGP poz. 36).
- ²⁶ T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2012, s. 211.
- ²⁷ Zob. art. 349 i 350 kpk.
- ²⁸ Zob. Rozdział 3. Obowiązki rejestracyjne w prowadzonych czynnościach wyjaśniających w sprawach o wykroczenia – zarządzenie nr 21 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie niektórych form organizacji i ewidencji czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia (Dz. Urz. KGP z 2020 r. poz. 36) i § 51 pkt 2 i § 77 wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców (Dz. Urz. KGP z 2020 r. poz. 37).
- ²⁹ Zob. art. 59 kpw.
- ³⁰ Art. 17 § 1 kpk został uznany za niezgodny z Konstytucją z dniem 19 lipca 2018 r. w zakresie, w jakim nie czyni aktu abolicji indywidualnej negatywną przesłanką prowadzenia postępowania karnego, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2018 r. sygn. akt K 9/17 (Dz. U. poz. 1387).
- ³¹ Art. 5 § 1 kpw został uznany za niezgodny z Konstytucją z dniem 19 lipca 2018 r. w zakresie, w jakim nie czyni aktu abolicji indywidualnej negatywną przesłanką prowadzenia postępowania karnego, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2018 r. sygn. akt K 9/17 (Dz. U. poz. 1387).
- ³² Zob. art. 311 kpk.
- ³³ Zob. art. 312 kpk.
- ³⁴ Zob. art. 325d kpk i akt wykonawczy – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 września 2015 r. w sprawie organów uprawnionych obok Policji do prowadzenia dochodzeń oraz organów uprawnionych do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem pierwszej instancji w sprawach, w których prowadzono dochodzenie, jak również zakresu spraw zleconych tym organom (Dz. U. z 2018 r. poz. 522).
- ³⁵ Zob. art. 250 § 2 kpk.
- ³⁶ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320, z późn. zm.).
- ³⁷ Ustawa z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1563).
- ³⁸ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100, z późn. zm.).
- ³⁹ Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług (Dz. U. z 2021 r. poz. 1140).
- ⁴⁰ Ustawa z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207).
- ⁴¹ Ustawa z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni (Dz. U. z 2021 r. poz. 936, z późn. zm.).
- ⁴² Zob. art. 18 § 1–3 kpw.
- ⁴³ Zob. art. 325i § 1 kpk.
- ⁴⁴ Zob. art. 310 kpk.
- ⁴⁵ Zob. art. 54 § 1 kpw.
- ⁴⁶ Jest to termin instrukcyjny (in. porządkowy), który nie powoduje żadnych skutków ujemnych, a czynność przeprowadzona po terminie jest nadal czynnością skuteczną. Czynności te prowadzone mogą być w rzeczywistości do momentu przedawnienia ścigania wykroczenia. *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, red. A. Sakowicz, A. Sadło-Nowak, wyd. 2, Warszawa 2020, <https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3damrvhe2tenroobqxlrvqydgngbxgzyq#> [dostęp: 27.01.2022 r.].
- ⁴⁷ Przepis ten został zmieniony przez art. 4 pkt 2 lit. a tiret drugie ustawy z 4.10.2018 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 2077) zmieniającej ustawę z dniem 15.11.2018 r.
- ⁴⁸ Sąd wydaje w tej kwestii postanowienie, w którym określa rodzaj zleconych czynności i termin ich wykonania. Czynności wykonywane na polecenie sądu mogą zostać wydłużone poza czas określony w postanowieniu, jeśli zajdzie potrzeba przeprowadzenia nieprzewidzianych czynności, których powtórzenie będzie niemożliwe, lub zatrzymania rzeczy.
- ⁴⁹ Zob. art. 49 § 1–3 kpk.
- ⁵⁰ Zob. art. 25 kpw.
- ⁵¹ Zob. art. 71 kpk.
- ⁵² Zob. R. Wojtuszek, *O prawnej przyszłości „osoby podejrzanej”*, „Policja 997” 2017, nr 143, <https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2017/numer-143-022017/139204,O-prawnej-przyszlosci-osoby-podejrzanej.html?search=839297> [dostęp: 27.01.2022 r.].
- ⁵³ Zob. art. 54 § 6 kpw; J. Copik, A. Kaczyński, *Pozycja procesowa sprawcy wykroczenia na etapie czynności wyjaśniających i postępowania sądowego*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Katowicach, Katowice 2012, s. 6.
- ⁵⁴ Zob. obowiązujący od 5.10.2020 r. druk procesowy pt. *Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego w postępowaniu karnym* dostępny na stronie: <https://policja.pl/pol/kgp/biuro-kryminalne/dokumenty/zagadnienia-procesu-kar/formularze-procesowe/110372,Pouczenia-podejrzanego.html> [dostęp: 27.01.2022 r.].
- ⁵⁵ Zob. art. 54 § 7 kpw; M. Gałązka, A. Sadło-Nowak, *Pisma procesowe w postępowaniu w sprawach o wykroczenia*, Wydawnictwo WSPoL, Szczytno 2014, s. 98; druk procesowy oznaczony jako Mp-91 pt. *Pouczenie o prawach i obowiązkach osoby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie*, dostępny na stronie: <https://policja.pl/download/1/180682/Mp-91Pouczenieoprawachiobowiazkachosobycodoktorejistniejeuzasadnionapodstawadosp.pdf> [dostęp: 27.01.2022 r.].
- ⁵⁶ Odpowiedzialność karna za niedopełnienie tego obowiązku prawnego została określona w art. 231 kk.
- ⁵⁷ W. Radecki, w: M. Bojarski, W. Radecki, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, wyd. C.H. Beck, Warszawa 2016, s. 445.
- ⁵⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 869, z późn. zm.
- ⁵⁹ *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. dr hab. P. Daniluk, wyd. 2, Warszawa 2019, <https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3damrsgmztqmroobqxlruha3tombuguyq> [dostęp: 27.01.2022 r.].
- ⁶⁰ Dz. U. z 2020 r. poz. 1683, z późn. zm.
- ⁶¹ Obecnie Inspekcja Weterynaryjna na podstawie art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1557 oraz z 2020 r. poz. 285), która weszła w życie z dniem 1 maja 2004 r.
- ⁶² Zob. art. 37–38 kpw.
- ⁶³ Zob. art. 147 § 3a i 4 kpk.
- ⁶⁴ *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 2, Warszawa 2008, s. 130, za: P. Dremlakowski, *Pisma procesowe i orzeczenia w sprawach o wykroczenia z objaśnieniami i płytą CD*, s. 96.
- ⁶⁵ Zob. art. 325e § 1 i art. 393 § 2 kpk.
- ⁶⁶ § 10 wytycznych nr 3 KGP z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców (Dz. Urz. KGP poz. 37).
- ⁶⁷ Tamże, § 11.
- ⁶⁸ Tamże, § 21 ust. 1.

- ⁶⁹ Tamże, § 21 ust. 2.
- ⁷⁰ Zob. art. 52 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685).
- ⁷¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 717, z późn. zm.
- ⁷² Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie postępowania o zachowanie w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka oraz sposobu postępowania z protokołami z zeznań tego świadka (Dz. U. z 2019 r. poz. 110).
- ⁷³ Ustawa z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1197).
- ⁷⁴ Zob. R. Wojtuszek, *O procesowym zatrzymaniu osoby*, „Policja 997” 2018, nr 157, <https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2018/numer-157-032018/158112,O-procesowym-zatrzymaniu-osoby.html?search=839297> [dostęp: 27.01.2022 r.].
- ⁷⁵ Utracił moc w związku z art. 90 § 2 z dniem 15 stycznia 2019 r. w zakresie, w jakim dopuszcza zatrzymanie osoby przebywającej jedynie czasowo na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, której tożsamość została ustalona, a której zarzuca się popełnienie wykroczenia zagrożonego wyłącznie grzywną przewidzianą w art. 18 pkt 3 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 stycznia 2019 r. sygn. akt SK 6/16 (Dz. U. poz. 76).
- ⁷⁶ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 czerwca 2015 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 835).
- ⁷⁷ Art. 248 § 2 kpk został zmieniony ustawą z dnia 20.04.2021 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1023), która weszła w życie 22.06.2021 r.
- ⁷⁸ Art. 45 § 1 pkt 1 kpw utracił moc w związku z art. 90 § 2 z dniem 15 stycznia 2019 r. w zakresie, w jakim dopuszcza zatrzymanie osoby przebywającej jedynie czasowo na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, której tożsamość została ustalona, a której zarzuca się popełnienie wykroczenia zagrożonego wyłącznie grzywną przewidzianą w art. 18 pkt 3 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 stycznia 2019 r. sygn. akt SK 6/16 (Dz. U. poz. 76).
- ⁷⁹ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 grudnia 2004 r. w sprawie wykazu zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego przeznaczonych do wykonywania obserwacji oraz sposobu finansowania obserwacji, a także warunków zabezpieczenia zakładów dla osób pozbawionych wolności (Dz. U. z 2019 r. poz. 1708).
- ⁸⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 czerwca 2003 r. w sprawie regulaminu czynności w zakresie przeprowadzania wywiadu środowiskowego oraz wzoru kwestionariusza tego wywiadu (Dz. U. Nr 108, poz. 1018).
- ⁸¹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2015 r. w sprawie informacji z systemu teleinformatycznego ministra właściwego do spraw finansów publicznych w postępowaniu karnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 491).
- ⁸² Art. 156 § 5b kpk został dodany ustawą z dnia 20.04.2021 r. (Dz. U. poz. 1023), która weszła w życie 22.06.2021 r.
- ⁸³ Zgodnie z treścią § 56 ust. 5 wytycznych nr 3 KGP z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców: „Z czynności zaznajomienia się pokrzywdzonego z materiałem dowodowym, o którym mowa w ust. 4 pkt 1 lit. b, sporządza się notatkę urzędową”.
- ⁸⁴ Np. strażnicy Państwowej Straży Łowieckiej mają prawo do prowadzenia dochodzeń oraz wnoszenia i popierania aktu oskarżenia, jeżeli przedmiotem przestępstwa jest zwierzyna, w trybie i na zasadach określonych w kpk (art. 39 ust. 2 pkt 7 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie, Dz. U. z 2020 r., z późn. zm.).
- ⁸⁵ Rada Ministrów dotychczas nie ustanowiła takiego rozporządzenia.
- ⁸⁶ Art. 334 § 2a kpk został dodany ustawą z dnia 20.04.2021 r. (Dz. U. poz. 1023), która weszła w życie 22.06.2021 r.
- ⁸⁷ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969) – dalej zw. u.p.n.
- ⁸⁸ R. Kupiński, M. Gałązka, I. Nowicka, *Tablice do procesowego prawa wykroczeń*, s. 56.
- ⁸⁹ Zob. art. 88 § 1 i 2 kpk.
- ⁹⁰ Zob. Dział V. Pełnomocnicy procesowi. (art. 86–97) ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.).
- ⁹¹ Zob. art. 30 § 1 i 2 kpw.
- ⁹² Zob. art. 87 § 1–3 kpk.
- ⁹³ Zob. art. 30 § 1–2 kpw.
- ⁹⁴ Zob. art. 325 kpk.
- ⁹⁵ Zob. art. 331 § 1 kpk.
- ⁹⁶ Zob. art. 98 § 1–3 kpk.
- ⁹⁷ Zob. art. 127 kpk.
- ⁹⁸ Zob. art. 157 § 1–2 kpk.
- ⁹⁹ Zob. art. 251 § 3 kpk.
- ¹⁰⁰ Zob. art. 36 § 1–2 kpw.
- ¹⁰¹ *Współczesne problemy wykroczeń. Materialnoprawna i procesowa problematyka wykroczeń*, pod red. I. Nowickiej i A. Sadło-Nowak, Wydawnictwo WSPol, Szczytno 2016, s. 255–256.

Bibliografia

Akty prawne

- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 869, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685).
- Ustawa z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1683, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1197).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2021 r. poz. 457, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207).
- Ustawa z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1563).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945).
- Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług (Dz. U. z 2021 r. poz. 1140).
- Ustawa z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni (Dz. U. z 2021 r. poz. 936).
- Ustawa z dnia 16 maja 2019 r. o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 717, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2003 r. w sprawie wysokości opłaty od kasacji w sprawach karnych (Dz. U. Nr 97, poz. 886).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 czerwca 2003 r. w sprawie regulaminu czynności w zakresie przeprowadzania wywiadu środowiskowego oraz wzoru kwestionariusza tego wywiadu (Dz. U. Nr 108, poz. 1018).

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE A CZYNNOCI WYJAŚNIAJĄCE W SPRAWACH O WYKROCZENIA

- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie postępowania o zachowanie w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka oraz sposobu postępowania z protokołami z zeznań tego świadka (Dz. U. z 2019 r. poz. 110).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 grudnia 2004 r. w sprawie wykazu zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego przeznaczonych do wykonywania obserwacji oraz sposobu finansowania obserwacji, a także warunków zabezpieczenia zakładów dla osób pozbawionych wolności (Dz. U. z 2019 r. poz. 1708).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 czerwca 2015 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 835).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2015 r. w sprawie informacji z systemu teleinformatycznego ministra właściwego do spraw finansów publicznych w postępowaniu karnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 491).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 września 2015 r. w sprawie organów uprawnionych obok Policji do prowadzenia dochodzeń oraz organów uprawnionych do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem pierwszej instancji w sprawach, w których prowadzono dochodzenie, jak również zakresu spraw zleconych tym organom (Dz. U. z 2018 r. poz. 522).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie wzorów formularzy uzasadnień wyroków oraz sposobu ich wypełniania (Dz. U. poz. 2349).
- Zarządzenie nr 25 Komendanta Głównego Policji z 23 lipca 2015 r. w sprawie niektórych form organizacji i ewidencji czynności dochodzeniowo-śledczych Policji oraz przechowywania przez Policję dowodów rzeczowych uzyskanych w postępowaniu karnym (Dz. Urz. KGP poz. 58, z późn. zm.).
- Zarządzenie nr 21 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie niektórych form organizacji i ewidencji czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia (Dz. Urz. KGP poz. 36).
- Wytyczne nr 1 Komendanta Głównego Policji z 23 lipca 2015 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów (Dz. Urz. KGP poz. 59, z późn. zm.).
- Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców (Dz. Urz. KGP poz. 37).

Literatura

- Copik J., Kaczyński A., *Pozycja procesowa sprawcy wykroczenia na etapie czynności wyjaśniających i postępowania sądowego*, Wydawnictwo Szkoły Policji w Katowicach, Katowice 2012.
- Dąbkiewicz K., *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Drembkowski P., *Pisma procesowe i orzeczenia w sprawach o wykroczenia z objaśnieniami i płytą CD*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018.
- Gałązka M., Sadło-Nowak A., *Pisma procesowe w postępowaniu w sprawach o wykroczenia*, Wydawnictwo WSPol, Szczytno 2014.
- Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, wyd. V, Wolters Kluwer, Warszawa 2020.
- Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, red. A. Sakowicz, wyd. 2, Warszawa 2020.
- Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. P. Daniluk, wyd. 2, Warszawa 2019.
- Kupiński R., Gałązka M., Nowicka I., *Tablice do procesowego prawa wykroczeń*, Wydawnictwo WSPol, Szczytno 2014.
- Leksykon policyjny*, pod red. W. Pływaczewskiego i G. Kędzierskiej, Wydawnictwo WSPol, Szczytno 2001.
- System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 2, Warszawa 2008.

Świecki D., *Metodyka pracy sędziego w sprawach o wykroczenia*, Wydawnictwo Oficyna Wolters Kluwer, Warszawa 2017.

Współczesne problemy wykroczeń. Materialnoprawna i procesowa problematyka wykroczeń, pod red. I. Nowickiej i A. Sadło-Nowak, Wydawnictwo WSPol, Szczytno 2016.

Netografia

Legalis, www.sip-legalis.pl.

Policja.pl, *Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego w postępowaniu karnym* <https://policja.pl/pol/kgp/biuro-kryminalne/dokumenty/zagadnienia-procesu-kar/formularze-procesowe/110372,Pouczenia-podejrzanego.html>.

Porównanie wybranych instytucji z ustaw Kodeks postępowania karnego i Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, dodatek specjalny, „Kwartalnik Policyjny” 2015, nr 4(35), <http://kwartalnik.csp.edu.pl/kp/archiwum-1/2015/nr-42015/2917,W-numerze.html>.

Wojtuszek R., *O prawnej przyszłości osoby podejrzanego*, „Policja 997” 2017, nr 143, <https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2017/numer-143-022017/139204,O-prawnej-przyszlosci-osoby-podejrzanego.html?search=839297>.

Wojtuszek R., *O procesowym zatrzymaniu osoby*, „Policja 997” 2018, nr 157, <https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2018/numer-157-032018/158112,O-procesowym-zatrzymaniu-osoby.html?search=839297>.

Wojtuszek R., *Postępowanie i czynności sprawdzające*, „Policja 997” 2018, nr 155, <https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2018/numer-154-012018-1/155519,Postepowanie-i-czynnosci-sprawdzajace.html?search=839297>.

Wojtuszek R., *Pouczenie o prawach i obowiązkach uczestników postępowania*, „Policja 997” 2016, nr 137, <https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2016/numer-137-082016/130711,Pouczenie-o-prawach-i-obowiazkach-uczestnikow-postepowania.html?search=839297>.

Summary

Preparatory proceedings and explanatory proceedings in cases of petty offences. Comparison of chosen legal institutions

The correct application of the law of criminal proceedings and law of petty offences proceedings codified in the Code of Criminal Procedure and the Code of Procedure in Cases of Petty Offences can cause difficulties for police officers performing service tasks because of the wide range of these areas of law and frequent amendments to the regulations. Police officers, especially those who act as public prosecutors in cases of petty offences, must have a good knowledge of the mentioned regulations and the ability to apply them jointly.

The above publication aims to systematize the knowledge in the field of the law of criminal and petty offences procedures. It constitutes a concise combination regarding the preparatory proceedings stage as well as explanatory proceedings in cases of petty offences. In order to organize the knowledge, there have been quoted fragments of legal regulations, highlighting the content referring to the principal differences in the scope of institutional solutions, including i.e. terminology and deadlines. In case of certain issues, there has been added an index concerning a subject matter of legal provisions.

Key words: preparatory proceedings, investigation, inquiry, explanatory proceedings in cases of petty offences, aims of the preparatory proceedings.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

Trening bezstrzałowy

Strzelanie dynamiczne

kom. Jakub Konieczny

Zakład Interwencji Policyjnych CSP

podkom. Hubert Kulesza

Zakład Interwencji Policyjnych CSP

Artykuł stanowi element serii, dwa wcześniej opublikowane materiały dotyczyły posługiwania się bronią palną krótką w warunkach typowych dla strzelań statycznych i szybkich. Niniejsze opracowanie porusza tematykę strzelań dynamicznych. Ich zasadniczym celem jest przygotowanie policjanta do posługiwania się bronią palną podczas interwencji, której przebieg może zawierać elementy: pościgu za sprawcą, pokonywania przeszkód, korzystania z różnego rodzaju osłon czy wzmoczonego wysiłku fizycznego poprzedzającego użycie broni palnej.

Wysiłek fizyczny wpływa negatywnie na koordynację ruchową, znacznie obniżając precyzję wykonywanych czynności. Nawet jeśli strzelanie nie jest poprzedzone wysiłkiem fizycznym, to w sytuacji stresowej, jaką niewątpliwie jest użycie broni palnej, reakcja organizmu przypomina tę w czasie wysiłku. Dochodzi do przyspieszenia bicia serca, organizm wydziela adrenalinę, noradrenalinę, kortyzol, zwane hormonami stresu, oraz przestawia się na system „uciekaj lub walcz”. Zgodnie z założeniami strzelań dynamicznych, jednym z ich elementów jest wywołanie u strzelającego stanu kontrolowanego zmęczenia organizmu, aby mógł podczas treningu oswoić się z negatywnymi zjawiskami towarzyszącymi wysiłkowi. W warunkach wzmoczonego wysiłku i silnego stresu czynności sprawnego posługiwania się bronią służbową wymagają właściwego opanowania i powinny być poprzedzone prawidłowymi nawykami strzeleckimi, techniką posługiwania się bronią oraz stosowaniem odpowiedniej taktyki.

W celu utrzymania odpowiedniego poziomu skuteczności należy doskonalić się cały czas. Posiadacz broni palnej, z uwagi na charakter tego urządzenia, powinien posługiwać się nią perfekcyjnie. Umiejętność sprawnego posługiwania się bronią palną wpływa zarówno na bezpieczeństwo interwencji, jak i bezpośrednio na bezpieczeństwo fizyczne i prawne policjanta. Niewłaściwe posługiwanie się bronią palną i nieznanostwo zasad jej użycia mogą mieć wysoce negatywne skutki zarówno wobec interweniującego, innych osób uczestniczących w interwencji, jak i osób postronnych. Należy pamiętać, że policjant, który używa broni palnej lub

ją wykorzystuje, ponosi odpowiedzialność za każdy pocisk, który opuścił lufę jego pistoletu, czy to w warunkach wzmoczonego wysiłku fizycznego, czy też w warunkach ogromnego stresu. Dlatego właśnie umiejętność oddania celnego strzału w sytuacji dynamicznej ma tak istotne znaczenie.

Jak już zostało to podkreślone w poprzednich artykułach, użycie broni na służbie najczęściej przypomina strzelanie szybkie, tj. z małej odległości do celu, w bardzo ograniczonym czasie na podjęcie decyzji, dobyte broni, przeładowanie i oddanie strzału. Jeśli dodamy do tego wzmoczony wysiłek fizyczny i stres, może początkowo wydawać się to niemożliwe do wykonania. Jednak właściwy trening strzelecki, trening fizyczny oraz znajomość stosowania określonej taktyki są kluczowymi aspektami działania w dynamicznej sytuacji użycia broni palnej. Konieczność oddania precyzyjnego strzału decyduje w głównej mierze o skutecznym obezwładnieniu osoby. Osoba, w stosunku do której będzie trzeba użyć broni, może korzystać z osłony, schować się za czymś lub za kimś. Za tą osobą mogą znajdować się inni ludzie. W takiej sytuacji należy być pewnym swoich umiejętności. Uczestnicząc w szkoleniu strzeleckim w trakcie strzelań dynamicznych, należy mieć świadomość, że trzeba będzie robić ugięcia ramion w podporze przodem, biegać, a podczas biegu pokonać różnego rodzaju przeszkody terenowe i techniczne w postaci np. płotów, poręczy, otworów. Trzeba będzie wykorzystywać różnego rodzaju osłony – wysokie i niskie, np. rogi budynku, mury, elementy karoserii samochodu; przemieszczać się z bronią między osłonami

STRZELANIE DYNAMICZNE

i przyjmować właściwe postawy strzeleckie; strzelać do oddalającego się celu, jak również poruszać się za nim; prowadzić skuteczny ogień w warunkach ograniczonego czasu. Czemu to służy? Powyższe elementy mają wprawić organizm w stan wzmożonego wysiłku i kontrolowanego stresu, by można było zapewnić warunki zbliżone do rzeczywistych oraz kształtować odpowiednie nawyki i umiejętności posługiwania się bronią palną, a dzięki temu przygotować szkolącego się funkcjonariusza do sytuacji, które mogą wystąpić w trakcie pełnienia służby.

Tego typu sytuacje będą występowały w trakcie treningu bezstrzałowego, który jest podstawą wypracowania określonych czynności sprawnego posługiwania się bronią palną. W każdej dyscyplinie sportu właściwy trening ma decydujący wpływ na późniejsze sukcesy. Zasada ta ma również zastosowanie w życiu. Do perfekcji dochodzi się poprzez trening, czyli odpowiednią liczbę właściwie wykonanych powtórzeń tej samej czynności¹. Nigdy nie należy bagatelizować treningu bezstrzałowego, natomiast zawsze ze skupieniem i zaangażowaniem w nim uczestniczyć. To co zostanie wypracowane „na sucho” bez amunicji, w trakcie strzelań będzie skutkowało celnymi trafieniami w tarcze strzeleckie. Trening bezstrzałowy polega na systematycznym powtarzaniu ćwiczeń doskonalących umiejętność posługiwania się bronią i utrwalających prawidłowe nawyki ruchowe. To wykonywanie takich samych czynności jak te, które występują w trakcie strzelania, z tą jednak różnicą, że nie używa się amunicji.

Ważne jest, aby miejsce treningu bezstrzałowego zapewniało warunki do wypracowania prawidłowych nawyków związanych z posługiwaniem się bronią palną w trakcie danego rodzaju strzelań. Powinno być wyposażone w stanowisko do rozładowania broni, lustra, tarcze strzeleckie, osłony wysokie i niskie, przeszkody techniczne oraz tory

przeszkód. W zakres treningu bezstrzałowego w trakcie strzelań dynamicznych wchodzi m.in. trening podstawowy polegający na ćwiczeniu prawidłowego przemieszczania się z bronią, dobiegu, wytracania prędkości i zatrzymania się poprzez tzw. wytupanie, pracy na osłonach wysokich i niskich, kontroli celu, broni i otoczenia, wymiany awaryjnej i taktycznej magazynka za osłonami. Poza treningiem podstawowym wykonywać należy również trening wytrzymałościowy i wytrzymałościowy polegający na utrzymywaniu ogólnej sprawności fizycznej, tak ważnej w codziennej służbie policjanta oraz szybkim czasie reakcji organizmu na wysiłek fizyczny i zaistniałą sytuację stresogenną wywołane przez różne czynniki zewnętrzne oraz dynamiczny charakter podejmowanych czynności służbowych.

Ćwiczenia dotyczące obsługi broni zostały przedstawione w poprzednich artykułach. Naszym zdaniem strzelanie dynamiczne jest poniekąd sprawdzeniem wiedzy i umiejętności z zakresu strzelań statycznych i szybkich. Tylko poprzez świadomy i właściwy trening bezstrzałowy możliwe jest opanowanie prawidłowej techniki i taktyki posługiwania się bronią służbową, które w trakcie sytuacji dynamicznych, poprzez wypracowanie określonych nawyków ruchowych, zapewnią przewagę nad przeciwnikiem.

Mając już odpowiednią bazę praktyczną z zakresu strzelań statycznych oraz szybkich, przejdźmy zatem do treningu w oparciu o strzelania dynamiczne. Poniżej zaprezentowano kilka podstawowych ćwiczeń z zakresu poruszanej tematyki.

Przemieszczanie się z bronią do przodu i do tyłu

Odpowiednia taktyka i technika działania jest kluczem do sukcesu. Jednym z elementów taktyki jest właściwe przemieszczanie się z bronią służbową. Jest to kwestia, z któ-

Fot. 1–4. Prawidłowe ułożenie stóp przy przemieszczaniu się z bronią do przodu.

ra wiąże się wiele mitów stworzonych przez kino akcji. W wielu filmach można zauważyć policjantów trzymających pistolet lufą do góry, z gracją poruszających się do przodu środkiem korytarza lub beztrudnie stojących na wprost drzwi, za którymi schronił się uzbrojony przestępca, albo stojących przed radiowozem i strzelających się z bandytą, będącym naprzeciw niego. I choć są to zachowania bezsprzecznie widowiskowe – odrzucamy je jako zwyczajnie niemądre i niebezpieczne, głównie dla samego wykonawcy². W jaki sposób robić to prawidłowo? Przemieszczać się z bronią można zarówno idąc powoli, jak również biegnąc. Ponadto można przemieszczać się do przodu, a także wycofywać się. Należy pamiętać o odpowiedniej technice stawiania stóp na podłoże, od czego uzależnione jest skuteczne prowadzenie ognia. Poniżej znajduje się kilka zasad właściwego przemieszczania się z bronią.

Naszym zdaniem należy przemieszczać się miękko, na ugiętych nogach. W trakcie ruchu staramy się, aby nasza sylwetka tworzyła jak najmniejszy cel. Patrzymy zawsze w kierunku, w którym się poruszamy. Dostosowujemy prędkość poruszania się do zadania, pamiętając o zasadzie, że gdy nie prowadzimy ognia, poruszamy się szybciej, natomiast gdy pracujemy na broni, zwalniamy tempo – pozwoli nam to na oddawanie celnych strzałów i umożliwi utrzymanie broni w cel. W trakcie poruszania się do przodu stosujemy technikę „pięta – palce”. Polega ona na tym, że chodzimy na ugiętych nogach, stawiając stopy najpierw na pięty z wyraźnie uniesionymi palcami, następnie przenosząc ciężar na palce, mocno unosząc pięty stóp (fot. 1–4). Do tyłu przemieszczamy się dokładnie w odwrotny sposób, stosując technikę „palce – pięta” (tak jak byśmy odtwarzali film od końca), pamiętając o potencjalnych przeszkodach za nami, których nie widzimy (fot. 5–7).

Fot. 5–7. Prawidłowe ułożenie stóp przy przemieszczaniu się z bronią do tyłu.

Najczęściej popełniane błędy związane są z przyjmowaniem nieodpowiedniej postawy, w której jesteśmy wyprostowani, więc stanowimy większy cel. Blokowanie kolan, czyli poruszanie się na tzw. sztywnych nogach, skutkuje bujaniem się całego ciała na boki i niemożnością utrzymania broni w cel (fot. 8–12). Stawianie stóp na podłożu całą powierzchnią przy jednoczesnym trzymaniu broni na wysokości wzroku skutkuje nieprawidłową kontrolą lokalizacji przeszkód na drodze, a w konsekwencji może doprowadzić do potknięcia się i przewrócenia oraz utraty kontroli nad przeciwnikiem (fot. 13, 14).

Fot. 8–12. Poruszanie się na tzw. sztywnych nogach, bujanie się na boki.

Fot. 13, 14. Potknięcie się o przeszkodę przy przemieszczaniu się do tyłu.

STRZELANIE DYNAMICZNE

Broń zawsze trzymamy blisko siebie, w jednym ręku, tak jak w postawie wyjściowej GOTÓW, lufą równoległą do podłoża i skierowaną w kierunku, w którym się poruszamy. Druga ręka powinna być wolna. Można nią wykonywać czynności pomocnicze. Unikamy poruszania się z bronią trzymaną jak w postawie strzeleckiej, uniesioną na wysokość oczu – zasłania nam to pole widzenia, gdyż koncentrujemy się na przyrządach celowniczych, nie widzimy też podłoża – zasłaniają nam je nasze ręce. Broń należy trzymać oburącz jedynie w chwili oddania strzałów. Palec wskazujący dłoni trzymającej broń należy oprzeć na zamku lub szkielecie (fot. 15, 16). Nawyk ten jest bardzo ważny ze względów bezpieczeństwa, gdyż uniemożliwia przypadkowe oddanie strzału z powodu napięcia emocjonalnego, wywołanego przez stres związany z sytuacją, w której konieczne jest użycie broni³.

Fot. 15, 16. Prawidłowe trzymanie broni w postawie GOTÓW przy dobiegu do osłony, palec wzdłuż zamka.

Naszym zdaniem podczas poruszania się z bronią przeładowaną należy bezwzględnie pamiętać o zasadzie trzymania palca wskazującego na zamku lub szkielecie, a nie na języku spustowym. W trakcie poruszania się z bronią nie należy trzymać jej oburącz. W sytuacji potknięcia o przeszkodę tracimy możliwość amortyzacji uderzenia (fot. 17, 18).

Fot. 17, 18. Nieprawidłowe trzymanie broni podczas dobiegu, trzymanie broni oburącz z palcem na języku spustowym.

Nie należy również wymachiwać bronią, gdyż stanowimy zagrożenie dla innych osób postronnych. Najczęstsze błędy to m.in. poruszanie się z bronią trzymaną na wysokości oczu – ograniczenie swojego pola widzenia – oraz trzymanie palca na języku spustowym – możliwość oddania strzału niekontrolowanego (fot. 19, 20). Błędem jest również obserwowanie otoczenia przez przyrządy celownicze pistoletu, gdyż odbiera ono strzelającemu możliwość pełnej kontroli otoczenia, zasłaniając je bronią.

Fot. 19, 20. Nieprawidłowe trzymanie broni podczas dobiegu, trzymanie broni jednorącz z palcem na języku spustowym.

Bieg z bronią jest jak najbardziej naturalny. Podczas biegu broń trzymamy jednorącz, blisko ciała w postawie wyjściowej GOTÓW, wylotem lufy w kierunku, w którym biegniemy, druga ręka jest wtedy wolna. Wolna ręka porusza się swobodnie, ułatwiając biegnącemu utrzymanie równowagi, może okazać się pomocna np. przy potknięciu. Ręka trzymająca broń pozostaje cały czas nieruchomo. W ten sposób możemy zarówno poruszać się szybko, jak i pokonywać znaczne odległości. Zawsze, gdy cel znika z pola widzenia, należy biec w jego kierunku. Trudność może wystąpić szczególnie przy szybkim tempie biegu, w trakcie zatrzymywania się, które jest niezbędne do oddania strzału. PAMIĘTAJ: nie strzelamy w biegu oraz nie wykonujemy czynności związanych np. z przeładowaniem broni. Zatrzymanie wykonuje się przez tzw. wytupanie, czyli energiczne uderzenia stopami w podłoże, aż do wytracenia prędkości i pewnego zatrzymania się, po czym należy przyjąć stabilną postawę strzelecką⁴ (fot. 21–25).

W naszej ocenie najczęstsze błędy, które mogą pojawić się podczas biegu z pistoletem, to trzymanie broni lufą do góry (po ukazaniu się celu, wydłuży się czas reakcji z bronią) i trzymanie ręką wspomagającą chwytu broni. W momencie przewrócenia się brak jest możliwości amortyzacji. Błędem jest również strzelanie w czasie biegu, a także wykonywanie czynności związanych np. z przeładowaniem broni. Strzelanie lub przeładowanie należy wykonywać tylko po przyjęciu stabilnej postawy strzeleckiej. Jeżeli podczas strzelania straci się z różnych powodów równowagę, należy bezwarunkowo przed jego ponownym rozpoczęciem przyjąć stabilną postawę strzelecką (fot. 26–28).

Fot. 21–25. Prawidłowe „wytupanie” i zatrzymanie się.

Fot. 26–28. Nieprawidłowe zatrzymanie, poślizg, wytracenie równowagi.

Szkolenie strzeleckie jest niezwykle ważnym zagadnieniem, gdyż bezpośrednio wpływa na bezpieczeństwo fizyczne policjantów oraz bezpieczeństwo osób postronnych. Bezpieczeństwo interweniujących funkcjonariuszy to niezwykle szerokie pojęcie, przy okazji którego należy również podkreślić konieczność stosowania osłon, szczególnie w trakcie działań dynamicznych wymagających użycia broni palnej.

Zasady pracy na krawędzi osłony wysokiej

Strzelanie w boju jest walką o życie. Starcie z wykorzystaniem broni krótkiej na bliskim dystansie cechuje gwałtowność i intensywność. O przetrwaniu przeważnie decyduje szybkość i determinacja, a tylko w nielicznych przypadkach szczęście. Należy założyć, że przeciwnik strzela równie celnie jak my. Jeśli to on pierwszy wyjął broń, to nasza reakcja jest już na tym etapie spóźniona. Z reguły znajdujemy się w niekorzystnym położeniu, dlatego należy ograniczyć sytuacje, w których stanowimy dla niego widoczny cel, utrudniając mu trafienie.

W tym celu staramy się ukryć przed jego strzałami, wykorzystując wszelkie dostępne osłony. O ile ukrycie się przed ogniem napastnika stanowi swoisty odruch, o tyle zmiana postaw strzeleckich wymaga jasności umysłu, o którą w takiej chwili nie łatwo⁵. Z całą pewnością w praktyce należy stosować odpowiednią taktykę działania oraz techniki, które mają na celu ograniczenie do minimum ryzyka postrzału.

Osłona to miejsce bądź przedmiot, za którymi policjant może się schować, zwiększając swoje bezpieczeństwo. Za osłony mogą posłużyć np. elementy ukształtowania terenu, zabudowania (osłony naturalne), pojazdy oraz przedmioty znajdujące się w budynkach lub terenie otwartym (osłony sztuczne). Wymienione elementy mogą chronić przed ogniem przeciwnika. Zza osłony można skuteczniej się bronić. Skuteczność osłony zależy m.in. od materiału, z jakiego jest wykonana, oraz od charakterystyki balistycznej pocisków, którymi dysponuje przeciwnik. Umiejętne korzystanie z osłony podczas walki jest niezwykle ważne ze względów psychologicznych, ponieważ nie daje możliwości przeciwnikowi na „łatwe” trafienie oraz zwiększa szanse policjantów na przeżycie w sy-

STRZELANIE DYNAMICZNE

tuacji wymiany ognia. Nawet osłona, która jest nieodporna na przebiecie pociskami przeciwnika, skutecznie utrudnia mu obserwację i lokalizację celu. Strzelając zza osłony, należy odsłaniać tylko te części ciała, które są niezbędne do prowadzenia skutecznego ognia.

Korzystanie z osłony polega przede wszystkim na tym, aby schować się za nią, wychylając jak najmniejszą część ciała. Tak więc, jeśli strzelamy zza osłony, wystawiamy się tylko w stopniu niezbędnym do oceny sytuacji, obserwacji terenu i oddania celnego strzału, tzn. wysuwamy tylko ręce trzymające broń i część głowy. Korpus i nogi powinny zostać w ukryciu. Takie ustawienie względem osłony uniemożliwia sprawcy swobodne działanie i utrudnia trafienie⁶.

Podchodząc do osłony, należy zachować od niej odpowiedni dystans, tak aby „nie burzyć” wyćwiczonej postawy strzeleckiej oraz czynności wykonywanych z bronią, np. przeładowania broni, wymiany magazynka. Ponadto, jeżeli jest taka możliwość, należy podchodzić do osłony po skosie, pamiętając ciągle o ukryciu całej sylwetki ciała za nią. Broń w tym momencie powinna być trzymana jak w postawie przy kontroli celu, tj. oburącz, delikatnie opuszczona i skierowana wylotem lufy na krawędź osłony. Palec wskazujący ręki wiodącej trzymaj na zamku lub szkielecie broni. Umożliwi to szerokie pole widzenia. Należy patrzeć w kierunku krawędzi, na której rozpoczynamy pracę. To z tego kierunku może nastąpić zagrożenie, np. może wyjść przeciwnik. W naszej ocenie takie postępowanie umożliwi właściwą diagnozę sytuacji, zwiększy przewagę nad przeciwnikiem, dla którego jesteśmy początkowo niewidoczni oraz umożliwi szybszy czas reakcji w sytuacji konieczności oddania strzału (fot. 29–33). Przed końcem krawędzi należy zatrzymać się, przyjmując właściwą postawę strzelecką, pamiętając o odpowiednim ułożeniu stóp, i zacząć powoli zwiększać zakres widzenia, „wykrajając tort” kawałek po kawałku, aż do momentu właściwej oceny sytuacji i ewentualnego zlokalizowania celu (fot. 34–40).

W naszej ocenie podczas strzelania zza osłony nie należy opierać broni o jej elementy. Broń nie może kontaktować się z osłoną bezpośrednio. Dociskanie zamka do płasz-

czyzny osłony może spowodować powstanie zacięcia i do czasu jego usunięcia zwiększy przewagę przeciwnika, który w tym momencie może zdominować sytuację. Ponadto, opierając rękę wspomagającą o osłonę, np. framugę, można bezwiednie wystawić lufę lub całą broń poza nią. W takim przypadku ukrywający się w bliskim dystansie za osłoną napastnik może w sposób niezauważony chwycić, wytrącić broń lub uderzyć w nasze dłonie niebezpiecznym przedmiotem, np. kijem, siekierą, mieczem.

Dla strzelców praworęcznych najlepiej jest ukryć się za prawą krawędzią osłony, a dla leworęcznych – za lewą. Niejednokrotnie w trakcie interwencji trzeba będzie się dostosować do warunków terenowych i strzelać zza osłony (załom budynku, muru) od strony ręki wspomagającej. W takim przypadku wymianę ognia można prowadzić na dwa sposoby. Pierwszy to przyjęcie stabilnej postawy i odwiedzenie nadgarstka ręki wiodącej na zewnątrz, w stronę osłony. Drugi to przyjęcie postawy odwrotnej, tzn. strzelanie z wykorzystaniem ręki wspomagającej. Takie rozwiązanie nie jest zachowaniem naturalnym i nie gwarantuje maksymalnej skuteczności prowadzonego ognia. Fakt, że z jednej strony należy bardziej wychylić się zza osłony, nie ma większego znaczenia. Padające z naszej strony strzały działają deprymująco na sprawcę. Mimo wszystko trzeba się koniecznie nauczyć strzelania z wykorzystaniem ręki niewiodącej na wypadek wyłączenia z działań ręki wiodącej, np. w sytuacji postrzału w nią⁷.

W naszej ocenie najczęstsze błędy, które mogą pojawić się podczas podejścia do osłony wysokiej, to podchodzenie prostopadle do krawędzi z bronią skierowaną na krawędź trzymaną na wysokości wzroku z palcem znajdującym się na języku spustowym (fot. 41, 42). Broń skierowana wylotem lufy w osłonę. Wzrok skupiony na przyrządach celowniczych. Takie postępowanie uniemożliwia właściwą ocenę sytuacji, gdyż strzelec jest skupiony na broni, a nie na kontroli tego, co znajduje się za osłoną, i właściwej lokalizacji celu. W przypadku gdy przeciwnik przyjąłby postawę klęczącą lub leżącą na ziemi, nie jest on widoczny dla policjanta. Taka sytuacja jest szczególnie niebezpieczna, gdyż zwiększa szanse przeciwnika (fot. 43, 44).

Fot. 29–33. Prawidłowe dojście do osłony wysokiej z bronią w postawie jak przy kontroli celu, broń skierowana na krawędź.

Fot. 34–40. Prawidłowa praca na krawędzi, broń delikatnie opuszczona, skierowana w krawędź osłony, niewidoczna dla przeciwnika, sylwetka schowana za osłoną, prawa noga delikatnie z przodu, ręce wyprostowane w łokciach, zamek i nadgarstki stanowią prostą linię. Świadome zwiększanie zakresu pola widzenia, tzw. wykrajanie tortu.

Fot. 41, 42. Nieprawidłowe dojsię do osłony wysokiej, broń skierowana w krawędź wysoko, palec umieszczony na języku spustowym.

Fot. 43, 44. Nieprawidłowe dojsię do osłony wysokiej, broń skierowana wylotem lufy w osłonę.

STRZELANIE DYNAMICZNE

Natomiast praca na krawędzi osłony z palcem trzymany na języku spustowym stanowi ogromne niebezpieczeństwo i niesie za sobą ryzyko niekontrolowanego naciśnięcia spustu, a w konsekwencji może doprowadzić do postrzelenia osób postronnych. Dlatego należy bezwzględnie pamiętać o zasadzie bezpieczeństwa, która stanowi, że palec kładzie się na języku spustowym wyłącznie w chwili oddania świadomego strzału do uprzednio rozpoznanego celu. Innym istotnym błędem, do którego dochodzi w trakcie pracy na osłonie, jest przyjmowanie niewłaściwej postawy strzeleckiej, poprzez źle rozłożony ciężar ciała, co może doprowadzić do utraty równowagi w trakcie prowadzenia ognia (fot. 45–48). Kolejnym błędem jest zbyt duże wystawianie ciała (szczególnie nóg) poza obrys osłony. Po pierwsze, zdradzamy swoją pozycję napastnikowi, po drugie, narażamy się na postrzał w widoczne dla niego części ciała.

Fot. 45. Niestabilna postawa strzelecka, zbyt duże odchylenie do tyłu, broń trzymana za daleko od krawędzi osłony.

Przemieszczanie się między osłoną wysoką a niską

Podczas pościgu za osobą, w sytuacji wymuszającej użycie broni palnej, jeśli sprawca schował się np. za narożnikiem budynku, należy zakładać, iż przestępca mógł ukryć się i oczekuje na pojawienie się policjanta, gotowy do ataku. W takiej sytuacji należy mieć na uwadze konieczność sprawdzenia narożnika budynku, zachowując odpowiednie zasady taktyki interwencji. Sprawdzenie obszaru znajdującego się poza polem naszego widzenia, czyli np. narożniki pomieszczeń, teren za krawędzią bloku, domu itp., określa się potocznie „krojeniem tortu”, czyli sprawdzaniem terenu poprzez sukcesywne wychylenie się zza osłony i powolne zwiększanie pola widzenia, aż do momentu zlokalizowania i właściwego rozpoznania celu⁸.

W trakcie interwencji, w której konieczne jest użycie broni służbowej, może wydarzyć się sytuacja, kiedy będzie trzeba przemieszczać się za sprawcą między osłonami. Jeżeli w początkowej fazie pracy na osłonie nastąpiło rozpoznanie i zlokalizowanie celu, który po początkowej wymianie ognia podjął dalszą ucieczkę, a interweniujący policjant musi za nim podążać, trzeba pamiętać o kilku zasadach. Należy sprawdzić obszar, który nie został jeszcze sprawdzony, np. załom budynku, narożnik pomieszczenia, i upewnić się, że jest bezpieczne. Nie należy wystawiać broni za narożniki, jeżeli uprzednio nie dokonano ich sprawdzenia. Przemieszczanie się między osłonami powinno być sprawne i szybkie, przy jednoczesnej stałej kontroli otoczenia. W trakcie przemieszczania się należy w miarę możliwości minimalizować swoją sylwetkę. Broń trzymana jest w ręce wiodącej blisko ciała, w postawie GOTÓW, zawsze wylotem lufy w kierunku zagrożenia. W trakcie przemieszczania się między osłonami palec wskaźny znajduje się na szkielecie/zamku broni (fot. 49–51).

Naszym zdaniem podczas kontroli narożnika osłony należy zbliżyć się do jej krawędzi. Broń w tym czasie musi być skierowana na krawędź. Zdecydowanym, aczkolwiek ostrożnym ruchem, należy wychylić się za krawędź osłony i dokonać kontroli obszaru niesprawdanego. Podczas wychylania się broń powinna być trzymana blisko ciała w postawie gotowości, wylotem lufy w stronę kontrowanej strefy. Po sprawdzeniu narożnika i upewnieniu się, że

Fot. 46–48. Niestabilna postawa strzelecka, nogi ułożone w linii, wylot lufy pistoletu skierowany za daleko od krawędzi osłony.

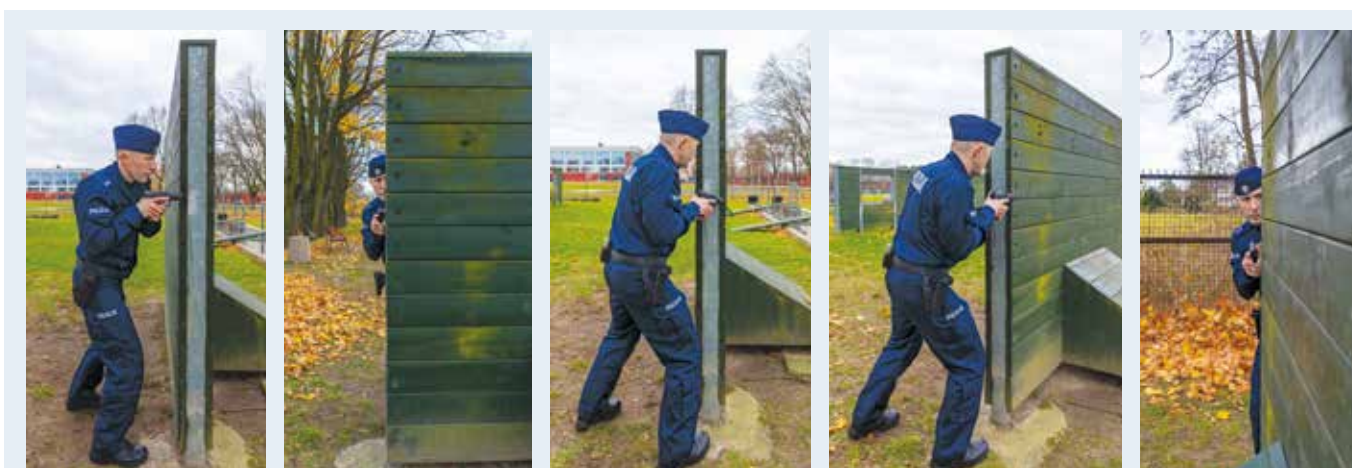

Fot. 49–51. Szybkie przemieszczenie się w obniżonej sylwetce między osłoną wysoką a niską, broń w postawie GOTÓW.

jest bezpiecznie, należy zwrócić się w kierunku, w którym ostatni raz był widoczny cel. Jeżeli w trakcie dalszego pościgu za uzbrojonym przestępcą wystąpi możliwość korzystania z innych osłon – korzystajmy z nich, zapewniając sobie bezpieczeństwo (fot. 52–56).

Najczęstsze błędy podczas przemieszczania się między osłonami w naszej ocenie to: brak sprawdzenia obszaru

za osłoną, wystawianie broni za osłonę przed skontrolowaniem znajdującego się za nią obszaru, nieprawidłowe wyjście zza osłony z wyprostowanymi rękami (fot. 57, 58); poruszanie się między osłonami w postawie strzeleckiej z bronią trzymaną na wyprostowanych rękach (fot. 59–62); brak świadomej kontroli otoczenia i skupianie uwagi na przyrządach celowniczych (fot. 63–67).

Fot. nr 52–56. Wyjście zza osłony z ugiętymi rękami trzymanymi blisko ciała i skontrolowanie narożnika osłony.

Fot. 57, 58. Nieprawidłowe wyjście zza osłony z wyprostowanymi rękami, bez kontroli tego, co jest za osłoną, gdzie może znajdować się osoba z niebezpiecznym narzędziem.

STRZELANIE DYNAMICZNE

Fot. 59–62. Nieprawidłowe przemieszczenie się z bronią między osłoną wysoką a niską, sylwetka wyprostowana.

Fot. 63–67. Nieprawidłowe wyjście zza osłony wysokiej z wyprostowanymi rękami, co w konsekwencji może skutkować niespodziewanym atakiem lub odebraniem broni funkcjonariuszowi.

Zasady pracy na krawędzi osłony niskiej

Podczas strzelania zza osłony poziomej należy mocniej ugiąć nogi i tułów lub przyjąć np. postawę klęczącą, aby całkowicie schować sylwetkę za osłoną. Strzelający powinien znajdować się w takiej odległości od osłony, aby swobodnie i szybko mógł wychylić się i ponownie schować. Po wychyleniu się należy skrócić czas obserwacji bądź strzelania do niezbędnego minimum. Jeżeli to możliwe, drugie i kolejne wychylenie poza osłonę powinno nastąpić już w innym miejscu, tak aby utrudnić przeciwnikowi celowanie i atak. PAMIĘTAJ, że podobnie jak my, sprawca obserwuje przede wszystkim miejsce, w którym ostatnio nas dostrzegł. Konstrukcja i wysokość osłony determinują rodzaj postawy strzeleckiej stosowanej podczas walki. Podkreślenia wymaga fakt, że postawa strzelecka używana podczas wymiany ognia z wykorzystaniem osłony musi wykluczać możliwość utraty równowagi⁹ (fot. 68–73).

Naszym zdaniem najczęstsze błędy występujące podczas korzystania z osłony poziomej polegają na przyjmowaniu nieodpowiedniej postawy strzeleckiej – niedostosowanej do gabarytów osłony (fot. 74, 75), opieraniu szkieletu broni na płaszczyźnie osłony, zbyt duże wystawianie ciała (szczególnie tułowia) poza obrys osłony oraz kierowanie broni wylotem lufy w podłoże (fot. 76–79).

Awaryjna wymiana magazynka za osłoną wysoką

Potrzeba wymiany magazynka pojawia się po wyczerpaniu amunicji. Podczas użycia broni może wystąpić sytuacja, gdy zamek pozostanie w tylnym położeniu, a magazynek będzie pusty. Zamek w tylnym położeniu sygnalizuje koniec amunicji – także potencjalnemu napastnikowi. Nawet jeśli tego nie dostrzeże, na kilka sekund zyskuje przewagę taktyczną. Mogą to być sekundy decydujące. Chwilowo policjant staje się bezbronny. Należy podkreślić, że nauka szybkiej wymiany magazynka jest podstawowym elementem zając z szkole-

Fot. 68–73. Prawidłowa praca na górnej krawędzi osłony niskiej, sylwetka schowana, postawa klęcząca, broń skierowana w krawędź, niewidoczna dla przeciwnika.

Fot. 74, 75. Nieprawidłowa praca na górnej krawędzi osłony niskiej, broń widoczna dla przeciwnika.

nia strzeleckiego. Kwestia wymiany magazynka została poruszona w poprzednim artykule dotyczącym strzelań szybkich. Na potrzeby strzelań dynamicznych w oparciu o wykorzystywanie osłon wymiany magazynka trzeba dokonać, trzymając się następujących zasad. Na czas wymiany magazynka należy ukryć się za osłoną w celu zmniejszenia ryzyka rażenia przez przeciwnika. Podczas manipulacji bronią powinna ona być trzymana blisko ciała – łatwiej o jej kontrolę, czynność wykonamy szybciej i jednocześnie bezpieczniej – w ten sposób utrudnimy przeciwnikowi wybitcie jej z rąk w razie bliskiego kontaktu. Czynność wymiany magazynka powinna być zamknięta w jednym płynnym ruchu (wyjęcie magazynka połączone z ruchem ręki w kierunku ładownicy, wyrzucenie pustego magazynka na jej wysokości, dobytec z ładownicy nowego i wpięcie go do pistoletu – jeden płynny ruch ręką wspomagającą). Podczas wymiany niewłaściwe jest przyglądanie się broni i magazynkowi, natomiast należy stale kontrolować krawędź osłony, na której policjant podjął pracę, ponieważ to z tego kierunku może nadejść zagrożenie (fot. 80, 81).

Fot. 76–79. Nieprawidłowa praca na górnej krawędzi osłony niskiej, opieranie broni o krawędź osłony, opieranie dłoni o krawędź osłony, widoczna sylwetka strzelca z jednoczesnym skierowaniem broni w podłoże.

STRZELANIE DYNAMICZNE

Fot. 80, 81. Obserwacja krawędzi osłony wysokiej przy wymianie magazynka.

Magazynek/magazyńki należy nosić zawsze w tym samym miejscu – im łatwiej są dostępne, tym szybciej można ich dobrać. W trakcie wymiany magazynka palec wskazujący ręki wiodącej musi znajdować się na szkielecie/zamku broni. W miarę możliwości nie należy zmieniać chwytu broni. Zamek powinien być zwolniony blisko ciała kciukiem ręki wspomagającej, a następnie należy wyprowadzić broń w krawędź osłony¹⁰. Właściwym postępowaniem jest również ponowne dokonanie „wykrojenia tortu”, ponieważ jeżeli chwilowo stracono przeciwnika z oczu na czas wymiany magazynka, mógł on się przemieścić, czy przyjąć inną postawę strzelecką, tym samym chcąc zaskoczyć interweniującego policjanta i zwiększyć swoją przewagę. Najczęściej popełniane błędy przy wymianie magazynka za osłoną to brak kontroli broni w celu rozpoznania końca amunicji; nieprawidłowa wymiana magazynka wykonywana na wyprostowanych rękach, odwrócenie się plecami do krawędzi osłony; patrzenie na broń zamiast na krawędź osłony – stwarza to możliwość skutecznego obezwładnienia policjanta, wydłuża czas reakcji w trakcie dynamicznej zmiany sytuacji, np. przy nagłym wyjściu przeciwnika zza osłony; trzymanie palca wskazującego na języku spustowym w trakcie wymiany magazynka – ryzyko oddania niekontrolowanego strzału (fot. 82–85).

Awaryjna wymiana magazynka za osłoną niską

Zasady awaryjnej wymiany magazynka w oparciu o wykorzystanie osłony niskiej niczym nie różnią się od zasad jej wymiany na osłonie wysokiej. W dalszym ciągu jeżeli podczas strzelania broń przestała „działać”, należy dokonać jej kontroli. W momencie stwierdzenia braku amunicji należy schować się całkowicie za osłoną niską. Wylot lufy w tej sytuacji powinien być skierowany na krawędź osłony i trzeba stale obserwować jej górną płaszczyznę. Broń w trakcie awaryjnej wymiany magazynka trzymana jest blisko ciała i nie można skupiać na niej wzroku (nadmiernej uwagi). Po usprawnieniu broni powinno mieć miejsce powolne wychylenie się zza osłony połączone ze stałą kontrolą rejonu zagrożenia (fot. 86, 87).

Fot. 82–85. Nieprawidłowa wymiana magazynka, brak kontroli krawędzi osłony, odwrócenie się plecami do krawędzi.

Fot. 86, 87. Awaryjna wymiana magazynka za osłoną niską, obserwacja górnej krawędzi osłony.

Fot. 88. Nieprawidłowa wymiana magazynka, skupienie wzroku na broni zamiast na krawędzi osłony.

W naszej ocenie najczęstszym błędem w trakcie awaryjnej wymiany magazynka za osłoną niską/poziomą jest jego wymiana niepoprzedzona schowaniem się za osłonę. Ponadto brak obserwacji górnej krawędzi osłony, czyli kierunku, z którego może nadejść zagrożenie, nieprawidłowa

kolejność wymiany magazynków, np. wyjęcie magazynka pełnego z ładownicy, a następnie wypinanie magazynka pustego z chwytu broni, a także skupienie wzroku na broni w trakcie jej usprawniania oraz dokonywanie wymiany z palcem trzymanym na języku spustowym (fot. 88).

Taktyczna wymiana magazynka – trening, osłona wysoka oraz niska

Zmianę magazynka nie zawsze wykonuje się, gdy zamek zatrzyma się w tylnym położeniu, a magazynek jest pusty. Nie można wykluczyć, że podczas walki przeciwnik będzie emocjonalnie opanowany na tyle, że policzy strzały, które oddano w jego kierunku. Natomiast doświadczony strzelec jest w stanie oszacować liczbę wystrzelonej amunicji – określić stopień jej zużycia¹¹. W tej sytuacji i w sprzyjających okolicznościach może wymienić magazynek, powiększając zasób amunicji dostępnej do natychmiastowego użycia, a amunicję w częściowo opróżnionym magazynku zachować na „czarną godzinę”. Taktyczną zmianę magazynka stosuje się, aby być przygotowanym do kontynuowania walki z maksymalną liczbą amunicji w magazynku podłączonym do pistoletu. Jak każda czynność w szkoleniu strzeleckim, tak i taktyczna wymiana magazynka powinna być wykonywana w sposób prawidłowy. Schemat taktycznej wymiany magazynka polega na wykorzystaniu przez strzelca chwilowej przerwy w wymianie ogniowej i jest następujący.

Po podjęciu decyzji o wymianie magazynka należy utrzymywać przyjętą postawę strzelecką. Broń skierowana jest w stronę rejonu, z którego można spodziewać się zagro-

Fot. 89–94. Taktyczna wymiana magazynka na krawędzi osłony wysokiej. Prawidłowa kolejność sięgania po magazynek – najpierw z ładownicy, sposoby ułożenia magazynka z chwytu na dłoń, chowanie magazynka do ładownicy, obserwacja rejonu zagrożenia.

STRZELANIE DYNAMICZNE

żenia, i należy przejść do chwytu broni jednorącz, trzymając ją w wyprostowanej lub lekko ugiętej ręce wiodącej na krawędzi osłony, na której podjęta jest praca. Cały czas należy pamiętać, aby sylwetka znajdowała się za osłoną i wystawała jedynie w minimalnym stopniu poza nią. W trakcie taktycznej wymiany magazynka nie można kierować wzroku na broń i jej przyrządy celownicze – musimy pamiętać o stałej obserwacji kierunku, gdzie ostatnio był widziany przeciwnik. Następnie wolną ręką wyjmujemy

z ładownicy zapasowy magazynek, który należy chwycić zależnie od budowy ładownicy pomiędzy palec środkowy a wskazujący. Spód dłoni ręki trzymającej magazynek zbliżamy do rękojeści broni. Za pomocą kciuka ręki wspomagającej wypinamy magazynek z chwytu broni i wyjmujemy go, po czym podpinamy pełen magazynek, wciskając go do chwytu. Należy dobić podpięty magazynek, a „stary” schować do ładownicy. Broń w każdym momencie tej operacji jest gotowa do oddania przynajmniej jednego strzału.

Fot. 95–100. Taktyczna wymiana magazynka na krawędzi osłony niskiej. Prawidłowa kolejność sięgania po magazynek – najpierw z ładownicy, sposoby ułożenia magazynka z chwytu na dłoni, chowanie magazynka do ładownicy, obserwacja rejonu zagrożenia.

Fot. 101–103. Nieprawidłowa kolejność wymiany taktycznej magazynka, broń blisko ciała.

STRZELANIE DYNAMICZNE

magazynek i podpinanie go do gniazda wydłużają znacznie czas wymiany. W sytuacji dynamicznej czynności wykonywane nieprawidłowo stanowią zagrożenie dla policjanta i dają przewagę sprawcy. Błędem jest również skupianie wzroku na broni w trakcie wymiany magazynka i tracenie z pola widzenia rejonu zagrożenia, gdzie sytuacja może zmienić się na naszą niekorzyść (fot. 104–106). Musisz być pewny wykonywanych czynności i robić je w sposób prawidłowy. W sytuacji nadmiernego stresu zadziałasz automatycznie, a to przełoży się na skuteczność podjętych czynności służbowych. Innym istotnym błędem jest nieprawidłowa wymiana magazynka. Kolejność sięgania po magazynek i usprawnienie broni ma istotne znaczenie i skraca czas prawidłowej reakcji na zaistniałą sytuację (fot. 107–111).

Podsumowanie

Powoli nasza przygoda ze strzelaniem dynamicznym dobiega końca. Jeśli czytelnik zastosuje zawarte w artykule wskazówki, to nauczy się prawidłowo przemieszczać z bronią zarówno w spokojnym marszu, jak i w biegu. Zrozumie, jak ważne jest wykorzystanie wszelkiego rodzaju osłon, które zwiększają bezpieczeństwo w trakcie prowadzenia skutecznego ognia. Pozna zasady pracy na krawędzi osłony związane z bezpiecznym zwiększaniem zakresu pola widzenia i umiejętnej lokalizacji celu. Świadomie dokona kontroli celu, kontroli broni oraz otoczenia. Przyjmie odpowiednie postawy strzeleckie za osłonami wysokimi i niskimi. Wdroży odpowiednią taktykę działania w sytuacjach stresu i wzmożonego wysiłku fizycznego oraz wypracuje odpowiednią technikę posługiwania się bronią związaną z awaryjną i taktyczną wymianą magazynka.

Nigdy nie należy zapominać o warunkach bezpieczeństwa. Jest to najwyższy priorytet, którego naruszenie może spowodować ogromne konsekwencje zarówno zdrowotne, jak i prawne. Zawsze każdą broń trzeba traktować jak załadowaną i gotową do strzału. Mieć świadomość konsekwencji nieprawidłowego użycia tego ostatecznego środka przymusu bezpośredniego. Należy pamiętać, żeby zawsze rozładować broń przed treningiem bezstrzałowym. Zanim nie upewnimy się, że broń jest rozładowana, nie należy celować nią w kierunku innych uczestników szkolenia strzeleckiego, przedmiotów oraz innym kierunku niż kierunek bezpieczny czy kulochwył. Trzeba trenować bezpiecznie i systematycznie. Nie zaniedbywać treningu. Ludzie mają tendencję do upraszczania pewnych czynności i zapomniania. Umiejętności, które nie są powtarzane w sposób prawidłowy, zostają „zniekształcone” lub zapomniane.

Czas, który zostanie poświęcony na trening bezstrzałowy, każde właściwie wykonane powtórzenie, znajomość taktyki działania i techniki pracy z bronią wpłynie na odpowiednią do zagrożenia jakość przeprowadzonej interwencji, zapewni bezpieczeństwo przede wszystkim nam oraz innym jej uczestnikom. Interwencje, podczas których policjant zmuszony jest do użycia broni palnej, są szczególnie trudne i stresogenne oraz wiążą się najczęściej z ryzykiem utraty życia lub zdrowia własnego lub innej osoby. Czas poświęcony na trening powinien być poprzedzony odpowiednią motywacją, zaangażowaniem, wtedy przyniesie określone rezultaty i nie będzie czasem straconym.

- 1 A. Idzikowski, *Szkolenie strzeleckie. Bezpieczeństwo – charakterystyka zagadnienia*, CSP, Legionowo 2014, s. 18.
- 2 S. Nowak, *Broń krótka. Strzelania bojowe i sportowe z pistoletu*, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 2016, s. 189.
- 3 P. Rybicki, P. Salomonik, S. Szadzewicz, G. Winnicki, *Podstawowe zasady użytkowania broni palnej krótkiej*, Wyd. Szkoła Policji w Słupsku, Słupsk 2006, s. 99.
- 4 S. Nowak, *Broń krótka. Strzelania bojowe i sportowe z pistoletu*, s. 191.
- 5 Tamże, s. 196–197.
- 6 A. Piórkowski, *Strzelania dynamiczne*, <http://csp.edu.pl/csp/aktualnosci/4398,Strzelania-dynamiczne.html>.
- 7 P. Rybicki, P. Salomonik, S. Szadzewicz, G. Winnicki, *Podstawowe zasady użytkowania broni palnej krótkiej*, s. 103.
- 8 A. Piórkowski, *Strzelania dynamiczne*, <http://csp.edu.pl/csp/aktualnosci/4398,Strzelania-dynamiczne.html>.
- 9 P. Rybicki, P. Salomonik, S. Szadzewicz, G. Winnicki, *Podstawowe zasady użytkowania broni palnej krótkiej*, s. 104.
- 10 S. Nowak, *Broń krótka. Strzelania bojowe i sportowe z pistoletu*, s. 169.
- 11 P. Rybicki, P. Salomonik, S. Szadzewicz, G. Winnicki, *Podstawowe zasady użytkowania broni palnej krótkiej*, s. 98.
- 12 S. Nowak, *Broń krótka. Strzelania bojowe i sportowe z pistoletu*, s. 177.

Literatura:

- Idzikowski A., *Szkolenie strzeleckie. Bezpieczeństwo – charakterystyka zagadnienia*, CSP, Legionowo 2014.
- Nowak S., *Broń krótka. Strzelania bojowe i sportowe z pistoletu*, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 2016.
- Piórkowski A., *Strzelania dynamiczne*, <http://csp.edu.pl/csp/aktualnosci/4398,Strzelania-dynamiczne.html>.
- Rybicki P., Salomonik P., Szadzewicz S., Winnicki G., *Podstawowe zasady użytkowania broni palnej krótkiej*, Szkoła Policji w Słupsku, Słupsk 2006.

Summary

Dynamic shooting training

Shooting training is the process of learning and developing the skills to use a firearm safely and effectively. This article is another in a series dedicated to the topic of firearms training. The article characterizes the specificity of dynamic shooting. It emphasizes the necessity of using high and short covers and correct operating on them while maintaining safety. It also presents the rules of moving between covers, the principles of exchanging magazines in emergency situations and tactical exchange based on the use of covers. The most common mistakes made during these actions were indicated and the way of their proper execution was presented as well. The material is addressed mainly to police officers who have completed basic training. For other officers the article may be useful in the process of improving knowledge and developing shooting skills.

Thumaczenie: ml. insp. Grzegorz Winnicki

TRENING KALISTENICZNY

jako forma aktywności ruchowej
w czasie ograniczonego dostępu do obiektów sportowych

podkom. Tomasz Dąbrowski

Zakład Interwencji Policyjnych CSP

Odpowiednia dawka ruchu powoduje, że organizm rozwija się zdrowo i stymuluje do dalszego wzrostu. Dodatkowo aktywność ruchowa objęta ramami przepisów, czyli działalność sportowa w konkretnej dyscyplinie, korzystnie wpływa na rozwój psychiczny i kształtowanie prawidłowych postaw społecznych. Jednak obecnie obserwuje się coraz mniejszą chęć uczestnictwa dzieci i młodzieży w różnych formach aktywności ruchowej. Ta szkodliwa tendencja jest dodatkowo wzmocniona wprowadzonymi obostrzeniami sanitarnymi związanymi z epidemią, a przecież to ruch jest doskonałym środkiem do tego, by jak najdłużej cieszyć się zdrowiem ciała, a co za tym idzie również i ducha (w myśl łaocińskiej maksymy „mens sana in corpore sano” – w zdrowym ciele zdrowy duch). Niniejszy artykuł jest próbą przedstawienia bardzo starej formy aktywności ruchowej, stosowanej m.in. przez starożytnych żołnierzy i gladiatorów, a która od kilku lat przeżywa okres swojego odrodzenia. Mowa o kalistenice.

Wśród badaczy, którzy zajmują się sportem i wychowaniem fizycznym, brak jest zgodności co do definicji sprawności fizycznej. Można by rzec, że jest tyle definicji, ilu autorów, gdyż każdy z nich skupia się na innych aspektach, a często te same składowe określane są odmiennymi terminami.

Według Z. Chromińskiego sprawność fizyczna zależna jest od właściwości genetycznych, takich jak: konstrukcja somatyczna, sprawność zmysłów, odpowiednie proporcje budowy ciała, temperament, uzdolnienia ruchowe. Są to czynniki zaliczane do endogennych. Inne to czynniki egzogenne, dotyczące środowiska zewnętrznego oraz trybu życia [2].

W rozumieniu R. Przewedy sprawność fizyczna to pojęcie szerokie, odnoszące się do stanu całego organizmu człowieka, a nie tylko do aparatu ruchu. Określa ją mianem aktualnych możliwości wykonania działań motorycznych, decydujących o zaradności człowieka w życiu. Oprócz umiejętności ruchowych potrzebna jest wydolność wszystkich narządów i funkcji ustroju, wyrobienie cech motorycznych (siły, szybkości, wytrzymałości), odpowiednia motywacja, cechy budowy organizmu [5].

Inny badacz, Z. Gilewicz, stwierdził, że sprawny fizycznie człowiek to człowiek silny, wysoki, zręczny, odporny na zmęczenie, zwinny i szybki w czynnościach ruchowych,

TRENING KALISTENICZNY

niezależnie od budowy ciała, prawidłowości rozwoju i potencjału rozwojowych możliwości [6].

Na gruncie teorii sportu sprawność fizyczna pojmowana jest jako wysoki stan narządów i funkcji ustroju, wyrażający się efektywnym rozwiązywaniem wszechstronnych zadań ruchowych, uwarunkowany stopniem ukształtowania cech motorycznych [6].

Wynika z tego, że na poziom sprawności fizycznej mają wpływ wielkości charakteryzujące możliwości ruchowe organizmu, czyli cechy motoryczne. Ponadto muszą one być tak skomponowane, aby o wyniku nie decydowała technika, lecz cechy psychiczne.

Najpełniejszym określeniem sprawności fizycznej jest definicja podawana przez Z. Gilewicza i R. Trześniowskiego, mówiąca, iż jest to: „gotowość organizmu ludzkiego do podejmowania i rozwiązywania trudnych zadań ruchowych w różnych sytuacjach życiowych wymagających zręczności, gibkości, zwinności, wytrzymałości, jak również pewnych nabytych i ukształtowanych umiejętności oraz nawyków ruchowych opartych o pewne uzdolnienia ruchowe i stan zdrowia” [4].

Uzupełnieniem tej definicji jest definicja L. Denisiuka, mówiąca, że: „sprawność ta jest efektem wyćwiczenia powodującego przestrojenie regulacyjnych funkcji układu nerwowego i zmianę czynności całego organizmu. W końcowym wyniku stosowanego treningu następuje podniesienie poziomu cech motorycznych człowieka. Osobnik sprawny charakteryzuje się dużą wydolnością niemal wszystkich jego układów i aparatów” [3].

CZYM JEST KALISTENIKA?

Kalistenika – jest formą aktywności ruchowej polegającej na treningu opartym na ćwiczeniach z wykorzystaniem własnej masy ciała, takich jak np. ugięcia ramion w podporze przodem („pompki”), mostki gimnastyczne, siady z leżenia („brzuszki”), „pompki” na poręczach lub na drążku, tzw. dipy.

Ważnym elementem składowym są ćwiczenia rozciągające. Jak każda forma aktywności ruchowej, tak i kalistenika pozytywnie wpływa na układ krwionośny człowieka oraz kształtuje mięśnie ćwiczącego, w szczególności mięśnie głębokie (posturalne), odpowiedzialne za utrzymanie prawidłowej postawy ciała. Wykorzystuje się ją w systemie szkolenia służb mundurowych oraz w systemie szkolnictwa cywilnego w ramach zajęć wychowania fizycznego [8].

Krótki rys historyczny

Kalistenika była formą aktywności ruchowej szeroko stosowaną przez starożytnych Greków i Rzymian. Herodot relacjonował, iż przed bitwą pod Termopilami Spartanie stosowali ten rodzaj treningu. Z kolei rzymski historyk Liwiusz pisał o ćwiczeniach z ciężarem własnego ciała w „ludiach”, czyli obozach treningowych gladiatorów. Po upadku starożytnych cywilizacji „państw-miast” basenu morza śródziemnego, armie państw Bliskiego Wschodu przejęły spuściznę w sferze przygotowania fizycznego żołnierzy.

Do Europy system utylitarnej gimnastyki dotarł przy okazji wypraw krzyżowych i stał się nieodzownym elementem szkolenia giermków, którzy w przyszłości chcieli zostać rycerzami [8].

Ponowny rozkwit kalisteniki nastąpił w XIX w. za sprawą pruskiego dowódcy i nauczyciela Fridricha Ludwiga Jahna, który był twórcą gimnastyki sportowej oraz przyrządów do ćwiczeń gimnastycznych, m.in. drążka gimnastycznego, poręczy równoległych [8].

Wielką propagatorką ćwiczeń gimnastycznych z wykorzystaniem ciężaru własnego ciała w Stanach Zjednoczonych była Catherine Beecher, która w 1857 r. napisała pracę pt.: „Physiology and Calistenics for Schools and Families”, w której promowała tę formę aktywności jako optymalną do doskonalenia umiejętności. Niestety, na skutek popularyzacji siłowni w drugiej połowie XX w. kalistenika przestała być uznawana za skuteczną metodę treningową [8].

Street workout

Dopiero w drugim dziesięcioleciu XXI w., wraz z rozwojem kanału internetowego You Tube oraz internetowych mediów społecznościowych, kalistenika stała się ponownie popularna pod nazwą „street workout”. Inspiracją do podejmowania tej aktywności są umieszczane w Internecie filmy z takimi osobami, jak: Denis Minin czy Hannibal for King. Jest to aktywność fizyczna polegająca na wykorzystywaniu elementów zabudowy miejskiej lub specjalnie wykonywanych do tego celu parków do ćwiczeń opartych głównie o kalistenikę. Mimo że taki typ treningu jest w powszechnym użyciu od długiego czasu, określenie street workout powstało dopiero około 2009 r. Głównymi ćwiczeniami, które wchodzi w skład tak zwanej bazy, są pompki, podciągnięcia oraz dipy [10].

Kalisteniki „kooperacyjne”

Kooperacyjne ćwiczenia kalisteniczne są to ćwiczenia w parach lub większej grupie osób, które pomagają sobie wzajemnie. Podczas treningu, oprócz własnego ciężaru, wykorzystuje się ciężar ciała współćwiczącego. Często ten „drugi” stanowi dodatkowe źródło oporu do pokonania. Niektóre ćwiczenia z partnerem zakładają użycie przyrządów gimnastycznych. Dużą zaletą tej odmiany aktywności jest to, że nie wymaga specjalistycznego sprzętu oraz specjalnie do tego zaprojektowanego obiektu sportowego, a swoją przygodę z kalisteniką można rozpocząć w domu bez konieczności inwestowania w sprzęt treningowy.

Wielka szóstka kalisteniczna

Dużą różnorodność treningową daje tzw. wielka szóstka kalisteniczna. Jej twórcą jest autor serii książek poświęconych kalistenice, Paul Wade. Metoda ta polega na praktykowaniu sześciu ćwiczeń, które umożliwiają wzmocnienie

oraz rozbudowanie poszczególnych partii ciała. Zestaw „wielkiej szóstki” tworzą następujące ćwiczenia:

- 1) pompki,
- 2) przysiady,
- 3) mostek,
- 4) podciągania na drążku,
- 5) unoszenia nóg
- 6) pompki na poręczach, tzw. dipy.

Pompki stanowią idealne ćwiczenie ogólnorozwojowe, które wzmacnia tricepsy oraz mięśnie klatki piersiowej. Przysiady odpowiadają za rozbudowę mięśni nóg, a mostek gimnastyczny za wzmocnienie mięśni przykręgosłupowych. Podciąganie na drążku rozwija mięśnie pleców oraz bicepsów. Unoszenie nóg to ćwiczenie rzeźbiące mięśnie brzucha, a dipy – mięśnie obręczy barkowej.

Jak rozpocząć przygodę z kalisteniką?

Trenowanie tej formy aktywności można rozpocząć w niemal każdym miejscu, bez względu na swój wiek oraz kondycję fizyczną. Opinie dotyczące sposobu rozpoczęcia uprawiania kalisteniki są **podzielone**. Część specjalistów uważa, że rozpoczynając przygodę z kalisteniką, należy realizować konkretny plan treningowy, inni zaś radzą, aby zacząć od pojedynczych ćwiczeń, np. pompek, a dopiero po wcześniejszym wzmocnieniu swojego organizmu, zająć się „wielką szóstką”.

Z uwagi na spotykane coraz częściej choroby cywilizacyjne, tj. otyłość, schorzenia w obrębie kręgosłupa itp., należy wziąć pod uwagę możliwości fizyczne danej osoby, a jeżeli dotychczasowy tryb życia nie miał nic wspólnego z jakąkolwiek aktywnością fizyczną, dobrze byłoby skonsultować się z lekarzem lub rehabilitantem, ponieważ mogłoby to tylko pogłębić niezdiagnozowaną wadę.

Wraz z upływem czasu, przy zachowaniu systematyczności, dla urozmaicenia możemy dokonać pewnej modyfikacji treningów, polegającej na zmianie bodźców treningowych, może to być nowa forma treningowa, większa liczba serii. Takie działanie pozwala uchronić przed wpadnięciem w nudną rutynę oraz rozwinąć wszechstronnie organizm.

Bardzo istotną kwestią, z punktu widzenia efektywności treningowej, jest poprawność techniczna wykonywanych ćwiczeń, ponieważ bez jej egzekwowania **będzie to zwyczajne marnotrawstwo czasu**. Dodatkowo nieprawidłowe wykonywanie kolejnych powtórzeń danego ćwiczenia może ostatecznie doprowadzić do wystąpienia kontuzji. Należy pamiętać także o odpowiedniej rozgrzewce, która przygotowuje organizm do zaplanowanego wysiłku fizycznego.

PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA TRENINGU

Na potrzeby treningu przedstawione ćwiczenia zostały umieszczone w czterech grupach (A, B, C, D):

A – klatka piersiowa, barki, triceps;

B – plecy, biceps;

C – nogi;

D – brzuch.

Trening dla osób początkujących zakłada dwie sesje treningowe. Poszczególne sesje powinny zawierać po 2 ćwiczenia z wyżej wymienionych grup, a dwie sesje treningowe winny zawierać wszystkie 16 ćwiczeń, które znajdują się w opisie poniżej. Ten przykładowy trening nie jest nastawiony na przyrost masy mięśniowej czy poprawienie parametrów siłowych. Będą one w pewnym stopniu efektem pobocznym rozpoczętej aktywności. Priorytetowym celem jest natomiast poprawa ogólnej sprawności fizycznej oraz przygotowanie ciała do trudniejszych, późniejszych treningów [9].

OPISY ĆWICZEŃ

GRUPA A

Klatka, triceps, barki

Fot. 1.

Fot. 2.

1. Pompki klasyczne – dłonie na szerokości barków (fot. 1–2).

TRENING KALISTENICZNY

2. Pompki szerokie – dłonie szerzej niż szerokość barków (fot. 3–4).

3. Pike push-up (fot. 5–6).

Opieramy dłonie o podłoże na szerokości barków, biodra zgięte pod kątem 90°, pośladki wysoko w górę, nogi wyprostowane, stopy przysunięte w stronę dłoni. Uginamy ramiona do momentu, gdy nasza głowa dotknie do podłogi, i powracamy do pozycji wyjściowej.

4. Pompki (dipy) na krześle (fot. 7–8).

Stajemy tyłem do krzesła. Kucając, opieramy dłonie o jego przednią krawędź. Nogi wyprostowane w kolanach wysuwamy do przodu tak, by podczas uginania łokci pięty spoczywały w tym samym miejscu. Uginamy ramiona do momentu powstania kąta 90° w łokciach.

GRUPA B

Plecy, biceps

Fot. 9.

Fot. 10.

1. Podciąganie poziome w szerokim podchwycie (fot. 9–10).

Fot. 11.

Fot. 12.

2. Podciąganie poziome w wąskim/szerokim nachwycie (fot. 11–12).

Fot. 13.

Fot. 14.

3. „Superman” (fot. 13–14).

Kładziemy się na brzuchu, nogi wyprostowane trzymamy razem, ręce skierowane do przodu, jednocześnie unosimy tyłów i nogi do góry. Jedynie biodra dotykają do podłoża. Wytrzymujemy tak 5 sekund.

GRUPA C

Nogi

Fot. 15.

Fot. 16.

1. Przysiady/głębokie przysiady (fot. 15–16).

Stopy na szerokości bioder lub delikatnie szerzej. Ręce wyprostowane przed siebie. Uginając nogi w kolanach, schodzimy do momentu uzyskania kąta 90° w kolanach lub w przypadku przysiadu głębokiego – jak najniżej, aż pośladki znajdą się pomiędzy stopami. Plecy cały czas wyprostowane. Powracamy do pozycji stojącej.

Fot. 17.

Fot. 18.

Fot. 19.

Fot. 20.

2. Wykroki (fot. 17–20).

Naprzemiennie wysuwamy ugiętą w kolanie nogę do przodu. Druga noga ugięta skierowana w tył. Ćwiczenie można wykonywać: z powrotem do pozycji stojącej, z przeskokami (raz jedna noga, raz druga) lub w formie ciągłego marszu.

Fot. 21.

Fot. 22.

3. Unoszenie bioder w leżeniu tyłem (fot. 21–22).

Kładziemy się na plecach. Nogi ugięte pod kątem 90°, stopy na ziemi. Unosimy biodra w taki sposób, by klatka, brzuch, biodra, uda i kolana tworzyły linię prostą. Dla utrudnienia można wyprostować jedną nogę. Ćwiczenie działa na dolny odcinek pleców, pośladki oraz mięśnie podudzia.

Fot. 23.

Fot. 24.

Fot. 25.

4. Wspięcia na palce jednej nogi (fot. 23–25).

Stajemy przy ścianie lub futrynie. Trzymając się rękami w celu zachowania równowagi, unosimy ciało do góry, stając na palcach jednej nogi. Druga noga lekko ugięta nie dotyka do ziemi.

GRUPA D

Brzuch

Fot. 26.

Fot. 27.

1. Spięcia brzucha w leżeniu (fot. 26–27).

Kładziemy się na plecach, nogi ugięte w kolanach. Dłonie skrzyżowane na klatce piersiowej lub ułożone wzdłuż ciała. Nie chwytamy dłońmi za szyję! Napinając mięśnie brzucha, odrywamy łopatki od ziemi, zwracając uwagę, by odcinek lędźwiowy cały czas do niej przylegał. Wytrzymujemy w tej pozycji jedną sekundę.

Fot. 28.

Fot. 29.

2. „Mountain Climbers” – wspinaczka górską (fot. 28–29).

Pozycja wyjściowa jak do pompek. Wykonujemy naprzemienne ugięcia nóg, przyciągając kolana do klatki piersiowej.

Fot. 30.

Fot. 31.

3. Deska – „plank” (fot. 30–31).

Przyjmujemy pozycję jak do pompek (wersja 1 i wersja 2). Trzymając ciało w linii prostej, napinamy mięśnie brzucha oraz wszystkie dodatkowe mięśnie stabilizujące nasze ciało w tej pozycji. Wytrzymujemy tak kilkadziesiąt sekund (30–60 s).

Fot. 32.

Fot. 33.

Fot. 34.

4. Skręty tułowia z unoszeniem nóg (fot. 32–34).

Leżąc na plecach, naprzemiennie unosimy tyłów, i uginając jedną z nóg, przybliżamy kolano do łokcia (prawe kolano do lewego łokcia, lewe kolano do prawego łokcia). Staramy się, by odcinek lędźwiowy przez cały czas wykonywania ćwiczenia leżał na ziemi.

Fot. 1–34 – mł. asp. Robert Karyś.

Ćwiczenia wykonujemy jedno po drugim, zakładając że:

1. Jedna sesja treningowa może składać się z jednego lub kilku cykli (1–4), a przerwa pomiędzy cyklami powinna wynosić 2–4 min.
2. Jeden cykl to osiem kolejno wykonanych po sobie ćwiczeń (przerwa pomiędzy ćwiczeniami 10–30 s).
3. Liczba powtórzeń każdego ćwiczenia powinna zostać dobrana indywidualnie dla każdej osoby.
4. Liczba powtórzeń powinna się wahać w przedziale 60–80% maksymalnej możliwej do wykonania liczby powtórzeń.
5. Każde powtórzenie musi być wykonane poprawnie technicznie. Jeśli nie mamy już siły, by zachować prawidłową technikę, to przejdźmy do kolejnego ćwiczenia.
6. Nie trzeba się śpieszyć podczas wykonywania powtórzeń. Powolne wykonywanie ćwiczenia pozwala skupić się nad prawidłową techniką oraz pomaga w zachowaniu ciągłego napięcia mięśniowego [9].

Literatura

1. Bielski J., *Życie jest ruchem. Poradnik dla nauczycieli wychowania fizycznego*, Warszawa 1996.
2. Chromiński Z., *Aktywność ruchowa dzieci i młodzieży*, IWZZ, Warszawa 1987.
3. Denisiuk L., Milcerowa H., *Rozwój sprawności motorycznej dzieci i młodzieży w wieku szkolnym*, PZWS, Warszawa 1969.
4. Gilewicz Z., *Teoria wychowania fizycznego*, PWN, Warszawa 1964.
5. Przewęda R., *Rozwój somatyczny i motoryczny. Biblioteka Psychologiczna*, WSiP, Warszawa 1981.

6. Sozański H., *Teoretyczne podstawy kształtowania sprawności fizycznej w procesie szkolenia sportowego dzieci i młodzieży*, AWF, Warszawa 1985.
7. Ulatowski T., *Teoria i metodyka sportu. Sport i Turystyka*, Warszawa 1981.
8. Wikipedia, *Kalistenika*, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Kalistenika> [dostęp: 3.03.2022 r.].
9. Workout Polska, *Kalistenika - Trening w domu – Początkujący*, <https://workout-polska.pl/index.php/artykuly/19-trening/35-kalistenikatreningwdomu>.
10. Wikipedia, *Street workout*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Street_workout [dostęp: 2.03.2022 r.].

Summary

Callisthenics training as a form of physical activity at the time of restricted access to sports facilities

The article presents the possibilities of using callisthenics, i.e. exercises using one's own body weight in shaping fitness. In the first part of the article there has been defined the term of fitness as well as there has been presented a brief historical outline, from ancient to modern times, concerning this type of physical activity, which brought the popularity of exercises also known as street workout. Next, the article describes the cooperative callisthenics, which uses the body weight of a training partner, as well as there has been depicted the so-called 'Big Six' of callisthenics, i.e. six basic types of exercises, which allow to strengthen and build up particular parts of the body. The final fragment of the article presents a set of callisthenics exercises together with a brief description of how to perform them and illustrative photographs.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś

WYPADEK PRZY PRACY

a wypadek w związku

Z PEŁNIENIEM SŁUŻBY

kom. Barbara Jamrozik

Wydział Doskonalenia Zawodowego
Komendy Stołecznej Policji

mł. chor. SOP Marzena Koziół

Wydział Kontroli
Służby Ochrony Państwa

Pracownika i funkcjonariusza zatrudnia ten sam pracodawca, którym jest kierownik jednostki organizacyjnej Policji. Czasem pracownik i policjant wykonują podobne czynności, pracują i pełnią służbę w tych samych warunkach (np. pomieszczeniach), natomiast w przypadku ustalania okoliczności i przyczyn wypadków występują pewne różnice. W artykule tym przedstawiono procedury wykonywane w trakcie postępowań powypadkowych pracowników Policji i policjantów oraz różnice w ich stosowaniu.

Na wstępie należy zaznaczyć, że pracownik formacji policyjnej świadczy pracę na zasadach zawartych w Kodeksie pracy¹, a funkcjonariusz pełni służbę na podstawie dyspozycji zawartych w ustawie o Policji². Podstawą prawną rozstrzygnięcia wypadków przy pracy jest ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych³, zaś podstawą rozstrzygnięcia wypadków w związku z pełnieniem służby w Policji jest ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą⁴. Sposób i tryb postępowania przy ustalaniu okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy oraz sposób ich dokumentowania, a także zakres informacji zamieszczanych w rejestrze wypadków przy pracy określone są w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy⁵. Z kolei sposób i tryb ustalania okoliczności i przyczyn wypadków policjantów precyzuje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 maja 2019 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków w Policji, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Państwowej Straży Pożarnej i Służbie Ochrony Państwa⁶.

CZYM JEST WYPADEK PRZY PRACY, A CZYM WYPADEK W ZWIĄZKU Z PEŁNIENIEM SŁUŻBY?

W obu przypadkach jest to **zdarzenie nagle wywołane przyczyną zewnętrzną powodujące śmierć lub uraz**⁷. Przy czym wypadki pracowników muszą mieć związek z wykonywaną pracą, tj. muszą nastąpić:

- podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych;
- podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy⁸.

Jeśli chodzi o funkcjonariuszy, to wypadki w związku z pełnieniem służby muszą zaistnieć podczas jednej z niżej wymienionych czynności:

- wykonywania lub w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych albo poleceń przełożonych;

- wykonywania lub w związku z wykonywaniem czynności w interesie służby, nawet bez polecenia przełożonych;
- uczestniczenia lub w związku z uczestnictwem w obowiązkowych zajęciach związanych z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych i sprawności fizycznej funkcjonariuszy;
- wykonywania lub w związku z wykonywaniem funkcji lub zadań zleconych przez działający w służbie związek zawodowy funkcjonariuszy albo organizacje zawodowe lub społeczne;
- ratowania lub w związku z ratowaniem ludzi z groźącego niebezpieczeństwa lub ratowaniem mienia Skarbu Państwa przed zniszczeniem lub zagarnięciem;
- udzielania lub w związku z udzielaniem przedstawicielowi organu państwowego pomocy przy wykonywaniu przez niego czynności urzędowych⁹.

Wspomnieć należy, że zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, na równi z wypadkiem przy pracy traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe;
 - w czasie podróży służbowej w okolicznościach innych niż określone wyżej, chyba że wypadek spowodowany został postępowaniem pracownika, które nie pozostaje w związku z wykonywaniem powierzonych mu zadań;
 - podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony.
- Pomimo różnic opisanych wyżej warto zaznaczyć, że w przypadku pracowników unormowano dodatkowo definicje wypadków śmiertelnych, ciężkich oraz zbiorowych.

Za **śmiertelny wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć w okresie nieprzekraczającym 6 miesięcy od dnia wypadku¹⁰.

Za **ciężki wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, tj.: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności rozrodczej lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, całkowita lub częściowa niezdolność do pracy w zawodzie albo trwale, istotne zszpecenie lub zniekształcenie ciała¹¹.

Za **zbiorowy wypadek przy pracy** uważa się wypadek, któremu w wyniku tego samego zdarzenia uległy co najmniej dwie osoby¹².

Odnosząc się do wypadków zaistniałych w związku ze służbą w Policji, należy stwierdzić, że akty prawne nie definiują wypadku śmiertelnego, ciężkiego oraz zbiorowego funkcjonariuszy.

OBOWIĄZKI POSZKODOWANEGO I KIEROWNIKA JEDNOSTKI ORGANIZACYJNEJ POLICJI BĘDĄCEGO PRACODAWCĄ¹³

Wspominane w przedmiotowym artykule akty prawne nakładają obowiązek na pracownika oraz policjanta, którzy ulegli wypadkowi, obowiązek **niezwłocznego zawiadomie-**

nia przełożonego. Obowiązek ten poszkodowani realizują, jeżeli ich stan zdrowia na to pozwala, a w przypadku funkcjonariuszy – również jeżeli okoliczności zdarzenia na to pozwalają. Dodatkowo zapisy zarządzenia nr 21 Komendanta Głównego Policji z dnia 21 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania doskonalenia zawodowego dla policjantów służby kontrterrorystycznej Policji¹⁴ zobowiązują funkcjonariuszy Centralnego Pododdziału Kontrterrorystycznego Policji „BOA” oraz samodzielnych pododdziałów kontrterrorystycznych Policji uczestniczących w szkoleniach fizycznych do zgłaszania prowadzącemu urazów i kontuzji, których doznali w trakcie lokalnego doskonalenia zawodowego.

W sytuacji wypadku przy pracy pracodawca jest zobowiązany:

- podjąć niezbędne działania eliminujące lub ograniczające zagrożenie;
- zapewnić udzielenie pierwszej pomocy osobom poszkodowanym;
- ustalić w przewidzianym trybie okoliczności i przyczyny wypadku;
- zastosować odpowiednie środki zapobiegające podobnym wypadkom¹⁵.

Ponadto, jak stanowi § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, do czasu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku pracownika kierownik jednostki organizacyjnej Policji będący pracodawcą ma obowiązek zabezpieczyć miejsce wypadku w sposób wykluczający:

- dopuszczenie do miejsca wypadku osób niepowołanych;
- uruchamianie bez koniecznej potrzeby maszyn i innych urządzeń technicznych, które w związku z wypadkiem zostały wstrzymane;
- dokonywanie zmiany położenia maszyn i innych urządzeń technicznych, jak również zmiany położenia innych przedmiotów, które spowodowały wypadek lub pozwalają odtworzyć jego okoliczności.

Natomiast w razie wypadku funkcjonariusza kierownika jednostki organizacyjnej Policji, który jest pracodawcą, po powzięciu wiadomości o zdarzeniu niezwłocznie wykonuje niżej wymienione czynności:

- zabezpiecza miejsce wypadku przed ewentualnymi dalszymi następstwami zdarzenia, jeżeli okoliczności to uzasadniają;
- udziela pomocy osobom poszkodowanym lub osobom, którym zagraża niebezpieczeństwo;
- wszczyna postępowanie w sprawie ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku, zwane „postępowaniem wyjaśniającym”;
- powołuje komisję powypadkową;
- zawiadamia pisemnie o wypadku kierownika komórki organizacyjnej właściwej do spraw bezpieczeństwa i higieny służby i pracy;
- udostępnia informacje i materiały niezbędne do ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku oraz udziela wszechstronnej pomocy komisji powypadkowej¹⁶.

Istotną różnicą w realizacji przez pracodawcę obowiązków w momencie wypadku jest to, że gdy w wyniku zdarzenia

WYPADEK PRZY PRACY A WYPADEK W ZWIĄZKU Z PEŁNIENIEM SŁUŻBY

poszkodowanym jest policjant, pracodawca pisemnie zawiadamia o tym kierownika komórki organizacyjnej właściwej do spraw bezpieczeństwa i higieny służby i pracy, a w sytuacji gdy poszkodowanym jest pracownik, pracodawca nie ma takiego obowiązku.

Jednym z obowiązków pracodawcy jest także **ustalenie zawartości alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie poszkodowanego**. Przedmiotowe czynności wykonuje się, gdy zaistnieje uzasadnione przypuszczenie, że poszkodowany w momencie wypadku znajdował się w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych. Funkcjonariusza na opisywane badanie niezwłocznie kieruje nie tylko kierownik jednostki organizacyjnej Policji, ale również inny przełożony. Należy podkreślić, iż badania takiego nie wykonuje się w sytuacji, gdy stan zdrowia poszkodowanego albo okoliczności wypadku nie uzasadniają przeprowadzenia badania. Zarówno pracownik, jak i policjant jest obowiązany poddać się odpowiednim badaniom w celu wyeliminowania takiego podejrzenia. W obu przypadkach pracodawca w formacji policyjnej jest obowiązany prowadzić rejestr wypadków¹⁷. Rejestr wypadków przy pracy sporządza się na podstawie wszystkich protokołów powypadkowych. Informacje, które kierownik jednostki organizacyjnej Policji wpisuje do rejestru wypadków przy pracy, określono w § 16 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, a jego wzór przedstawiono na ryc. 1.

Z kolei wzór rejestru wypadków pozostających w związku z pełnieniem służby został określony w załączniku nr 5 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 maja 2019 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków w Policji, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Państwowej Straży Pożarnej i Służbie Ochrony Państwa (ryc. 2).

Różnicą w prowadzeniu obydwu rejestrów jest to, że w rejestrze wypadków przy pracy dodatkowo należy gromadzić dane dotyczące daty przekazania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wniosków o świadczenia z tytułu wypadku przy pracy. W stosunku do funkcjonariuszy nie przekazuje się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wniosku o świadczenia odszkodowawcze z tytułu wypadku w związku z pełnieniem służby w Policji. Czy rejestr wypadków może być prowadzony wyłącznie elektronicznie? Zdaniem autorki, jeżeli przepis nie wymienia takiej możliwości, rejestr powinien być prowadzony w tzw. formie papierowej.

Kolejną różnicą w zakresie omawianej problematyki są **terminy przechowywania przez kierownika jednostki organizacyjnej Policji dokumentacji wytworzonej w wyniku prowadzonych czynności w związku z wypadkiem**.

W przypadku pracowników pracodawca jest obowiązany przechowywać protokół wypadku przy pracy wraz z pozostałą dokumentacją powypadkową przez 10 lat¹⁸. Jednak jeśli mowa jest o funkcjonariuszu, obowiązkiem tego samego pracodawcy jest przechowywanie akt postępowania wyjaśniającego przez 20 lat, licząc od dnia wypadku¹⁹. Zgodnie z jednolitym rzeczowym wykazem akt Policji²⁰ akta postępowania wyjaśniającego dotyczącego zaistniałego wypad-

ku archiwizowane są według następujących symboli klasyfikacyjnych oraz kategorii archiwalnej:

- 1312 B-10E wypadki przy pracy,
- 1212 B-20E wypadki w związku z pełnieniem służby.

Szczególną uwagę zwraca się na dyspozycję art. 234 § 2 Kodeksu pracy, która nakłada na kierownika jednostki organizacyjnej Policji kolejny obowiązek, jakim jest **niezwłoczne zawiadomienie właściwego okręgowego inspektora pracy i prokuratora** o śmiertelnym, ciężkim lub zbiorowym wypadku przy pracy oraz o każdym innym wypadku, który wywołał wymienione skutki, mające związek z pracą – jeżeli może być uznany za wypadek przy pracy. Dokonując porównania pomiędzy wypadkiem pracownika a wypadkiem funkcjonariusza, można zauważyć kolejną różnicę wynikającą z art. 71a ust. 6 ustawy o Policji, który stanowi, że wobec policjantów nie stosuje się normy prawnej, którą jest art. 234 § 2 Kodeksu pracy. Jednakże nie oznacza to, że w sytuacji wypadku policjanta nigdy nie powiadamia się prokuratora.

Z procedur stosowanych w Policji, o których mowa w zarządzeniu nr 1173 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 listopada 2004 r. w sprawie organizacji służby dyżurnej w jednostkach organizacyjnych Policji²¹, wynika, że dyżurny jednostki organizacyjnej Policji jest zobligowany zawiadomić dyżurnego Komendy Głównej Policji za pośrednictwem dyżurnego komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji o zaistnieniu zdarzeń²² z udziałem policjanta i pracownika Policji. Dodatkowo do jego obowiązków należy również zameldowanie kierownikowi jednostki Policji o zdarzeniu i podjętych działaniach oraz powiadomienie innych podmiotów zobowiązanych lub uprawnionych na podstawie odrębnych przepisów do udziału w czynnościach związanych ze zdarzeniem, np. prokuratora.

Do katalogu wydarzeń podlegających meldowaniu zaliczono niżej wymienione zdarzenia:

- katastrofę, wypadek lub zagrożenie w ruchu drogowym, wodnym lub powietrznym, w którym brał udział funkcjonariusz lub pracownik resortu spraw wewnętrznych, którego skutkiem była śmierć, ciężkie uszkodzenie ciała lub straty materialne o wartości co najmniej 200 tys. zł;
- pożar, podczas którego zginął lub doznał ciężkich obrażeń ciała funkcjonariusz;
- czynną napaść na funkcjonariusza Policji;
- samobójstwo lub usiłowanie samobójstwa funkcjonariusza lub pracownika jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez MSWiA;
- spowodowanie lub podejrzenie spowodowania przez policjanta lub pracownika Policji kolizji lub wypadku drogowego w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka.

Informacje o przedmiotowych zdarzeniach przekazywane są przez dyżurnego jednostki Policji za pośrednictwem Systemu Wspomagania Dowodzenia Policji, a w przypadku awarii lub przerw technicznych – telefonicznie bądź za pośrednictwem łączności radiowej. Dyżurny Komendy Głównej Policji jest informowany o przedmiotowych zdarzeniach w czasie do 60 minut, licząc od momentu ich potwierdzenia. Zaznaczyć należy, że na miejscu zdarzenia, którego skutkiem jest śmierć

L.dz./2022

REJESTR WYPADKÓW PRZY PRACYW
(nazwa jednostki organizacyjnej)

Lp.	Imię i nazwisko poszkodowanego	Miejsce i data wypadku	Informacje dotyczące skutków wypadku dla poszkodowanego	Data sporządzenia protokołu powypadkowego	Stwierdzenie, czy wypadek jest wypadkiem przy pracy	Data przekazania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wniosku o świadczenia z tytułu wypadku przy pracy	Liczba dni niezdolności do pracy	Inne informacje, niebędące danymi osobowymi, których zamieszczenie w rejestrze jest celowe, w tym wnioski i zalecenia profilaktyczne zespołu powypadkowego
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Ryc. 1. Wzór rejestru wypadków przy pracy.

Źródło: opracowanie własne.

L.dz./2022

REJESTR WYPADKÓW POZOSTAJĄCYCH W ZWIĄZKU Z PEŁNIENIEM SŁUŻBYW
(nazwa jednostki organizacyjnej)

Lp.	Imię i nazwisko funkcjonariusza, który uległ wypadkowi	Miejsce i data wypadku	Informacje dotyczące skutków wypadku dla funkcjonariusza, który uległ wypadkowi	Data sporządzenia protokołu powypadkowego	Stwierdzenie, że wypadek jest wypadkiem pozostającym w związku z pełnieniem służby	Liczba dni zwolnienia od zajęć służbowych	Inne informacje, niebędące danymi osobowymi, których zamieszczenie w rejestrze jest celowe, w tym wnioski i zalecenia profilaktyczne komisji powypadkowej
1	2	3	4	5	6	7	8

Ryc. 2. Wzór rejestru wypadków pozostających w związku z pełnieniem służby.

Źródło: opracowanie własne.

człowieka, czynności procesowe wykonują osobiście prokuratorzy lub kierują ich przebiegiem²³.

Nie tylko z omawianych wyżej aktów prawnych wynikają obowiązki powiadamiania odpowiednich organów o wypadku. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 kwietnia 2005 r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki²⁴ nakłada również na pracodawcę obowiązek poinformowania właściwego inspektora sanitarnego o sytuacji, w której nastąpił zgon pra-

cownika wywołany działaniem szkodliwego czynnika biologicznego w miejscu pracy. Zapisy przytoczonego wyżej aktu prawnego mają zastosowanie zarówno do pracowników, jak i funkcjonariuszy jednostek organizacyjnych Policji. Następny obowiązek powiadamiania właściwego organu unormowany został w ustawie z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym²⁵. Zgodnie z tym aktem prawnym eksploatujący urządzenie techniczne jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić organ właściwej jednostki dozoru technicznego o każdym nieszczęśliwym wypadku związanym z eksploata-

WYPADEK PRZY PRACY A WYPADEK W ZWIĄZKU Z PEŁNIENIEM SŁUŻBY

cją urzędnika technicznego²⁶. Z uwagi na fakt, iż policjanci obsługują urządzenia transportu bliskiego – obowiązek powiadomienia organu właściwej jednostki dozoru technicznego stosuje się wobec funkcjonariusza.

KTO USTALA OKOLICZNOŚCI I PRZYCZYNY WYPADKÓW?

W celu ustalenia okoliczności i przyczyny wypadku przy pracy oraz wypadku w związku z pełnieniem służby w Policji kierownik jednostki organizacyjnej Policji będący pracodawcą powołuje zespół powypadkowy – jeżeli zdarzeniu uległ pracownik – lub komisję powypadkową – jeżeli poszkodowanym jest funkcjonariusz. Zespoły i komisje tworzy się z osób wymienionych w schemacie przedstawionym na ryc. 3.

Ustaień w sprawie wypadku pracownika dokonują dwie osoby, natomiast ustaień w sprawie wypadku funkcjonariusza – co najmniej dwie osoby, z których jedna pełni funkcję przewodniczącego, a pozostałe są członkami komisji. U pracodawcy, który nie ma obowiązku tworzenia służby bezpieczeństwa i higieny pracy, to jest zatrudniającego do 100 pracowników oraz policjantów, w skład zespołu powypadkowego zamiast pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy wchodzi pracodawca lub pracownik zatrudniony przy innej pracy lub funkcjonariusz, któremu pracodawca powierzył wykonywanie zadań służby bezpieczeństwa i higieny pracy, albo specjalista spoza zakładu pracy²⁷. Natomiast u pracodawcy, u którego nie działa społeczna inspekcja pracy²⁸, w skład zespołu powypadkowego zamiast społecznego inspektora pracy jako członek zespołu wchodzi przedstawiciel pracowników posiadający aktualne zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, zgodnie z przepisami dotyczącymi szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy²⁹.

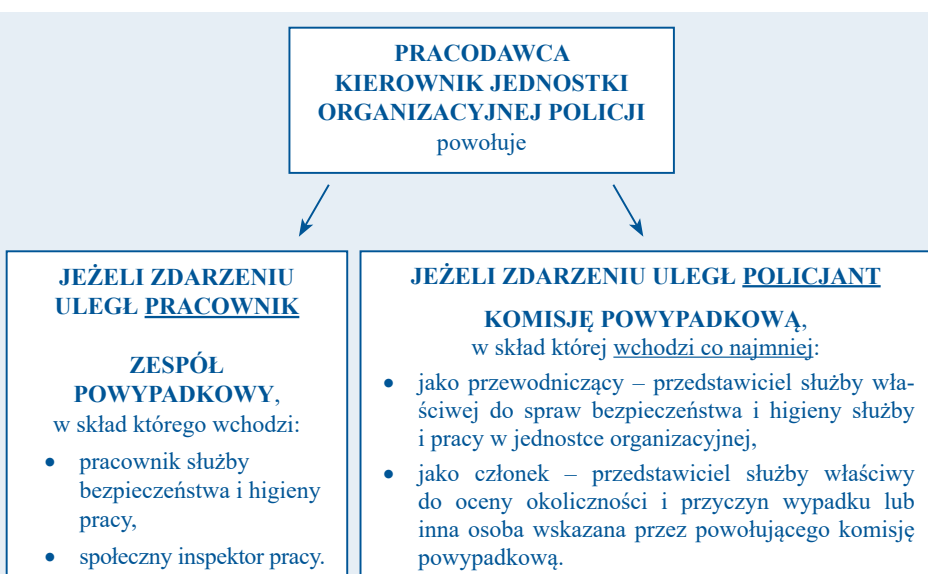
W przypadku funkcjonariuszy sytuacja jest zbieżna – jeżeli w jednostce organizacyjnej Policji nie utworzono służby właściwej do spraw bezpieczeństwa i higieny służby i pracy, w skład komisji powypadkowej wchodzi osoba, której kierownik jednostki organizacyjnej powierzył wykonywanie zadań w zakresie bezpieczeństwa i higieny służby i pracy. Niestety przepis nie przewiduje sytuacji, w której pracodawca policjanta może być członkiem komisji powypadkowej. Dopowiedzieć należy, że jeżeli wypadkowi uległ kierownik jednostki organizacyjnej, komisję powypadkową powołuje jego bezpośredni przełożony, z kolei gdy wypadkowi uległ Komendant Główny Policji, komisję powypadkową powołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych. Ponadto, jeżeli wymaga tego ważny interes służby, w szczególności gdy postępowanie wyjaśniające mogłoby narazić niejawnie dane osobowe funkcjonariusza lub czynności przez niego wykonywane na ujawnienie, komisję powypadkową powołuje Komendant Główny Policji³⁰.

CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE

Zespół powypadkowy oraz komisja prowadzą czynności wyjaśniające mające na celu ustalenie okoliczności i przyczyny zdarzenia.

Niezwłocznie po otrzymaniu od pracodawcy wiadomości o wypadku (zaleca się, aby pracodawca czynność tę udokumentował) **zespół powypadkowy jest obowiązany do wykonania następujących zadań:**

- dokonanie oględzin miejsca wypadku, stanu technicznego maszyn i innych urządzeń technicznych, stanu urządzeń ochronnych oraz zbadanie warunków wykonywania pracy i innych okoliczności, które mogłyby mieć wpływ na powstanie wypadku;
- jeżeli jest to konieczne, sporządzenie szkicu lub wykonanie fotografii miejsca wypadku;
- wysłuchanie wyjaśnień poszkodowanego, jeżeli stan jego zdrowia na to pozwala;

Ryc. 3. Skład zespołu powypadkowego i komisji powypadkowej.

Źródło: opracowanie własne.

- zebranie informacji dotyczących wypadku od świadków wypadku;
- zasięgnięcie opinii lekarza, a w razie potrzeby opinii innych specjalistów, w zakresie niezbędnym do oceny rodzaju i skutków wypadku;
- zebranie innych dowodów dotyczących wypadku;
- dokonanie prawnej kwalifikacji wypadku;
- określenie środków profilaktycznych oraz wniosków, w szczególności wynikających z oceny ryzyka zawodowego na stanowisku pracy, na którym wystąpił wypadek.

W sytuacji gdy wypadek miał rozmiary katastrofy albo spowodował zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego, zespół powypadkowy wykorzystuje ustalenia zespo-

łu specjalistów, powołanego przez właściwego ministra, wojewodę lub organ sprawujący nadzór określony w art. 237¹⁴ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy³¹, do wyjaśnienia przyczyn wypadku oraz problemów technicznych i technologicznych.

Ustawodawca również przewidział wypadek, któremu może ulec pracownik na terenie innej jednostki organizacyjnej Policji będącej zakładem pracy lub na terenie innego zakładu pracy. W takim właśnie przypadku **zespół powypadkowy** powołany przez pracodawcę poszkodowanego dokonuje ustaleń okoliczności i przyczyn wypadku w obecności przedstawiciela pracodawcy, na którego terenie miał miejsce wypadek. Natomiast obowiązkiem pracodawcy, na którego terenie miał miejsce wypadek, jest:

- zapewnienie udzielenia pomocy poszkodowanemu;
- zabezpieczenie miejsca wypadku w sposób wykluczający:
 - dopuszczenie do miejsca wypadku osób niepowołanych,
 - uruchamianie bez koniecznej potrzeby maszyn i innych urządzeń technicznych, które w związku z wypadkiem zostały wstrzymane,
 - dokonywanie zmiany położenia maszyn i innych urządzeń technicznych, jak również zmiany położenia innych przedmiotów, które spowodowały wypadek lub pozwalają odtworzyć jego okoliczności;
- zawiadomienie niezwłocznie o wypadku pracodawcę poszkodowanego;
- udostępnienie miejsca wypadku i niezbędnych materiałów oraz udzielenie informacji i wszechstronnej pomocy zespołowi powypadkowemu ustalającemu okoliczności i przyczyny wypadku³².

Dodatkowo rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy umożliwia pracodawcy poszkodowanego pracownika wystąpienie z wnioskiem do pracodawcy, na którego terenie miał miejsce wypadek, o ustalenie okoliczności i przyczyny wypadku oraz przekazanie dokumentacji powypadkowej.

Natomiast **obowiązkiem komisji powypadkowej wykonującej czynności wyjaśniające jest:**

- dokonanie oględzin miejsca wypadku, maszyn lub urządzeń, oceny ich stanu technicznego oraz zbadanie warunków pełnienia służby i innych okoliczności, które mogły mieć wpływ na powstanie wypadku lub mają z nim związek; należy wspomnieć, że w sytuacji, w której wykonanie ww. czynności stało się bezprzedmiotowe, komisja powypadkowa wskazuje przyczyny odstąpienia od wykonania danej czynności;
- sporządzenie szkiców lub wykonanie zdjęć miejsca wypadku, jeżeli okoliczności to uzasadniają;
- przyjęcie wyjaśnień od funkcjonariusza, który uległ wypadkowi, jeżeli stan jego zdrowia na to pozwala, oraz zebranie informacji mogących mieć znaczenie dla ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku od świadków wypadku i innych osób;
- zasięgnięcie opinii specjalistów lub biegłych w zakresie niezbędnym do oceny okoliczności i przyczyn wypadku, jeżeli okoliczności to uzasadniają;

- wystąpienie do poszkodowanego lub członków jego rodziny o udostępnienie dokumentacji medycznej dotyczącej skutków wypadku;
- zebranie innych dowodów mających związek z wypadkiem lub jego skutkami.

Norma prawna przewiduje także wypadki w związku ze służbą w formacji policyjnej, które mogą zaistnieć na terenie innej jednostki organizacyjnej. Jednak w odróżnieniu od wypadku pracownika komisja powypadkowa może zwrócić się do kierownika jednostki organizacyjnej właściwej ze względu na miejsce wypadku o wykonanie n.w. czynności oraz nadesłanie zebranych materiałów:

- dokonanie oględzin miejsca wypadku, maszyn lub urządzeń, oceny ich stanu technicznego oraz zbadanie warunków pełnienia służby i innych okoliczności, które mogły mieć wpływ na powstanie wypadku lub mają z nim związek;
- sporządzenie szkicu lub wykonanie zdjęć miejsca wypadku, jeżeli okoliczności to uzasadniają;
- przyjęcie wyjaśnień od funkcjonariusza, który uległ wypadkowi, jeżeli stan jego zdrowia na to pozwala, oraz zebranie informacji mogących mieć znaczenie dla ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku od świadków wypadku i innych osób;
- zebranie innych dowodów mających związek z wypadkiem lub jego skutkami.

Jeżeli wypadek funkcjonariusza zdarzył się na terenie właściwości jednostki organizacyjnej innej niż jednostka organizacyjna właściwa ze względu na miejsce pełnienia służby, wówczas kierownik tej jednostki – analogicznie jak w przypadku pracownika:

- zapewnia udzielenie pomocy funkcjonariuszowi, który uległ wypadkowi;
- zabezpiecza miejsce wypadku;
- niezwłocznie zawiadamia o wypadku bezpośredniego przełożonego funkcjonariusza, który uległ wypadkowi.

Czynności wyjaśniające w sprawie wypadku przy pracy oraz w związku z pełnieniem służby kończą się sporządzeniem protokołu powypadkowego w terminie nie dłuższym niż 14 dni. Zespół powypadkowy termin ten liczy od dnia zawiadomienia o wypadku, natomiast komisja powypadkowa termin ten liczy od dnia jej powołania.

WYSTĄPIENIE O UDOSTĘPNIENIE MATERIAŁÓW

Obowiązkiem zespołu oraz komisji powypadkowej jest również wystąpienie do odpowiednich organów o materiały, jeżeli organy te w sprawie wypadku wykonują czynności. Zgodnie z § 7 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy zespół powypadkowy występuje o udostępnienie zebranych materiałów do prokuratury lub Policji, które prowadzą śledztwo³³, a jeżeli w przedmiotowej sprawie prowadzone jest dochodzenie, wówczas występuje o udostępnienie materiałów najczęściej do jednostki organizacyjnej Policji prowadzącej dochodzenie, która wykonuje przedmiotowe czynności pod nadzorem prokuratora. Dochodzenie może również prowadzić prokurator lub

WYPADEK PRZY PRACY A WYPADEK W ZWIĄZKU Z PEŁNIENIEM SŁUŻBY

w zakresie swoich właściwości Straż Graniczna, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Krajowa Administracja Skarbowa, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Żandarmeria Wojskowa oraz inne organy przewidziane w przepisach szczególnych³⁴. Należy zaznaczyć, że ww. norma prawna zakłada, iż materiały zebrane w trakcie śledztwa lub dochodzenia mogą zostać nieudostępnione zespołowi powypadkowemu, jednak przepis ten nie zwalnia zespołu z obowiązku wystąpienia o ich udostępnienie. W przypadku odmowy organ podaje powód nieudostępnienia materiałów, który włącza się do akt postępowania wyjaśniającego prowadzonego w sprawie wypadku przy pracy. Należy wspomnieć, że omawiany akt prawny nie odnosi się do czynności wyjaśniających prowadzonych w sprawach o wykroczenie, w wyniku których również odpowiednie organy ustalają sprawcę zdarzenia.

Ponadto zwraca się uwagę, że śledztwo może trwać 3 miesiące, a w uzasadnionych wypadkach okres prowadzonych czynności w ramach śledztwa może być przedłużony³⁵, wobec tego sporządzenie protokołu powypadkowego w terminie nie dłuższym niż 14 dni może okazać się niemożliwe. Wówczas w punkcie 12 protokołu – ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy – należy podać przyczyny lub trudności, które spowodowały opóźnienie w sporządzeniu dokumentu w wyznaczonym terminie. Przykładem tego może być wpis: „Protokół ustalania okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy nie został sporządzony w wyznaczonym terminie z powodu prowadzonego śledztwa w przedmiotowej sprawie, którego czynności zakończono w dniu...”, proponuje się również podać sposób zakończenia czynności, np.: „pracownik został skazany prawomocnym wyrokiem sądu”.

W przypadku ustalania przyczyn i okoliczności wypadku funkcjonariusza sytuacja jest trochę inna, ponieważ komisja powypadkowa zobowiązana jest do ustalenia wyniku nie tylko postępowania karnego (dochodzenia i śledztwa), ale również postępowania dyscyplinarnego³⁶. Obowiązek ten wynika z art. 22 ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą i wykonuje się go, jeżeli wynik postępowania karnego bądź dyscyplinarnego może mieć wpływ na prawo funkcjonariusza lub uprawnionych członków rodziny do jednorazowego odszkodowania. W związku z powyższym ustawodawca przewiduje możliwość zawieszenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego w sprawie wypadku w związku ze służbą do chwili zakończenia postępowania prowadzonego przez właściwy organ, czego nie wykonuje się w związku z wypadkiem przy pracy. Zawieszenie postępowania wyjaśniającego następuje na wniosek przewodniczącego komisji powypadkowej, który sporządza odpowiedni dokument, a decyzję o zawieszeniu podejmuje kierownik jednostki organizacyjnej Policji będący pracodawcą. Dodatkowym zadaniem przewodniczącego komisji powypadkowej jest pisemne zawiadomienie funkcjonariusza, który uległ wypadkowi, lub uprawnionych członków rodziny o zawieszeniu postępowania wyjaśniającego, zadania takiego nie wykonuje zespół powypadkowy. Również w protokole powypadkowym funkcjonariusza, tak jak

pracownika, wpisuje się przyczyny opóźnienia, które uniemożliwiły sporządzenie protokołu w wymaganym terminie 14 dni od dnia powołania komisji powypadkowej, a wpisu tego dokonuje się w punkcie 10 wspomnianego dokumentu.

PROTOKÓŁ POWYPADKOWY

Protokół powypadkowy to dokument stanowiący o tym, czy zdarzenie, któremu uległ poszkodowany, zostało uznane za wypadek przy pracy lub wypadek w związku z pełnieniem służby, czy też nie. Zarówno zespół powypadkowy, jak i komisja powypadkowa zobowiązane są do jego sporządzenia. Wzory protokołów powypadkowych zostały podane w rozporządzeniach i są odmienne dla pracownika³⁷ oraz policjanta³⁸.

Zespół powypadkowy sporządza protokół powypadkowy w niezbędnej liczbie egzemplarzy, a komisja powypadkowa musi go wykonać w nie mniej niż 3 egzemplarzach. W praktyce w jednostkach organizacyjnych Policji protokoły powypadkowe sporządza się w co najmniej 5 egzemplarzach, a jeżeli uprawnionych do odbioru protokołu członków rodziny jest kilku, wówczas protokołów jest więcej – odpowiednio do liczby osób uprawnionych. Komu przekazuje się pozostałe egzemplarze protokołów, wyjaśniono w dalszej części artykułu. Dokument ten podpisują członkowie zespołu powypadkowego oraz komisji powypadkowej. Członek zespołu powypadkowego ma prawo złożyć do protokołu powypadkowego zdanie odrębne, które powinien uzasadnić. W przypadku rozbieżności zdań członków zespołu powypadkowego o treści protokołu powypadkowego decyduje pracodawca³⁹. Natomiast komisja powypadkowa podejmuje rozstrzygnięcia w drodze uzgodnienia stanowisk. W sytuacji niezgodności stanowisk członków komisji powypadkowej co do okoliczności lub przyczyn wypadku oraz jego związku ze służbą w protokole powypadkowym zamieszcza się stanowisko większości członków komisji, a gdy liczba stanowisk jest równa, decyduje głos przewodniczącego. Członek komisji powypadkowej niezgadający się z ustaleniami zawartymi w protokole powypadkowym może zgłosić na piśmie zdanie odrębne wraz z uzasadnieniem⁴⁰, które dołącza się do protokołu.

Omawiane rozporządzenie w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków w Policji przewiduje wypadki, których przyczyną było umyślne lub rażąco niedbałe działanie albo zaniechanie funkcjonariusza, który uległ wypadkowi, naruszające obowiązujące przepisy lub pozostające w sprzeczności z rozkazami. Wówczas komisja powypadkowa wykazuje wyłączny związek tego działania albo zaniechania poszkodowanego z powstaniem wypadku oraz wskazuje:

- przepis, który został przez funkcjonariusza, który uległ wypadkowi, naruszony, lub rozkaz, który nie został przez niego wykonany;
- czy i w jaki sposób przełożeni funkcjonariusza, który uległ wypadkowi, zapewnili warunki do stosowania przepisów lub wykonywania rozkazów, czy sprawowali właściwy nadzór nad przestrzeganiem przepisów lub wykonywaniem rozkazów, a także czy funkcjonariusz,

który uległ wypadkowi, był przeszkolony w zakresie znajomości przepisów;

- czy funkcjonariusz, który uległ wypadkowi, posiadał umiejętności potrzebne do wykonywania określonych czynności mających związek z wypadkiem.

Jeżeli wyłączną przyczyną zdarzenia było zachowanie funkcjonariusza spowodowane jego stanem po spożyciu alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych lub innych substancji o podobnym działaniu albo jeżeli uraz lub śmierć funkcjonariusza, który uległ wypadkowi, zostały spowodowane przez niego umyślnie, komisja powypadkowa zobowiązana jest do wykazania związku tego zachowania policjanta z powstaniem wypadku.

W tym kontekście należy także omówić **wypadki niemające związku z pracą oraz pełnieniem służby**. Stwierdzenie przez zespół powypadkowy w protokole, że wypadek nie jest wypadkiem przy pracy albo że zachodzą okoliczności, które mogą mieć wpływ na prawo pracownika do świadczeń przysługujących z tytułu wypadku, wymaga szczegółowego uzasadnienia i wskazania dowodów stanowiących podstawę takiego stwierdzenia⁴¹. Natomiast gdy komisja powypadkowa ustali, że wypadek nie pozostawał w związku z pełnieniem służby w Policji, zobowiązana jest do wykazania braku przesłanek wypadku.

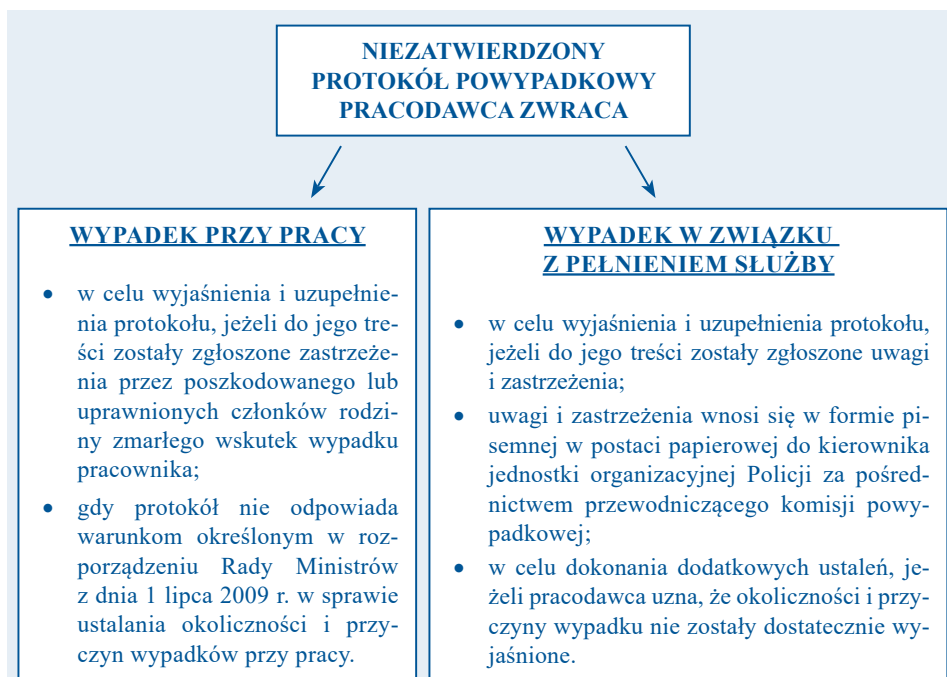
Do zadań zespołu powypadkowego oraz komisji powypadkowej należy również **zapoznanie poszkodowanego lub uprawnionych członków rodziny z treścią protokołu powypadkowego** przed jego zatwierdzeniem. Wyżej wymienione osoby mają prawo zgłaszać uwagi i zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole, o czym informowani są w trakcie zapoznania z protokołem. Uwagi i zastrzeżenia do treści protokołu powypadkowego pracownika należy zgłosić przed jego zatwierdzeniem. Inaczej jest w przypadku policjanta, mianowicie ma on 7 dni od dnia zapoznania się z protokołem powypadkowym na zgłoszenie uwag i zastrzeżeń.

Ponadto różnice występują także w zakresie zatwierdzenia protokołu powypadkowego. Protokół wypadku przy pracy zatwierdza kierownik jednostki organizacyjnej Policji będący pracodawcą, nie później niż w terminie 5 dni od dnia jego sporządzenia. Z kolei komisja powypadkowa po upływie terminu 7 dni od dnia zapoznania z protokołem poszkodowanego lub uprawnionych członków rodziny niezwłocznie przedstawia pracodawcy protokół powypadkowy, do którego dołącza uwagi i zastrzeżenia wniesione przez funkcjonariusza, który uległ wypadkowi, albo uprawnionych członków jego rodziny oraz zdanie odrębne, jeżeli zostało złożone przez członka komisji powypadkowej. Potem, w terminie 5 dni od dnia przedstawienia

przez komisję powypadkową protokołu powypadkowego, zatwierdza go kierownik jednostki organizacyjnej Policji.

Pracodawca może zwrócić zespołowi powypadkowemu lub komisji powypadkowej niezatwierdzony protokół powypadkowy, a przyczyny jego zwrotu przedstawiono na ryc. 4. Po dokonaniu po raz kolejny wyjaśnień i uzupełnień zespół powypadkowy sporządza, nie później niż w terminie 5 dni, nowy protokół powypadkowy, do którego dołącza protokół powypadkowy niezatwierdzony przez pracodawcę. Następnie zapoznaje pracownika lub uprawnionych członków rodziny z protokołem i przekazuje go kierownikowi jednostki organizacyjnej Policji będącemu pracodawcą, który zatwierdza protokół lub ponownie zwraca zespołowi powypadkowemu. A komisja powypadkowa ma dwie możliwości sposobu postępowania. W sytuacji gdy w toku dodatkowych ustaleń wyjdą na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności, sporządza nowy protokół powypadkowy albo ponownie przedstawia pracodawcy niezmienny protokół powypadkowy wraz z pisemnym stanowiskiem komisji odnoszącym się do zgłoszonych uwag i zastrzeżeń. Jeżeli sporządzono nowy protokół powypadkowy, komisja powypadkowa zapoznaje z jego treścią policjanta lub uprawnionych członków rodziny poszkodowanego. Potem przekazuje dokument kierownikowi jednostki organizacyjnej Policji w celu jego zatwierdzenia.

Jak stanowi rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, następnym zadaniem pracodawcy jest niezwłoczne doręczenie poszkodowanemu, a w razie wypadku śmiertelnego – członkom rodziny zmarłego pracownika – zatwierdzonego protokołu powypadkowego. Jeśli chodzi o policjantów – ustawodawca nie wskazuje osoby odpowiedzialnej za doręczenie protokołu powypadkowego, przepis mówi, że: „zatwierdzony protokół powypadkowy

Ryc. 4. Przyczyny zwrotu niezatwierdzonego protokołu powypadkowego przez pracodawcę.
Źródło: opracowanie własne.

WYPADEK PRZY PRACY A WYPADEK W ZWIĄZKU Z PEŁNIENIEM SŁUŻBY

przekazuje się po jednym egzemplarzu funkcjonariuszowi, który uległ wypadkowi, a jeżeli funkcjonariusz ten poniósł śmierć w wypadku – uprawnionym członkom rodziny, za pisemnym potwierdzeniem odbioru⁷⁴². W praktyce jest to kolejne zadanie członków komisji powypadkowej.

Czy zatwierdzony protokół powypadkowy w obu omawianych przypadkach przekazuje się jedynie poszkodowanemu oraz uprawnionym członkom rodziny poszkodowanego? Odpowiedź brzmi: nie. Po jednym egzemplarzu zatwierdzonego protokołu powypadkowego pracownika Policji przekazuje się bowiem również do:

- Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wraz z wnioskiem o świadczenia z tytułu wypadku przy pracy;
- właściwego miejscowo okręgowego inspektora pracy – dotyczy to wypadków śmiertelnych, ciężkich i zbiorowych;
- akt osobowych pracownika⁴³;
- komórki organizacyjnej Policji zajmującej się naliczaniem wynagrodzenia pracownikom (praktykowane w wybranych jednostkach organizacyjnych Policji);
- akt postępowania wyjaśniającego.

Natomiast protokołu powypadkowego policjanta nie przekazuje się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz okręgowego inspektora pracy. Po jednym egzemplarzu zatwierdzonego protokołu powypadkowego funkcjonariusza Policji przekazuje się do:

- właściwej komisji lekarskiej podległej ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych;
- akt osobowych policjanta⁴⁴;
- komórki organizacyjnej Policji zajmującej się naliczaniem wynagrodzenia policjanta (praktykowane w wybranych jednostkach organizacyjnych Policji);
- akt postępowania wyjaśniającego.

Na tym etapie omawianych postępowań wyjaśniających występuje kolejna różnica w prowadzeniu czynności w związku z wypadkiem przy pracy. Różnica ta polega na tym, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz właściwy inspektor pracy mogą zwrócić pracodawcy protokół powypadkowy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może tego dokonać z powodu braków formalnych w protokole, a inspektor pracy z powodu zawarcia w protokole ustaleń naruszających uprawnienia pracownika albo nieprawidłowych wniosków profilaktycznych. Opisanych wyżej uprawnień nie posiada komisja lekarska podległa ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, więc protokołu powypadkowego dotyczącego wypadku w związku z pełnieniem służby w Policji nie zwraca się pracodawcy.

Dodatkowym zadaniem komisji powypadkowej (czego nie wykonuje zespół powypadkowy) jest ustalenie szkody poniesionej wskutek utraty, zniszczenia lub uszkodzenia w związku z wypadkiem przedmiotów osobistego użytku. Ustalenia te odnotowuje się w punkcie 6 protokołu powypadkowego, wpisując w szczególności: rodzaj przedmiotów, stopień zużycia przedmiotów przed wypadkiem i ich przybliżoną wartość oraz stopień zniszczenia lub uszkodzenia przedmiotów albo fakt ich utraty. Ponadto dane dotyczące urazów doznanych przez policjanta, który uległ wypadkowi, wpisuje się do protokołu powypadkowego na podstawie udostępnionej dokumentacji medycznej doty-

czącej skutków wypadku, zaznacza się, że ustawodawca nie dopuszcza innej możliwości. Dyspozycji takiej nie ma w odniesieniu do pracowników.

Omawiając zagadnienie, należy jeszcze wspomnieć o przysługującym poszkodowanemu oraz uprawnionym członkom rodziny prawie wglądu do akt postępowania wyjaśniającego na każdym etapie prowadzenia tego postępowania oraz do sporządzania notatek i odpisów, z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z przepisów o ochronie informacji niejawnych. I tu warto podkreślić kolejną różnicę polegającą na tym, iż powszechnie obowiązujące przepisy umożliwiają pracownikowi sporządzanie kopii dokumentów znajdujących się w aktach postępowania powypadkowego, a funkcjonariuszowi – nie.

Podsumowując, trzeba jeszcze raz podkreślić, że jedna osoba jest pracodawcą zarówno dla pracownika, jak i funkcjonariusza, jednak wobec każdego z nich odmiennie wykonuje się czynności, gdy ulegną zdarzeniu wypadkowemu. Pomimo to w obu przypadkach poszkodowanemu, który doznał stałego⁴⁵ lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu⁴⁶, oraz uprawnionym członkom rodziny poszkodowanego przysługuje jednorazowe odszkodowanie. Opisywane w artykule różnice w prowadzeniu postępowań wyjaśniających pracowników i funkcjonariuszy Policji analogicznie mają zastosowanie także wobec innych służb podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, tj.: Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Ochrony Państwa, a także Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego oraz Służby Celno-Skarbowej.

¹ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320, z późn. zm.).

² Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, z późn. zm.).

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 1205, z późn. zm.

⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 1448, z późn. zm.

⁵ Dz. U. z 2009 r. poz. 870.

⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 895.

⁷ Przez uraz rozumie się uszkodzenie tkanek ciała lub narządów człowieka wskutek działania czynnika zewnętrznego – ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, art. 2 pkt 13 oraz ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą, art. 3 ust. 2.

⁸ Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, art. 3 ust. 1.

⁹ Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą, art. 3 ust. 1.

¹⁰ Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, art. 3 ust. 4.

¹¹ Tamże, art. 3 ust. 5.

¹² Tamże, art. 3 ust. 6.

¹³ Na dzień 1 września 2021 r. w formacji policyjnej funkcjonowało 370 kierowników jednostek organizacyjnych Policji ze statusem pracodawcy. Ogółem zatrudnionych było 98 264 policjantów, 11 718 pracowników będących członkami korpusu służby cywilnej oraz 12 916 pozostałych pracowników. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, *Dane kadrowe Policji*, <https://dane.gov.pl/dataset/540,dane-kadrowe-policji> [dostęp: 1.09.2021 r.].

¹⁴ Dz. Urz. KGP z 2021 r. poz. 47.

¹⁵ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, art. 234 § 1.

- ¹⁶ Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą, art. 17 ust. 4.
- ¹⁷ Obowiązek prowadzenia rejestru wypadków przy pracy wynika z dyspozycji art. 234 § 3 Kodeksu pracy. Przepisu tego nie stosuje się wobec funkcjonariuszy, o czym stanowi art. 71a ust. 6 ustawy o Policji. Natomiast obowiązek prowadzenia rejestru wypadków pozostających w związku z pełnieniem służby w Policji unormowano w art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą.
- ¹⁸ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, art. 234 § 31. Przedmiotowej normy nie stosuje się wobec policjantów na zasadzie art. 71a ust. 6 ustawy o Policji.
- ¹⁹ Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą, art. 26.
- ²⁰ Zarządzenie nr 10 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 maja 2020 r. w sprawie Jednolitego rzeczowego wykazu akt Policji (Dz. Urz. KGP poz. 21).
- ²¹ Dz. Urz. KGP z 2013 r. poz. 73, z późn. zm.
- ²² Zdarzenie – przestępstwo, wykroczenie, zagrożenie lub inny fakt istotny dla stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego, który nie musi mieć znamion czynu zabronionego; zarządzenie nr 1173 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 listopada 2004 r. w sprawie organizacji służby dyżurnej w jednostkach organizacyjnych Policji, § 2 ust. 1 pkt 7.
- ²³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2017 r. poz. 1206, z późn. zm.), § 52 ust. 1.
- ²⁴ Dz. U. z 2005 r. Nr 81, poz. 716, z późn. zm.
- ²⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 272, z późn. zm., art. 19.
- ²⁶ Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Technologii z dnia 30 października 2018 r. w sprawie warunków technicznych dozoru technicznego w zakresie eksploatacji, napraw i modernizacji urządzeń transportu bliskiego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2176), zgodnie z którym nieszczęśliwy wypadek to nagłe zdarzenie, które spowodowało obrażenia ciała albo śmierć.
- ²⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, § 5 ust. 1.
- ²⁸ Społeczna inspekcja pracy jest służbą społeczną pełnioną przez pracowników, mającą na celu zapewnienie przez zakłady pracy bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz ochronę uprawnień pracowniczych, określonych w przepisach prawa pracy. Społeczna inspekcja pracy reprezentuje interesy wszystkich pracowników w zakładach pracy i jest kierowana przez zakładowe organizacje związkowe. Ustawa z dnia 24 czerwca 1983 r. o społecznej inspekcji pracy (Dz. U. z 2015 r. poz. 567, z późn. zm.), art. 1 i 2.
- ²⁹ Szerzej: B. Jamrozik, *Szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny służby*, „Kwartalnik Policyjny” 2021, nr 1, s. 43–53.
- ³⁰ Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą, art. 19.
- ³¹ Organy sprawujące nadzór nad przedsiębiorstwami lub innymi jednostkami organizacyjnymi państwowymi albo samorządowymi są obowiązane podejmować działania na rzecz kształtowania bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, w szczególności:
- 1) udzielać przedsiębiorstwom i jednostkom organizacyjnym pomocy przy wykonywaniu zadań z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy;
 - 2) dokonywać, co najmniej raz w roku, oceny stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w przedsiębiorstwach i jednostkach organizacyjnych oraz określać kierunki poprawy tego stanu;
 - 3) w miarę potrzeb i możliwości – inicjować i prowadzić badania naukowe dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy.
- ³² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, § 8.
- ³³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, z późn. zm.), art. 311.
- ³⁴ Tamże, art. 325a.
- ³⁵ Tamże, art. 310.
- ³⁶ Postępowanie dyscyplinarne funkcjonariuszy Policji prowadzi się na zasadach zawartych w rozdziale X ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, natomiast aktem wykonawczym postępowania dyscyplinarnego jest rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 września 2021 r. w sprawie obiegu dokumentów związanych z postępowaniem dyscyplinarnym w stosunku do policjantów (Dz. U. poz. 1778).
- ³⁷ Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie wzoru protokołu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy (Dz. U. poz. 1071).
- ³⁸ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 maja 2019 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków w Policji, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Państwowej Straży Pożarnej i Służbie Ochrony Państwa, załącznik nr 4.
- ³⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, § 10.
- ⁴⁰ Tamże, § 5.
- ⁴¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, § 12 ust. 1.
- ⁴² Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, art. 25 ust. 1 pkt 1.
- ⁴³ Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 grudnia 2018 r. w sprawie dokumentacji pracowniczej (Dz. U. poz. 2369), § 3 ust. 2. W aktach osobowych pracownika gromadzi się dokumentację dotyczącą przebiegu zatrudnienia pracownika, przyjmuje się, że protokół powypadkowy jest takim dokumentem, wobec tego jeden jego egzemplarz bądź kopię potwierdzoną za zgodność z oryginałem włącza się do akt osobowych pracownika.
- ⁴⁴ Zarządzenie nr 678 Komendanta Głównego Policji z dnia 17 czerwca 2005 r. w sprawie zasad prowadzenia przez przełożonych dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem służbowym policjantów oraz sposobu prowadzenia akt osobowych (Dz. Urz. KGP z 2018 r. poz. 104, z późn. zm.), § 3 ust. 3 pkt o.
- ⁴⁵ **Za stały uszczerbek na zdrowiu** uważa się takie naruszenie sprawności organizmu, które powoduje upośledzenie czynności organizmu nierokujące poprawy – art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą – **za stały uszczerbek na zdrowiu** należy rozumieć takie naruszenie fizycznej lub psychicznej sprawności organizmu, które powoduje upośledzenie czynności organizmu nierokujące poprawy.
- ⁴⁶ **Za długotrwały uszczerbek na zdrowiu** uważa się takie naruszenie sprawności organizmu, które powoduje upośledzenie czynności organizmu na okres przekraczający 6 miesięcy, mogące ulec poprawie – art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. W myśl § 4 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą – **za długotrwały uszczerbek na zdrowiu** należy rozumieć takie naruszenie fizycznej lub psychicznej sprawności organizmu, które powoduje upośledzenie czynności organizmu na okres przekraczający 6 miesięcy, jednak rokuje poprawę.

Summary

Accidents at work and accidents connected with service in the Police

In the article there have been described procedures performed during an accident investigations in cases of the injured employees and police officers. The publication explains the differences between carrying out these two procedures as well as indicates the obligations of victims and employers. The article also presents the comparison of tasks performed by the accident investigation teams and accident investigation commissions, whose aim is to establish the circumstances and causes of the accident.

Thumaczenie: Katarzyna Olbryś

ZASADY PUBLIKOWANIA w „Kwartalniku Policyjnym”

1. Redakcja przyjmuje teksty dotąd niepublikowane o charakterze zawodowym lub naukowym, dotyczące zagadnień związanych z funkcjonowaniem Policji i z szeroko rozumianym bezpieczeństwem, a także z praktyką policyjną i współpracą formacji z innymi instytucjami ochrony porządku prawnego oraz z samorządem lokalnym.
 2. Materiały do publikacji należy przysyłać pocztą elektroniczną na adres: kwartalnik@csp.edu.pl lub składać w sekretariacie Wydziału Wydawnictw i Poligrafii Centrum Szkolenia Policji w Legionowie (ul. Zegrzyńska 121, 05-119 Legionowo, tel. 47 725 58 81 lub 47 725 52 70).
 3. Prace są kwalifikowane do druku przez zespół redakcyjny czasopisma. Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów i adiustacji tekstów oraz zmiany tytułów i śródtytułów.
 4. W celu zapobiegania wszelkim przejawom nierzetelności, w tym zjawisku *ghostwriting* i *guest authorship*, redakcja wymaga ujawnienia przez autorów wkładu w powstanie publikacji.
 5. Materiały mogą być weryfikowane w systemie antyplagiatowym, zgodnie z procedurą obowiązującą w Centrum Szkolenia Policji.
 6. Materiały są publikowane w „Kwartalniku Policyjnym” nieodpłatnie, po złożeniu przez autora pisemnego oświadczenia, zgodnie z otrzymanym od redakcji wzorem.
 7. Nadesłanych materiałów do publikacji redakcja nie zwraca.
 8. Wersją pierwotną (referencyjną) czasopisma jest wydanie papierowe. Ponadto poszczególne numery są również dostępne w wersji elektronicznej na stronie internetowej: www.kwartalnik.csp.edu.pl.
 9. Wskazówki edytorskie dotyczące przygotowania materiału przez autorów:
 - format A4, czcionka Times New Roman, wielkość 12 punktów, interlinia 1,5 wiersza, marginesy – 2,5 cm;
 - na pierwszej stronie należy podać imię i nazwisko autora materiału, stopień (lub tytuł) naukowy (tytuł zawodowy), nazwę instytucji, w której autor jest zatrudniony, nr telefonu, adres e-mailowy;
 - do tekstu należy dołączyć streszczenie oraz tytuł pracy w języku angielskim;
 - materiał ilustracyjny powinien być dostarczony w oddzielnych plikach (rysunki lub fotografie w formacie jpg, rozdzielczość 300 dpi, minimalna wielkość 1,5 MB);
 - schematy i wykresy muszą być edytowalne, tak aby można było nanieść korektę;
 - przypisy należy umieścić na dole strony lub na końcu pracy; przypisy wstawia się automatycznie i oznaczają się cyframi arabskimi;
 - zgodnie z normami wydawniczymi przypis bibliograficzny powinien zawierać:
 - imię i nazwisko autora, tytuł, wydawcę, miejsce i rok wydania, numer strony:
M. Olbrycht, J. Rutkowski, *Taktyka minersko-pirotechniczna w działaniach antyterrorystycznych*, Centrum Szkolenia Policji, Legionowo 2003, s. 35–36;
 - jeżeli dzieło jest pracą zbiorową:
Nowy leksykon PWN, red. A. Dyczkowski, Warszawa 1998, s. 684;
 - jeżeli jest to artykuł w pracy zbiorowej:
J. Szreniawski, *Prawo do dobrej administracji prawem podmiotowym obywatela*, w: *Dobra administracja. Teoria i praktyka*, red. J. Łukasiewicz, S. Wrzosek, Radom 2007, s. 256;
 - jeżeli jest to artykuł w czasopiśmie:
B. Jankowska, *Odpowiedzialność karna osób prawnych*, „Państwo i Prawo” 1996, nr 7, s. 46;
 - jeżeli jest to akt prawny (należy wskazać publikator):
Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882);
 - jeżeli jest to tekst opublikowany w Internecie:
J. Kowalski, *Edukacja online*, www.gazeta.pl/forum?forumedukacyjne5645 [dostęp: 12.03.2004 r.].
-
- ## Zasady recenzowania artykułów
1. Artykuły o charakterze naukowym są recenzowane przez dwóch niezależnych recenzentów zewnętrznych, zgodnie z zasadami dotyczącymi tego rodzaju prac, w tym z *Dobrymi praktykami w procedurach recenzyjnych w nauce*, oprac. Zespół do Spraw Etyki w Nauce pod przewodnictwem prof. dr. hab. W. Marciszewskiego, Warszawa 2011, https://www.archiwum.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2014_02/307f933b1a75d6705a4406d5452d6dbf.pdf [dostęp: 18.06.2020 r.].
 2. Autorzy i recenzenci nie znają swoich tożsamości, w innych przypadkach recenzenci podpisują oświadczenie o niewystępowaniu konfliktu interesów między nimi a autorami, w tym m.in. bezpośrednich relacji osobistych, relacji podległości zawodowej, bezpośredniej współpracy.
 3. Recenzja ma formę pisemną. Zawiera syntetyczną charakterystykę artykułu, część analityczną, ocenę ogólną i kończy się jednoznaczną konkluzją, tj. jest pozytywna, negatywna lub warunkowo pozytywna, jeśli recenzent wskazuje na konieczność wprowadzenia poprawek. Autorzy artykułów są zobowiązani do ustosunkowania się do uwag i uwzględnienia sugerowanych zmian.
 4. Nazwiska recenzentów poszczególnych publikacji nie są ujawniane. Lista recenzentów współpracujących z czasopismem w każdym roku kalendarzowym jest publikowana w ostatnim numerze danego roku.

KORUPCJA. PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM KORUPCYJNYM W SYSTEMIE BEZPIECZEŃSTWA WEWNĘTRZNEGO

Praca zbiorowa pod redakcją dr. inż. Roberta Maciejczyka

Wersja elektroniczna dostępna na stronie:

<http://csp.edu.pl/csp/e-biblioteka/2968,Wybrane-publicacje-ksiazkowe.html>

